ZWIĄZEK MIAST POLSKICH

CENTRUM WSPARCIA DORADCZEGO

Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

Raport diagnostyczny

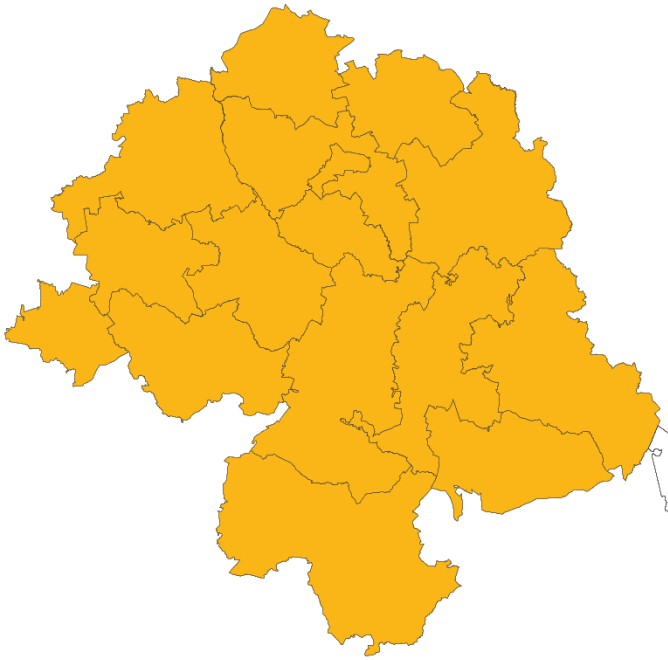

Portret partnerstwa Strefa Centralna

Fundusze Europejskie Pomoc Techniczna

Rzeczpospolita Polska

Unia Europejska Fundusz Spójności

GMINA
BRZEŻNO

GMINA
CZAPLINEK

GMINA
DOBRA

GMINA
DRAWSKO POMORSKIE

GMINA
KALISZ POMORSKI

GMINA
ŁOBEZ

GMINA
POŁCZYN ZDRÓJ

GMINA
RADOWO MAŁE

GMINA
RĄBINO

GMINA
RESKO

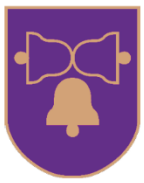

GMINA
SŁAWOBORZE

GMINA
ŚWIDWIN

MIASTO
ŚWIDWIN

GMINA
WĘGORZYNO

GMINA
WIERZCHOWO

GMINA
ZŁOCIENIEC

POWIAT
DRAWSKI

POWIAT
ŁOBESKI

POWIAT
ŚWIDWIŃSKI

Raport diagnostyczny

Portret partnerstwa
Strefa Centralna

Raport diagnostyczny
Portret partnerstwa Strefy Centralnej

Opracowanie
Związek Miast Polskich

Zespół autorski

Kamila Drelich, Andrzej Szczodry, Beata Bańczyk, Krzysztof Początek

Przy wydatnej pomocy: Piotr Górka, Andrzej Sobczyk , Marek Leśniak,

Janusz Szewczuk, Grzegorz Kaczmarek, Marek Karzyński

Kierownik projektu CWD
Jarosław Komża

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego" poprzez bezpośrednie doradztwo ZMP w strategicznym planowaniu rozwoju 38 partnerstw samorządowych, ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego, wzmocnienie zdolności gmin i powiatów do podejmowania przemyślanej i celowej współpracy oraz planowania kompleksowych przedsięwzięć aktywizujących potencjał obszaru partnerstwa i budujących jego rozwój.

Dzięki współpracy Związku Miast Polskich, samorządów lokalnych i regionalnych oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, dla ponad 370 partnerskich gmin i powiatów z obszarów borykających się z problemami rozwojowymi przygotowywane są diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, a następnie strategie terytorialne oraz pakiety przedsięwzięć podnoszące jakość życia mieszkańców.

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego" realizowany jest w okresie od września 2020 do marca 2022 roku w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2021 © Związek Miast Polskich

Skład Partnerstwa

Gmina Czaplinek, Gmina Drawsko Pomorskie, Gmina Kalisz Pomorski, Gmina Wierzchowo, Gmina Złocieniec, Gmina Dobra, Gmina Łobez, Gmina Radowo Małe, Gmina Resko, Gmina Węgorzyno, Gmina Brzeźno, Gmina Rąbino, Gmina Sławoborze, Gmina Świdwin, Gmina Miejska Świdwin, Gmina Połczyn – Zdrój, Powiat Drawski, Powiat Łobeski, Powiat Świdwiński

Skład Rady Partnerstwa

Marcin Naruszewicz - Burmistrz Czaplinka, Krzysztof Czerwiński - Burmistrz Drawska Pomorskiego, Janusz Garbacz - Burmistrz Kalisz Pomorskiego, Jan Szewczyk - Wójt Gminy Wierzchowo, Krzysztof Zacharzewski - Burmistrz Złocieńca, Krzysztof Września - Burmistrz Dobrej, Piotr Ćwikła - Burmistrz Łobza, Mariusz Sira - Wójt Gminy Radowo Małe, Arkadiusz Czerwiński - Burmistrz Reska, Monika Kuźmińska - Burmistrz Węgorzyna, Stanisław Koruc - Wójt Gminy Brzeżno, Aneta Krawiec - Wójt Gminy Rąbino, Marcin Książek - Wójt Gminy Sławoborze, Kazimierz Lechocki - Wójt Gminy Świdwin, Piotr Feliński – Burmistrz Gminy Miejskiej Świdwin, Sebastian Witek - Burmistrz Połczyna – Zdroju, Waldemar Włodarczyk - Etatowy Członek Zarządu Powiatu Drawskiego, Katarzyna Getka - Sekretarz Powiatu Drawskiego, Renata Kulik - Starosta Łobeski, Mirosław Majka - Starosta Świdwiński.

Skład Grupy Roboczej

Dariusz Sapiński - przedstawiciel Gminy Czaplinek, Marcin Łukasz - przedstawiciel Gminy Drawsko Pomorskie, Wojciech Kucharski - przedstawiciel Gminy Kalisz Pomorski, Renata Borowczyk - przedstawiciel Gminy Wierzchowo, Sebastian Kuropatnicki - przedstawiciel Gminy Złocieniec, Michał Wiatr - przedstawiciel Gminy Dobra, Andrzej Zięba - przedstawiciel Gminy Łobez, Monika Jarzębska - przedstawiciel Gminy Radowo Małe, Patrycja Wypijewska - przedstawiciel Gminy Resko, Monika Kuźmińska - przedstawiciel Gminy Węgorzyno, Ewa Dmytryk - przedstawiciel Gminy Brzeżno, Piotr Czapnik - przedstawiciel Gminy Rąbino, Tomasz Sękala - przedstawiciel Gminy Sławoborze, Grzegorz Markiewicz - przedstawiciel Gminy Świdwin, Monika Spychalska - przedstawiciel Gminy Miejska Świdwin, Jolanta Olszewska - przedstawiciel Gminy Połczyn - Zdrój, Katarzyna Getka - przedstawiciel Powiatu Drawskiego, Rafał Żukowski - przedstawiciel Powiatu Łobeskiego, Beata Gadzinowska - przedstawiciel Powiatu Świdwińskiego.

Wykaz używanych skrótów i terminów :

CWD – Centrum Wsparcia Doradczego

BDL – Bank Danych Lokalnych

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego

KRUS – Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

MRL – Monitor Rozwoju Lokalnego

LGD – Lokalna Grupa Działania

OF – Obszar Funkcjonalny

OKK – Obszar Kulturalno – Krajobrazowy

OZE – odnawialne Źródła Energii

PGR – Państwowe Gospodarstwo Rolne

POLTAX – System Informacji podatkowej Ministerstwa Finansów

PSC – Partnerstwo Strefy Centralnej

PZPWZ – Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego

RPO – Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego

SC – Strefa Centralna

UE – Unia Europejska

WZ – Województwo Zachodniopomorskie

ZMP – Związek Miast Polskich

ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Spis treści

1. Charakterystyka partnerstwa – informacje ogólne, wewnętrzne powiązania funkcjonalne, wiodące funkcje, obowiązujące polityki rozwoju partnerów 8

1.1 Podstawowe informacje o partnerstwie 8

1.2 Analiza powiązań funkcjonalnych na obszarze partnerstwa oraz określenie wiodących funkcji na obszarze 15

1.2.1 Identyfikowanie powiązań funkcjonalnych na obszarze partnerstwa 15

1.2.2 Wiodące funkcje partnerstwa 28

1.2.3 Podsumowanie 62

1.3 Współpraca z kluczowymi partnerami instytucjonalnymi dysponującymi zasobami, które mogą powiększyć potencjał rozwojowy partnerstwa – inne obszary funkcjonalne, regionu 63

1.4 Analiza aktualnych polityk rozwoju gmin/partnerów 71

2. Portret statystyczny obszaru partnerstwa – charakterystyka wskaźnikowa (analiza podstawowa i pogłębiona) 75

2.1 Analiza wskaźnikowa w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowo-przestrzennym 76

2.2 Analiza wskaźnikowa pogłębiona dla obszaru partnerstwa 90

2.2.1 Sytuacja demograficzna 90

2.2.2 Popyt na usługi (publiczne i rynkowe) oraz na infrastrukturę techniczną i społeczną w kontekście zmian demograficznych 98

2.2.3 Potencjał społeczny i ekonomiczny społeczności na terenie partnerstwa, potencjał ekonomiczny podmiotów prawnych, potencjał partnerów 103

2.2.4 Rynek pracy, potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki 122

2.2.5 Stan i jakość środowiska na obszarze oraz zagospodarowanie przestrzennego 137

2.2.6 Inne, specyficzne, szczególne dla obszaru partnerstwa 143

2.2.7 Podsumowanie 149

3. Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa 151

3.1 Potencjał obszaru partnerstwa 151

3.2 Bariery, problemy, deficyty obszaru partnerstwa 161

3.3 Determinanty potrzeb rozwojowych partnerstwa 169

3.4 Kluczowe wyzwania, kierunki strategicznej intwerwencji i współpracy. 171

1. Charakterystyka partnerstwa – informacje ogólne, wewnętrzne powiązania funkcjonalne, wiodące funkcje, obowiązujące polityki rozwoju partnerów

1.1 Podstawowe informacje o partnerstwie

Partnerstwo Strefa Centralna (PSC) zostało utworzone 29 września 2020 roku (vide : „List intencyjny o ustanowieniu partnerstwa na rzecz udziału w projekcie „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego" stanowiący załącznik nr 1). Tworzy je 19 jednostek samorządu terytorialnego (por. Mapa 2), w tym 3 powiaty, 6 gmin wiejskich, 9 gmin miejsko-wiejskich i jedna gmina miejska:

- Gmina Czaplinek GMW;
- Gmina Drawsko Pomorskie GMW;
- Gmina Kalisz Pomorski GMW;
- Gmina Wierzchowo GW;
- Gmina Złocieniec GMW;
- Gmina Dobra GMW;
- Gmina Łobez GMW;
- Gmina Radowo Małe GW;
- Gmina Resko GMW;
- Gmina Węgorzyno GMW;
- Gmina Brzeżno GW;
- Gmina Rąbino GW;
- Gmina Sławoborze GW;
- Gmina Świdwin GW;
- Gmina Miejska Świdwin GM;
- Gmina Połczyn-Zdrój GMW;
- Powiat Drawski;
- Powiat Łobeski;
- Powiat Świdwiński.

Partnerstwo Strefa Centralna

Mapa 1 Partnerstwo Strefy Centralnej na tle podziału administracyjnego województwa

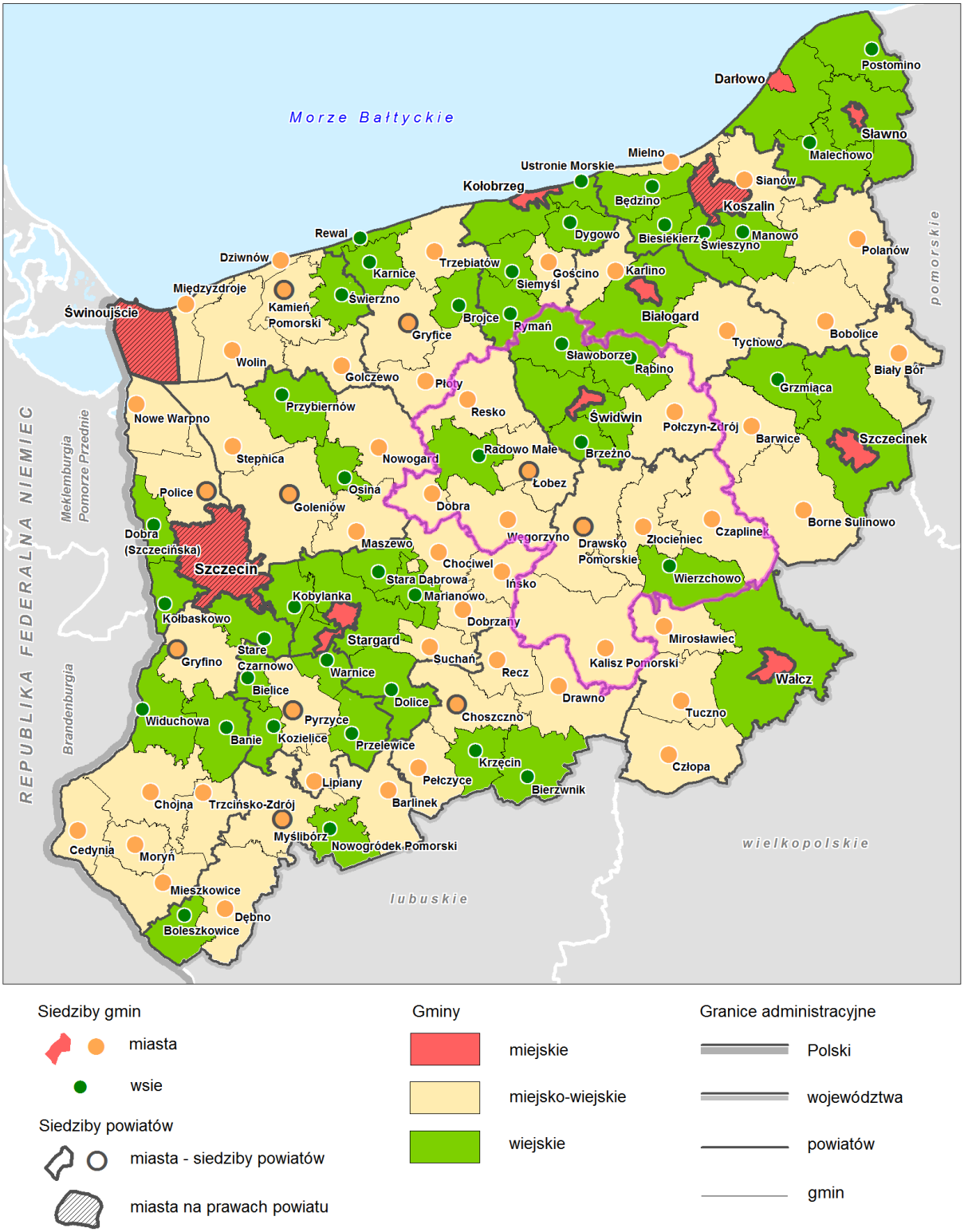

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Mapa 2 Partnerstwo Strefy Centralnej na tle rozkładu wielkościowego miast

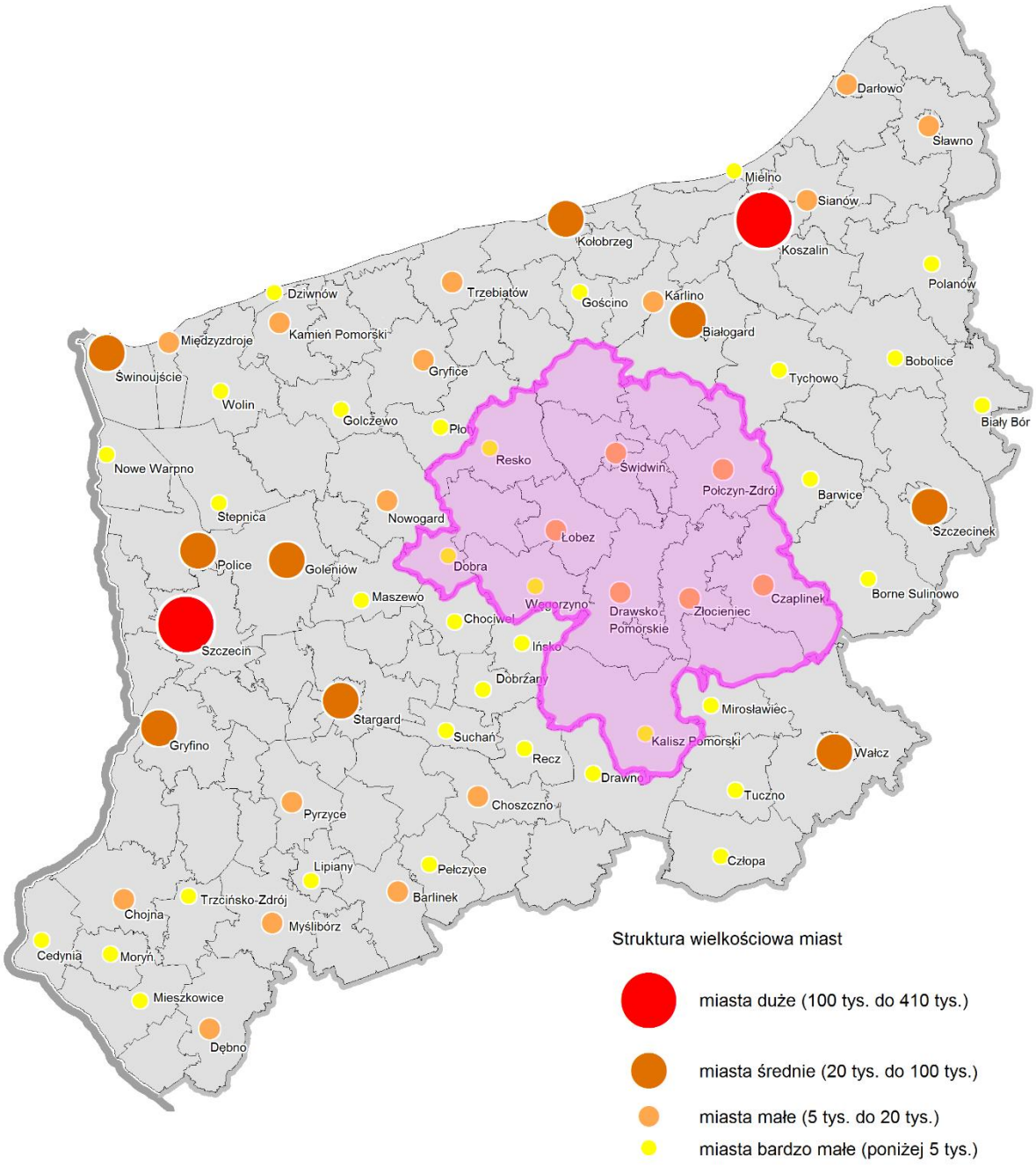

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Obszar PSC położony jest w centralnej części Województwa, z dala od największych ośrodków miejskich (Szczecina i Koszalina) i wynosi 3 922 km2, co stanowi ok. 17% ogólnej powierzchni województwa zachodniopomorskiego.
W 2020 roku zamieszkiwało go ponad 140 000 osób (ok. 80 000 w miastach). Cechą charakterystyczną sieci osadnictwa na obszarze PSC jest brak dużego miasta i

stosunkowo równorzędna rola małych miast (od 5 do 15 tys. mieszkańców) – bez jednego dominującego ośrodka (por. Mapa 2).

Mapa 3 Wiejska sieć osadnicza

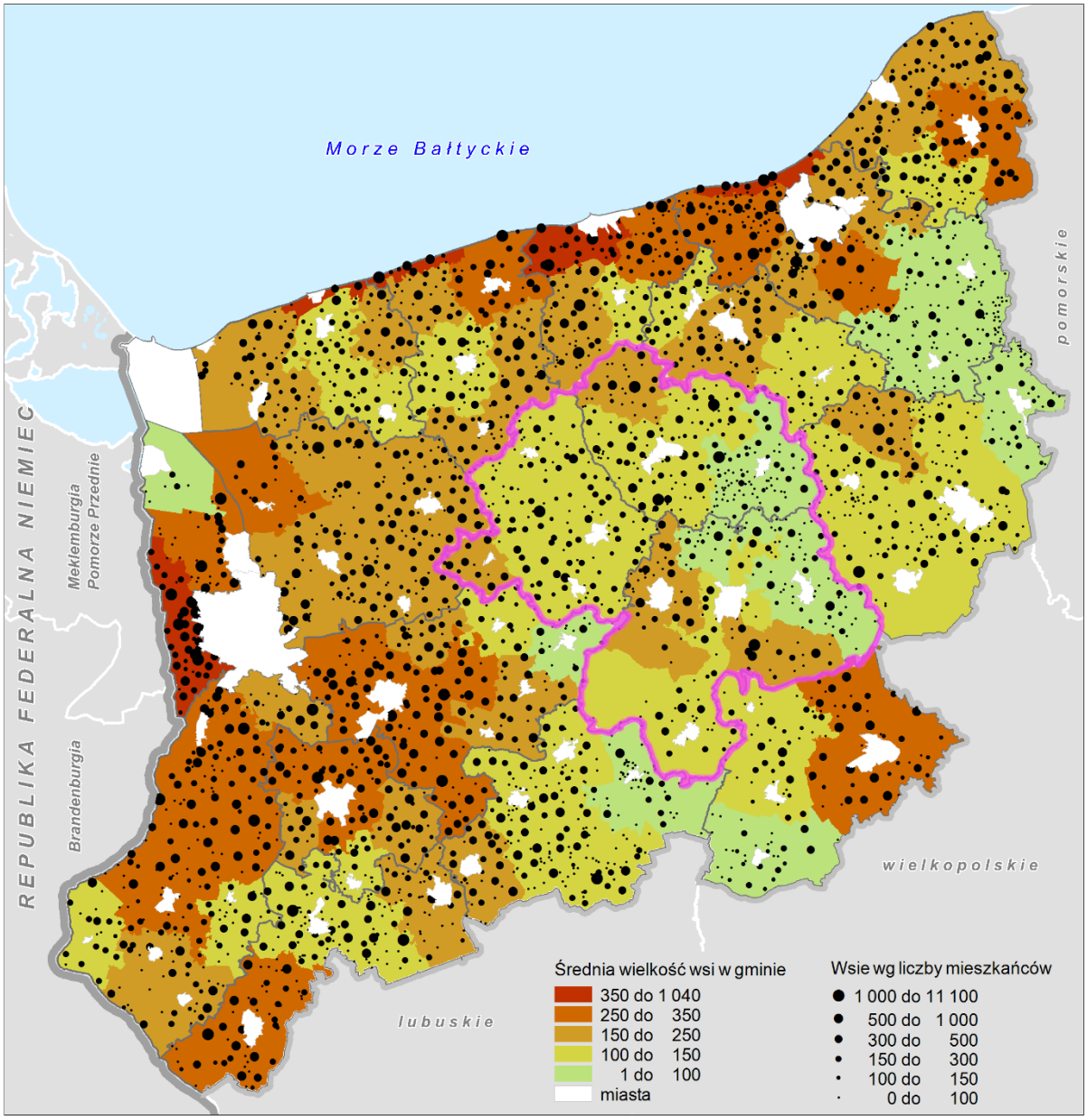

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Na tle województwa, wsie PSC charakteryzują się małą liczebnością. Średnia wielkość wsi jest poniżej średniej wojewódzkiej, a w gminach leżących we wschodniej części obszaru PSC osiąga najniższe wskaźniki (por. Mapa 3).

Mapa 4 Obszar Partnerstwa Strefy Centralnej na tle mapy fizycznej województwa

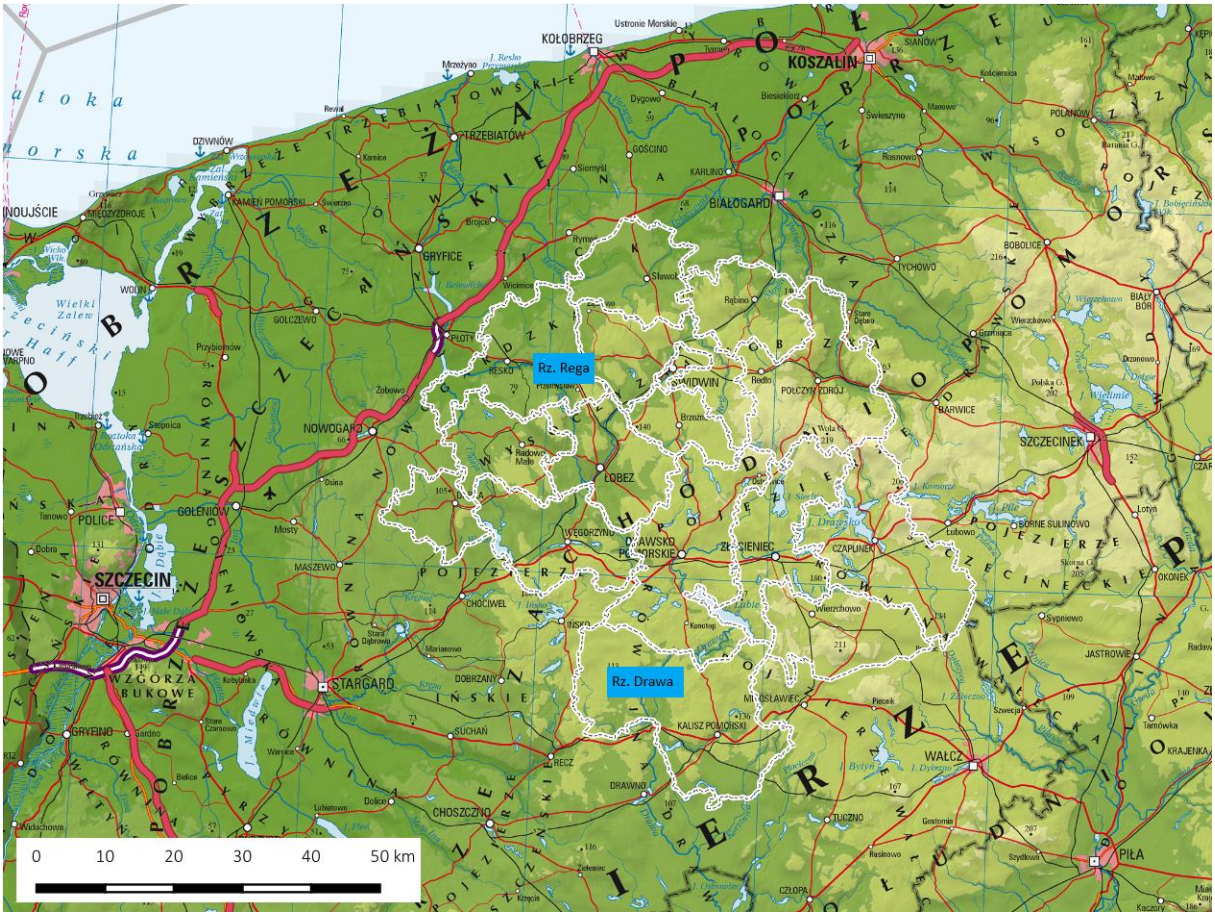

Źródło: opracowanie ZMP

Południowym skrajem PSC, przez gminę Kalisz Pomorski, przebiega odcinek drogi krajowej S10, ze Stargardu, w kierunku na Bydgoszcz i Toruń. Przez gminy Węgorzyno, Drawsko, Złocieniec i Czaplinek przebiega droga krajowa nr 20, ze Stargardu, w kierunku na Szczecinek, Koszalin i dalej do Bytowa i Gdyni. Większość miejscowości jest znacząco oddalona od dróg ekspresowych (S3 i S6) , które na znacznych długościach przebiegają przez zachodnią i północną część województwa. Stan techniczny większości dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych przebiegających przez obszar PSC jest zły.

Lasy dominują w gminach: Kalisz Pomorski, Sławoborze, Wierzchowo, Połczyn Zdrój. Duże jeziora zajmują znaczne powierzchnie gmin Węgorzyno, Złocieniec, Czaplinek i Drawsko Pomorskie. Największe, zwarte obszary gruntów rolnych znajdują się w gminach: Radowo Małe, Węgorzyno, Drawsko Pomorskie, Brzeżno, Świdwin, Rąbino i Wierzchowo (por. Mapa 5).

Mapa 5 Klasy pokrycia terenu

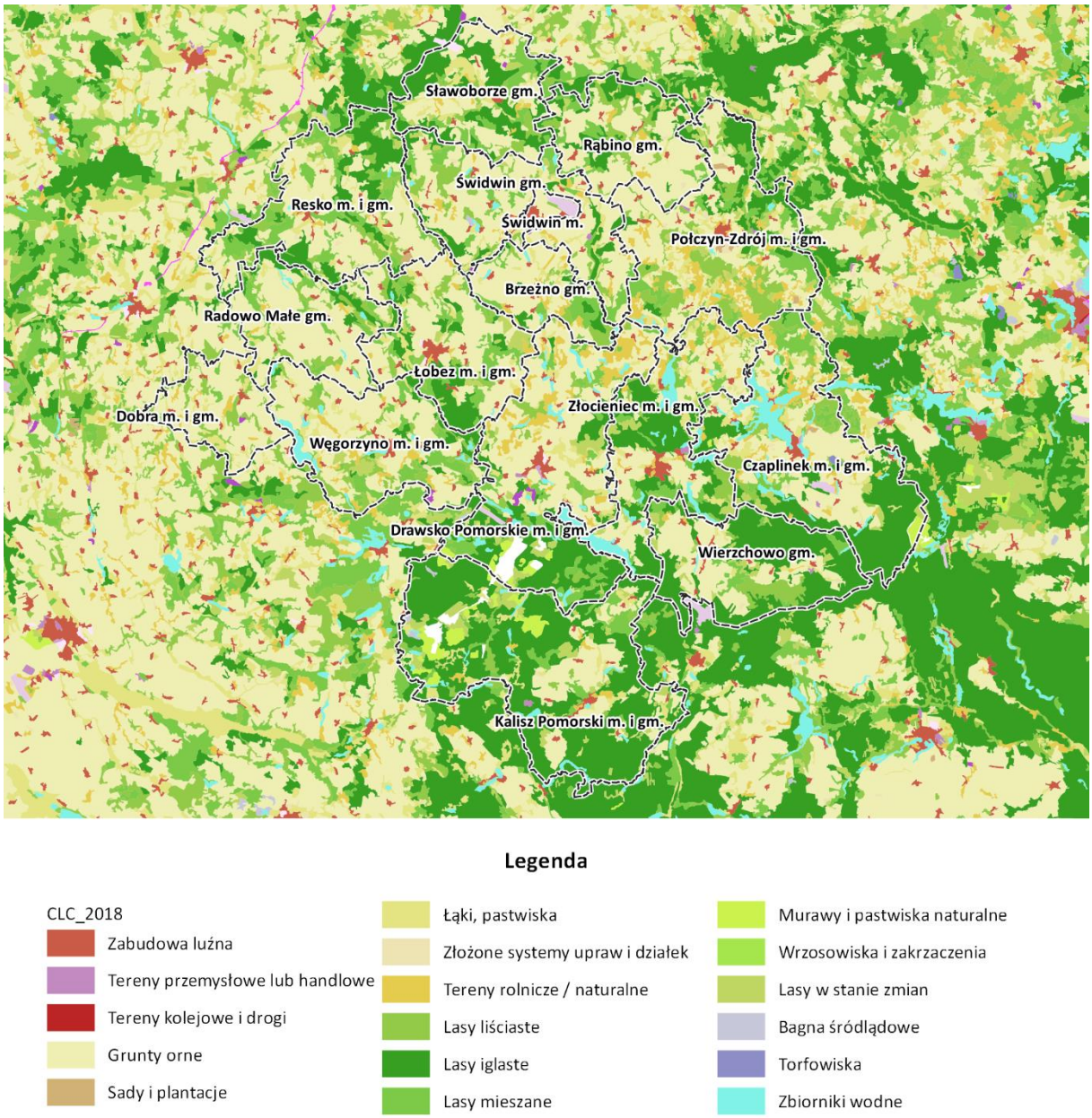

Źródło: opracowanie ZMP

Środek obszaru PSC, w układzie południkowym, przecina linia kolejowa nr 202 (odcinek linii kolejowej o znaczeniu państwowym ze Szczecina do Gdańska). W układzie równoleżnikowym środek obszaru PSC przecina linia kolejowa nr 210 (odcinek linii kolejowej o znaczeniu regionalnym ze Stargardu do Szczecinka). Na obszarze PSC znajdują się również odcinki linii kolejowych nr: 410 Złocieniec – Kalisz Pomorski (częściowo eksploatowana tylko przez wojsko) i 420 Worowo – Płoty–Wysoka Kamieńska (przebiega przez gminy Resko i Radowo Małe), (por. Mapa 42).

1.2 Analiza powiązań funkcjonalnych na obszarze partnerstwa oraz określenie wiodących funkcji na obszarze

1.2.1 Identyfikowanie powiązań funkcjonalnych na obszarze partnerstwa

Obszar PSC został w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego wskazany jako obszar funkcjonalny o znaczeniu regionalnym - Centralna Strefa Funkcjonalna. Strefa wyznaczona została w oparciu o model potencjału ludnościowego i gospodarczego oraz 30-minutową izochronę dostępności do sześciu głównych ośrodków tworzących rdzeń tej strefy, tj. Czaplinka, Drawska Pomorskiego, Łobza, Połczyna-Zdroju, Świdwina i Złocieńca (por. Mapa 6). „Te sześć miast posiada wzajemnie uzupełniające się wyposażenie w usługi (usługi zdrowia, edukacji, kultury, handlu), dzięki czemu łączna oferta jest znacząca, co przy niewielkich odległościach miast od siebie, daje lepszą dostępność do usług. Utrzymanie pełnej gamy usług przez każde miasto osobno nie byłoby możliwe i racjonalne ekonomicznie.” *(* por. Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020, str. 309)

Nieobowiązujący już przepis ustawy (przestał obowiązywać w listopadzie 2020 r.) definiował obszar funkcjonalny jako *„obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, stanowiący zwarty układ przestrzenny składający się z funkcjonalnie powiązanych terenów, charakteryzujących się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju.”* Niewątpliwie Centralna Strefa Funkcjonalna należy do obszarów o silnych powiązaniach funkcjonalnych. Polityka przestrzenna na takich obszarach powinna być ukierunkowana na:

- kształtowanie i rozwój określonych funkcji poszczególnych terenów, z uwzględnieniem specjalizacji i wzajemnej komplementarności funkcji. Funkcjonalny ład przestrzenny może stanowić podstawę współpracy i racjonalności działań podejmowanych przez podmioty publiczne, gospodarcze i mieszkańców – użytkowników przestrzeni;
- eliminację lub ograniczanie występujących lub potencjalnych konfliktów przestrzennych. Konflikty przestrzenne utrudniają funkcjonowanie terenów, generują chaos przestrzenny i znaczące koszty społeczne;
- ochronę środowiskowych, przyrodniczych, kulturowych walorów przestrzeni. Wymienione walory to nie tylko zasób, który winniśmy przekazać przyszłym pokoleniom, ale także wyróżnik jakości życia i lokalnej tożsamości mieszkańców.

- wsparcie dla poszczególnych obszarów niezależnie od ich granic administracyjnych w celu optymalnego wykorzystania ich lokalnych i regionalnych potencjałów. Obejmuje to również przeciwdziałanie marginalizacji obszarów o spowolnionym wzroście, stagnujących, jak też wyludniających się.

Mapa 6 Obszary funkcjonalne w strukturze przestrzennej województwa

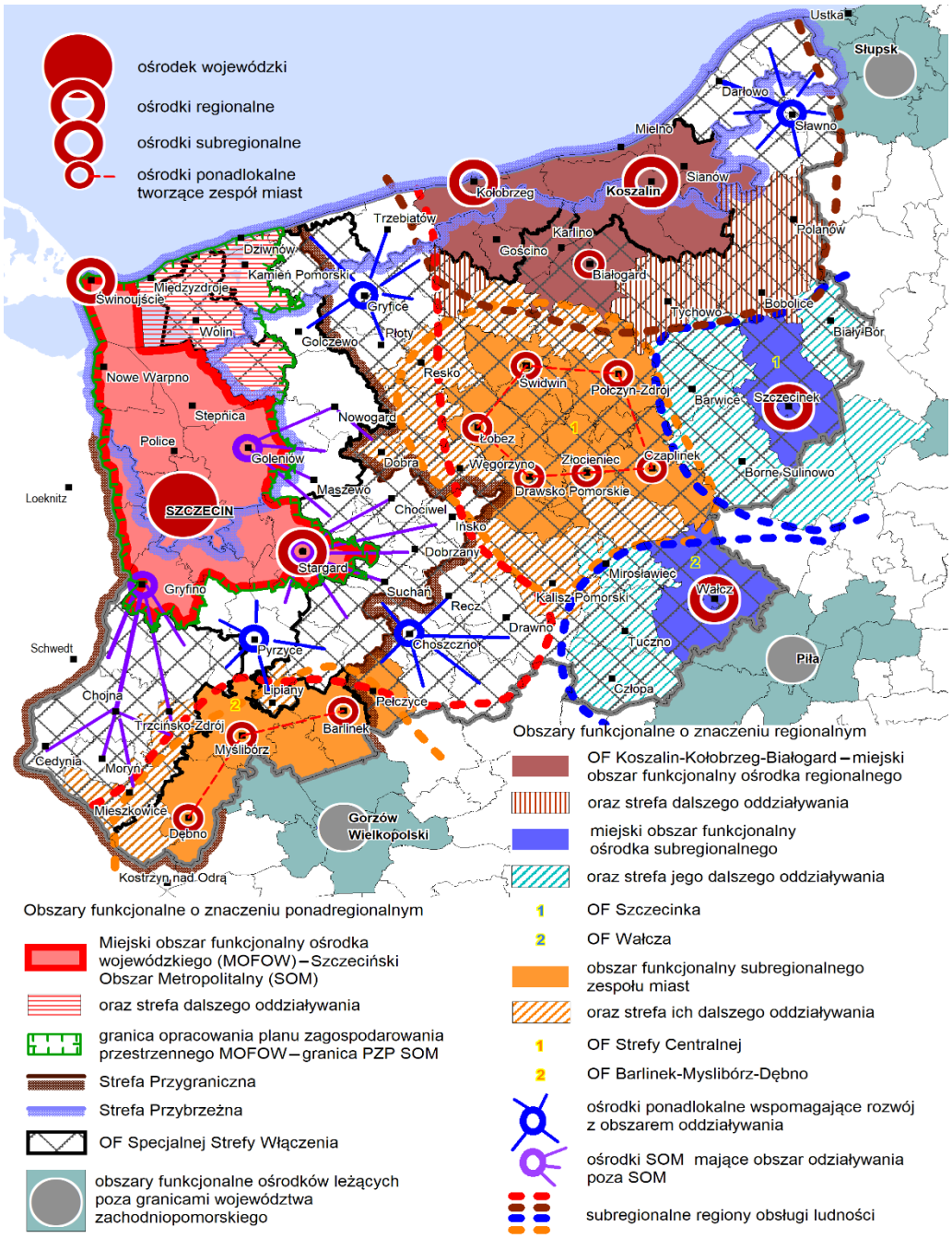

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Na podstawie analizy popytu i podaży usług publicznych i komercyjnych na terenie partnerstwa dokonanej z członkami Grupy Roboczej oraz wyników badań mieszkańców (w badaniu udział wzięło 1 825 mieszkańców obszaru PSC , którzy odpowiedzieli na pytania dotyczące usług zaspokajanych na obszarze PSC) , pogrupowano wskazania dotyczące miejsc zaspokojenia potrzeb usługowych (por. Wykres 1).

Wykres 1 Gdzie mieszkańcy PSC korzystają z usług (% wskazań)

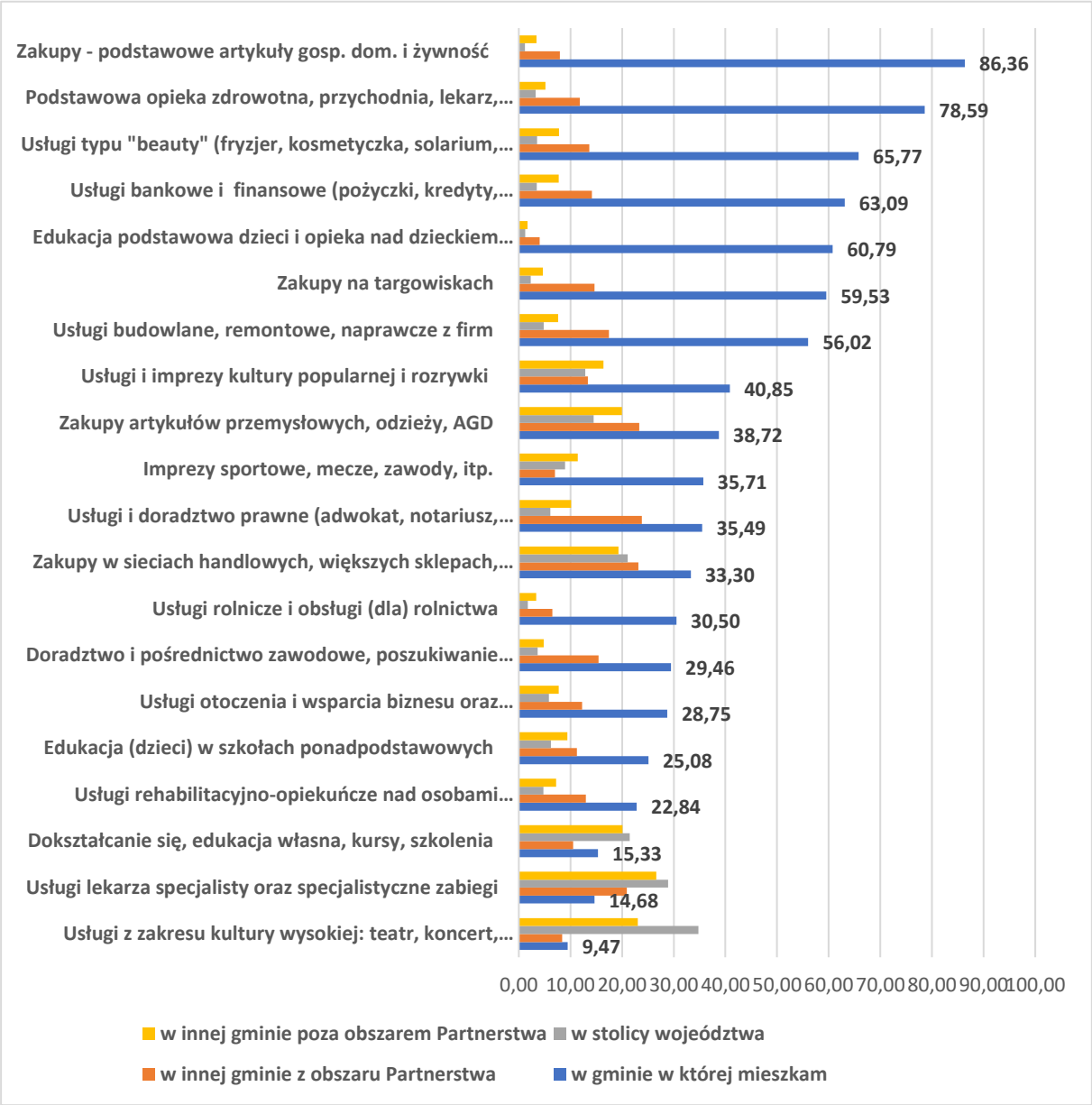

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych mieszkańców

Wyniki badań uzupełniają charakterystykę powiązań funkcjonalnych obszaru PSC ujętą w opisie obszarów funkcjonalnych w strukturze przestrzennej województwa. Główne wnioski z prowadzonych badań dotyczących zaspokojenia popytu na usługi wskazują, że:

- duża część podstawowych usług i aktywności realizowana jest w gminach z obszaru PSC (potwierdza to tezę o dużym przenikaniu się powiązań funkcjonalnych wewnątrz strefy),

- relatywnie dużo wskazań związanych z realizacją usług poza granicami zamieszkania (ale w granicach PSC), dotyczy zakupów na targowiskach i w sieciach handlowych, zakupów art. przemysłowych, usług doradczych i prawnych, usług rehabilitacyjno-opiekuńczych i specjalistycznych oraz usług medycznych (to również potwierdza tezę o dużym przenikaniu się powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru, ze wskazaniem na kilka większych, ale nie dominujących ośrodków),
- zupełnie zrozumiałe jest, że przy tak małych ośrodkach miejskich, większość usług kulturalnych wysokiego szczebla, szkoleniowych i związanych z uzupełnianiem wiedzy oraz usług lekarzy specjalistów, zaspokajana jest w stolicy województwa oraz w gminach spoza obszaru Partnerstwa (prawdopodobnie, w tym przypadku, wskazania w większości dotyczą Koszalina).

W odpowiedziach na pytanie dotyczące miejsca realizacji określonych aktywności, zwraca uwagę wysoki odsetek odpowiedzi o nie realizowaniu przez część mieszkańców PSC jakichkolwiek aktywności społecznych, hobby, uprawiania sportu i rekreacji (por. Wykres 2)

Wykres 2 Gdzie najczęściej realizowane są aktywności

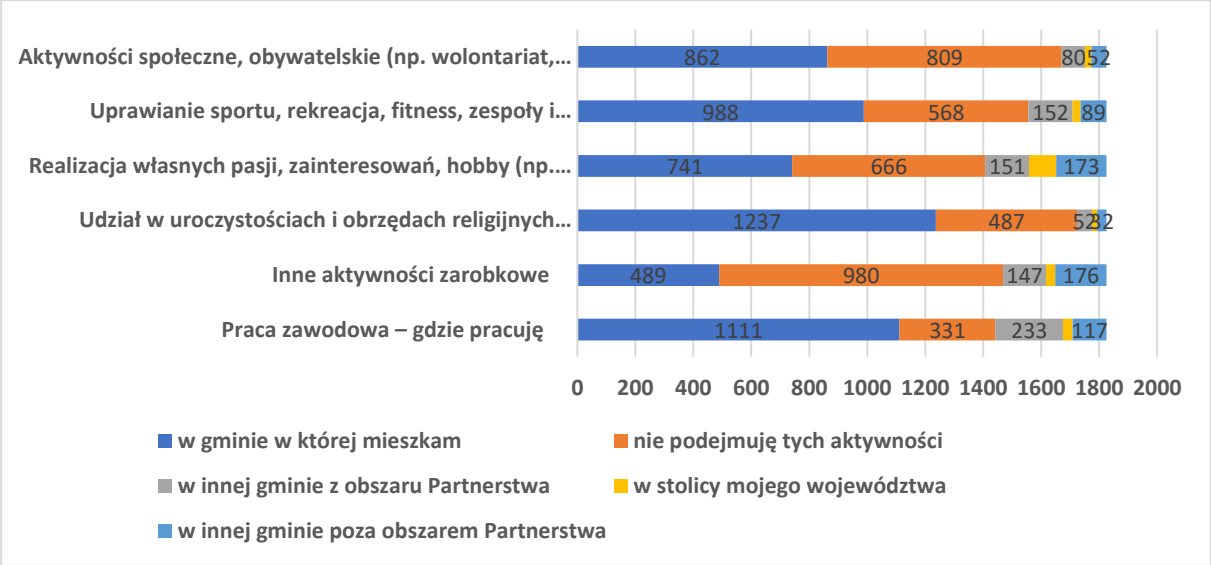

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych mieszkańców

Odpowiedzi udzielone na pytanie dotyczące częstotliwości przebywania w gminach partnerstwa nie stanowiących miejsca zamieszkania respondentów, uzupełniają odpowiedzi udzielone na oba wcześniej analizowane pytania.

Wykres 3 Jak często bywa mieszkaniec w gminach partnerstwa

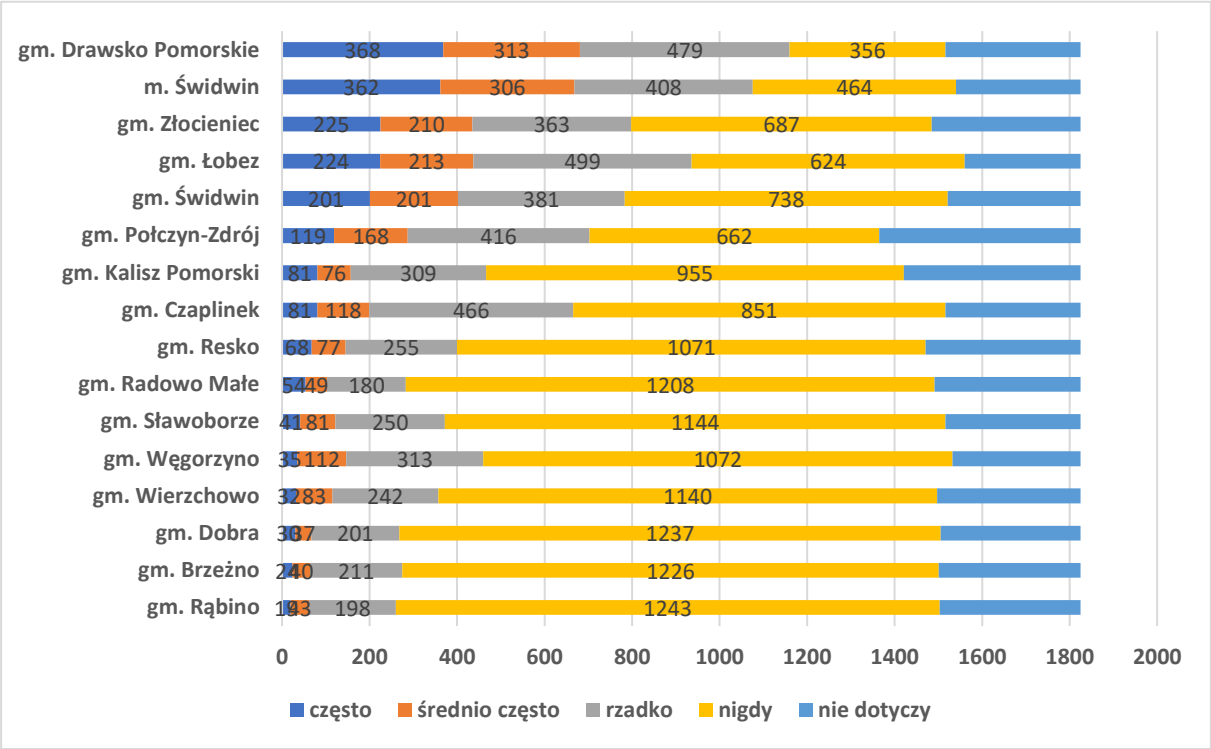

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych mieszkańców

Z odpowiedzi udzielonych przez mieszkańców wynika, że na obszarze Partnerstwa PSC gminami najczęściej odwiedzanymi przez mieszkańców innych gmin PSC są gminy: Drawsko Pomorskie, Świdwin-miasto, Złocieniec i Łobez. Zwraca uwagę wysoka pozycja gminy Złocieniec, która jako jedyna z grona pierwszej czwórki nie jest siedzibą powiatu (por. Wykres 3).

Na przytoczone wyżej wyniki badań ankietowych mieszkańców dodatkowe światło rzucają odpowiedzi na pytanie dotyczące sposobów przemieszczania się. Realizacja dużej części potrzeb życiowych związanych z zakupami usług i towarów oraz innymi formami aktywności (np. zawodowej) wymaga określonego sposobu przemieszczania się. Dosyć zaskakującym wynikiem wydaje się wysoki odsetek wskazań na częste poruszanie się samochodem przy relatywnie małej liczbie wskazań na kolej i inne środki komunikacji publicznej. Dowodzi to słabej dostępności komunikacyjnej obszaru PSC potwierdzonej zresztą w odpowiedziach mieszkańców udzielonych na inne pytania we wzmiankowanej ankiecie:

- na pytanie dotyczące wskazania słabych stron obszaru Partnerstwa, 62,1% respondentów wskazało na komunikację i transport zbiorowy (5 pozycja w rankingu wskazań, por. Wykres 40);

- na pytanie dotyczące priorytetów do realizacji na obszarze PSC, ponad 57% respondentów wskazało na działania, które przyczynią się do poprawy połączeń komunikacyjnych z regionem (2 pozycja w rankingu, por. Wykres 38).

Wykres 4 Sposoby przemieszczania się mieszkańców

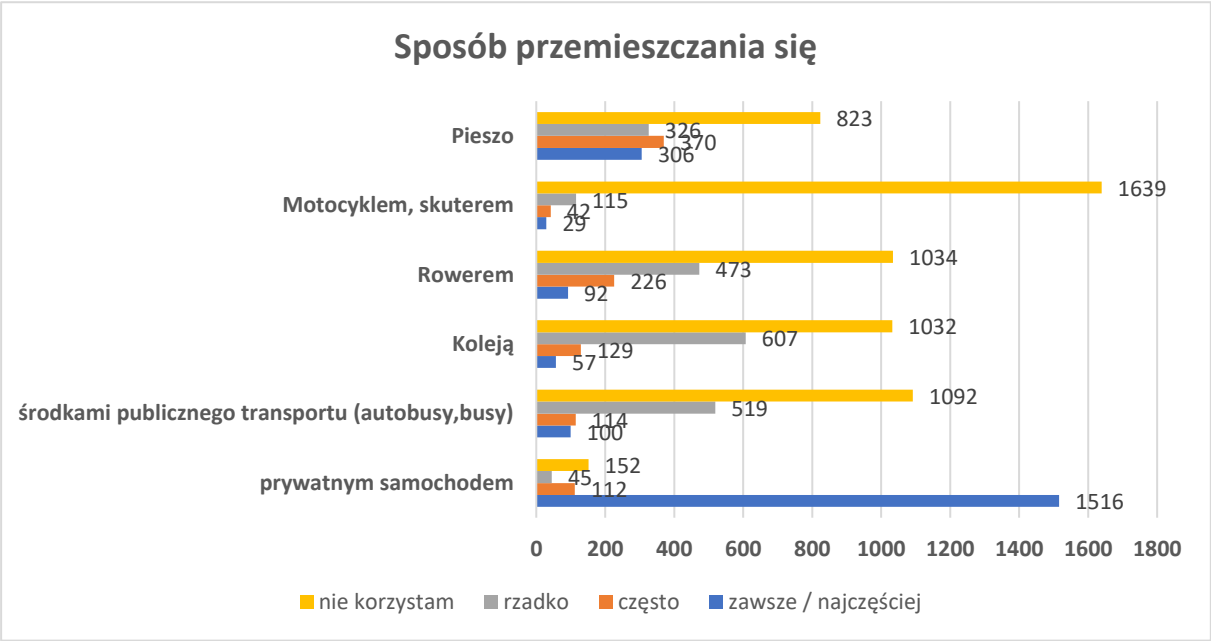

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych mieszkańców

Największą grupę przemieszczających się każdego dnia stanowią osoby pracujące.
Z podsumowania danych Tabeli 1 wynika, ze prawie 25% osób dojeżdżających do pracy poza granicami swoich gmin dojeżdżało do miejsc pracy położonych poza obszarem PSC, przy czym zdecydowanie największa grupa tych osób (1006, tj. ponad 53%) dojeżdżała do Szczecina.

W ramach obszaru PSC najwięcej osób dojeżdżało do miejsc pracy położonych w gminach : Świdwin (1275, tj. ok. 22 %) i Czaplinek (1 083, tj. ok 19%). Stosunkowo niewiele osób dojeżdżało do miejsc pracy położonych poza obszarem województwa

Tabela 1 Liczba osób dojeżdżających do pracy do innych gmin (*)

GMINA - MIEJSCE PRACY (DOJAZDU)	Miejsce pracy na obszarze PSC	Miejsce pracy poza obszarem PSC
Białogard		81
Brzeżno	29	
Chociwel - miasto		29
Czaplinek - miasto	1 083	
Czaplinek - obszar wiejski	36	
Dobra - miasto	23	
Dobra - obszar wiejski	23	
Drawsko Pomorskie - miasto	469	
Drawsko Pomorskie - obszar wiejski	378	
Goleniów - miasto		52
Goleniów - obszar wiejski		49
Kalisz Pomorski - miasto	116	
Kalisz Pomorski - obszar wiejski	28	
Katowice		41
Kołobrzeg		10
Koszalin		169

Łobez - miasto	511	
Łobez - obszar wiejski	18	
Mirosławiec - miasto		26
Mirosławiec - obszar wiejski		34
Nowogard - miasto		103
Nowogard - obszar wiejski		11
Ostrowice	41	
Połczyn-Zdrój - miasto	426	
Połczyn-Zdrój - obszar wiejski	166	
Poznań		19
Przechlewo		16
Radowo Małe	38	
Rąbino	47	
Resko - miasto	401	
Resko - obszar wiejski	27	
Rymań		23
Siemyśl		38
Sławoborze	52	
Słupsk		11

Stargard		21
Swarzędz - obszar wiejski		10
Szczecin		1 006
Szczecinek		24
Świdwin	1 275	
Wałcz		76
Warszawa		37
Węgorzyno - miasto	172	
Węgorzyno - obszar wiejski	73	
Wierzchowo	61	
Złocieniec - miasto	218	
Złocieniec - obszar wiejski	63	
Suma końcowa	**5 774**	**1 886**

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z GUS dla badań z 2016 roku

(*) Uwaga : Zestawienie uwzględnia przepływy minimum 10 osób, które z danej gminy zamieszkania dojeżdżały do pracy na terenie innej gminy.

Z kolei Tabela 2 zawiera zestawienie najbardziej popularnych kierunków dojazdu do miejsc pracy położonych poza granicami konkretnych gmin należących do PSC.

Tabela 2 Najbardziej popularne kierunki dojazdów do miejsc pracy poza obszarem PSC

Liczba osób	Gmina miejsca zamieszkania	Gmina miejsca pracy
108	Łobez - miasto	Szczecin
98	Węgorzyno - obszar wiejski	Szczecin
69	Węgorzyno - miasto	Szczecin
67	Świdwin	Szczecin
60	Kalisz Pomorski - miasto	Wałcz
60	Złocieniec - miasto	Szczecin
56	Drawsko Pomorskie - miasto	Szczecin
50	Połczyn-Zdrój - miasto	Szczecin
45	Resko - miasto	Szczecin
43	Połczyn-Zdrój - obszar wiejski	Koszalin
43	Połczyn-Zdrój - obszar wiejski	Szczecin
42	Dobra - obszar wiejski	Nowogard - miasto
41	Łobez - obszar wiejski	Szczecin
38	Kalisz Pomorski - miasto	Szczecin
37	Drawsko Pomorskie - obszar wiejski	Szczecin

35	Rąbino	Szczecin
32	Radowo Małe	Szczecin
31	Dobra - miasto	Nowogard - miasto
31	Resko - obszar wiejski	Szczecin
29	Dobra - miasto	Szczecin
27	Rąbino	Białogard
27	Sławoborze	Siemyśl
26	Połczyn-Zdrój - obszar wiejski	Białogard
24	Kalisz Pomorski - obszar wiejski	Szczecin
24	Świdwin	Koszalin
24	Świdwin	Szczecin
24	Dobra - obszar wiejski	Szczecin
23	Sławoborze	Rymań
22	Drawsko Pomorskie - obszar wiejski	Katowice
20	Czaplinek - miasto	Szczecin
20	Wierzchowo	Szczecin
20	Dobra - miasto	Goleniów - miasto
20	Dobra - obszar wiejski	Goleniów - obszar wiejski

19	Kalisz Pomorski - miasto	Mirosławiec - obszar wiejski
19	Złocieniec - miasto	Katowice
19	Złocieniec - miasto	Poznań
19	Świdwin	Koszalin
19	Dobra - obszar wiejski	Chociwel - miasto
18	Sławoborze	Koszalin
18	Węgorzyno - obszar wiejski	Goleniów - miasto
17	Ostrowice	Szczecin
17	Rąbino	Koszalin
17	Radowo Małe	Goleniów - obszar wiejski
17	Resko - obszar wiejski	Nowogard - miasto
16	Kalisz Pomorski - obszar wiejski	Przechlewo
16	Kalisz Pomorski - obszar wiejski	Wałcz
16	Złocieniec - miasto	Koszalin
16	Łobez - miasto	Warszawa
15	Połczyn-Zdrój - obszar wiejski	Mirosławiec - obszar wiejski

Źródło. Opracowanie własne na podstawie danych z GUS dla badań z 2016 roku

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego, obszar Strefy Centralnej scharakteryzowano w następujący sposób:

- słaba dostępność do głównych miast województwa: Szczecina i Koszalina;
- brak dużego miasta, ale znaczący potencjał ludnościowy leżących blisko siebie miast i całej strefy centralnej (blisko 140 tys. mieszkańców, z czego ok. 80 tys. w miastach);
- niekorzystne zjawiska demograficzne, depopulacja;
- stosunkowo równorzędna rola miast – bez jednego dominującego ośrodka,
- komplementarne wyposażenie miast strefy w usługi;
- brak większych zakładów przemysłowych i jednocześnie niekorzystne uwarunkowania dla rozwijania intensywnej gospodarki rolnej;
- zaniedbania i zniszczenia w tkance urbanistycznej miast, przy wciąż wielu zachowanych wartościowych elementach architektury i urbanistyki;
- niska aktywność społeczna i wysokie bezrobocie – szczególnie na obszarach byłych państwowych gospodarstw rolnych;
- duży potencjał krajobrazowy, turystyczny i uzdrowiskowy;
- znaczny udział obszarów chronionych w powierzchni obszaru – z jednej strony ograniczenia w inwestowaniu, z drugiej istotny walor dla gospodarki turystycznej" (PZPWZ - str. 311)

W dalszej części Raportu postaramy się odnieść do tej charakterystyki dokonując pogłębionej analizy podstawowych funkcji obszaru oraz zagadnień demograficznych, gospodarczych i środowiskowo-przestrzennych

1.2.2 Wiodące funkcje partnerstwa

1.2.2.1 Rolnictwo

W latach transformacji ustrojowej grunty po PGR-ach przejęli prywatni właściciele (w tym rolnicy z Danii i Holandii) i spółki. Znaczna część gruntów prywatnych uległa komasacji. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa wynosi ponad 30 ha z czego 28,7 ha stanowią użytki. Jest to wartość ponad trzykrotnie większa od średniej krajowej, która wynosi 10,31 ha (PZPWZ str. 171). Struktura powierzchniowa gospodarstw rolnych w Strefie Centralnej zbliżona jest do średniej dla całego województwa.

Wykres 5 Struktura gospodarstw rolnych (2019)

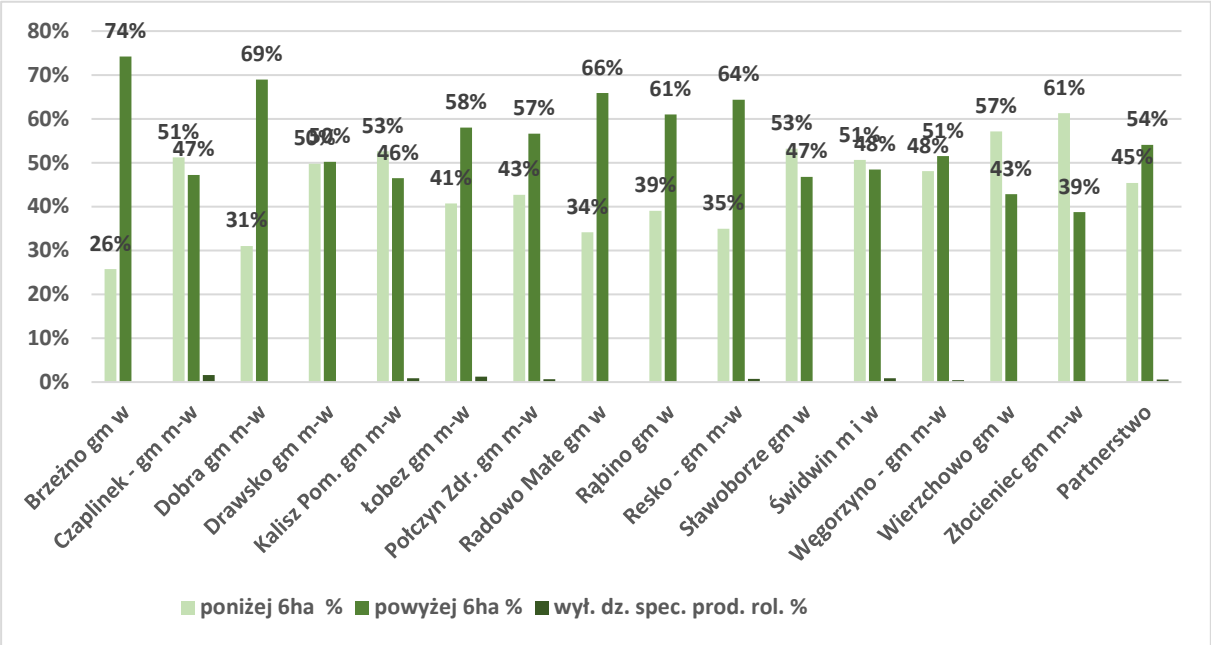

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KRUS

Zdecydowanie największa liczba gospodarstw powyżej 6 ha w stosunku do gospodarstw małych, poniżej 6 ha, znajduje się w gminach Brzeżno, Dobra i Radowo Małe (ponad 65%). Z kolei gminy: Złocieniec i Wierzchowo charakteryzują się największym rozdrobnieniem gospodarstw (ponad 55% gospodarstw to gospodarstwa małe, poniżej 6ha).

Grunty orne, łąki i pastwiska zajmują zdecydowanie większą część powierzchni gmin Węgorzyno, Łobez, Radowo Małe, Świdwin, Rąbino, Brzeżno i Drawsko Pomorskie (por. Mapa 7). Największa część użytków rolnych pod zasiewami (ponad 70%) znajduje się w gminach: Dobra, Węgorzyno, Radowo Małe , Resko, Świdwin, Rąbino, Brzeżno i Wierzchowo. W strukturze zasiewów dominują zboża i rośliny pastewne. W gminach: Rąbino, Sławoborze, Brzeżno i Łobez znaczący udział ma powierzchnia zasiewów rzepaku. (por. Mapa 7).

Mapa 7 Struktura użytków rolnych

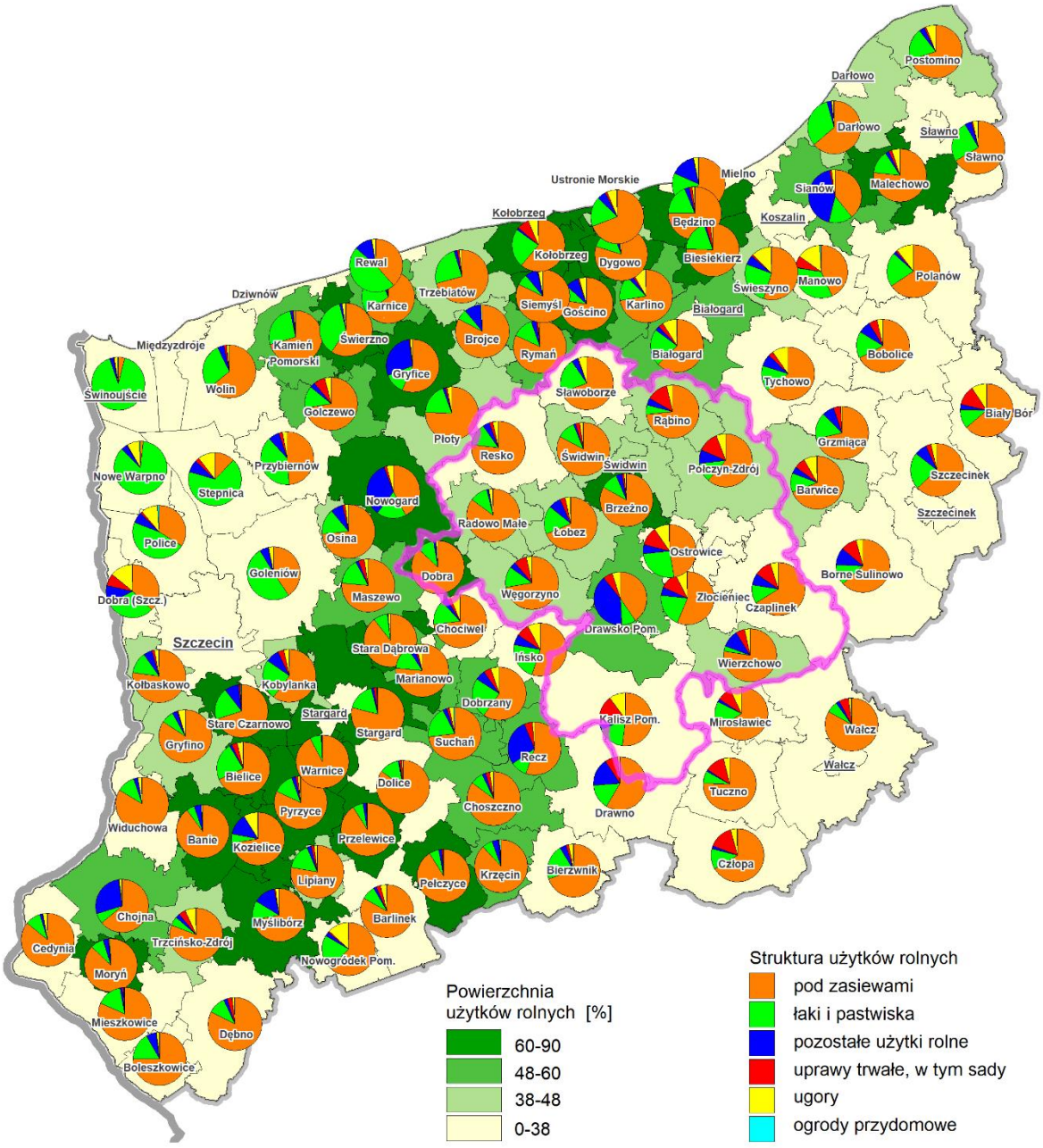

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Mapa 8 Chów i hodowla trzody chlewnej, bydła i drobiu

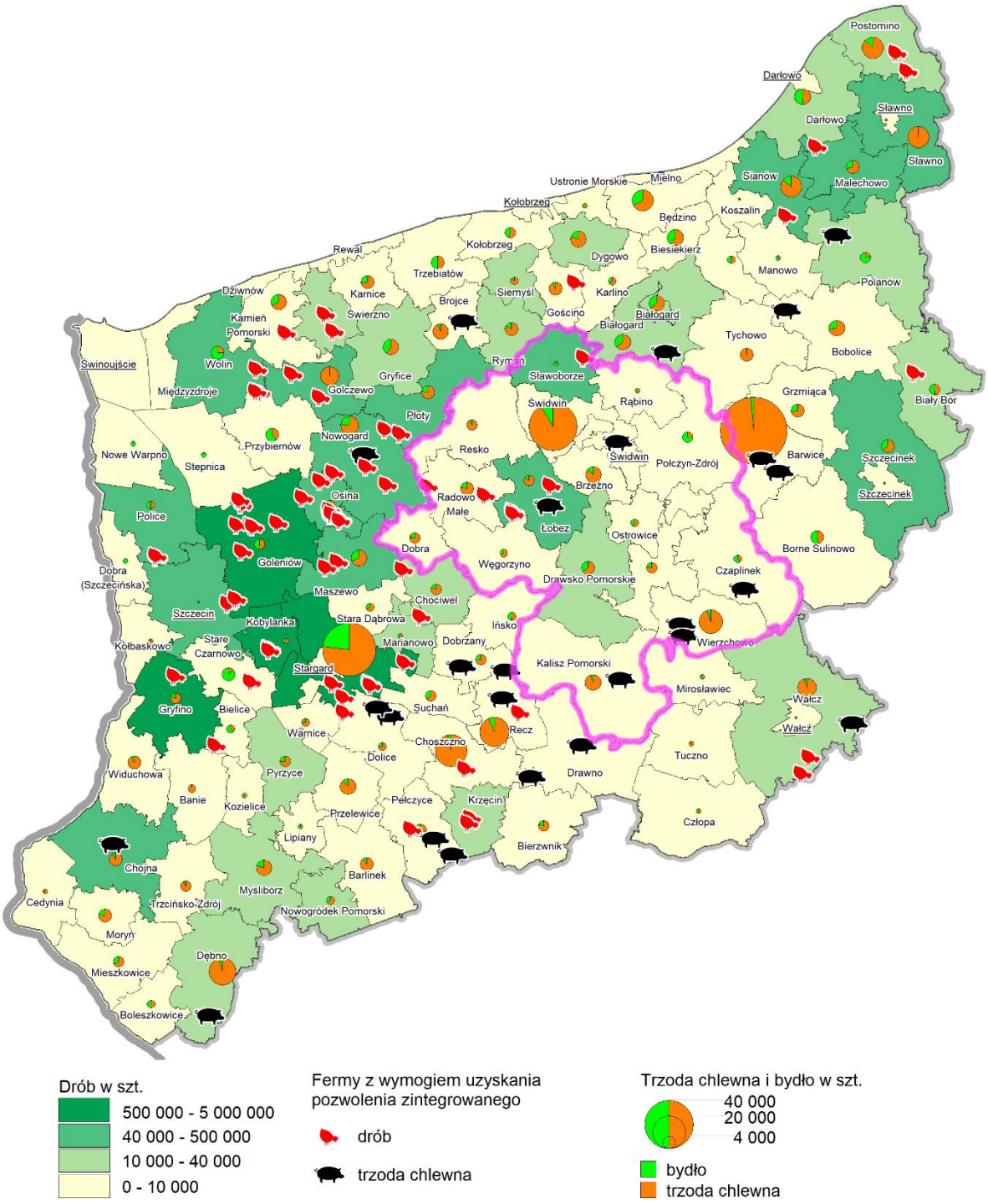

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Gmina wiejska Świdwin i gmina Wierzchowo to ważne w skali województwa ośrodki hodowli trzody chlewnej. Znaczące ilości bydła hodowane są jedynie w gminie

Świdwin. Natomiast na terenie gmin Łobez i Sławoborze zlokalizowane są duże fermy drobiu (por. Mapa 8).

Mapa 9 Potencjał rolniczy – wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej

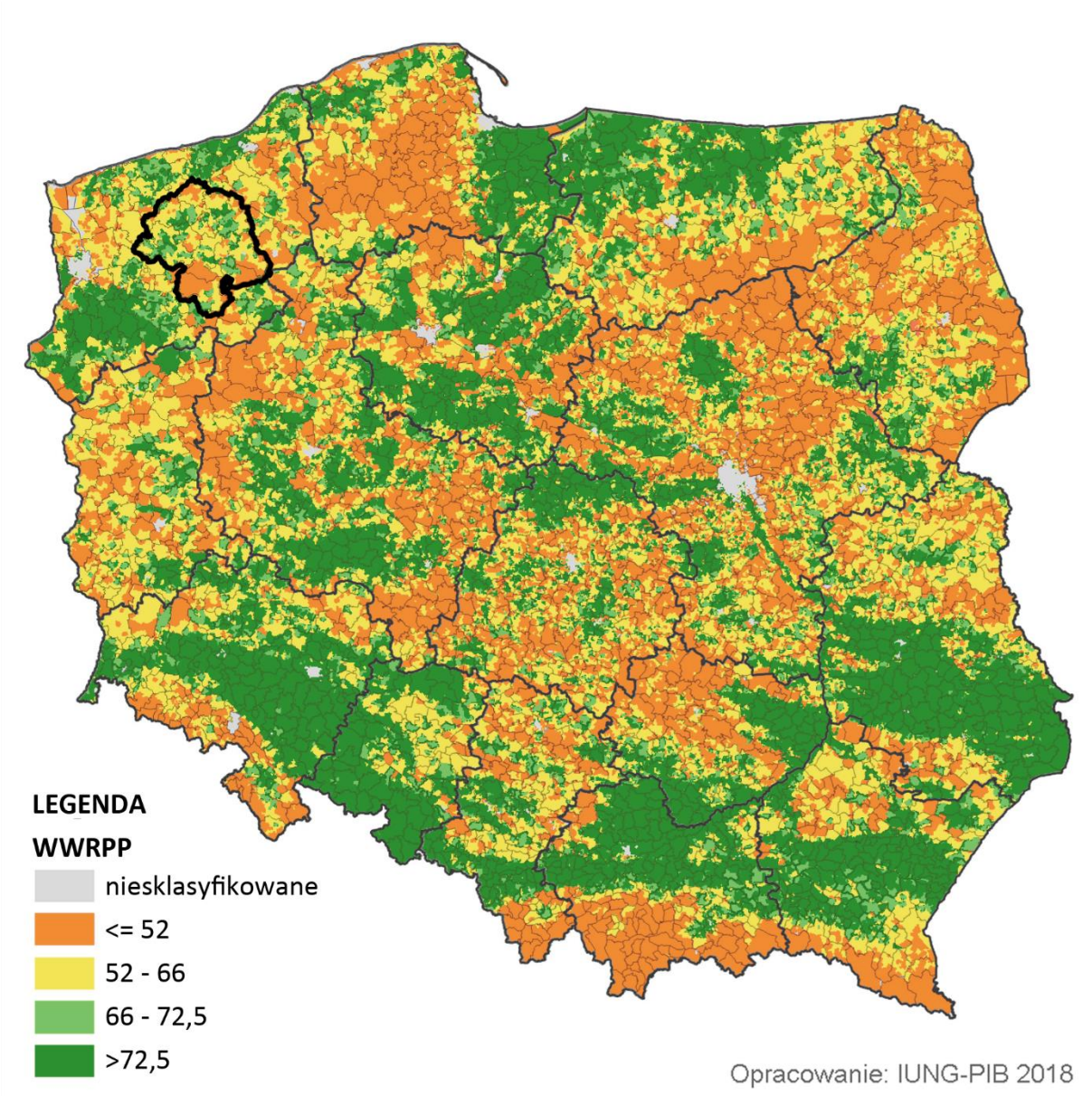

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych IUNG-PIB 2018

Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WRPP) odzwierciedla potencjał rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynikający z warunków naturalnych. Został on opracowany w IUNG-PIB w Puławach , w latach siedemdziesiątych, w ramach badań dotyczących metodologii oceny jakości gruntów rolnych w Polsce. Głównym celem badań było stworzenie wskaźników pozwalających na ilościową i przestrzenną ocenę czynników naturalnych, decydujących o potencjalnej wydajności

plonów na poziomie lokalnym. WWRPP jest wskaźnikiem zintegrowanym bazującym na ocenie wskaźników poszczególnych elementów siedliska takich jak: jakość i przydatność gleb, stosunki wodne gleb, rzeźba terenu oraz agroklimat (http://onw.iung.pulawy.pl/specyficzne/wwrpp)

Wskaźnik dla obszaru PSC jest przeciętny w porównaniu do wskaźników w innych obszarach kraju (por. Mapa 9) Najkorzystniejsze warunki do rozwoju rolnictwa występują w środkowej części PSC (pas terenów zajmujący ok. 50% powierzchni PSC).

1.2.2.2 Przemysł

W stosunku do pozostałych obszarów województwa obszar PSC charakteryzuje się średnim poziomem uprzemysłowienia, przy czym powiaty świdwiński i drawski wyraźnie odróżniają się pod tym względem od powiatu łobeskiego, w którym dominuje rolnictwo. Największy udział w strukturze wielkości produkcji na mieszkańca Strefy w 2015 roku miały przemysły: spożywczy, drzewny i sprzętu transportowego (por. Mapa 10). Największe zakłady przemysłowe znajdują się w Drawsku Pomorskim/ Czaplinku (Kabel Technik), Resku (IKEA Industry) oraz w Świdwinku (Ferrooplast). W Połczynie Zdroju funkcjonuje znana w Polsce firma piwowarska - Browar Połczyn Zdrój. Firma Dino Polska S.A. uruchomiła w 2020 roku, pod Łobzem, swoje centrum logistyczne na północną Polskę.

Najważniejsze przedsiębiorstwa przemysłowe i usługowe Strefy Centralnej (kryterium doboru mieszane, uwzględniające : liczbę zatrudnionych, wartość produkcji, udział w polskim rynku lub znaczenia dla danej gminy) :

- Z.E.D. Rybiccy Sp. J. FERROPLAST Świdwinek – producent systemów odwodnień, kotłów C.O., produktów z branży budowlanej, wycieraczek, a także producent wyrobów z tworzyw sztucznych. Usługi w zakresie wykrawania i gięcia elementów z blach, profesjonalnego spawania metodą MIG, MAG, TIG i malowania proszkowego. http://www.ferroplast.pl/
- Agnes Fashion Group w Świdwinie – znany w kraju i zagranicą producent sukni ślubnych (300 firmowych sklepów i butików); https://www.agnesfashiongroup.pl/o-firmie,p7
- IKEA Industry Resko Fabryka IKEA Industry oddział w Resku - zatrudnia około 750 pracowników. Jest jednym z największych zakładów wytwarzających płytę klejoną z drewna litego. Płyta ta służy do produkcji mebli IKEA z drewna litego. https://www.industry.ikea.pl/index/nasze-zaklady/resko.html
- Agri Plus Sp. z o. o. (wytwórnie pasz) w Wierzchowie i Czaplinku (w ramach struktury ogólnopolskiej), http://www.agriplus.pl/kontakt/;

- Koszalińskie Przedsiębiorstwo Przemysłu Drzewnego SA w Szczecinku oddziały w: Wierzchowie, Świerczynie, Kaliszu Pomorskim, Świdwinie, Sławoborzu, Czaplinku https://www.kppd.pl/;
- Uzdrowisko Połczyn Grupa PGU SA, https://uzdrowisko-polczyn.pl/;
- Fabryka Okien i Drzwi "REDAN" w Połczynie Zdroju, http://redan.pl/;
- Browar Połczyn - Zdrój Sp. z o.o., https://browarpolczyn.pl/;
- Dino Polska S.A. - Centrum Dystrybucyjne w Łobzie – „Na terenie KSSSE Podstrefy Ekonomicznej w Łobzie zakończone zostały prace przy nowej i jak do tej pory największej inwestycji w Gminie Łobez– Centrum Dystrybucyjnym Dino Polska S.A. Generalnym wykonawcą inwestycji była firma Atlas Ward Polska. Łączna powierzchnia magazynowa wynosi niespełna 50 tys. mkw. Celem nowego centrum dystrybucyjnego będzie obsługa dostaw towarów do rosnącej liczby sklepów Dino i wsparcie dalszej ekspansji geograficznej sieci"
  http://www.lobez.pl/aktualnosci/303db4aec1764895c7c515eb62865fd4.html;
- Kentaur Production sp. z o.o. w Łobzie – produkcja odzieży roboczej https://pl-pl.facebook.com/pages/category/Local-Business/Kentaur-Production-sp-z-oo-154357128498806/;
- Koschem sp. z o.o. w Starym Węgorzynku; produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych http://www.koschem.pl/web/_start/index.php/pl/;
- BO-DE sp. z.o.o. w Łobzie – uszlachetnianie, sortowanie i pakowanie oraz montaż artykułów gumowych, metalowych i z tworzyw sztucznych, https://bo-de.pl/kontakt.html;
- Przedsiębiorstwo Przemysłu Ziemniaczanego Nowamyl S.A. w Łobzie – jedyny na Pomorzu Zachodnim producentem skrobi ziemniaczanej i maltodekstryn, z ponad wiekową tradycją, http://nowamyl.com.pl/pl/strona-glowna/;
- BIOGAZOWNIA Brzeżno Sp. z o.o.; https://biogazowniabrzezno.pl/;
- Wojskowy Oddział Gospodarczy 16 Oleszno k. Drawska Pomorskiego, https://16wog.wp.mil.pl/pl/articles/list/6-aktualnosci/;
- Kabel Technik / PKC GROUP - oddziały w Czaplinku i Drawsku Pomorskim. Część grupy kapitałowej PKC Group oraz Samvardhana Motherson Group – jednego z 26 największych dostawców motoryzacyjnych na świecie. W 4 oddziałach w Polsce zatrudnia łącznie ponad 1400 pracowników. https://pracodawcy.pracuj.pl/kabel-technik-polska-sp-z-o-o,25349;
- STM sp. z o.o Złocieniec - projektowanie oraz produkcja linii do produkcji opakowań PET z preform, linii rozlewniczych, maszyn rozlewniczych i urządzeń towarzyszących, służących do wyrobu, rozlewu i pakowania

wszelkiego rodzaju napojów i innych płynów, w tym również chemicznych, https://stm-pack.com/pl/nasza-firma/;

- P.P.H Tur-Plast w Czaplinku - producent energooszczędnych okien pcv i z aluminium,
- http://www.tur-plast.net.pl/
- Rimaster Poland Sp. z o.o. w Czaplinku – kompleksowe rozwiązania systemów elektronicznych, kabin dla pojazdów specjalnych oraz instalacji przemysłowych, zaczynając od opracowania projektu do dostawy kompletnych rozwiązań. https://www.czaplinek.pl/company/rimaster-poland-sp-z-oo;
- Orskov Foods S.A. w Czaplinku – skup i mrożenie owoców i warzyw https://www.agrofreeze.pl/5-kontakt.html
- Team Dress Drawa Sp. z o.o. w Złocieńcu – produkcja odzieży ochronnej i roboczej https://teamdress.pl/firma/.

Mapa 10 Struktura i wielkość produkcji przemysłowej w 2015 r.

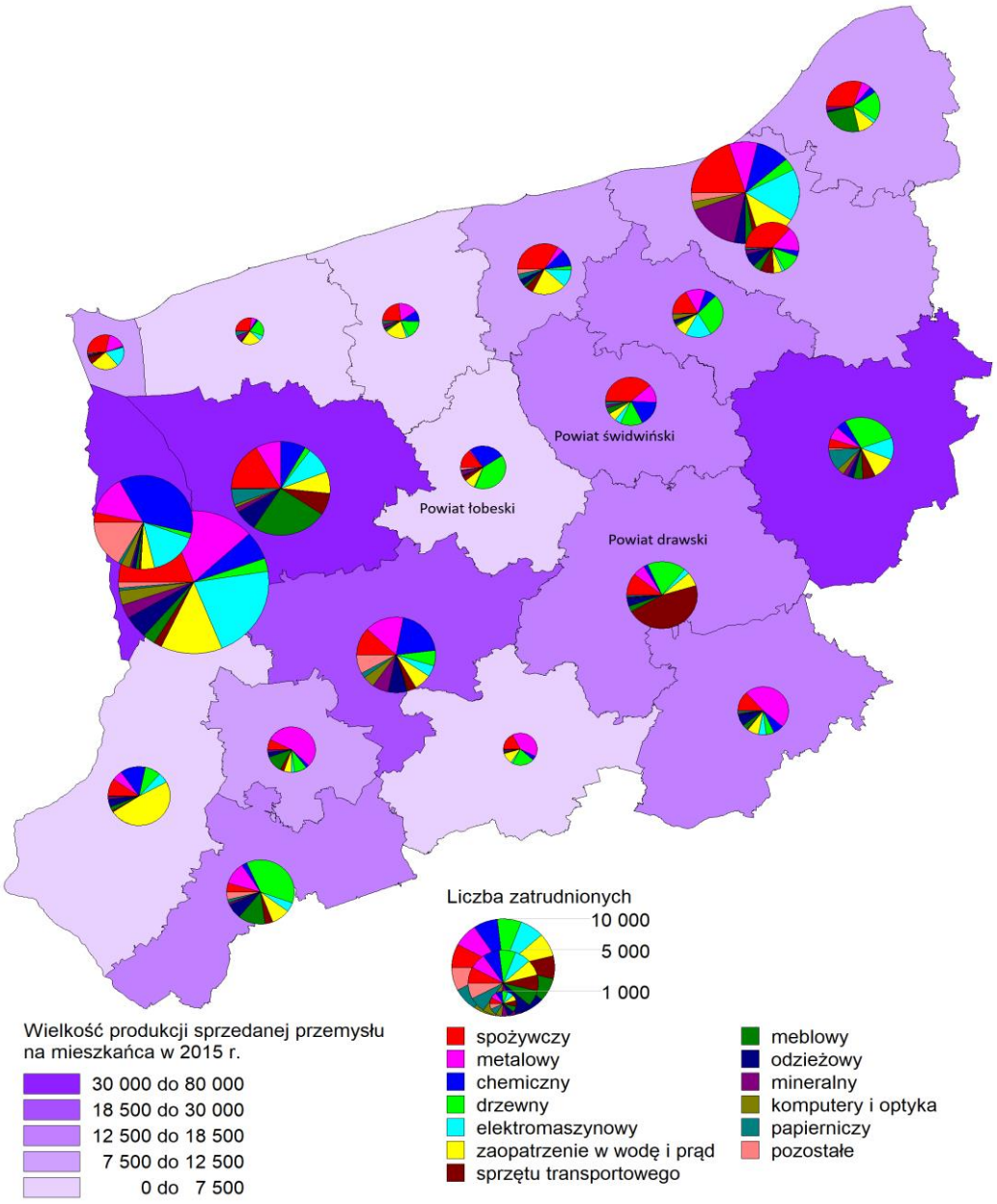

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Na podstawie informacji zawartych w strategiach gminnych można powiedzieć, że coraz większym zainteresowaniem przedsiębiorców cieszą się inwestycje związane z budową przemysłowych instalacji energetycznych wykorzystujących odnawialne źródła energii (OZE). Mapa 11 zawiera lokalizację instalacji OZE w Strefie Centralnej na tle mapy lokalizacji takich instalacji w województwie. Najwięcej instalacji OZE powstało w powiecie łobeskim (między innymi elektrownie wiatrowe i farmy fotowoltaniczne). Na całym obszarze PSC istnieją przeciętne warunki wietrzne i słabe warunki nasłonecznienia (poniżej 1550 godzin w ciągu roku, (por. PZPWZ str. 245)). Dla rozwoju energetyki opartej na energii słonecznej i wiatrowej istotne mogą być jednak inne, korzystne na obszarze PSC uwarunkowania środowiskowe (rozległe tereny wolne od zabudowy oraz mała gęstość zaludnienia).
Mapa 12 ilustruje potencjał energetyczny biomasy w Strefie Centralnej. Jest on znaczny, szczególnie w środkowej i północno-zachodniej części PSC.
OZE może być podstawą do uruchomienia procesu systemowego wdrażania procesu transformacji energetycznej poszczególnych gmin w celu uzyskania większego stopnia niezależności energetycznej.

Mapa 11 Instalacje Odnawialnych Źródeł Energii

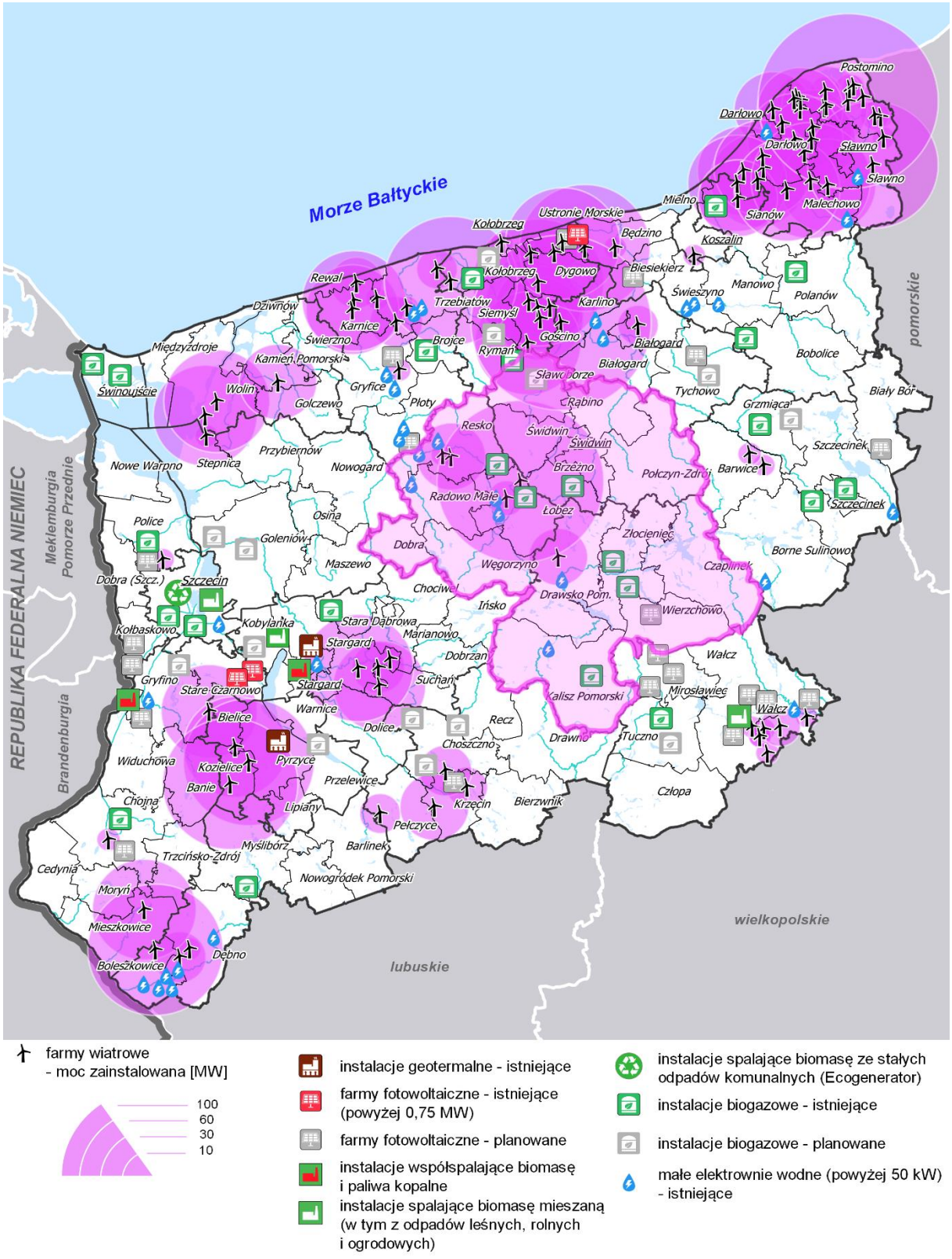

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Mapa 12 Potencjał energetyczny biomasy

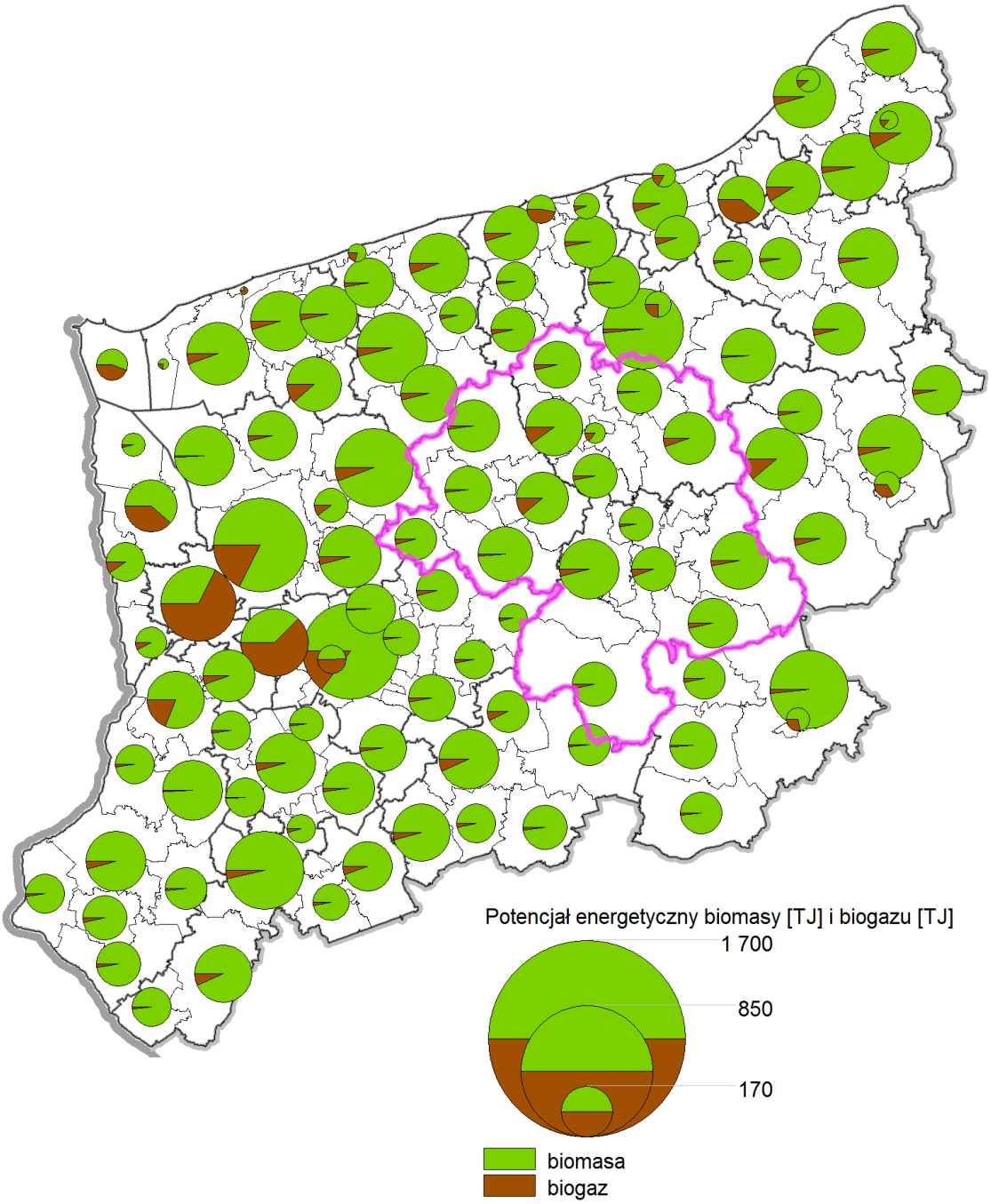

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Inteligentne specjalizacje to narzędzie Unii Europejskiej, które obliguje regiony państw członkowskich do identyfikacji tych obszarów, w których chcą się specjalizować i podnosić konkurencyjność. Na rozwój inteligentnych specjalizacji regionów została przeznaczona znaczna część funduszy Unii Europejskiej w perspektywie finansowej 2014-2020. Mapa 13 ilustruje przestrzenne rozmieszczenie

Inteligentnych Specjalizacji Pomorza Zachodniego określonych w Strategii Rozwoju WZ oraz w RPO WZ 2014-2020**.** Na obszarze PSC większe ośrodki inteligentnych specjalizacji związane są z produkcją wyrobów metalowych (Czaplinek, Drawsko Pomorskie), wyrobów drewnopochodnych (między innymi meble) oraz przetwórstwem rolno-spożywczym (powiaty łobeski i świdwiński).

Mapa 13 Przestrzenne rozmieszczenie Inteligentnych Specjalizacji Pomorza Zachodniego

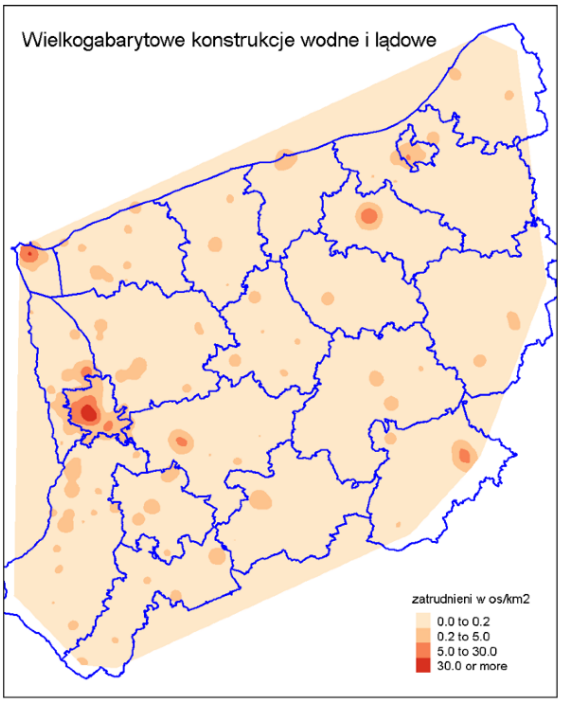

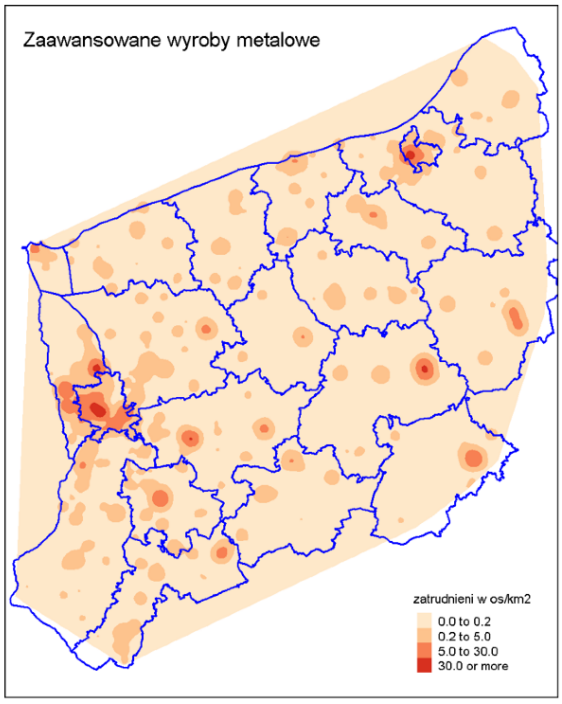

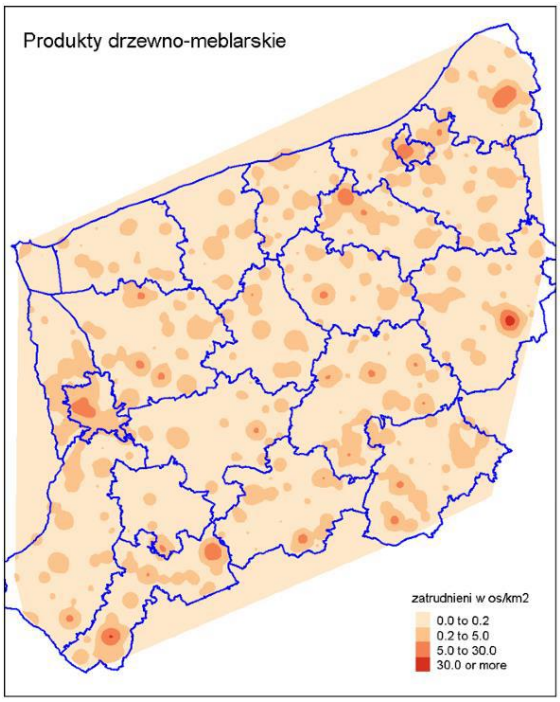

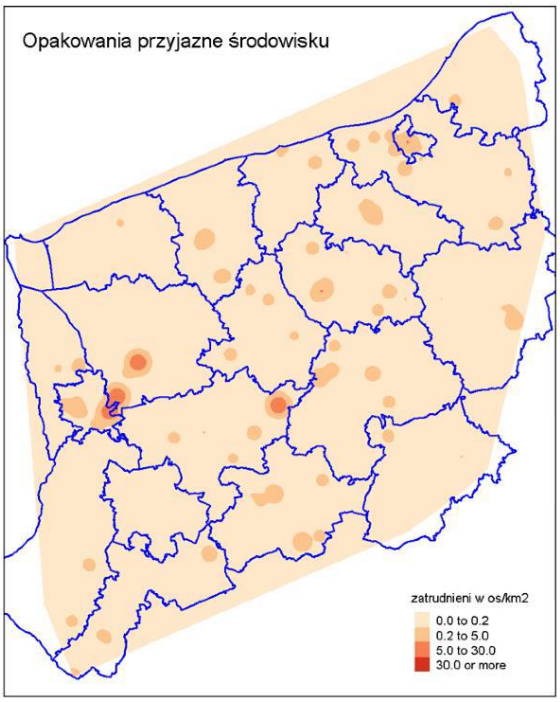

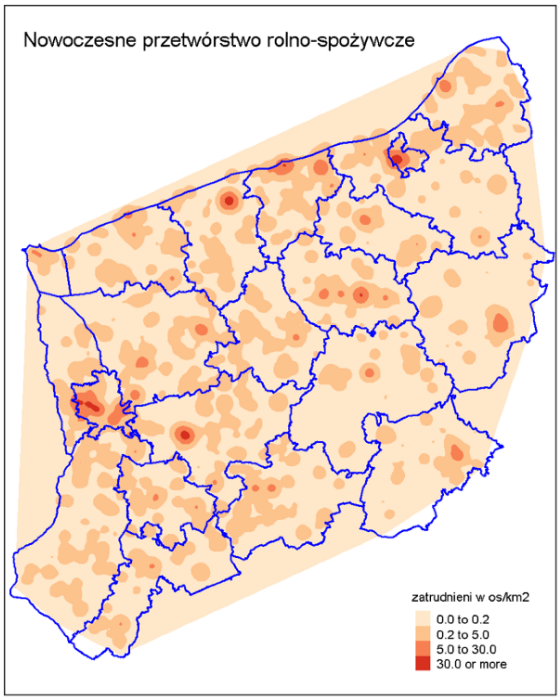

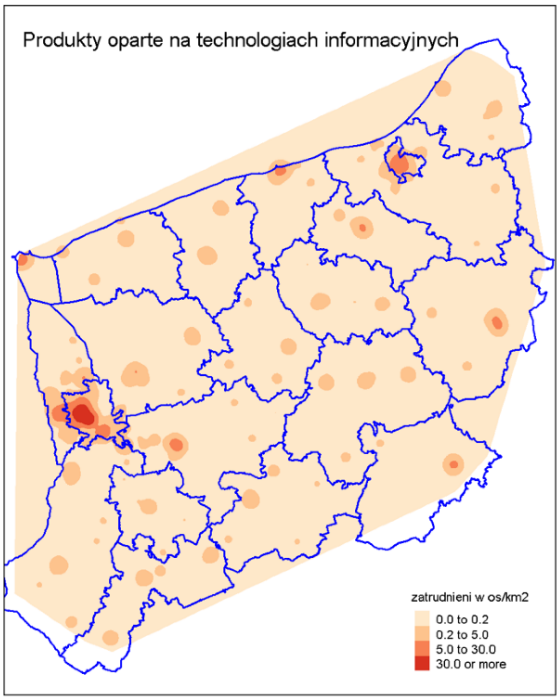

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

1.2.2.3 Turystyka

Funkcja turystyczna charakteryzuje się różnym stopniem rozwoju i intensywności ruchu turystycznego w poszczególnych gminach (powiatach) PSC .Na mapie obrazującej poziom tzw. wskaźnika rozwoju funkcji turystycznej w poszczególnych powiatach na terenie całego kraju (por. Mapa 14) w 2019 roku, powiat łobeski charakteryzował bardzo niską oceną, najniższą wśród powiatów PSC.
Potwierdzeniem tego są wskaźniki : liczby udzielonych noclegów na 1 000 mieszkańców (por. Wykres 6) i liczby miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców (por. Wykres 7).
Dla analityków tej branży gospodarki, potencjalnych inwestorów i zwykłych miłośników turystyki nie jest to dobry przekaz i trzeba go szybko zmienić, bo potencjał rozwoju turystyki w powiecie łobeskim jest porównywalny z tym co charakteryzuje powiaty świdwiński i drawski.
Nieco lepszą oceną na mapie ilustrującej wskaźniki rozwoju funkcji turystycznej, ze wskaźnikiem 1 (przy czterostopniowej skali ocen) charakteryzuje się powiat świdwiński. O stopień wyżej oceniony został powiat drawski.
Wydaje się, że obydwie te oceny są zaniżone i wynikają z metodologii liczenia wskaźnika, premiującej dużą intensywność zagospodarowania turystycznego mierzonego liczbą miejsc noclegowych i liczbą turystów na 100 mieszkańców oraz na 1 km2 powierzchni. Dla obszarów stawiających na zrównoważony rozwój turystyki, respektujących przede wszystkim wymogi środowiskowe, zorientowanych na rozwój produktów turystycznych z wykorzystaniem walorów przyrodniczych obszaru, ten sposób mierzenia wskaźnika rozwoju funkcji turystycznej nie pozwala ocenić czy założony kierunek rozwoju znajduje przełożenie na ocenę jakości i atrakcyjności oferty turystycznej przez najbardziej zainteresowanych – potencjalnych turystów. Pod względem intensywności ruchu turystycznego, ten rodzaj turystyki jaki można rozwijać na obszarze PSC charakteryzuje się zupełnie innymi parametrami i wymogami. Ważne jest aby ukierunkowany był na aspekty jakościowe i środowiskowe, bardzo cenione przez coraz liczniejsze rzesze świadomych tego stanu rzeczy mieszkańców naszego kraju i Europy. Przy takim postrzeganiu turystyki istotnym zagadnieniem jest konkurencyjność oferty.
Wykres 6 i Wykres 7 pozwalają ocenić pozycję powiatów PSC w relacji do powiatów z terenu województwa o podobnej charakterystyce uwarunkowań do rozwoju turystyki.
Przede wszystkim należy odnotować fakt znacznego, ponad 85% wzrostu wskaźnika liczby udzielonych noclegów w latach 2016-2019 w powiecie drawskim (najwyższy w grupie porównywanych powiatów). Ma to związek również z wysokim wskaźnikiem wzrostu liczby miejsc noclegowych w tym powiecie. (por. Wykres 7). Powiat drawski wyrósł w województwie na lidera turystyki opartej na zasobach wód śródlądowych i innych zasobach przyrodniczych.

Mapa 14 Wskaźnik rozwoju funkcji turystycznej

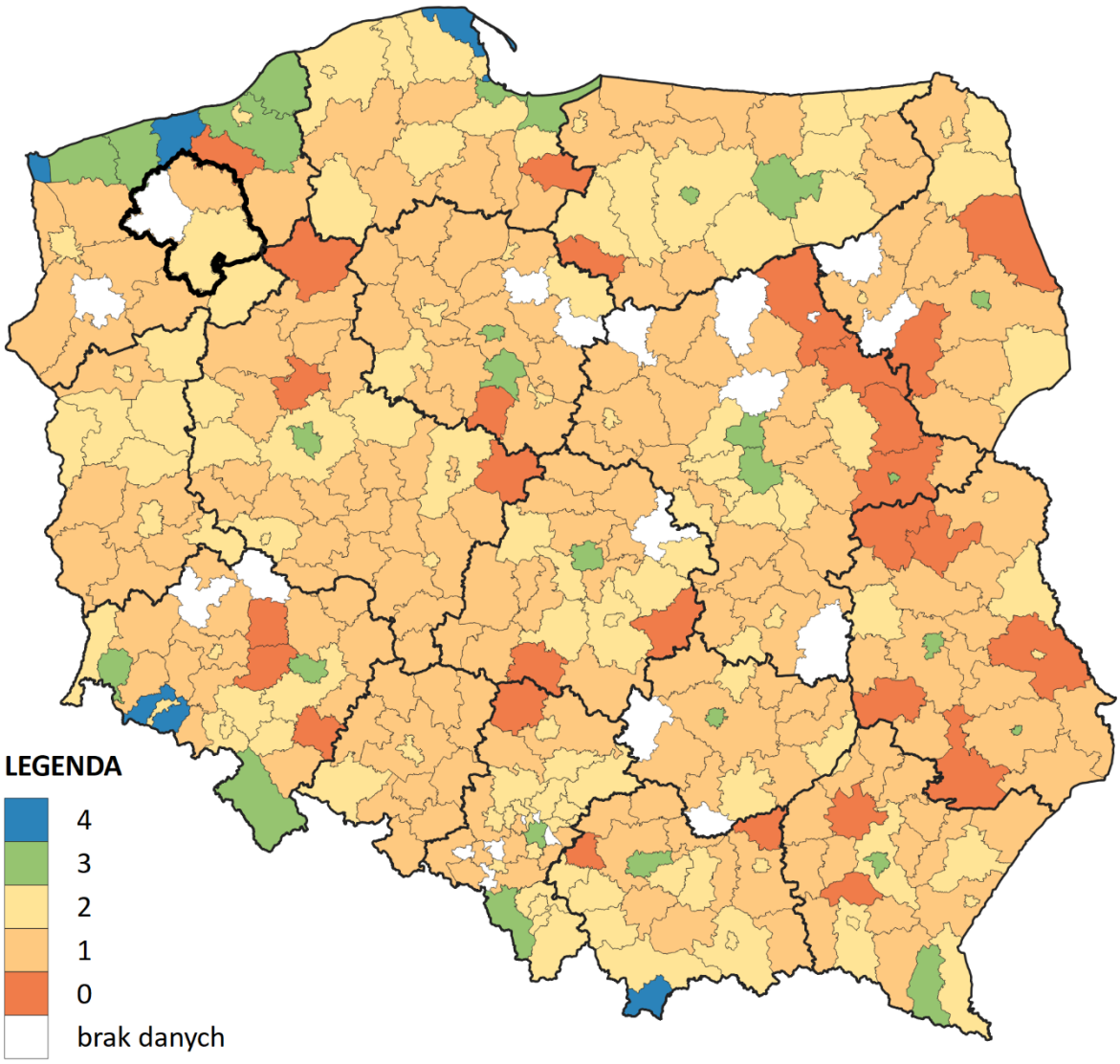

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych GUS za rok 2019

Zupełnie odmienna sytuacja ma miejsce w powiatach świdwińskim i łobeskim, które osiągnęły w okresie 2016-2019 niskie (najniższe w grupie) wskaźniki dynamiki pod względem wzrostu liczby miejsc noclegowych i udzielonych noclegów,

Wykres 6 Liczba udzielonych noclegów na 1 000 mieszkańców w roku 2016 i 2019

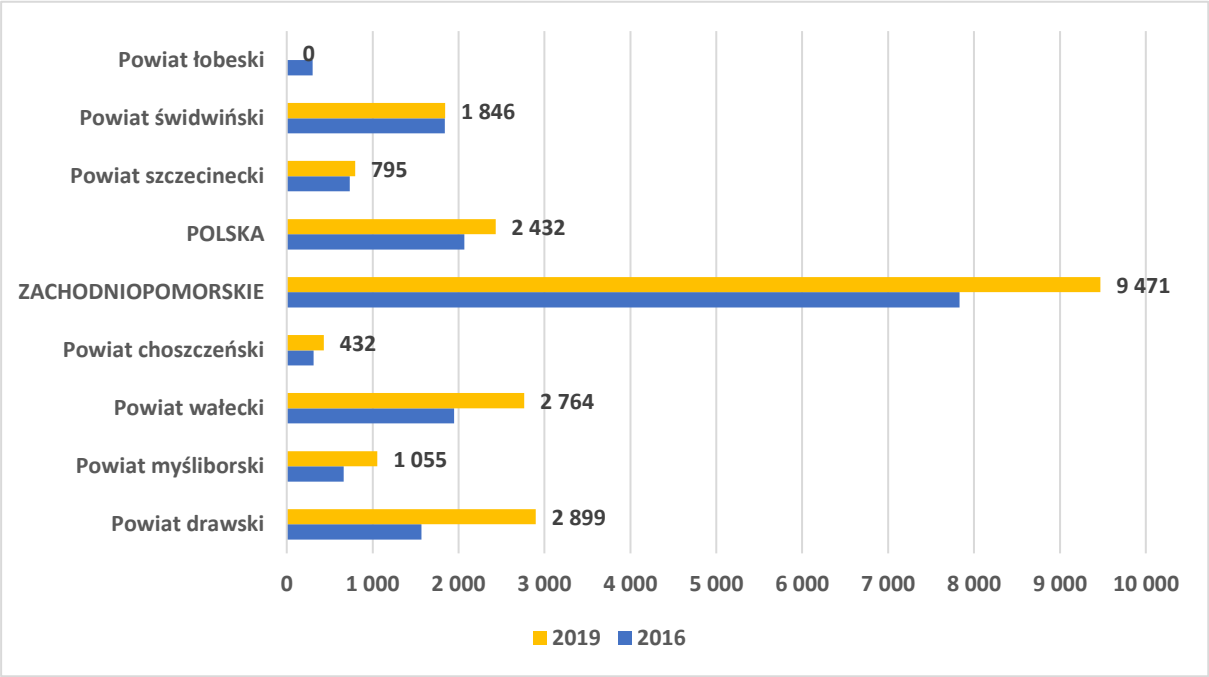

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Wykres 7 Miejsca noclegowe w 2016 i 2019 roku na 1000 mieszkańców

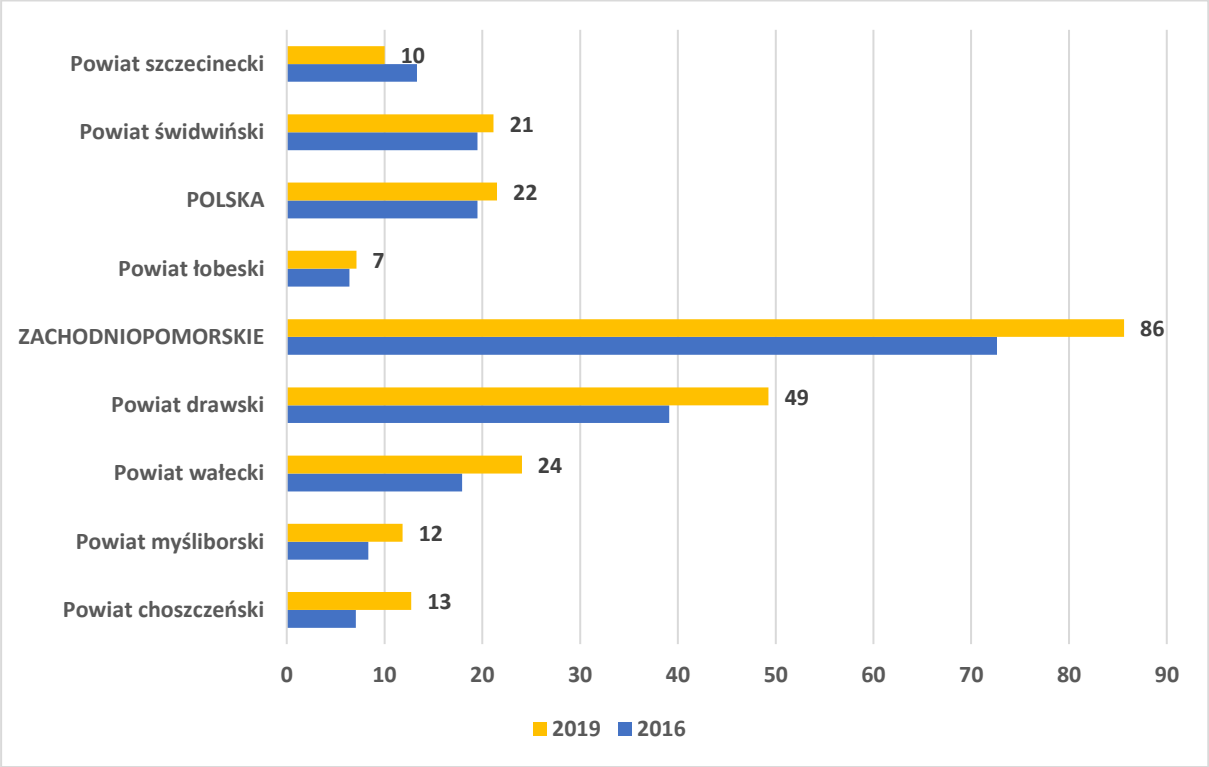

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Wykres 8 Dynamika udzielonych noclegów 2016-2019

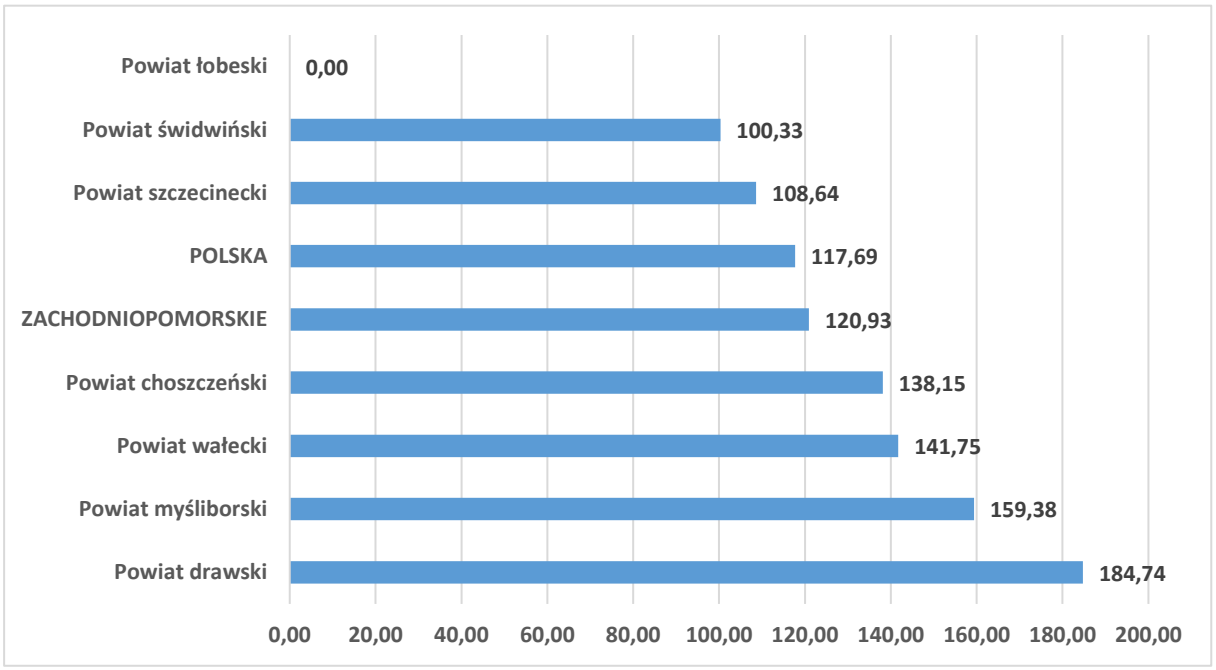

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Wykres 9 Dynamika miejsc noclegowych 2016-2019

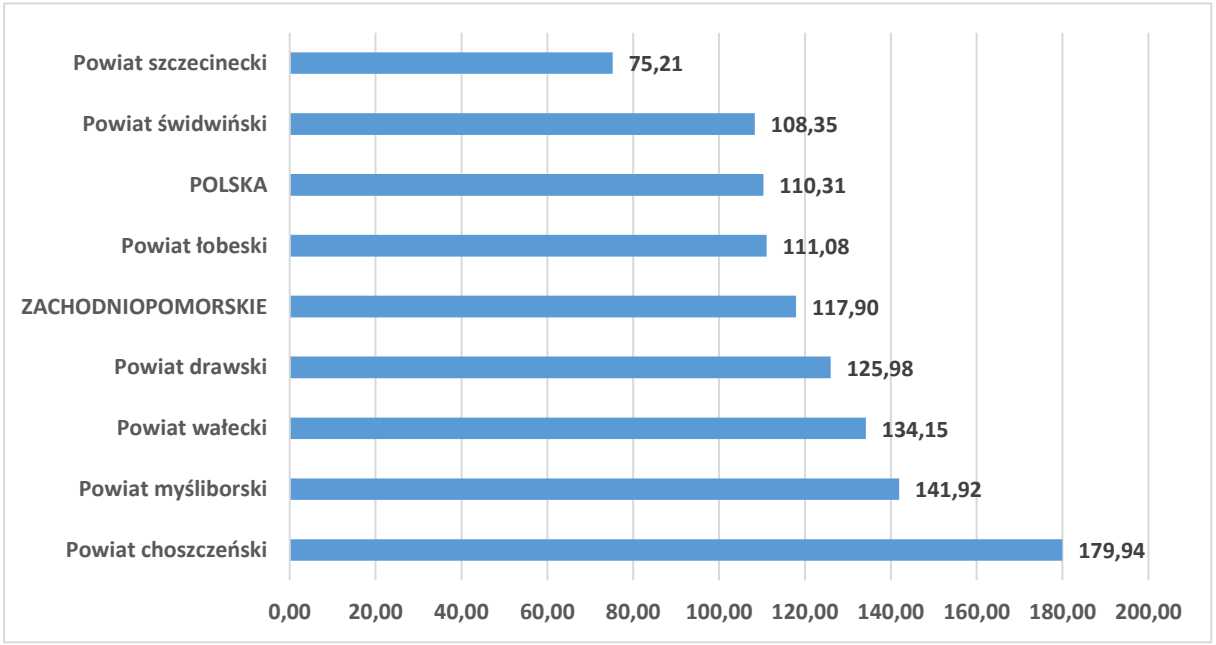

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Uzupełnieniem tej części analizy funkcji turystycznej na obszarze PSC jest mapa intensywności ruchu turystycznego na terenie województwa zachodniopomorskiego mierzona liczbą udzielonych noclegów w poszczególnych gminach, (por. Mapa 15). Pod tym względem na obszarze PSC, w roku 2017 największą intensywnością charakteryzowały się gminy: Świdwin, Połczyn Zdrój, Czaplinek, Drawsko Pomorskie i Złocieniec. Pokrywa się to z mapą noclegową gmin PSC którą zawiera z kolei Mapa 16.

Z profilem rozwoju turystyki na obszarze PSC znakomicie konweniuje idea budowy rozległej sieci ścieżek i tras rowerowych na trenie województwa. Koncepcja sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego, którą ilustruje Mapa 17 (stan na rok 2017) , zakłada budowę na obszarze PSC znacznej długości odcinków dwóch priorytetowych tras: (1) Trasy Pojezierzy Zachodnich i (2) Stary Kolejowy Szlak. Poza tym obszar PSC przecinają dwa korytarze tras głównych: (1) Dolina Regi – Drawieński Park Narodowy (w układzie południkowym) i (2) Pałaców i Zamków (w układzie równoleżnikowym).

Mapa 15 Intensywność ruchu turystycznego (ilość noclegów w 2017 roku)

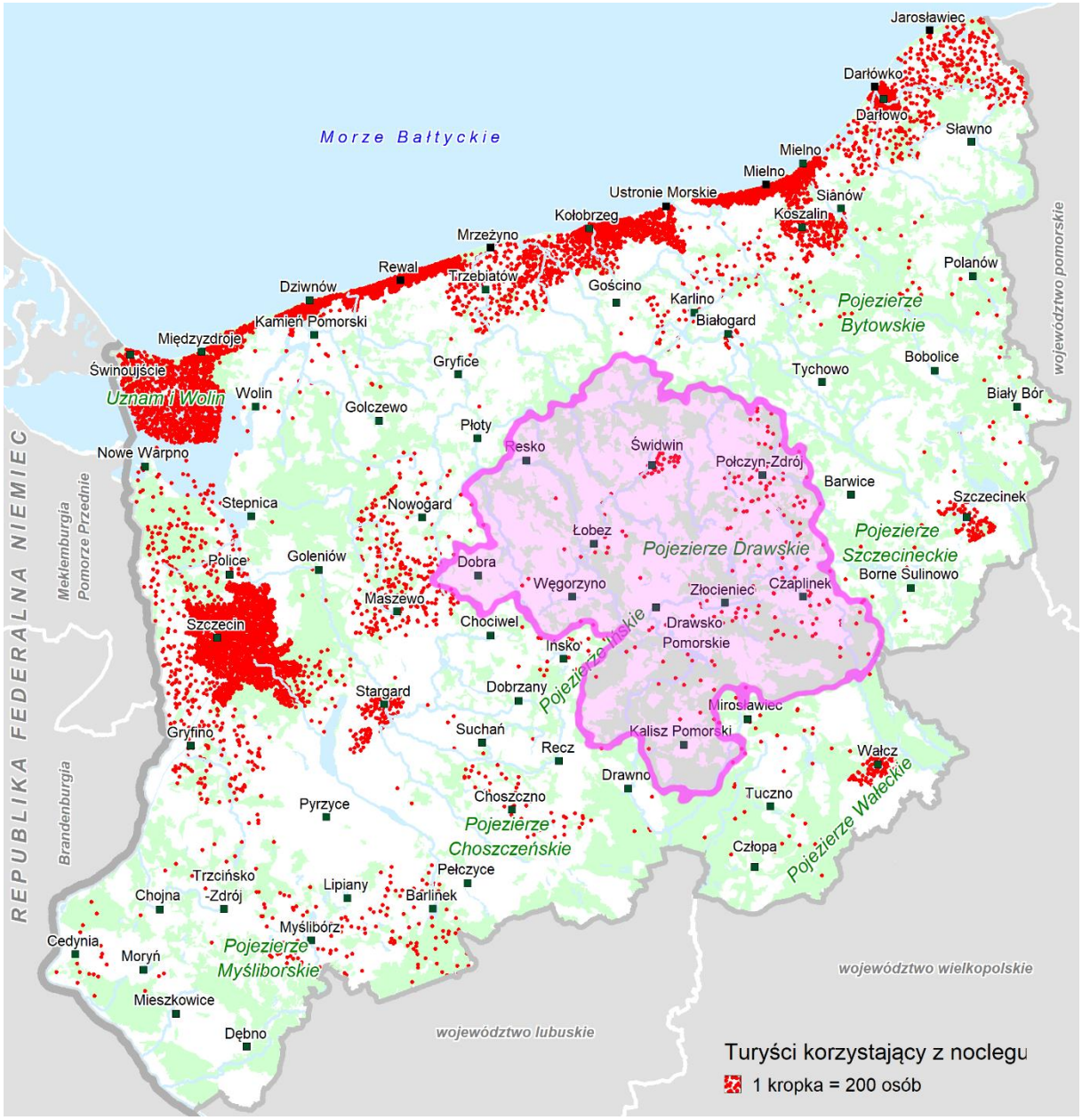

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Mapa 16 Baza noclegowa w gminach w 2017 r.

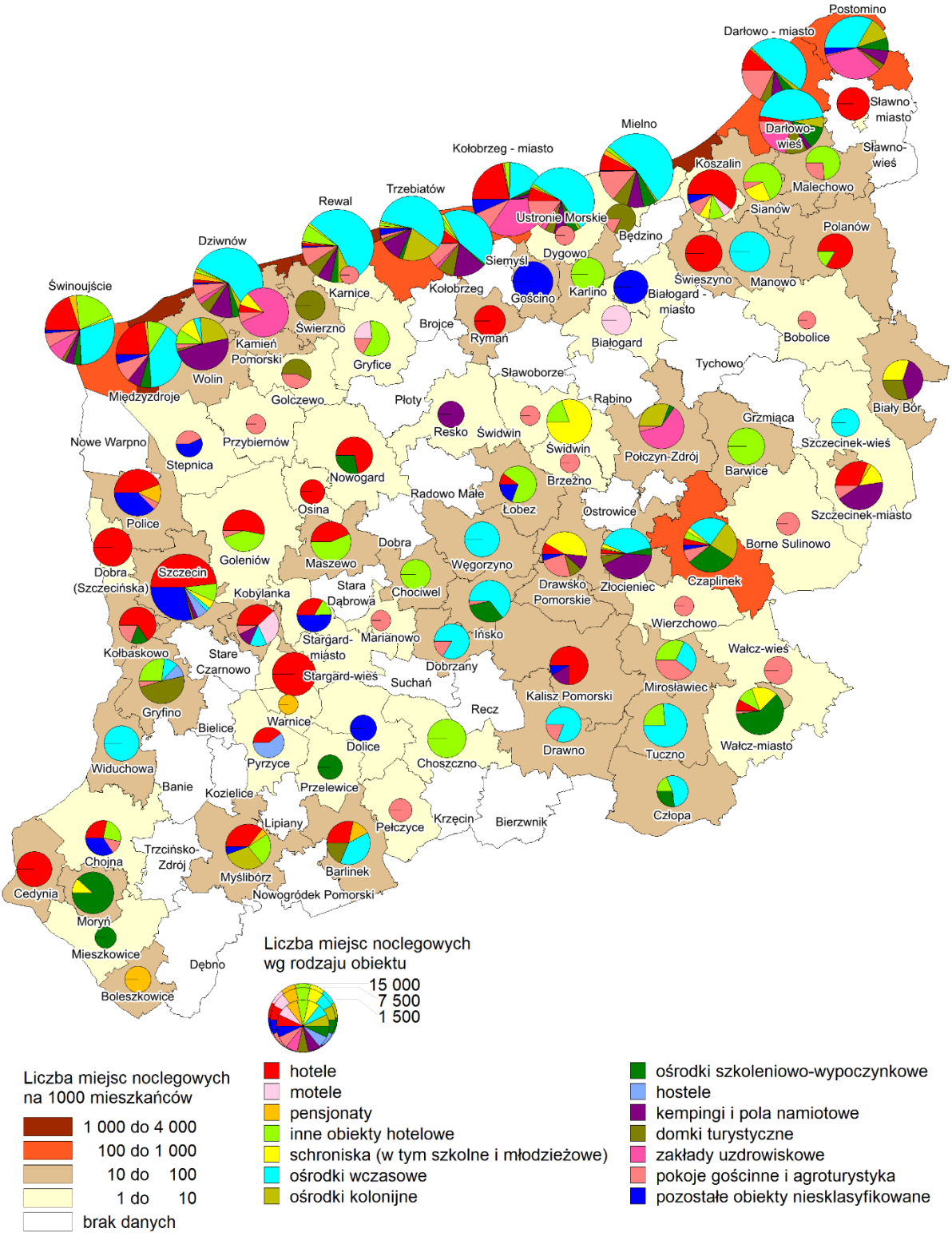

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Mapa 17 Koncepcja sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego (stan na 2017 rok)

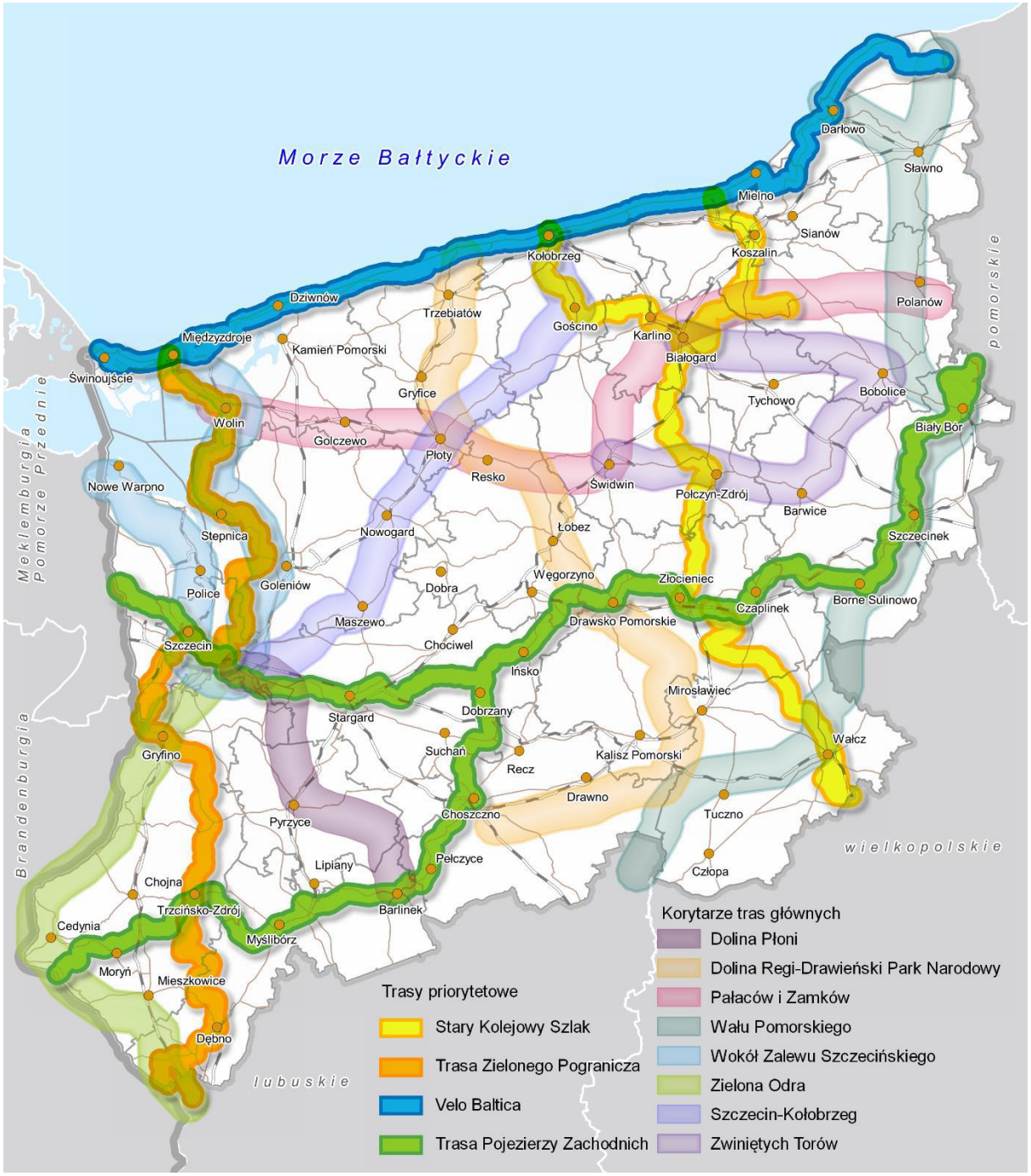

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Dla rozwoju turystyki na danym obszarze duże znaczenie mają obiekty historyczne (budynki mieszkalne, kościoły, parki, pałace, zamki, fortyfikacje,) walory (atrakcje) krajobrazowe a także wyjątkowe wartości kulturowe.

Obiekty sakralne

Spośród obiektów kościelnych największą wartość artystyczną i historyczną mają: kościół w Czaplinku oraz kościoły wiejskie w Ostrym Bardzie (gm. Połczyn-Zdrój) Runowie Pomorskim (gm. Węgorzyno) czy w Wysiedlu (gm. Łobez). Zaledwie kilka obiektów posiada metryczki do XV wieku co jest charakterystyczne dla całej środkowej i wschodniej części województwa. Zdecydowanie najwięcej zabytkowych obiektów kościelnych posiada metryczki od XVI wieku i powyżej (por. Mapa 18).

Mapa 18 Obiekty sakralne z metryką XVI-XVIII w. i późniejsze

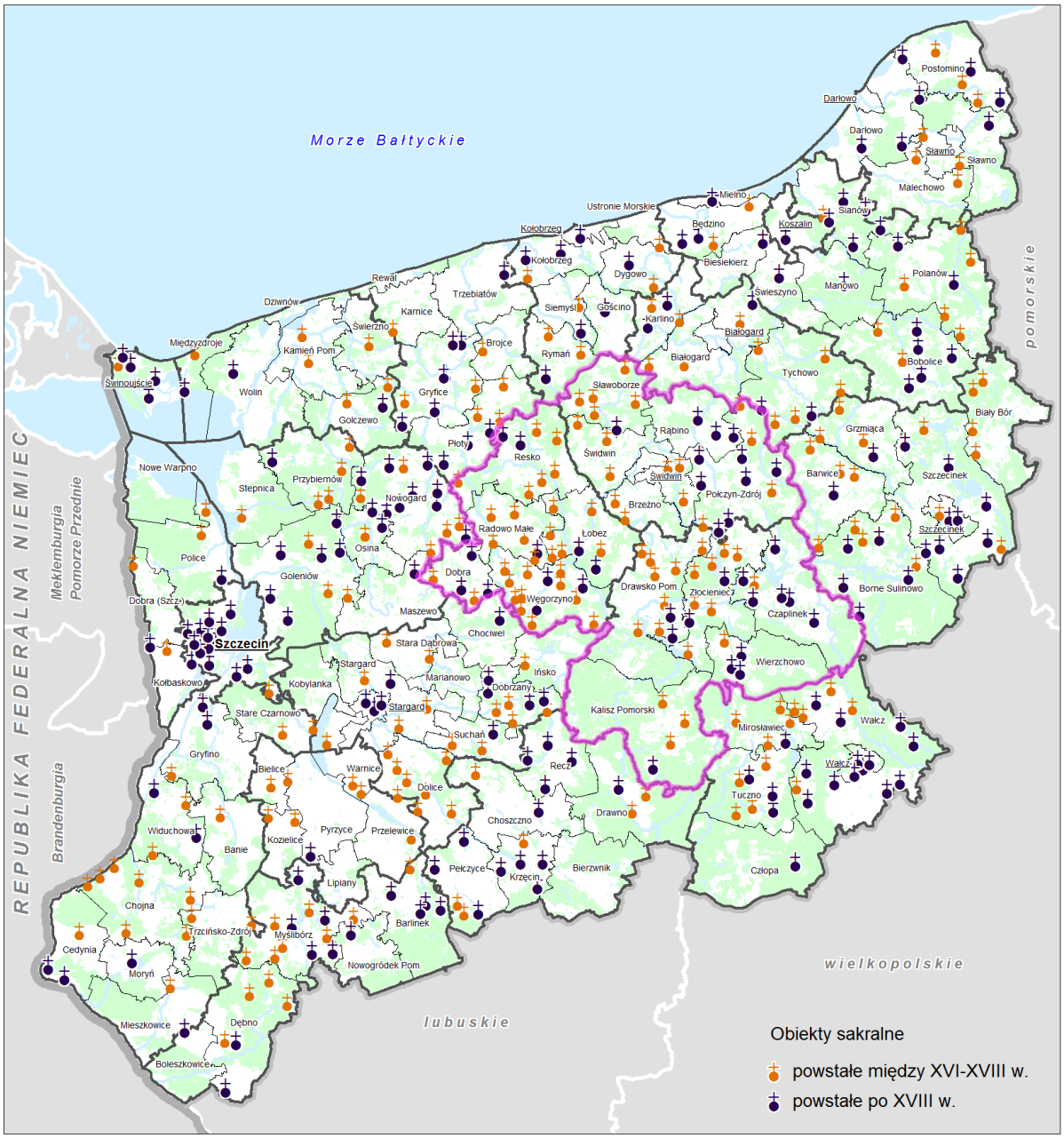

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Mapa 19 Zabytki architektury obronnej i rezydencjonalnej

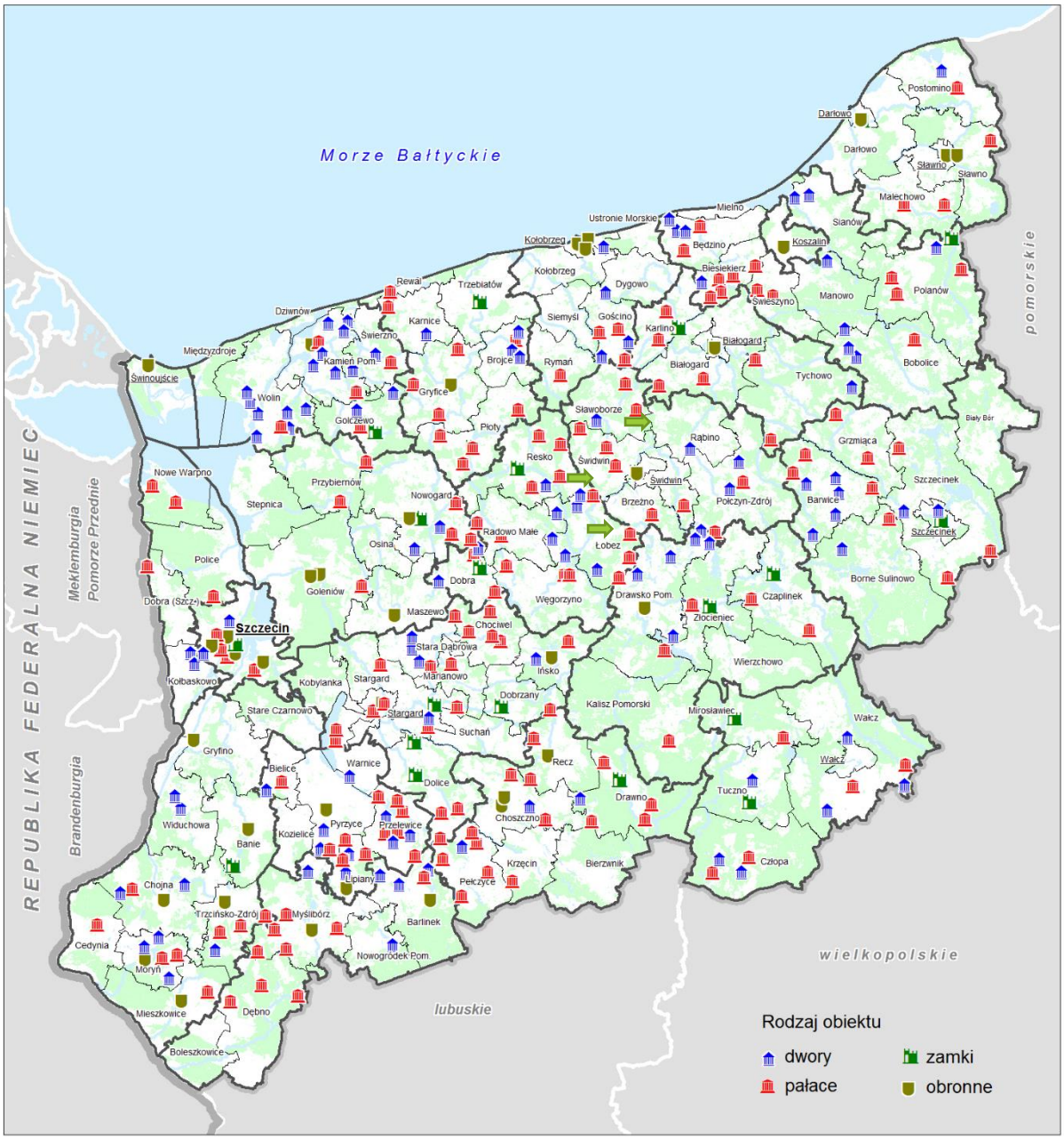

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Zieleń zabytkowa

Parki w większości związane są założeniami dworsko-folwarcznymi, tworząc wraz z nimi wnętrza architektoniczno-krajobrazowe, niejednokrotnie o unikalnej wartości. W PSC nie ma ich wiele w porównaniu do innych obszarów województwa (por. Mapa 19), ale kilka z nich jest bardzo cennych. Zaliczają się do nich:

- barokowo-klasycystyczny ogród w Starogardzie Łobeskim z ruinami dworu (powiat łobeski, 1. poł. XVIII w.),

- park pałacowy w Siemczynie (gmina Czaplinek, 2. poł. XVIII w.),
- park zdrojowy w Połczynie-Zdroju w otoczeniu architektury uzdrowiskowej,
- eklektyczny pałac w miejscowości Cieszyno (gmina Złocieniec),
- neogotycki pałac w Karwicach (nad Jeziorem Lubie, w gminie Drawsko Pomorskie), posiadłość rodziny von Brockhausen, będąca efektowną rezydencją, z wieżą widokową i przypałacowym parkiem krajobrazowym.

Obszary Kulturowo-Krajobrazowe

Na bazie zinwentaryzowanych występujących wartości historycznych, kulturowych i krajobrazowych wyznaczane są tzw. Obszary Kulturowo-Krajobrazowe, stanowiące podstawę do tworzenia dedykowanych szlaków turystycznych, czy szerzej - produktów turystycznych.

Spośród 30 Obszarów Kulturowo-Krajobrazowych wyznaczonych na terenie województwa zachodniopomorskiego, na obszarze PSC w całości lub w części zlokalizowanych jest 7 (por. Mapa 20). Są to:

- OKK10 „Dolina Parsęty" (w granicach gmin: Barwice, Białogard, Dygowo, Gościno, Grzmiąca, Karlino, Kołobrzeg, Połczyn-Zdrój, Szczecinek). Obszar z zespołem osadniczo-cywilizacyjnym położony w urozmaiconym krajobrazie doliny rzeki Parsęty.
- OKK12 „Dolina Regi" (w granicach gmin: Gryfice, Łobez, Płoty, Resko, Świdwin, Trzebiatów). Obszar nad rzeką Regą wraz z położonymi sześcioma historycznymi miastami: Świdwin, Łobez, Resko, Płoty, Gryfice i Trzebiatów. Na Redze funkcjonuje wiele budowli i urządzeń hydrotechnicznych pozostałych po bogatym niegdyś zagospodarowaniu rzeki.
- OKK15 „Kalisz Pomorski i okolice" (gm. Kalisz Pomorski).
  Obszar obejmujący miasto Kalisz Pomorski oraz wsie o historycznych, średniowiecznych układach ruralistycznych, z ryglowymi (XVIII-wiecznymi) kościołami, założeniami dworsko-folwarcznymi oraz zabudową zagrodową.

Mapa 20 Obszary kulturowo-krajobrazowe na obszarze województwa

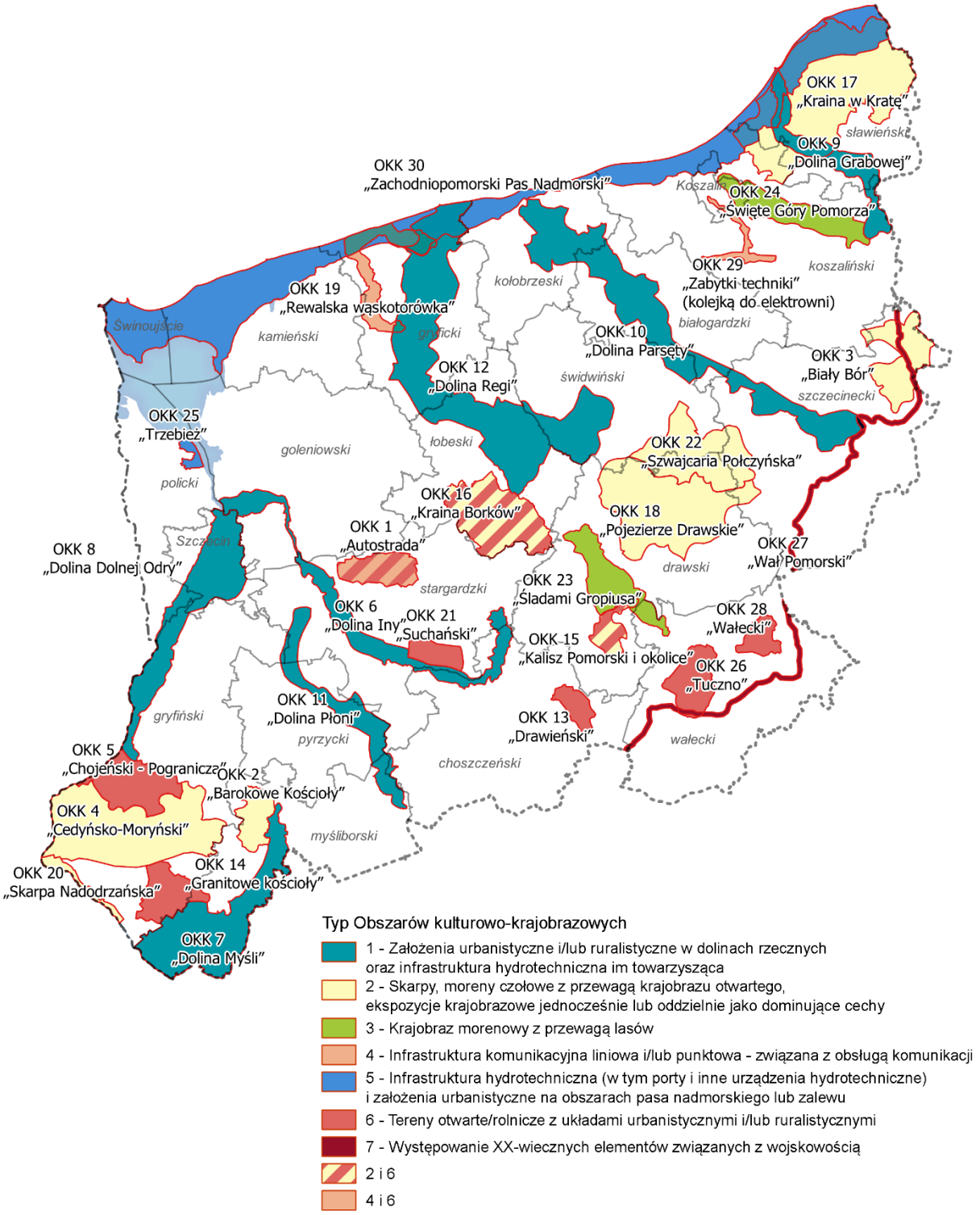

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

- OKK16 „Kraina Borków” (w granicach gmin: Łobez, Radowo Małe, Węgorzyno). Obszar położony w zasięgu Pojezierza Ińskiego, Drawskiego oraz Wysoczyzny Łobeskiej, bardzo atrakcyjny krajobrazowo, o urozmaiconej, pagórkowatej rzeźbie terenu, z licznymi jeziorami i ciekami.(…) Kraina starego rodu słowiańskiego i Rycerskiego Borków, żyjącego na pograniczu Pomorza i Brandenburgii.
- OKK18 „Pojezierze Drawskie” (w granicach gmin: Czaplinek, Złocieniec, Drawsko Pomorskie). Obszar położony na Pojezierzu Drawskim, o urozmaiconej polodowcowej rzeźbie terenu. Cechą dominującą jest bogactwo jezior, o zróżnicowanych kształtach i wielkości, w tym duże jez. Drawsko, Siecino, Krosino, Rakowskie. Cały obszar znajduje się w dorzeczu rzeki Drawy, w granicach Drawskiego Parku Krajobrazowego, podlega również ochronie Natura 2000.
- OKK22 „Szwajcaria Połczyńska” (w granicach gmin: Barwice, Czaplinek, Ostrowice, Połczyn-Zdrój). Obszar o wybitnych wartościach krajobrazowo-przyrodniczych w obrębie Drawskiego Parku Krajobrazowego i Natury 2000, składa się z kilku regionów o urozmaiconej rzeźbie terenu i wysokich wartościach przyrodniczych z polodowcową krainą Dębnicy i Drawy jako teren kreowany na produkt turystyczny przez trzy współpracujące gminy: Barwice, Czaplinek i Połczyn-Zdrój. Przełom rzeki Dębnicy – rzeka z polodowcowym „kanionem”, o malowniczym otoczeniu. Spyczna Góra – okazałe wzniesienie utworzone przez lodowiec.
- OKK23 „Śladami Gropiusa” (gm. Drawsko Pomorskie, Mirosławiec). Miejsca związane z pierwszymi projektami architektonicznymi przyszłego twórcy Bauhausu, Waltera Gropiusa. Istniejące do dziś jego realizacje: Drawsko – willa, bank, Jankowo – spichlerz, czworak, Żołędowo – czworak, Gudowo – krochmalnia, Mirosławiec – spichlerz. Obszar o urozmaiconym krajobrazie, w obrębie Pojezierza Drawskiego i Równiny Drawskiej, wytyczony w osi jez. Lubie i doliny rz. Drawy, o znacznym zalesieniu.

Przez część terenów gmin: Wierzchowo, Połczyn Zdrój i Drawsko Pomorskie przebiega popularny Szlak Umocnień Wału Pomorskiego, podczas zwiedzania którego można zapoznać się z historią krwawych walk z okresu II wojny światowej o przełamanie hitlerowskiego systemu umocnień i fortyfikacji, znanego pod nazwą Wał Pomorski.

1.2.2.4 Usługi publiczne

Powiat łobeski wyraźnie odróżnia się od powiatów świdwińskiego i drawskiego pod względem liczby osób zatrudnionych w usługach na 1000 mieszkańców. W 2015 roku wskaźnik ten w powiecie łobeskim był prawie dwukrotnie niższy od wskaźnika dla dwóch pozostałych powiatów i oscylował w przedziale od 12 do 15 osób (por. Mapa 21). Duże różnice występują również w strukturze usług – w powiatach świdwińskim i drawskim wyraźnie dominują usługi związane z administracją publiczną. Jest to zrozumiałe ze względu na dużą liczbę osób zatrudnionych w tych powiatach w usługach na rzecz wojska. Z kolei w powiecie łobeskim znaczący udział w strukturze usług mają usługi związane z handlem i naprawą pojazdów co wiąże się z wybitnie rolniczym profilem tego powiatu.

Ochrona zdrowia – zasoby

Zgodnie z danymi Rejestru Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą[1] na terenie Strefy Centralnej usługi lecznicze świadczy:

- powiat drawski: 37 podmiotów leczniczych;
- powiat świdwiński: 46 podmiotów leczniczych;
- powiat łobeski: 34 podmioty lecznicze.

Na terenie obszaru funkcjonują obiekty podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej (AOS), w których świadczenia są finansowane na podstawie umowy z NFZ. Dostępne są także usługi świadczone na zasadach komercyjnych (odpłatnie). Zapewniony jest m.in. dostęp do usług medycyny rodzinnej, pediatrii, ginekologii, chirurgii, ortopedii, kardiologii, urologii, nefrologii, psychiatrii, fizjoterapii oraz stomatologii i protetyki. Większość z w/w usług dostępna jest na zasadach komercyjnych. Na usługi dostępne w ramach umów z NFZ (POZ, ginekologia, protetyka, stomatologia, fizjoterapia) termin oczekiwania wynosi od 1 do 18 miesięcy[2]. Najdłużej oczekuje się na usługi kardiologiczne, zabiegi szpitalne (endoprotetyka, ortopedia), gastroenterologię.

Największe jednostki medyczne to podmioty szpitalne, w tym Szpital Powiatowy w Drawsku Pomorskim, Szpital Powiatowy w Połczynie Zdroju oraz Zakład Opiekuńczo-

[1] Rejestr Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą, https://rpwdl.ezdrowie.gov.pl/

[2] Informator o Terminach Leczenia, Narodowy Fundusz Zdrowia, https://terminyleczenia.nfz.gov.pl (dane na dzień: 2021-03-17).

Leczniczy w Resku (prowadzony przez Samodzielny Publiczny Szpital Rejonowy w Nowogardzie).

Drawskie Centrum Specjalistyczne Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – w Centrum funkcjonują:

- oddziały: szpitalny oddział ratunkowy, oddział ginekologiczno-położniczy, oddział intensywnej terapii, oddział ortopedyczny, oddział pediatryczno-neonatologiczny, oddział chorób wewnętrznych, oddział kardiologiczny, oddział chirurgiczny, oddział dzienny rehabilitacji kardiologicznej
- poradnie: chirurgiczna, diabetologiczna, gastrologiczna, ginekologiczno-położnicza, medycyny pracy, neurologiczna, okulistyczna, onkologiczna, ortopedyczna, otolaryngologiczna, pulmonologiczna, urologiczna;
- pracownia endoskopii, pracownia RTG, laboratorium, pracownia fizykoterapii/dział rehabilitacji, szkoła rodzenia, nocna oraz świąteczna opieka zdrowotna w drawsku i Złocieńcu, psycholog, podstawowa opieka zdrowotna.

Przyjazny Szpital w Połczynie Zdroju Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością – w szpitalu funkcjonują:

- oddziały: szpitalna izba przyjęć, odział chorób wewnętrznych, oddział ginekologiczno-położniczy, oddział noworodkowy, oddział pediatryczny, oddział chirurgii ogólnej, blok operacyjny;
- poradnie w Połczynie-Zdroju: chirurgiczna, ortopedyczna, okulistyczna, ginekologiczno-położnicza, neurologiczna, urologiczna;
- poradnie w Świdwinie: chirurgiczna, urologiczna, neurologiczna;
- laboratorium, diagnostyka obrazowa (RTG, USG i TK), pracownia badań endoskopowych, pracownia Holtera (próby wysiłkowe, EKG), pracownia rentgenodiagnostyki, pracownia USG.

Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Specjalistyczny MSWiA w Złocieńcu – szpital usytuowany jest w sosnowo - bukowym lesie nad jeziorem Kańsko w otulinie Drawskiego Parku Krajobrazowego, około 5 km od Złocieńca. Nadzór nad chorymi sprawowany jest przez profesjonalny zespół medyczny z wieloletnim doświadczeniem zawodowym. Fachowa opieka oraz położenie Szpitala w środku lasu, korzystny i unikalny mikroklimat oraz kontakt z nieskażoną jeszcze przyrodą dodatkowo wspomaga prawidłową rehabilitację. Zespół architektoniczno – urbanistyczny wraz z parkiem naturalistycznym, który obejmuje 2,4 ha, jest wpisany do rejestru zabytków.

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpital Specjalistyczny MSWiA w Złocieńcu leczy pacjentów ubezpieczonych w Narodowym Funduszu Zdrowia w: Oddziale Rehabilitacji Ogólnoustrojowej, Oddziale Rehabilitacji Kardiologicznej oraz Oddziale Leczenia Zaburzeń Nerwicowych, w Poradni Rehabilitacyjnej oraz wykonuje zabiegi ambulatoryjne w Dziale Usprawniania Leczniczego. Przyjmuje również pacjentów na pobyt rehabilitacyjny komercyjny w Oddziale Rehabilitacji Neurologicznej. Szpital przyjmuje pacjentów z terenu całej Polski. Zadaniem Oddziału Rehabilitacji Ogólnoustrojowej jest kompleksowa rehabilitacja osób z zaburzeniami neurologicznymi (chorzy z niedowładami, po udarach czaszkowo – mózgowych itp.), z dysfunkcji narządu ruchu oraz rehabilitacja pourazowa. Zadaniem Oddziału Rehabilitacji Kardiologicznej jest rehabilitacja pacjentów, którzy przeszli choroby układu krążenia, po operacjach kardiochirurgicznych oraz inne schorzenia układu sercowo – naczyniowego. Zadaniem Oddziału Leczenia Zaburzeń Nerwicowych jest kompleksowa terapia pacjentów z wybranymi problemami emocjonalnymi.

Dział Usprawnia Leczniczego, który jest dobrze wyposażony w nowoczesny sprzęt rehabilitacyjny, prowadzi programy rehabilitacyjne wspomagane zabiegami z kinezyterapii, fizykoterapii, masaży oraz edukacją zdrowotną. Program realizowany jest przez doświadczony zespół terapeutów oraz logopedów i psychologa klinicznego.

Nadzór nad chorymi sprawowany jest przez profesjonalny zespół medyczny, zarówno lekarski jak i pielęgniarski, z wieloletnim doświadczeniem zawodowym.

Samodzielny Publiczny ZOZ Szpital Specjalistyczny MSWiA w Złocieńcu prowadzi:

- Poradnię Zdrowia Psychicznego w Drawsku Pomorskim przy ul. Obrońców Westerplatte 11;
- Ośrodek Środowiskowej Opieki Psychologicznej I Psychoterapeutycznej Dla Dzieci I Młodzieży w Drawsku Pomorskim przy ul. Obrońców Westerplatte 11 (przy “czołgach”).

Zakład Opiekuńczo-Leczniczy w Resku – do Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego może zostać przyjęty pacjent, wymagający całodobowych świadczeń pielęgnacyjnych z rozpoznaniem choroby przewlekłej.

W badaniach ankietowych mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów temat zapewnienia dostępności do specjalistycznych usług lekarskich i ich jakości świadczenia wskazywany był najczęściej jako priorytetowy kierunek działania i problemów do rozwiązania na obszarze PSC (aż 66% wskazań wśród mieszkańców).

Pogłębiona analiza wskaźnikowa problemów zdrowotnych obszaru PSC znajduje się w punkcie *2.2.3.2. Potencjał społeczny mieszkańców*

Mapa 21 Struktura usług

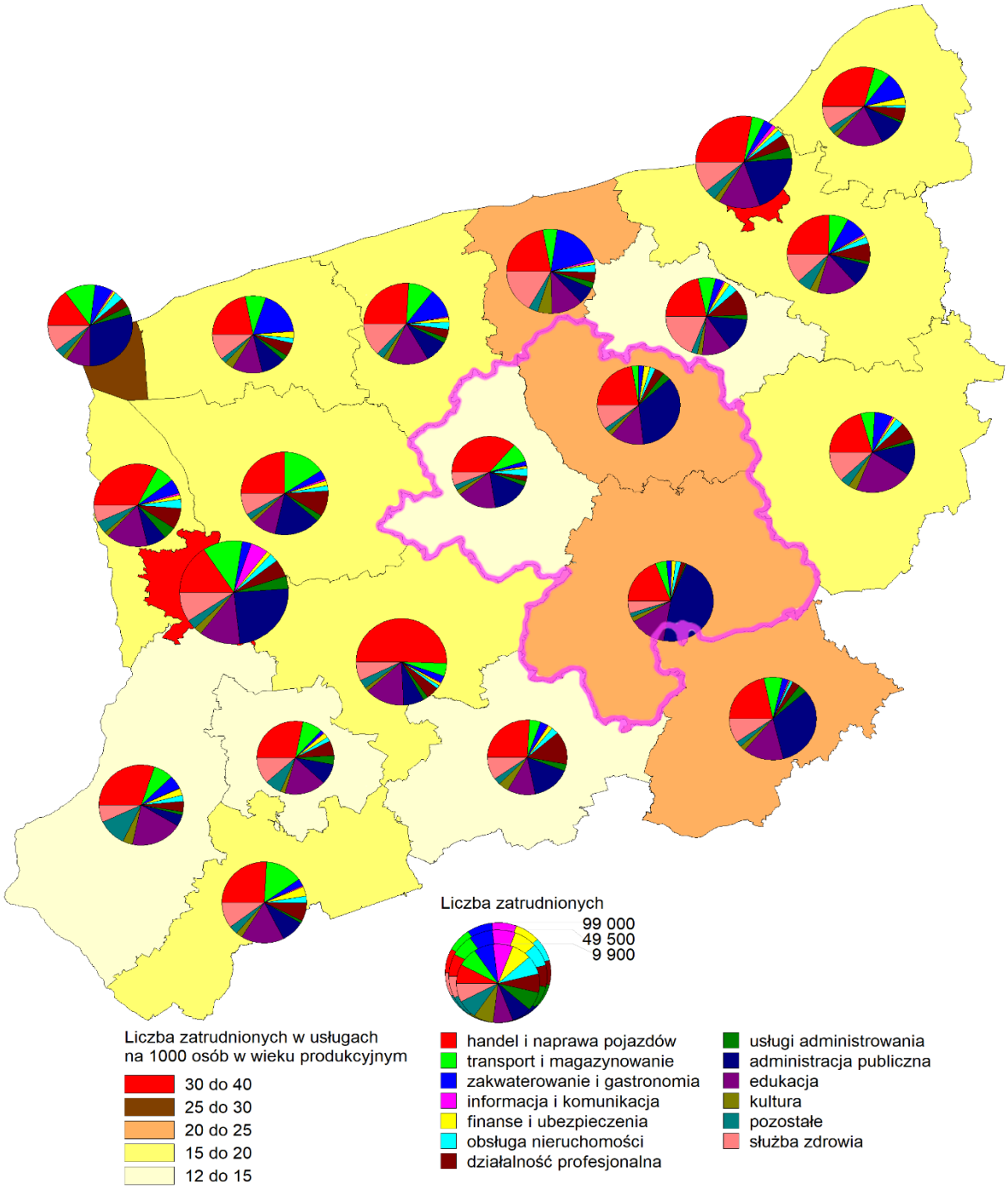

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Mapa 22 Szpitale ogólne w województwie zachodniopomorskim w 2015 r.

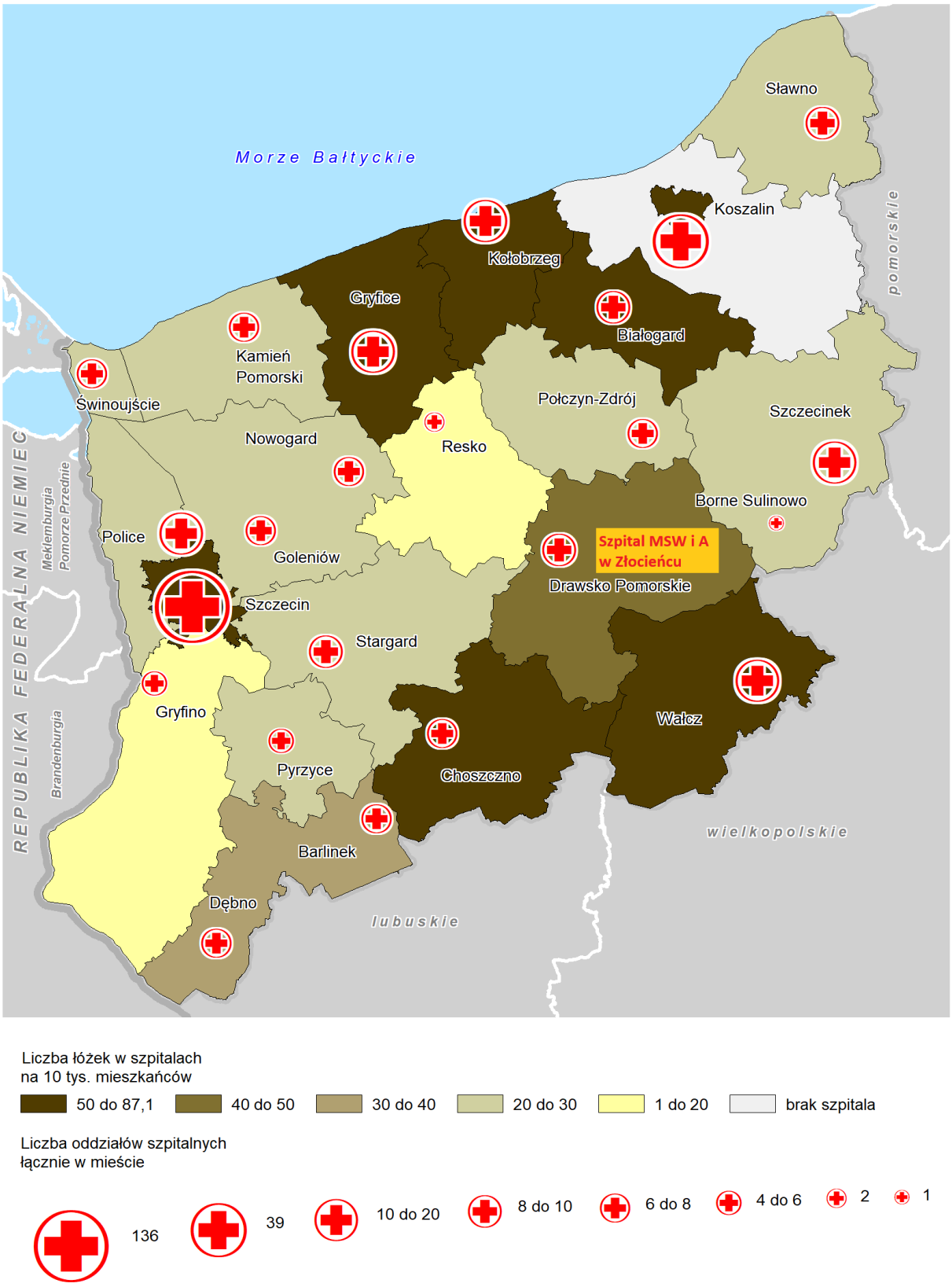

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Szczególnym rodzajem działalności usługowej na obszarze PSC są usługi uzdrowiskowe realizowane na zasadach komercyjnych w Uzdrowisku Połczyn Zdrój. Połczyn Zdrój jest jedną z czterech miejscowości o statusie uzdrowiska na terenie województwa zachodniopomorskiego (por. Tabela 3)

Tabela 3 Uzdrowisko w Połczynie Zdroju na tle innych miejscowości uzdrowiskowych województwa

Uzdrowisko	Szpitale Liczba łóżek	Sanatoria Liczba łóżek	Przychodnie Liczba łóżek	Zakład Liczba
Dąbki	-	**1 522**	-	
Kamień Pomorski	**159**	**169**	-	**1**
Kołobrzeg	**685**	**5 237**	**1**	**2**
Połczyn-Zdrój	**741**	**374**	**1**	-
Świnoujście	**79**	**1 178**	**1**	**1**
Razem	**1664**	**8 480**	**2**	**4**

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Szkolnictwo średnie

Na terenie powiatu drawskiego funkcjonują następujące szkoły średnie :

- Zespół Szkół w Czaplinku
- Zespół Szkół w Drawsku Pomorskim
- Zespół Szkół im. Pamięci Ofiar Terroryzmu 11 września 2001 r. w Kaliszu Pomorskim
- Zespół Szkół im. gen. Władysława Andersa w Złocieńcu
- Zespół Placówek Edukacyjno-Terapeutycznych w Bobrowie

Na terenie powiatu działa także Powiatowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Drawsku Pomorskim.

Na terenie powiatu świdwińskiego funkcjonują:

- Zespół Szkół im. Wł. Broniewskiego w Świdwinie

- Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Zawodowego im. S. Żeromskiego w Świdwinie

- Zespół Szkół w Połczynie-Zdroju

Na terenie powiatu działa także Zespół Placówek Specjalnych w Sławoborzu oraz Zespół Placówek Oświatowych w Połczynie Zdroju

Na terenie powiatu łobeskiego funkcjonują:

- Zespół Szkół im. Tadeusza Kościuszki w Łobzie

- Prywatna Branżowa Szkoła I stopnia (dla młodzieży)

- Zespół Szkół w Resku

Obecnie na terenie Partnerstwa jest 7 szkół zawodowych. Liczba uczniów od 2010 roku jest na ustabilizowanym poziomie i wynosi około 1,7 tys. osób.

Najpopularniejsze kierunki kształcenia zawodowego:

- powiat łobeski - technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej oraz technik informatyk, mechanik pojazdów samochodowych, monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie, kucharz, sprzedawca, fryzjer;

- powiat świdwiński - technik informatyk, technik mechanik rolnictwa i agrotroniki, technik żywienia i usług gastronomicznych, technik ekonom;

- powiat drawski technik pojazdów samochodowych/ mechanik pojazdów samochodowych, technik żywienia i usług gastronomicznych/ kucharz, technik hotelarstwa, technik obsługi turystycznej.

1.2.3 Podsumowanie

- Obszar Partnerstwa PSC to rozległy obszar bez ośrodka dominującego, o silnych powiązaniach funkcjonalnych: sześć małych miast posiada wzajemnie uzupełniające się wyposażenie w podstawowe usługi (zdrowia, edukacji, kultury, handlu).
- Obszar PSC nie do końca wpisuje się w zdefiniowane w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Zachodniopomorskiego wyznaczniki pozycji województwa zachodniopomorskiego w krajowej i europejskiej przestrzeni (np. nadmorskie położenie, bliskość trzech

metropolii europejskich: Berlina, Hamburga i Kopenhagi; duże porty morskie w ujściu Odry; Odra jako oś komunikacyjna pogranicza z otoczeniem przyrodniczym).

- Z obszarem PSC można wiązać takie wyznaczniki typowe dla województwa zachodniopomorskiego jak: walory turystyczne pojezierzy oraz walory przyrodnicze i kulturowe.
- Peryferyjne względem centrów gospodarczych, linii brzegowej oraz osi komunikacyjnych położenie obszaru PSC wpływa niekorzystnie na jego atrakcyjność inwestycyjną i koszty zaopatrzenia,
- Wiodące funkcje obszaru to:

  (1) funkcja usługowa (usługi wewnątrz partnerstwa, z dużym udziałem usług związanych z wojskiem, usługi uzdrowiskowe (Połczyn Zdrój);

  (2) funkcja przemysłowa (przemysł drzewny, elektromaszynowy, elektrotechniczny, produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych, przetwórstwo spożywcze); stosunkowo słaby stopień uprzemysłowienia,

  (3) funkcja rolnicza (duże gospodarstwa rolne, gospodarka wielkotowarowa; średnie jakościowo warunki naturalne do prowadzenia działalności rolniczej),

  (4) funkcja turystyczna (duży potencjał rozwojowy, na znacznej części obszaru PSC znakomite warunki do rozwoju ekoturystyki, turystyki wodnej i wędkarstwa),

- Na obszarze PSC zaspokajane są podstawowe potrzeby mieszkańców w zakresie usług zdrowotnych, przy czym wyraźnie gorsza sytuacja występuje pod tym względem w powiecie łobeskim (brak szpitala powiatowego).
- Dobrze rozwinięta sieć szkół zawodowych.

1.3 Współpraca z kluczowymi partnerami instytucjonalnymi dysponującymi zasobami, które mogą powiększyć potencjał rozwojowy partnerstwa – inne obszary funkcjonalne, regionu

a) wymiar instytucjonalny

Na obszarze Partnerstwa Strefy Centralnej można wskazać kilka pozytywnych przykładów współpracy gmin, realizowanych na różnych płaszczyznach i w różnych konfiguracjach. Niektóre formy tej współpracy przyjęły wymiar

zinstytucjonalizowany (udziały w spółkach, członkostwa w stowarzyszeniach lub związkach międzygminnych), inne przyjęły formy porozumień zorientowanych na realizację konkretnych przedsięwzięć i pozyskanie zewnętrznych źródeł ich finansowana. Część zinstytucjonalizowanych form współpracy wykracza poza granice Partnerstwa Strefy Centralnej i obejmuje swym zasięgiem terytorialnym inne gminy i obszary funkcjonalne województwa zachodniopomorskiego. Do najbardziej znanych, efektywnych i trwających wiele lat przykładów współpracy JST należy zaliczyć:

- **Zachodniopomorski Związek Strefy Centralnej**: funkcjonujący od 2007 roku związek komunalny 9 gmin z powiatów łobeskiego i drawskiego wraz z powiatami, który na przestrzeni ponad 13 lat zrealizował 13 kluczowych dla gmin - członków Związku inwestycji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, na kwotę prawie 115 mln złotych, organizując również finansowanie zewnętrzne dla tych inwestycji (fundusze strukturalne UE, Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego, pożyczki i dotacje z Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska). Aktualnie Związek realizuje 8 inwestycji (budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków, budowa nowych odcinków wodociągów i kolektorów ściekowych na kwotę ponad 50 mln złotych) i przygotowuje się do realizacji kolejnych, w ramach nowej perspektywy środków UE na lata 2021- 2030. Inwestycje te swoim charakterem wykraczać będą poza dominującą do tej pory sferę gospodarki wodno-ściekowej. Między innymi planowana jest budowa międzygminnego schroniska dla zwierząt oraz budowa infrastruktury turystycznej nad Jeziorem Woświn, w miejscowości Cieszyno, w gminie Węgorzyno, (Źródło: opracowanie pt.: „Projekty zrealizowane przez Związek Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej" otrzymane od Dyrektora Związku), https://pojezierzedrawskie.com.pl/

- **PKS Złocieniec sp. z o.o.** – funkcjonująca od 2013 roku spółka transportu publicznego czterech gmin powiatu drawskiego. Spółka jest największym przewoźnikiem osób w powiecie. Dziennie z jej usług korzysta ok. 2600 osób: do pracy, do szkół i pasażerów okazjonalnych. Codziennie z zajezdni w Złocieńcu i z kwater terenu powiatu wyjeżdża do pracy 27 busów i autobusów (w tym 16 nowych zakupionych ze środków RPO WZ 2014-2020). W ramach linii regularnych Spółka wykonuje połączenia autobusowe wychodzące poza powiat drawski umożliwiając jego mieszkańcom dojazd do: Koszalina, Choszczna, Świdwina, Połczyna Zdroju, Łobza. Do wykonywania tych połączeń codziennie kierowanych jest 11 autobusów, pozostałe 16 autobusów kierowanych jest do dowozu uczniów do szkół podstawowych i

gimnazjów w czterech gminach powiatu drawskiego. Oprócz przewozów umownych gminnych, autobusy Spółki dowożą młodzież powiatu drawskiego, łobeskiego i świdwińskiego do szkół ponadpodstawowych mieszczących się w Kaliszu Pom., Drawsku Pom., Złocieńcu, Czaplinku, Połczynie Zdroju i Świdwinie w ilości łącznej ok. 300 uczniów. Autobusy Spółki PKS Złocieniec są najczęstszym środkiem komunikacji publicznej z których mogą skorzystać mieszkańcy powiatu drawskiego i Strefy Centralnej a najczęściej jedynym środkiem dla mieszkańców zamieszkujących wioski. (Źródło – sprawozdania z działalności spółki PKS Złocieniec za rok 2019 oraz inne materiały otrzymane od spółki), **http://www.pkszlocieniec.pl/**

- **Międzygminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Wardyniu Górnym** (por. Mapa 23) – funkcjonująca od 2004 r. spółka komunalna której udziałowcami są 4 gminy z powiatu świdwińskiego, 1 z drawskiego i 7 ze szczecineckiego. Spółka zarządza eksploatacją Regionalnego Składowiska Odpadów Komunalnych w Wardyniu Górnym, którego budowę ukończono w październiku 2006 r. Projekt został zrealizowany przy udziale finansowym duńskiego Ministerstwa Środowiska, Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. W grudniu 2020 roku Spółka podpisała z Narodowym Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej umowę na dofinansowanie realizacji projektu pn. „Modernizacja instalacji mechanicznego przetwarzania odpadów na terenie Zakładu Gospodarki Odpadami w Wardyniu Górnym i utworzenie Regionalnego Centrum Odzysku i Recyklingu" (wysokość przyznanego dofinansowania wynosi 15 638 701 zł., całkowity koszt netto projektu to 22 998 090 zł.) **http://www.mpgo.pl/**

- **Celowy Związek Gmin R-XXI z siedzibą w Słajsinie koło Nowogardu** (por. Mapa 23) – funkcjonujący od 2002 roku związek komunalny zajmuje się prowadzeniem Regionalnego Zakładu Gospodarowania Odpadami w Słajsinie (odbiór, przetwarzanie/odzysk i unieszkodliwianie dowożonych odpadów komunalnych z terenów gmin należących do Związku (28 gmin ze środkowej i półn. -zachodniej części WojewództwaZachodniopomorskiego, w tym wszystkie gminy z powiatu łobeskiego oraz 3 gminy z powiatu drawskiego i jedna z powiatu świdwińskiego). Wybudowanie Zakładu w Słajsinie kosztowało ponad 110 mln złotych. Przedsięwzięcie sfinansowane zostało przede wszystkim ze środków unijnych (PO i Ś) oraz Narodowego i Wojewódzkiego FOŚ. W ramach kompleksu przedsięwzięć towarzyszących, w Mileńku Drawskim zbudowana została nowoczesna stacja przeładunkowa

obsługując gminy Drawsko Pomorskie, Złocieniec i Wierzchowo. W ramach Związku zrekultywowano poza tym kilka kwater odpadów komunalnych:
1. Składowisko w Mielenku Drawskim (dz. nr 239,240) - 2,87 ha
2. Składowisko w Mielenku Drawskim (dz. nr 233/9) - 2,10 ha
3. Składowisko w Kraśniku Łobeskim - 0,50 ha
4. Składowisko w Wierzchowie - 0,70 ha
5. Składowisko w Złocieńcu - 3,50 ha
https://www.czg.nowogard.pl/gospodarowanie-odpadami

W tym miejscu należy postawić pytanie dlaczego gmina Kalisz Pomorski jako jedyna z gmin Strefy Centralnej nie zaangażowała się we współpracę z pozostałymi gminami w zakresie gospodarki odpadami ? Wydaje się, że taka współpraca mogłaby przynieść wymierne korzyści społeczne, ekonomiczne i ekologiczne dla wszystkich stron.

- **Kontrakt Samorządowy w ramach (RPOWZ 2014-2020)** - to jedna z podstawowych form realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020, negocjacyjne narzędzie planowania i realizacji zintegrowanych przedsięwzięć istotnych dla rozwoju danego obszaru (a w konsekwencji całego regionu), tworzone w oparciu o współpracę wszystkich partnerów procesów rozwojowych obecnych na danym obszarze. KS realizowany jest przede wszystkim w celu wzmocnienia rozwoju gospodarczego obszaru nim objętego, będącego podstawą do zapewnienia spójności społecznej i infrastrukturalnej.
  Na obszarze PSC Kontrakt Samorządowy realizowany jest w ramach porozumienia pomiędzy JST szczebla powiatowego i gminnego działających na obszarze powiatów: drawskiego, łobeskiego i świdwińskiego. W kończącej się perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020, na obszarze PSC , w ramach KS objęto dofinansowaniem ponad 20 projektów na łączną kwotę około 60 mln złotych (z dofinansowaniem około 46 mln złotych).
  Największe projekty dotyczyły (1) wzmocnienia specjalizacji regionalnych szkół zawodowych, (2) uzbrojenia terenów inwestycyjnych i powstania wyodrębnionych stref gospodarczych w Łobzie, Świdwinie i w Czaplinku (ten ostatni projekt nie doszedł niestety do realizacji), (3) stworzenia zintegrowanego niskoemisyjnego systemu publicznej komunikacji miejskiej na obszarze Strefy Centralnej, (4) wsparcia edukacji w szkołach podstawowych i gimnazjalnych. Kontrakt Samorządowy ujawnił ogromny

potencjał współpracy instytucjonalnej powiatów i szkół średnich w zakresie szkolnictwa zawodowego[3].

[3] Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020, Uproszczony wniosek o dofinansowanie projektu zintegrowanego Koncepcji Kontraktu Samorządowego Konkurs nr RPZP.KS-IZ.00-32-001/15

Mapa 23 Lokalizacja komunalnych instalacji do składowania i przetwarzania odpadów

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Analizując zasoby i potencjały współpracy, które mogłyby wzmocnić potencjał rozwoju PSC nie sposób nie wspomnieć o: (1) gminach i powiatach sąsiadujących ze Strefą Centralną, które najczęściej tworzą inne obszary funkcjonalne lub Partnerstwa, (2) wojsku, (3) innych instytucjach o znaczeniu regionalnym. Poniżej bardzo syntetyczna ocena zakresu powiązań i efektów dotychczasowej współpracy:

- OF Koszalin – Kołobrzeg – Białogard: słabe powiązania, jeżeli już to w ramach Związku Miast i Gmin Dorzecza Parsęty (vide poniżej),

- OF Szczecinek (Partnerstwo Powiatu Szczecineckiego): turystyka – wspólne zagospodarowanie zasobu jezior i lasów; eukacja - wojewódzka sieć centrów nauki (specjalizacje); komunikacja - kolej (optymalne wykorzystanie rewitalizowanej linii 210), transport publiczny autobusowy); gospodarka odpadami – udział Szczecinka i gmin z powiatu szczecineckiego w spółce zarządzającej instalacją do składowania i przetwórstwa odpadów w Wardyniu Górnym,
- OF Wałcz (Partnerstwo Powiatu Wałeckiego): wojewódzka sieć centrów nauki – vide również Szczecinek; turystyka – wspólna sieć ekologicznych produktów turystycznych),
- OF Specjalna Strefa Włączenia (sąsiednie gminy i powiaty nie tworzące regionalnych ośrodków funkcjonalnych (np. Goleniów/Nowogard, Choszczno, Gryfice): generalnie słabe powiązania i współpraca za wyjątkiem: (1) spodarka odpadami – vide Związek Celowy RXXI, (2) usługi zdrowotne (Zakład Opieki Leczniczej w Resku jako filia szpitala powiatowego w Nowogardzie,
- Związek Miast i Gmin Dorzecza Parsęty: 3 gminy z Powiatu Świdwin i jedna z Powiatu Drawsko Pomorskie: (1) gospodarka wodno-ściekowa; (2) środowisko przyrodnicze; (3) turystyka, (4) gospodarka odpadami (PSZOK-i); społeczeństwo informacyjne,
- Wojsko: duży, nie w pełni jeszcze wykorzystany potencjał (zasób): (1) rozwój produktów turystycznych zorientowanych na aspekty militarne i sprawnościowe (wykorzystanie infrastruktury wojskowej do organizacji obozów młodzieżowych, szkół przetrwania, itp.); (2) promocja turystyczna obszaru przy okazji masowych imprez, festynów z udziałem wojska (np. Air Show w Świdwinie, zloty samochodów terenowych na poligonie drawskim); rozwój usług na rzecz wojska,
- uczelnie wyższe: bardzo słaba współpraca, niewykorzystany potencjał,
- powiatowe urzędy pracy: (1) doradztwo zawodowe (nie spełnia oczekiwań młodziezy, tak wynika z badań); (2) szkolenia; (3) wspieranie przedsiębiorczości (niewidoczne, niewykorzystane mozliwości), (4) Ściślejsza współpraca powiatowych urzędów pracy z sąsiednich powiatów, w celu wymiany ofert i poszukiwania pracy dla bezrobotnych.
- Urząd Marszałkowski WZ: (1) dostrzeganie i uwzględnianie w polityce regionalnej problemów obszaru Partnerstwa (dokumenty strategiczne – strategia województwa, plan zagospodarowania przestrzennego wojewodztwa), (2) tworzenie warunków formalno-prawnych do wspierania finansowego przedsięwzięć rozwojowych i przedsięwzięć łagodzących problemy społeczne (depopulacja, patologie, starzenie społeczeństwa) –

RPO, PROW, Obszary Funkcjonalne, Porozumienia Terytorialne, Partnerstwa lokalne,

- Rząd RP: ministerstwa (przede wszystkim Min. Obrony Narodowej, Min. Środowiska i Klimatu) – (1) tworzenie warunków do wykorzystania wojska na potrzeby rozwoju Strefy (infrastruktura komunikacyjna, masowe imprezy o zasięgu co najmniej regionalnym – np. Air Show w Świdwinie); (2) tworzenie warunków do wykorzystania srodków UE i innych na ochronę zasobów przyrodniczych, wykorzystania rzek i jezior dla rozwoju ekologicznych form turystyki, rekreacji i wypoczynku, (3) rekompensowanie gminom ujemnych konsekwencji obecności wojska w Strefie (hałas, dewastacja środowiska, ponadnormatywne obciążenie dróg); (4) rekompensowanie gminom zaliczonym do kategorii gmin problemowych tzw. „szoku transormacyjnego", katastrofalnych skutków społeczno - gospodarczych związanych z likwidacją PGR-ów,

b) wymiar społeczny

W wymiarze społecznym największy zakres współpracy i skalę oddziaływania na obszarze Strefy Centralnej ujawniły do tej pory lokalne grupy działania (LGD). Równie dobrze można je pokazywać jako pozytywne przykłady współpracy w wymiarze instytucjonalnym, ponieważ dla zgodnego z prawem funkcjonowania LGD konieczne jest członkostwo gmin z obszaru ich działalności.

- Lokalne Grupy Działania - na obszarze Partnerstwa PSC funkcjonują trzy lokalne grupy działania: (1) LGD Partnerstwo Drawy z Liderem Wałeckim (5 gmin z powiatu drawskiego wraz z powiatem , (2) LGD Centrum Inicjatyw Wiejskich (5 gmin z powiatu łobeskiego wraz z powiatem), (3) LGD Powiatu Świdwińskiego (6 gmin z powiatu świdwińskiego wraz z powiatem). Lokalne Grupy Działania funkcjonują w ramach unijnego instrumentu terytorialnego noszącego nazwę Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, którego celem jest zmniejszenie poziomu ubóstwa i wykluczenia społecznego, zwiększenie potencjału gospodarczego oraz aktywności społecznej i zawodowej. Instrument umożliwia lokalnym społecznościom inicjowanie i realizację w sposób partycypacyjny działań rozwojowych odpowiadających na wyzwania społeczne, środowiskowe i gospodarcze danego obszaru (praktycznie realizowany w ramach wojewódzkich części Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 i Programu Operacyjnego „Rybactwo i Morze 2014-2020") . W działalności LGD-ów niezwykle istotnym zagadnieniem jest współdziałanie podmiotów z trzech sektorów - publicznego, gospodarczego i społecznego. Jednostki samorządu terytorialnego są niezbędnym (obowiązkowym) członem każdego

LGD. Lokalne grupy działania z obszaru PSC, w okresie kilkunastu lat funkcjonowania pozyskały na rzecz lokalnych społeczności dziesiątki milionów środków finansowych, którymi wsparto w formie dotacji setki różnych projektów o charakterze społecznym, kulturalnym i gospodarczym. LGD były również animatorami wielu przedsięwzięć integrujących lokalną społeczność, promujących turystykę, rozwijających przedsiębiorczość, zwiększających świadomość ekologiczną, utrwalających tożsamość i dziedzictwo kulturowe.

W poszczególnych gminach PSC zarejestrowanych jest wiele różnego rodzaju organizacji społecznych, jednak ich działalność najczęściej nie wykracza poza granice określonej miejscowości lub co najwyżej powiatu (koła gospodyń wiejskich, Ochotnicze Straże Pożarne, organizacje senioralne, kombatanckie, ekologiczne, kluby i stowarzyszenia sportowe, itp.). To bardzo cenne, że istnieją i działają, jednak z punktu widzenia możliwości rozwoju i poszerzenia skali współpracy obejmującej większą część obszaru PSC największy potencjał tkwi (poza LGD) w lokalnych organizacjach turystycznych, które działają już w kilku miejscowościach. Tak jak w przypadku LGD, w każdym LOT obowiązkowe jest członkostwo przynajmniej jednej gminy na obszarze której działa LOT. Wspólnota interesów gmin i przedsiębiorców branży turystycznej wskazuje na zasadność powołania subregionalnej LOT, do której być może przystąpiłyby gminy i przedsiębiorcy z sąsiednich gmin (np. powiatu szczecineckiego lub wałeckiego).

Ze względu na skalę problemów społecznych Strefy Centralnej, wspólnych dla wszystkich gmin, konieczna wydaje się również integracja działań organizacji zajmujących się patologiami społecznymi, problemami osób niepełnosprawnych oraz problematyką wyłączenia niektórych grup mieszkańców.

Rozwijanie sprawdzonych oraz szukanie nowych, efektywnych form współpracy między JST obszaru Strefy Centralnej, między JST a innymi instytucjami publicznymi, jak również między różnymi organizacjami reprezentującymi sektory: publiczny, społeczny i gospodarczy jest niezwykle ważne ze względu na skalę problemów i złożoność procesów społecznych i gospodarczych jakie występują na obszarze PSC.

1.4 Analiza aktualnych polityk rozwoju gmin/partnerów

Obserwacja występujących powiązań funkcjonalnych, realizacja popytu i podaży na usługi i towary, po które sięgają mieszkańcy, wskazanie istotnych, występujących powiązań wymaga uzupełnienia o informację wynikające z przyjętych kierunków rozwoju poszczególnych partnerów Strefy Centralnej. Wszystkie strategie gmin i

powiatów Strefy Centralnej pochodzą z lat 2013 i 2014 i tworzone były w związku z nadchodzącą wówczas perspektywą unijną 2014-2020. Lektura większości tych strategii wskazuje, że cele i kierunki działań strategicznych określone w tych strategiach mogły być ukierunkowane na pozyskanie jak największej ilości środków zewnętrznych. Ich możliwości pozyskania były ściśle uwarunkowane regułami UE, a następnie doprecyzowane w Regionalnym Programie Operacyjnym WZ i w innych tego typu dokumentach o zasięgu krajowym bądź regionalnym. To nie zawsze korespondowało z realnymi potrzebami i uwarunkowaniami rozwoju gmin i powiatów.

W trakcie analizy strategii rozwoju 19 jednostek samorządy terytorialnego Strefy Centralnej zinwentaryzowano ponad 350 celów, z których zdecydowana większość powielała się , brzmiała podobnie lub wręcz identycznie. Cele te pogrupowano i skategoryzowano wg 24 grup rodzajowych. Następnie każdy cel danej JST przypisano do określonej kategorii uzyskując w ten sposób zestawienie liczby celów przypisanych poszczególnym kategoriom (por. Tabela 4)

Tabela 4 Zestawienie celów JST wg kategorii i liczby

Obszary, dla których zidentyfikowano cele strategiczne	Liczba celów w ramach kodu
Administracja	**6**
Bezpieczeństwo publiczne	**13**
Budownictwo socjalne	0
E-administracja, społ. informacyjne	**10**
Gospodarka – ogólne warunki, promocja	49
Gospodarka – turystyka	29
Gospodarka – rolnictwo	11
Gospodarka – przedsiębiorczość	**17**
Mieszkalnictwo	**5**
Ochrona środowiska, bioróżnorodność,	27
Oświata i wychowanie	**6**
Szkolnictwo zawodowe	**10**
Planowanie i ład przestrzenny	**2**
Pomoc społeczna, infrastruktura społeczna (żłobki, przedszkola),	21
Profilaktyka i ochrona zdrowia	**12**
Promocja gminy, powiatu	8
Rynek pracy	**8**
Sport i rekreacja	9
Transport publiczny i komunikacja, drogi	27
Usługi senioralne	**4**
Kultura, dziedzictwo kultur.	22
Tożsamość społeczna, integracja społ.	21

Infrastruktura techniczna komunalna (gosp. wod-kan, gosp. odpadami, gosp. cieplna, OZE)	38
Inne	12
RAZEM: 24 kategorie i 355 !! celów	**355**

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii gminnych i powiatowych

Kolorem czerwonym oznaczono te kategorie celów, które wystąpiły w dużej liczbie i mogą stanowić przyczynek do rozmowy o wspólnych celach do realizacji w ramach Partnerstwa. Kolorem zielonym oznaczono te kategorie celów, których liczba wyraźnie nie koresponduje z rangą spraw postrzeganych przez mieszkańców PSC jako ważnych i wymagających pilnego podjęcia lub rozwiązania. Kolorem fioletowym oznaczono te kategorie celów, które po 6-7 latach od ich przyjęcia wymagają rewizji w kontekście krajowych i regionalnych trendów oraz uwarunkowań rozwoju. Badania prowadzone wśród mieszkańców wskazują na nieco inne oczekiwania wobec rozwoju obszaru (por. Wykres 7). Szczególnie uderzający jest rozdźwięk między liczbą celów związanych z mieszkalnictwem (zaledwie 5 na 355) a oczekiwaniami mieszkańców (3 miejsce na liście priorytetów). Duży rozdźwięk istnieje między celami strategicznymi a priorytetami mieszkańców dotyczącymi spraw związanych z profilaktyką i ochroną zdrowia, szkolnictwem zawodowym oraz oświatą i wychowaniem. Uderzające jest również to, że najwięcej wskazań wśród lokalnych liderów miały sprawy dotyczące poprawy bezpieczeństwa (73% wskazań) przy nie dostrzeganiu tych zagadnień w strategiach JST (zaledwie 13 celów). Spośród spraw, które wraz z upływem lat i zmianą uwarunkowań rozwojowych powinny zostać bardziej niż do tej pory wyeksponowane w strategiach JST, do najważniejszych należą: planowanie przestrzenne, usługi senioralne, społeczeństwo informacyjne, przedsiębiorczość i poprawa funkcjonowania administracji.

Wykres 10 Priorytety rozwojowe wskazane przez mieszkańców, młodzież i lokalnych liderów w zakresie przedsięwzięć do podjęcia na obszarze PSC

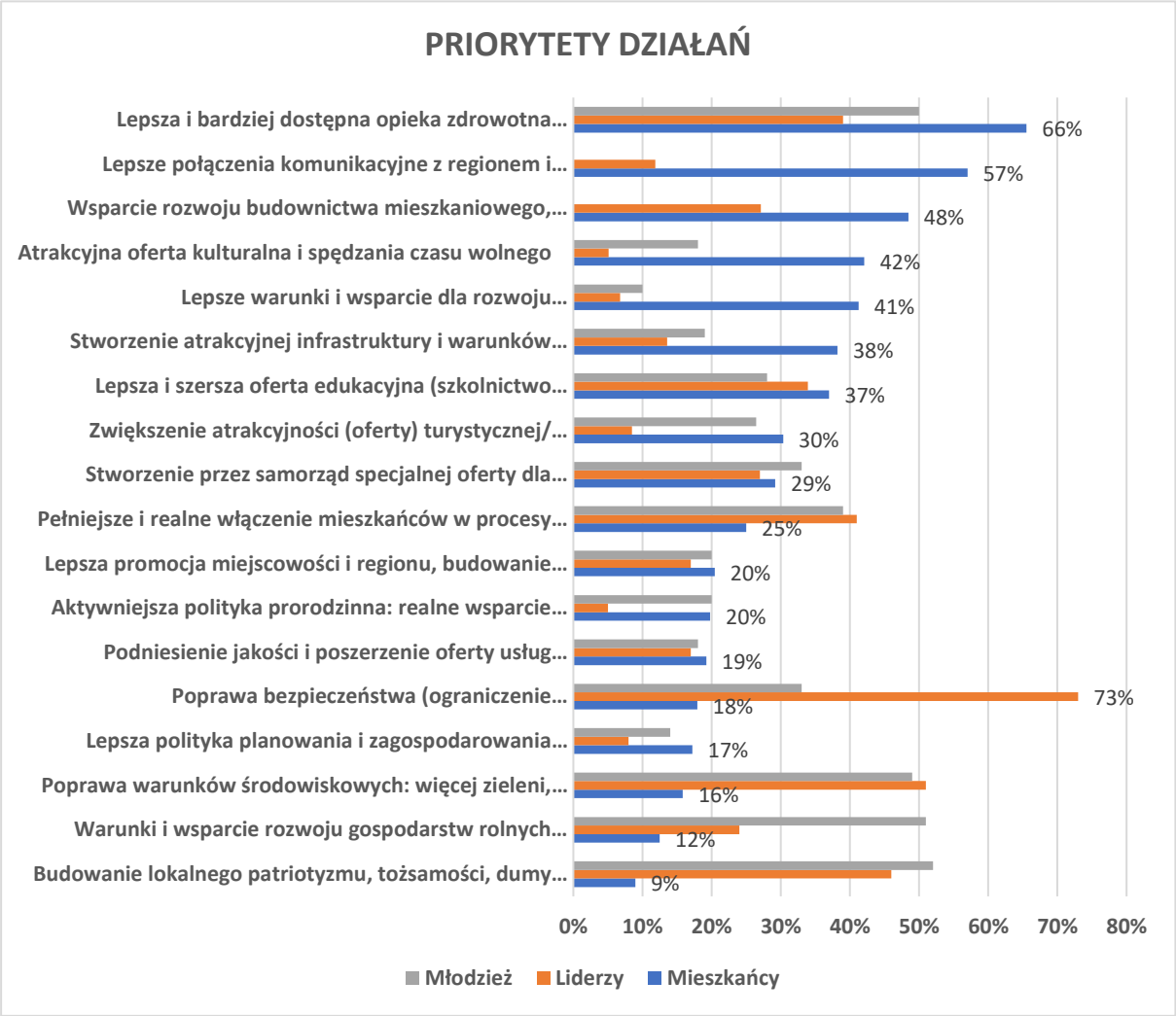

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań mieszkańców, młodzieży i liderów

2. Portret statystyczny obszaru partnerstwa – charakterystyka wskaźnikowa (analiza podstawowa i pogłębiona)

Portret statystyczny PSC sporządzony został w trzech wymiarach:

(1) analizy syntetycznych wskaźników z wybranych dziedzin, pozycjonujących poszczególne gminy z obszaru Partnerstwa na tle sytuacji w innych gminach na terenie całego kraju (kontekst krajowy),

(2) analizy syntetycznych wskaźników pozycjonujących obszar całego Partnerstwa jako średnioważony zbiór 12 syntetycznych wskaźników społecznych, gospodarczych i środowiskowo-przestrzennych, obliczonych dla poszczególnych gmin tworzących Partnerstwo w relacji do gmin z całej Polski, zaliczonych wg kryteriów prof. Śleszyńskiego do kilkudziesięciu grup o podobnej charakterystyce funkcjonalnej, społecznej, gospodarczej i środowiskowo-przestrzennej (analiza w oparciu o narzędzie pn. Monitor Rozwoju Lokalnego: https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/ ,

(3) analizy pogłębionej wybranych wskaźników społecznych, gospodarczych i środowiskowo-przestrzennych opisujących sytuację całego partnerstwa lub gmin-członków Partnerstwa w określonym przedziale czasu (najczęściej w okresie ostatnich 5 lat). Analizy dokonano na podstawie danych dostępnych przede wszystkim w BDL, POLTAX i KRUS.

Dwie pierwsze grupy analiz przeprowadzono w punkcie 2.1 niniejszego rozdziału. Pogłębioną analizę elementarnych wskaźników społecznych, gospodarczych i środowiskowo-przestrzennych dokonano w punkcie 2.2 niniejszego rozdziału. Pogłębioną analizę wskaźnikową przeprowadzono dla tych zagadnień, które na podstawie dyskusji w Grupie Roboczej i z lokalnymi liderami uznano za najważniejsze i najbardziej wrażliwe z punktu widzenia rozwoju całego obszaru Partnerstwa.

2.1 Analiza wskaźnikowa w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowo-przestrzennym

Mapa 24 Gminy problemowe w Polsce

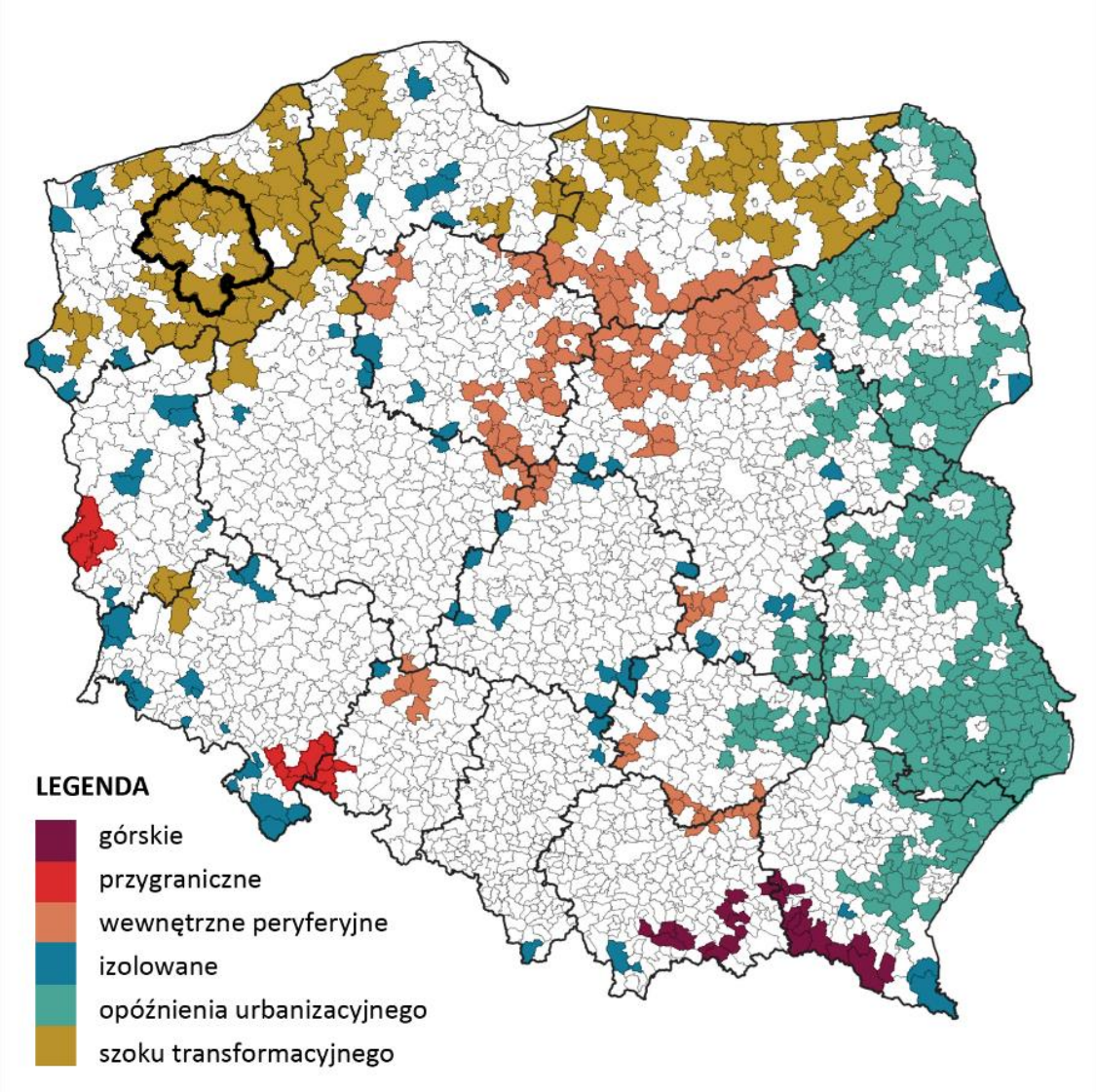

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Aktualizacji delimitacji obszarów problemowych w Polsce na 2018 rok. (P. Śleszyński z zespołem. Warszawa, 13 grudnia 2019 r.)

Na mapie ilustrującej gminy problemowe w Polsce (por. Mapa 24), 12 gmin z obszaru PSC (za wyjątkiem gmin: miejskiej Świdwin, Drawsko Pomorskie, Złocieniec i Łobez) znalazło się w tej grupie ze względu na kryterium tzw. szoku transformacyjnego, związanego ze skutkami likwidacji PGR-ów w latach 90-tych ubiegłego wieku. Inna klasyfikacja, różnicuje te 12 gmin ze względu na siłę oddziaływania czynników ekonomicznych i społecznych. W 8-iu gminach negatywne oddziaływanie tych czynników ocenione zostało jako zrównoważone, w 3-ech przeważają czynniki społeczne, w pozostałych 2-óch ekonomiczne (Mapa 25).

Mapa 25 Obszary problemowe w Polsce

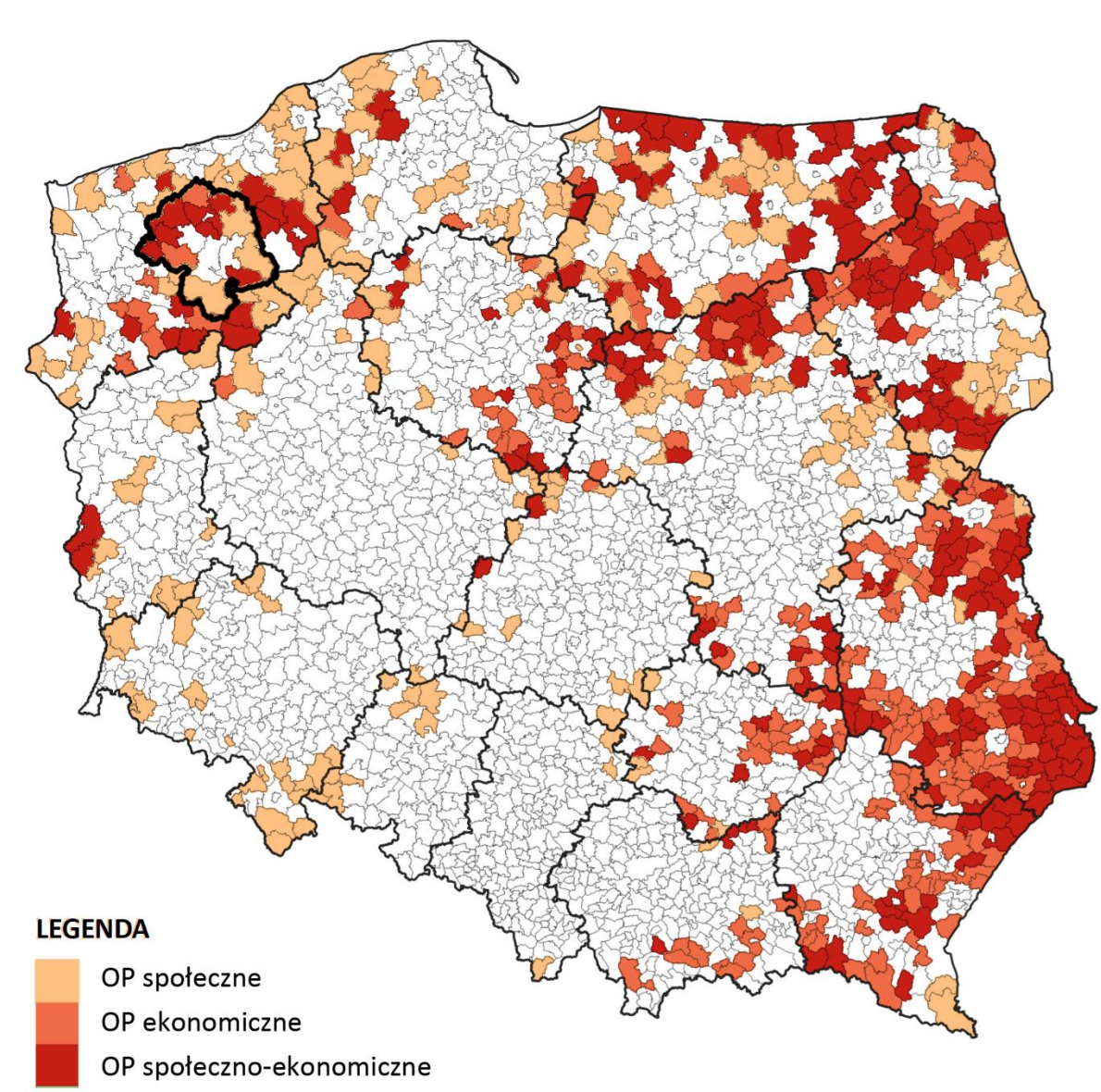

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie Aktualizacji delimitacji obszarów problemowych w Polsce na 2018 rok. (P. Śleszyński z zespołem. Warszawa, 13 grudnia 2019 r.)

Syntetyczna analiza wskaźnikowa obszaru partnerstwa na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego

Monitor Rozwoju Miast to narzędzie analityczne Związku Miast Polskich, które pozwala analizować różne aspekty funkcjonowania gmin, na podstawie danych statystycznych pochodzących ze statystyki publicznej, głównie zasobów Głównego Urzędu Statystycznego. Zgodnie z teorią zrównoważonego rozwoju, w MRL wyodrębniono trzy wymiary analiz: gospodarczy, społeczny i środowiskowo-

przestrzenny, a w ich ramach 12 obszarów charakteryzujących główne sfery życia społeczno-gospodarczego gmin. Obszary podzielone są na podobszary (od 2 do 5). Jest ich łącznie 48. Podobszary charakteryzowane są przez wybrane wskaźniki. Jest ich łącznie 152. Wyniki prezentowane są w formie tabel i wykresów.

Zastosowany sposób prezentowania wskaźników na osi współrzędnych XY pozwala zarówno na ocenę wartości wskaźnika uzyskanej przez gminę w stosunku do średniej wartości wskaźnika w grupie porównawczej w badanym roku, jak i postępu (również w stosunku do grupy porównawczej) uzyskanego w ciągu ostatnich 5 lat.

Średnia wartość dla grupy porównawczej znajduje się na środku układu współrzędnych. Zatem te wskaźniki (ogólny, wymiaru, obszaru i indywidualne), które znajdują się po prawej stronie osi X (mają dodatnie wartości X) prezentują wyższy poziom niż grupa porównawcza (ćwiartka I i III) i odpowiednio, te które znajdują się po lewej stronie (mają ujemne wartości X) prezentują niższy poziom (ćwiartka II i IV). Natomiast te dziedziny (wskaźniki), które znajdują się powyżej osi X (mają dodatnie wartości Y) rozwinęły się w ciągu ostatnich pięciu lat szybciej niż w grupie porównawczej (ćwiartki I i II) i odpowiednio, te które znajdują się poniżej osi X (mają ujemne wartości Y) rozwinęły się wolniej (ćwiartki III i IV). Innymi słowy gmina w wymiarach, obszarach, wskaźnikach znajdujących się:

- w ćwiartce I - charakteryzuje się lepszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach i rozwinęła się szybciej. Można zatem określić, iż gmina we wskaźniku z tej ćwiartki jest liderem wśród jednostek podobnych i jej przewaga się zwiększyła;
- w ćwiartce II - charakteryzuje się słabszą sytuacją, niż przeciętna w porównywalnych gminach lecz rozwinęła się szybciej. Można zatem określić, iż gmina we wskaźniku z tej ćwiartki co prawda nie jest liderem wśród jednostek podobnych ale rozwinęła się szybciej;
- w ćwiartce III – charakteryzuje się lepszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach ale rozwinęła się wolniej. Można zatem określić, iż jest liderem we wskaźniku z tej ćwiartki ale jej przewaga się zmniejsza. Taka sytuacja zachodzi także w przypadku gdy gmina uzyskała w danej dziedzinie praktycznie maksymalny poziom rozwoju (np. 100% pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego) i już nie może powiększać swojej przewagi – zawsze będzie liderem;
- w ćwiartce IV - charakteryzuje się słabszą sytuacją niż przeciętna w porównywalnych gminach i rozwija się wolniej. Można zatem określić, iż gmina we wskaźniku z tej ćwiartki nie tylko nie jest liderem ale traci dystans do jednostek podobnych. Jest to sytuacja zdecydowanie niekorzystna.

Bardzo sugestywną ilustrację opisanej wyżej interpretacji wskaźników charakteryzujących gminy w ramach konkretnej grupy porównawczej przedstawia Ryc. 1.

Ryc. 1 Tour de MRL

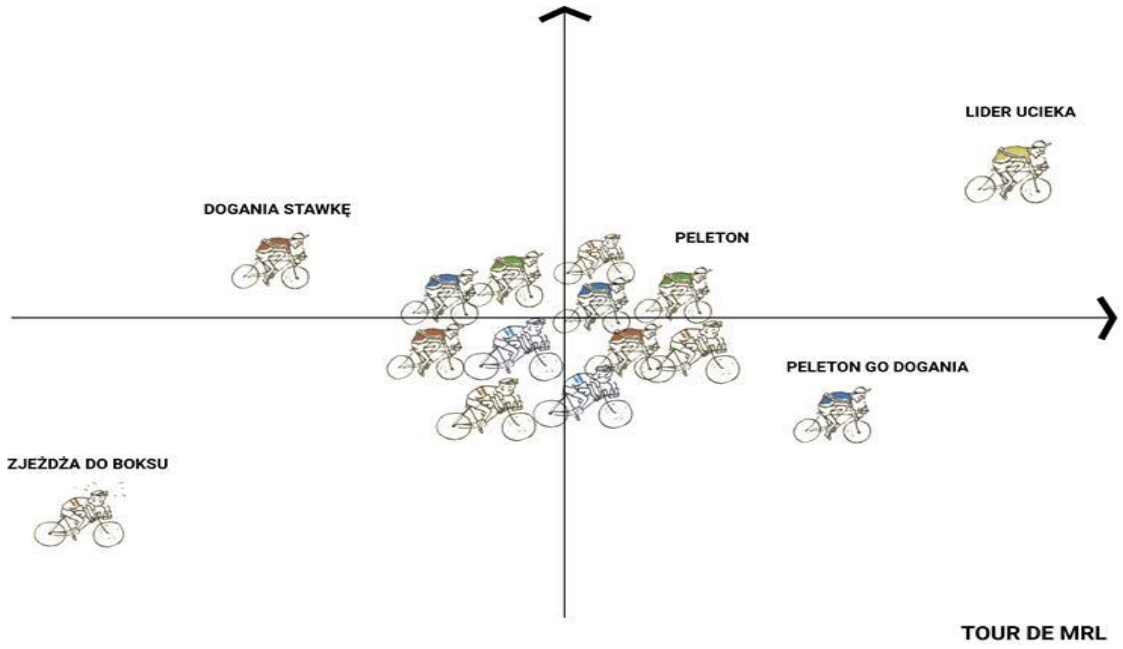

Źródło : Materiały szkoleniowe Związku Miast Polskich

Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa

Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa, będący pochodną wskaźników gmin tworzących partnerstwo, przyjmuje dla 2019 r. wartość -0,22. Analizując wyniki jednostkowe poszczególnych gmin, w I ćwiartce układu XY lokuje się tylko gmina Drawsko Pomorskie, z kolei najniższą wartość wskaźnika oraz ujemną dynamikę wyliczono dla gmin: Radowo Małe, Dobra i Rąbino (por. Wykres 11) . Szczególnie niekorzystnie na tle grupy porównawczej przedstawiają się obszary: rynek pracy, sytuacja materialna mieszkańców, poziom bezpieczeństwa oraz zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny (por. Wykres 12). Na podstawie powyższych, ogólnych wskaźników rozwoju oraz wniosków z: (1) analizy powiązań funkcjonalnych na obszarze PSC (vide punk. 1.2) , (2) badań mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów, dogłębnej analizie wskaźnikowej poddano podobszary: demografia, rynek pracy, potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki, sytuacja materialna mieszkańców, stan finansów lokalnych , stan i jakość środowiska.

Wykres 11 Ogólny wskaźnik rozwoju – gminy z Obszaru Partnerstwa SC

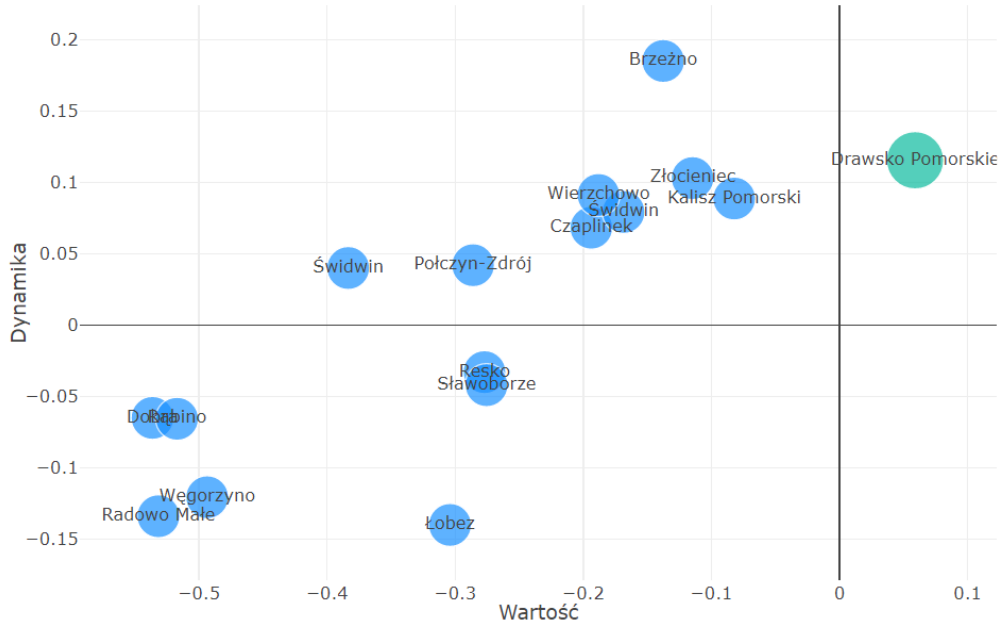

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, Związek Miast Polskich, https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego.

Wykres 12 Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa

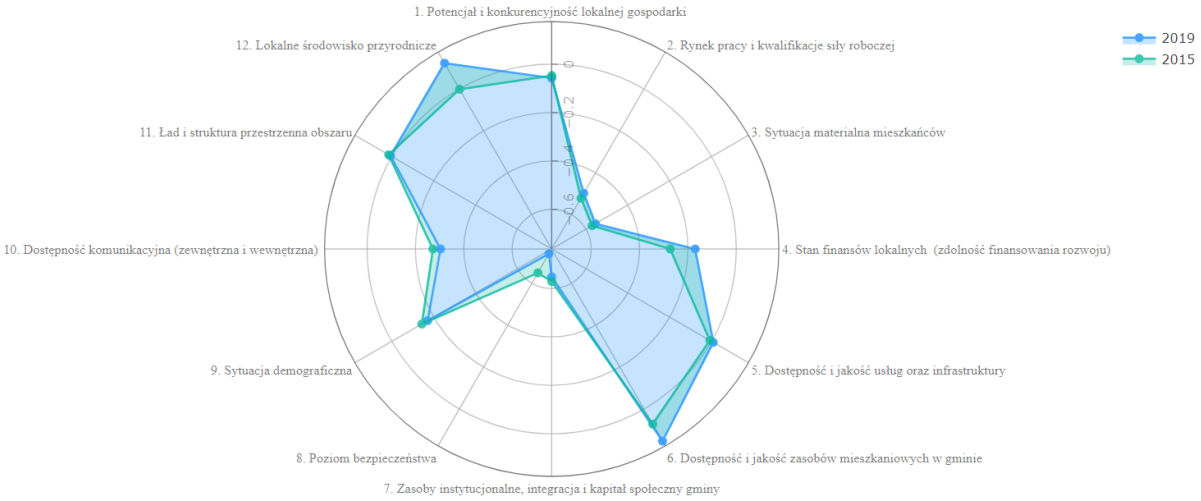

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, Związek Miast Polskich, https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego.

Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 9 Demografia

Wskaźnik syntetyczny dla Obszaru nr 9 w latach 2015-2019 przyjmuje rokrocznie wartości ujemne. Niekorzystnie na tle grupy porównawczej kształtują się takie zjawiska demograficzne jak saldo migracji i przyrost naturalny ludności. Z kolei korzystniej niż w grupie porównawczej kształtuje się struktura wiekowa populacji.

Wykres 13 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 9 Demografia

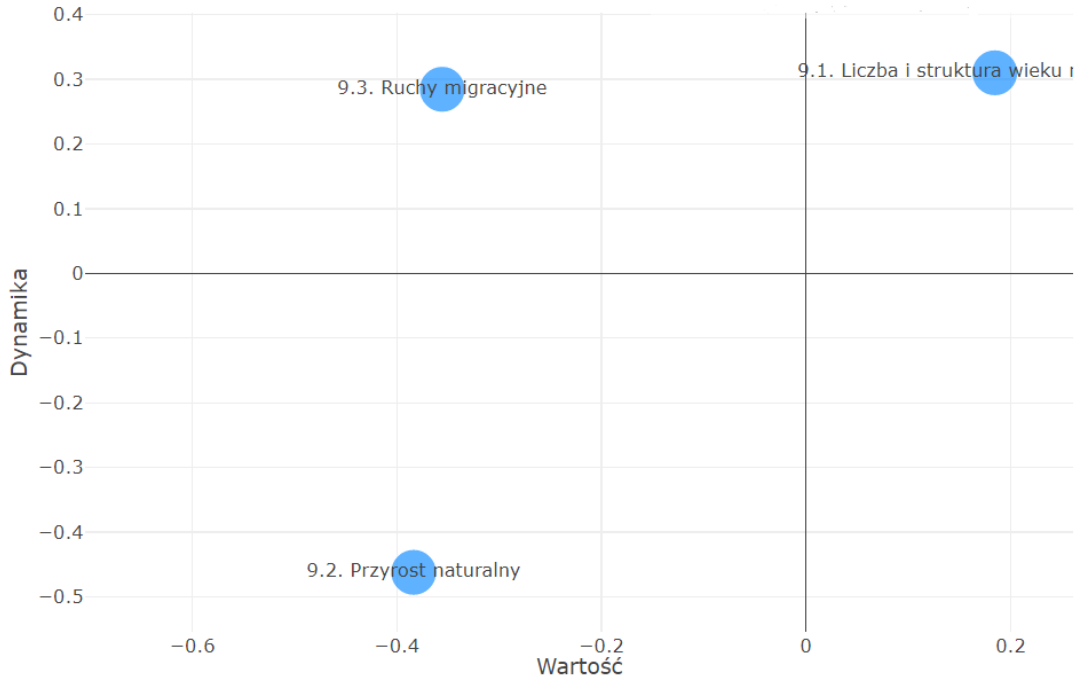

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, Związek Miast Polskich, https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego.

Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 8 Poziom bezpieczeństwa

W MRL bezpieczeństwo analizowane jest w kontekście bezpieczeństwa osobistego i zdrowotnego. Oba te zjawiska, na tle grupy porównawczej kształtują się niekorzystnie, bowiem wskaźniki syntetyczne dla obu obszarów przyjmują wartości ujemne.

Wykres 14 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 8 Poziom bezpieczeństwa

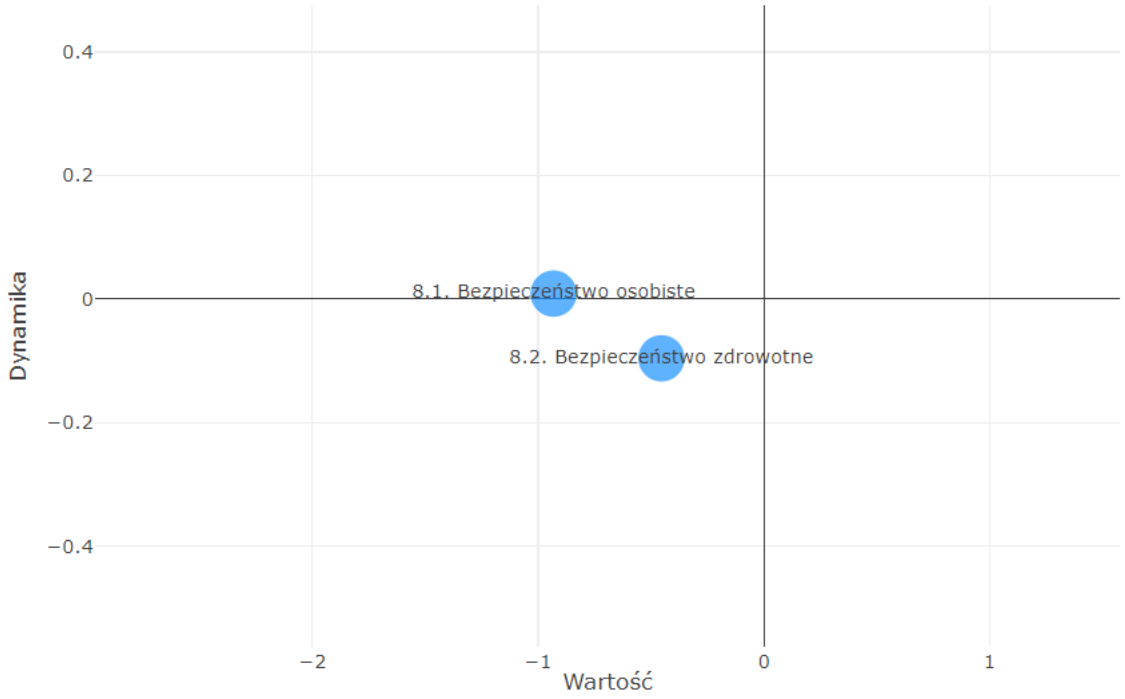

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, Związek Miast Polskich, https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego.

W obszarze bezpieczeństwa osobistego wszystkie wskaźniki jednostkowe (przestępstwa stwierdzone przeciwko zdrowiu, mieniu i drogowe oraz wypadki drogowe) przyjmują wartości ujemne. Niekorzystna pozycja Partnerstwa na tle grupy porównawczej może wynikać z dużej zgłaszalności i wykrywalności przestępstw, co niekoniecznie musi wiązać się z wysokim stopniem przestępczości i poczuciem zagrożenia w społeczności lokalnej. W związku z tym poczucie bezpieczeństwa było przedmiotem badań jakościowych wśród mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów.

W obszarze bezpieczeństwa zdrowotnego MRL uwzględnia sześć wskaźników, które nawiązują do stanu zdrowia populacji oraz dostępności do usług medycznych. Analiza wskaźników i pozycji konkurencyjnej na podstawie MRL wskazuje nie tylko na niekorzystną sytuację Partnerstwa na tle grupy porównawczej, ale na relatywnie wysokie zapotrzebowanie na opiekę medyczną wobec relatywnie słabszej dostępności do tej opieki. Wskazanie na relatywność wynika z faktu iż zarówno zapotrzebowanie jak i dostępność usług jest odnoszona do tła, jakim jest grupa porównawcza. Zapotrzebowanie na usługi medyczne jest mierzone w MRL stanem zdrowia populacji (wskaźniki: zgony z powodu zachorowania na nowotwory i choroby krążenia na 1000 mieszkańców oraz odsetek zgonów poniżej 60 roku życia)

i liczbą porad lekarskich na 1000 mieszkańców. Z kolei dostępność do usług medycznych jest mierzona w MRL następującymi wskaźnikami: dostępność do usług medycznych, liczba łóżek w szpitalach ogólnych na 1000 mieszkańców, wielkość wydatków na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców. Obszar bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców wymaga analizy pogłębionej oraz zweryfikowania danych wskaźnikowych z wynikami badań jakościowych populacji Partnerstwa.

Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 2 Rynek pracy i kwalifikacji siły roboczej

Wskaźnik syntetyczny dla obszaru Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej w latach 2015-2019 przyjmował wartości ujemne. Pozycja konkurencyjna obszaru partnerstwa na tle grup porównawczych kształtuje się niekorzystnie we wszystkich czterech analizowanych podobszarach: dostępność i jakość oferowanych miejsc pracy, dostępność wykwalifikowanej siły roboczej, jakość kształcenia zawodowego oraz skala bezrobocia.

Wykres 15 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 2 Rynek pracy i kwalifikacji siły roboczej

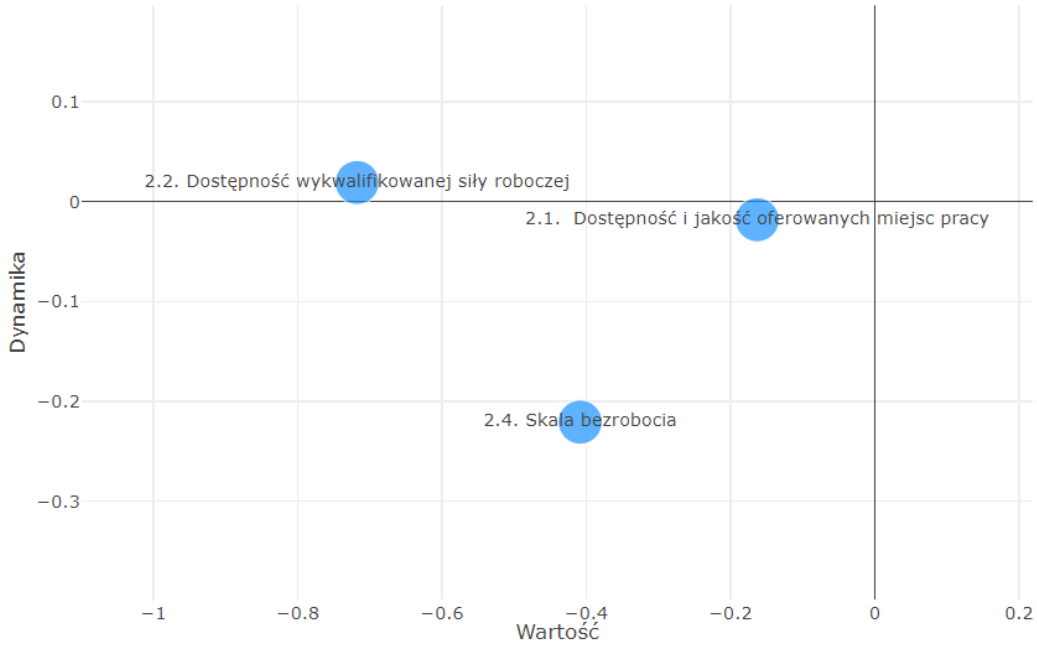

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, Związek Miast Polskich, https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego.

Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 3 Sytuacja materialna mieszkańców

W analizie wskaźnikowej sytuacji materialnej mieszkańców MRL uwzględnia trzy zbiory danych: dochody mieszkańców gminy i stopień ich zróżnicowania, poziom

sztywnych wydatków związanych z utrzymaniem gospodarstw domowych oraz wielkość majątku zakumulowanego przez mieszkańców gminy. Drugi zbiór danych, tj. poziom sztywnych wydatków związanych z utrzymaniem gospodarstw domowych składa się tylko z jednego wskaźnika, który dodatkowo dotyczy wyłącznie miast. W związku z ograniczoną przydatnością tak obrazowanych danych, odstąpiono od analizy tego zakresu. Przeanalizowano wskaźniki dotyczące dochodów mieszkańców Partnerstwa oraz wielkości zgromadzonego przez nich majątku.

Sytuacja materialna mieszkańców obszaru Partnerstwa na tle grupy porównawczej kształtuje się niekorzystnie. W zbiorze danych dotyczących dochodów mieszkańców przeanalizowano w pierwszej kolejności wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT przypadające na 1 mieszkańca (średnia 3 letnia) oraz przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (dane powiatowe). O ile na tle grupy porównawczej wskaźnik wpływów z podatku PIT oscyluje w okolicy średniej dla grupy porównawczej, o tyle wskaźnik przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto przyjmuje wartość ujemną. Tym samym można przyjąć tezę, że na terenie Partnerstwa istotnym płatnikiem podatku PIT są osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Na terenie Partnerstwa relatywnie dużo osób korzysta ze środowiskowej pomocy społecznej oraz z dodatków mieszkaniowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców.

Wskaźnik rynkowej wartości powierzchni mieszkaniowej w gminie w przeliczeniu na 1 mieszkańca daje wyobrażenie nt. majątku zakumulowanego przez mieszkańców w nieruchomościach. Oczywiście należy go interpretować z dużą ostrożnością, bowiem przeciętna cena rynkowa m2 mieszkania w Partnerstwie nie musi odpowiadać sytuacji w poszczególnych gminach tego Partnerstwa. Niemniej jednak wskaźnik umożliwia porównania Partnerstwa z innymi obszarami funkcjonalnymi. Wartość wskaźnika syntetycznego dla PSC w latach 2015-2019 przyjmuje wartości ujemne, a dystans do obszarów z grup porównawczych zwiększa się.

Wykres 16 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 3 Sytuacja materialna mieszkańców

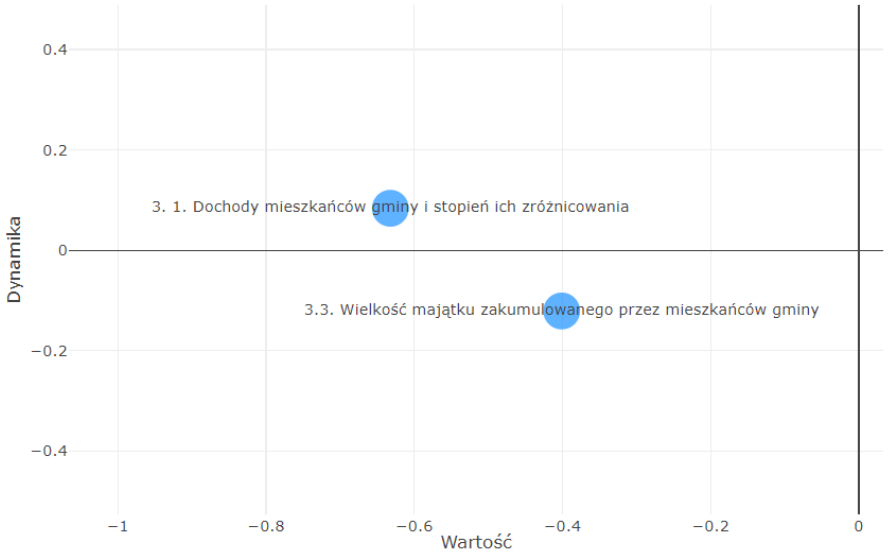

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, Związek Miast Polskich, https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego.

Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 7 Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny

Wskaźnik syntetyczny dla obszaru Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny w latach 2015-2019 przyjmował wartości ujemne. Pozycja konkurencyjna obszaru partnerstwa na tle grup porównawczych kształtuje się niekorzystnie we wszystkich czterech analizowanych podobszarach: zasoby instytucjonalne gminy, aktywność obywatelska mieszkańców, stopień integracji / rozwarstwienia społecznego, kondycja rodziny jako podstawowej struktury oparcia społecznego.

Wykres 17 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 7 Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny

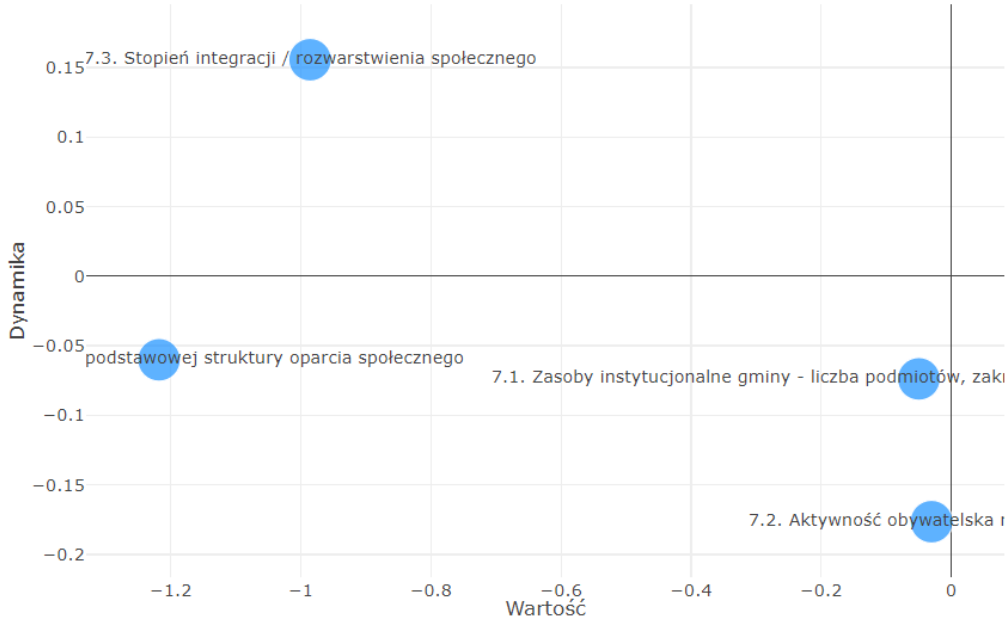

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, Związek Miast Polskich, https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego.

Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)

Sytuacja finansów lokalnych Partnerstwa na tle grup porównawczych mierzona syntetycznym wskaźnikiem dla Obszaru nr 4, którego wartość wynosi -0,17, przedstawiała się niekorzystnie. Jednakże widać zróżnicowanie, wartości wskaźników syntetycznych dla poszczególnych składowych Obszaru nr 4. Na tle grup porównawczych:

- korzystniej kształtowała się sytuacja wysokości i struktury dochodu oraz wysokości zadłużenia;
- niekorzystnie kształtowała się sytuacja rownoważenia elementów budżetów, finansowania działań rozwojowych oraz wielkość i struktura wydatków.

Wykres 18 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)

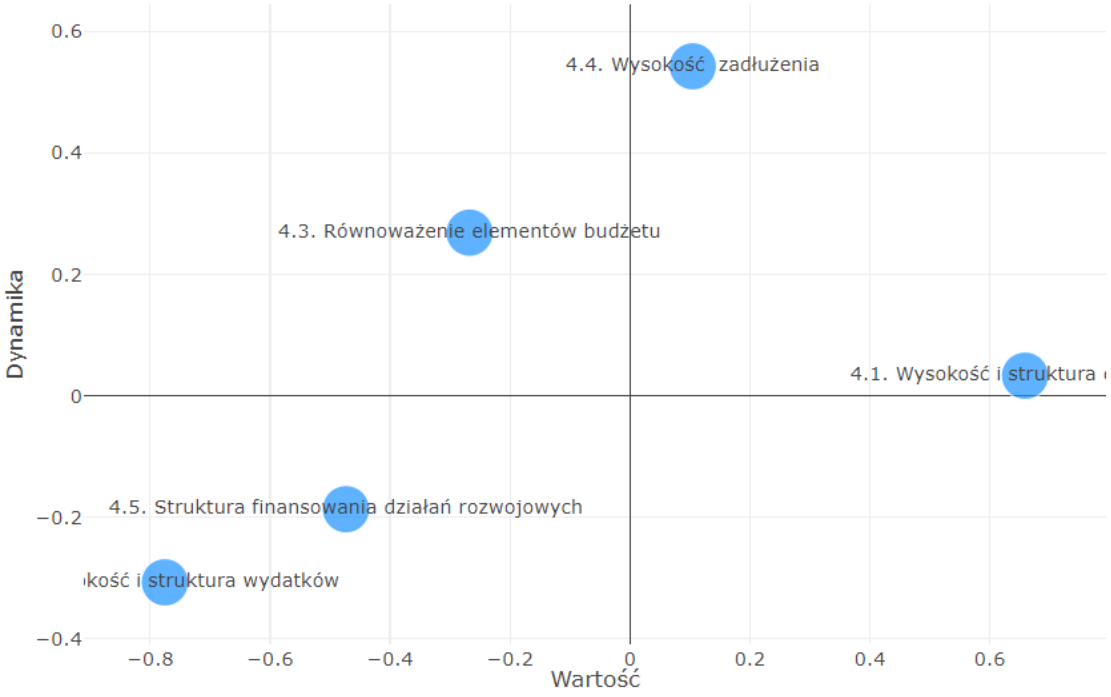

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, Związek Miast Polskich, https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego.

Dochody gminy – dochodami jednostek samorządu terytorialnego są dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa. Dochodami mogą być również środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi, środki z budżetu Unii Europejskiej oraz inne środki określone w odrębnych przepisach. W teorii finansów publicznych zakłada się by wśród dochodów JST dominowały dochody własne w postaci podatków i opłat lokalnych. Warto podkreślić, że samodzielność dochodowa najczęściej nie dotyczy sfery kreowania podstaw prawnych gospodarki finansowej, a jedynie stosowania prawa oraz uprawnień odnoszących się do realizacji w ich ramach samodzielnej polityki fiskalnej[4]. Finanse samorządu terytorialnego są zintegrowane z systemem finansów publicznych, stąd samodzielność dochodowa wiąże się raczej ze stosowaniem prawa fiskalnego, niż jego ustanawianiem.

[4] Dorota Wyszkowska, *Samodzielność dochodowa jednostek samorządu terytorialnego – Polska na tle wybranych krajów Unii Europejskiej*, Annales Universitatis Mariaecurie – Skłodowska, Uniwersytet w Białymstoku. Wydział Ekonomii i Zarządzania, Białystok 2017

Samodzielność finansowa najczęściej mierzona jest wskaźnikiem udziału dochodów własnych w dochodach ogółem. Jak wskazano powyżej pod względem wysokości i struktury dochodów sytuacja Partnerstwa przedstawia się korzystnie na tle grupy porównawczej. Wartość standaryzowana takich wskaźników jednostkowych jak: dochody ogółem przypadające na 1 mieszkańca (średnia 3 letnia), udział dochodów własnych w dochodach ogółem (średnia 3 letnia), dochody własne przypadające na 1 mieszkańca (średnia 3 letnia) dla 2019 r. była dodatnia. Ujemne wartości przyjęły wskaźniki związane z dochodami majątkowymi. Zgodnie z art. 235 Ustawy o finansach publicznych (Dz. U. z 2019 r. poz. 869, 1622, 1649, 2020, z 2020 r. poz. 284, 374, 568, 695) do dochodów majątkowych zalicza się: dotacje i środki przeznaczone na inwestycje; dochody ze sprzedaży majątku; dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Ten aspekt finansów lokalnych gmin Partnerstwa kształtuje się mniej korzystnie niż sytuacja w grupach porównawczych.

Nadwyżka operacyjna jednostki samorządu terytorialnego to różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi oraz odpowiednio deficyt operacyjny w przypadku osiągnięcia ujemnego wyniku bieżącego. Nadwyżka operacyjna to wskaźnik obrazujący sytuacje finansową w samorządzie, zdolność do spłaty rat od zaciągniętych kredytów, pożyczek czy wyemitowanych obligacji oraz możliwości samodzielnego finansowania inwestycji. Czym wyższa jest wartość nadwyżki operacyjnej tym większa jest możliwość realizacji przez jednostkę samorządu terytorialnego nowych przedsięwzięć majątkowych, zarówno bezpośrednio przeznaczając tą kwotę na inwestycje lub pośrednio spłacając wcześniej zaciągnięte zobowiązania na cele inwestycyjne. W 2019 r. sytuacja gmin z OP pod kątem nadwyżki operacyjnej i wskaźników z nią powiązanych, na tle grup porównawczych kształtowała się niekorzystnie.

Mając na względzie iż dane w MRL są danymi historycznymi, a dla planowania strategicznego znaczenie ma bieżący stan finansów oraz prognozy finansowe jednostek samorządu terytorialnego, zdolność do realizacji zadań strategicznych będzie analizowana na etapie planowania strategicznego.

Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze

Analiza wskaźnikowa dla Obszaru 12. Lokalne środowisko przyrodnicze na tle grup porównawczych przedstawia się korzystnie. Wartość wskaźnika syntetycznego dla tego obszaru wynosi 0,12. Na tę wartość składa się dodatni wskaźnik syntetyczny w obszarze dostępność walorów/ usług przyrodniczych oraz sposób gospodarowania zasobami środowiska.

Wykres 19 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze

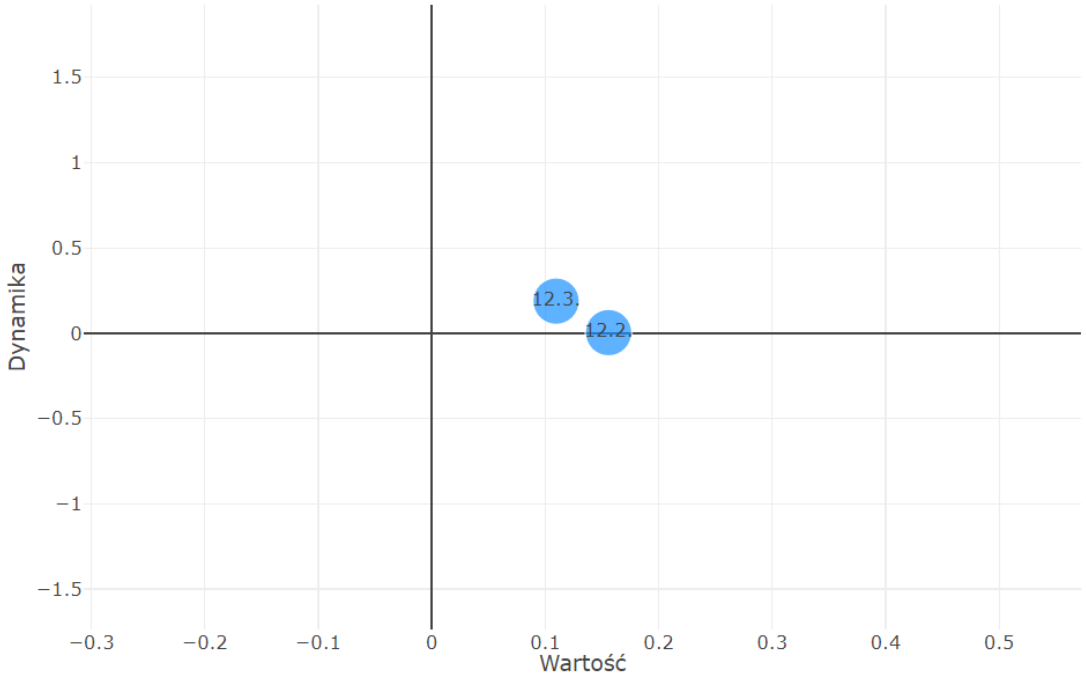

Źródło: Monitor Rozwoju Lokalnego, Związek Miast Polskich, https://www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego.

Podsumowanie:

- mocną stroną gmin na tle grup porównawczych jest obszar środowiska i demografii.
- słabą stroną gmin na tle grup porównawczych jest m.in. obszar rynku pracy i przedsiębiorczości, sytuacja materialna mieszkańców, czy zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny
- analizy pogłębionej wymagają zasadniczo wszystkie w/w obszary.

2.2 Analiza wskaźnikowa pogłębiona dla obszaru partnerstwa

2.2.1 Sytuacja demograficzna

Mapa 26 Zmiana liczby ludności w ostatnich 5 latach

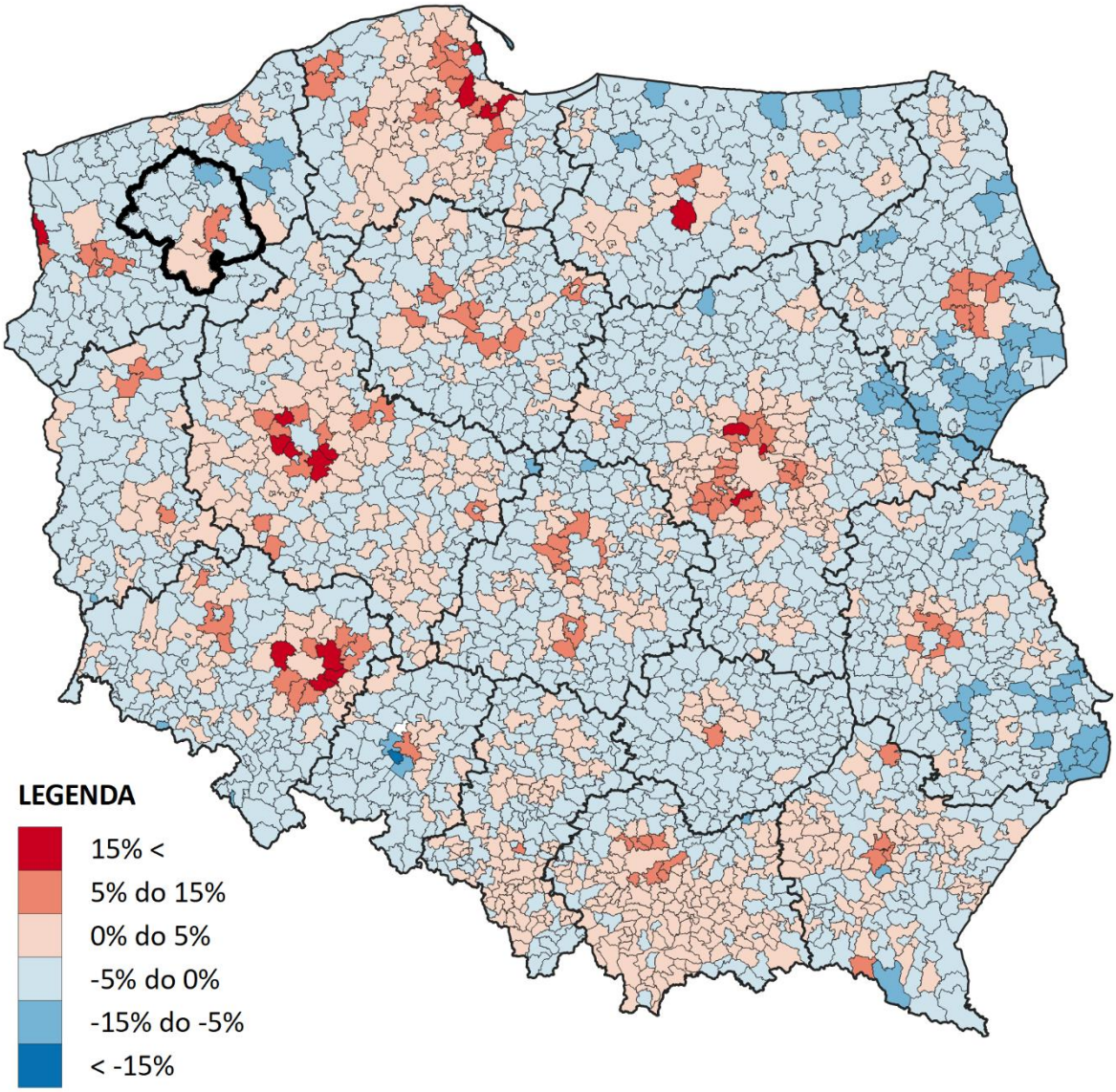

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych GUS za rok 2019

Na obszarze PSC , w okresie ostatnich 5 lat, ujemne zmiany w liczbie ludności nastąpiły w skali nieco wyższej niż średnia krajowa (por. Mapa 26). Najmniej korzystny wskaźnik odnotowano w gminie Rąbino. Dla gmin Drawsko Pomorskie i Złocieniec wskaźniki są korzystne, ale tylko dlatego, że gminy te przejęły do ewidencji ludność zlikwidowanej w 2018 roku gminy Ostrowice.

Mapa 27 Gęstość zaludnienia

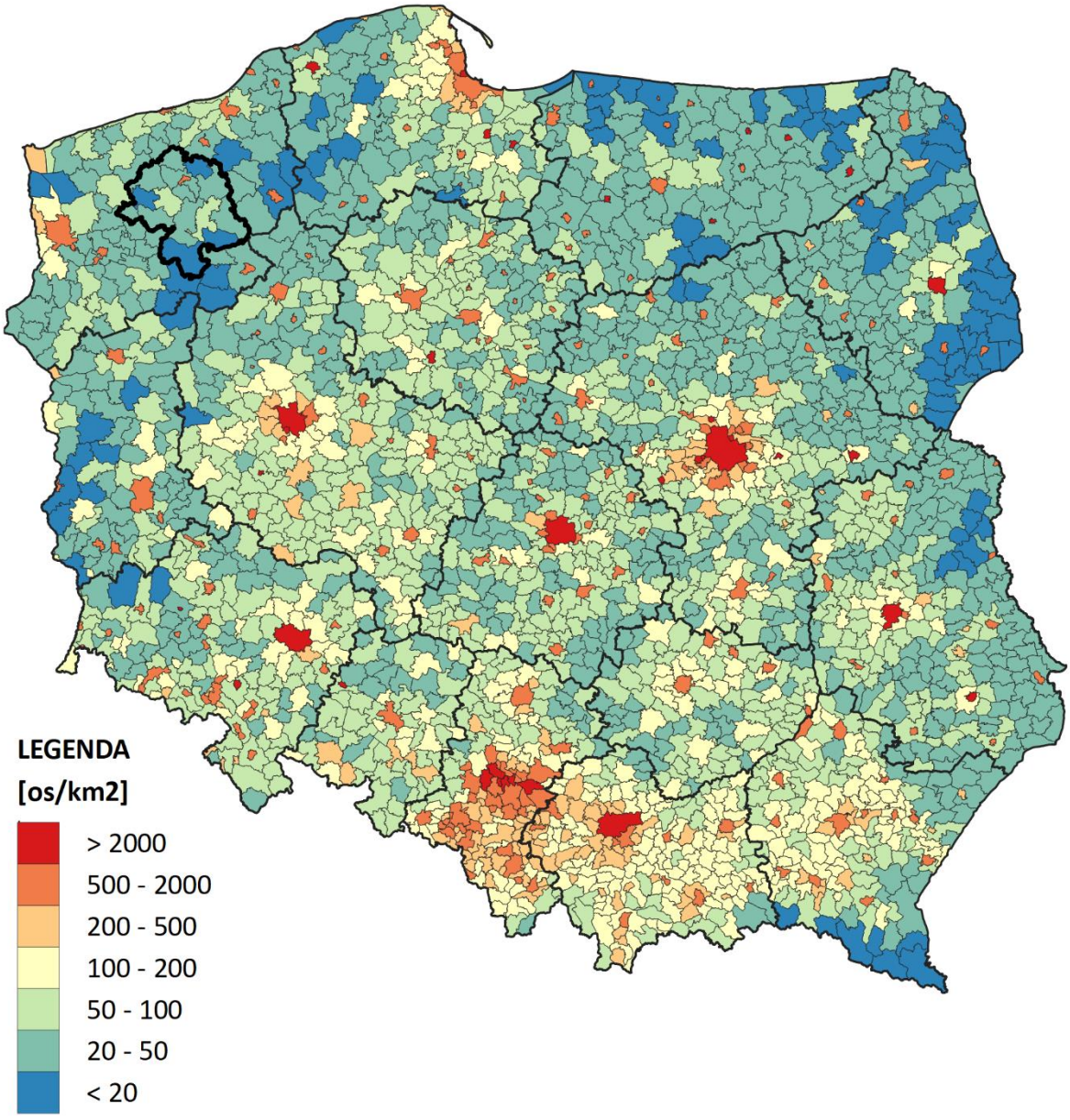

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych GUS za rok 2019

Obszar PSC charakteryzuje się jednym z najniższych w kraju wskaźników gęstości zaludnienia (por. Mapa 27). Mają na to wpływ duże, niezamieszkałe obszary lasów i jezior w południowej i południowo-wschodniej części obszaru, poligonów wojskowych (gmina Kalisz Pomorski) oraz duże powierzchnie terenów zajętych pod uprawy rolne (gminy Radowo Małe, Rąbino i Wierzchowo). Niska gęstość zaludnienia ma negatywny wpływ na koszty jednostkowe utrzymania infrastruktury technicznej, (w tym: sieci wod.-kan), infrastruktury społecznej (między innymi szkół, przedszkoli, domów opieki społecznej), a w konsekwencji również kosztów świadczenia usług komunalnych (dostarczania wody, odbioru ścieków i odpadów

komunalnych, dostarczenia energii elektrycznej, gazu) i innych usług publicznych (edukacja, opieka zdrowotna, opieka socjalna, transport, itp.). Nie jest również sprzyjającym argumentem do podejmowania decyzji przez przedsiębiorców do inwestowaniu (wysokie koszty dostarczenia mediów, problemy komunikacyjne, problemy z pozyskaniem kwalifikowanych pracowników, itp.).

Mapa 28 Liczba osób w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców w 2019 r.

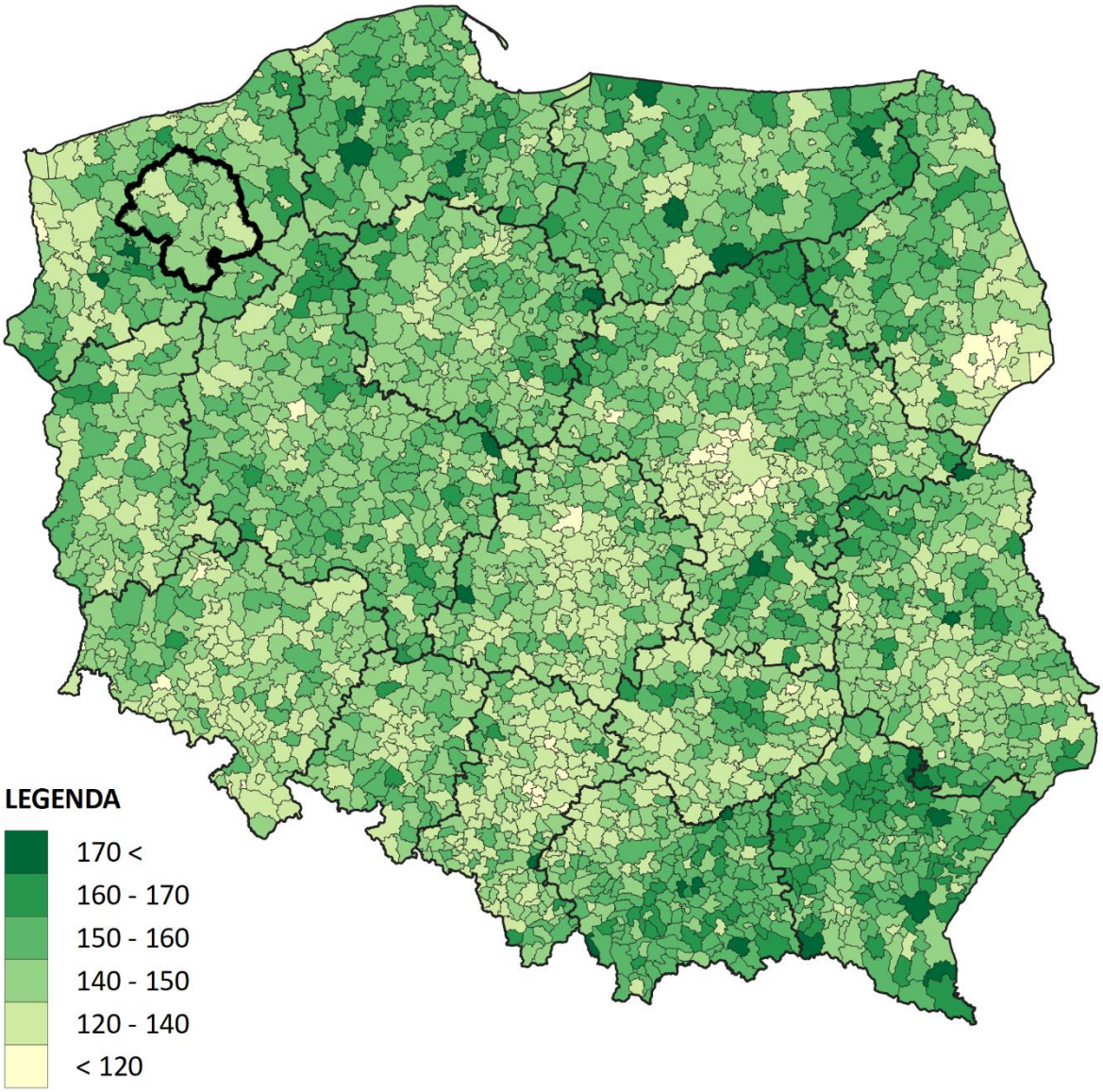

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych GUS za rok 2019

Wskaźniki liczby osób w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców w 2019 r (por. Mapa 28) są dla gmin z obszaru PSC nieco powyżej średniej dla całego kraju. Generalnie

oznacza to, że skala migracji poza granice PSC ludzi w przedziale wieku 25-34 nie odbiegała od przeciętnej w kraju.

Mapa 29 Mapa starości, odsetek osób 65+ w 2030 r.

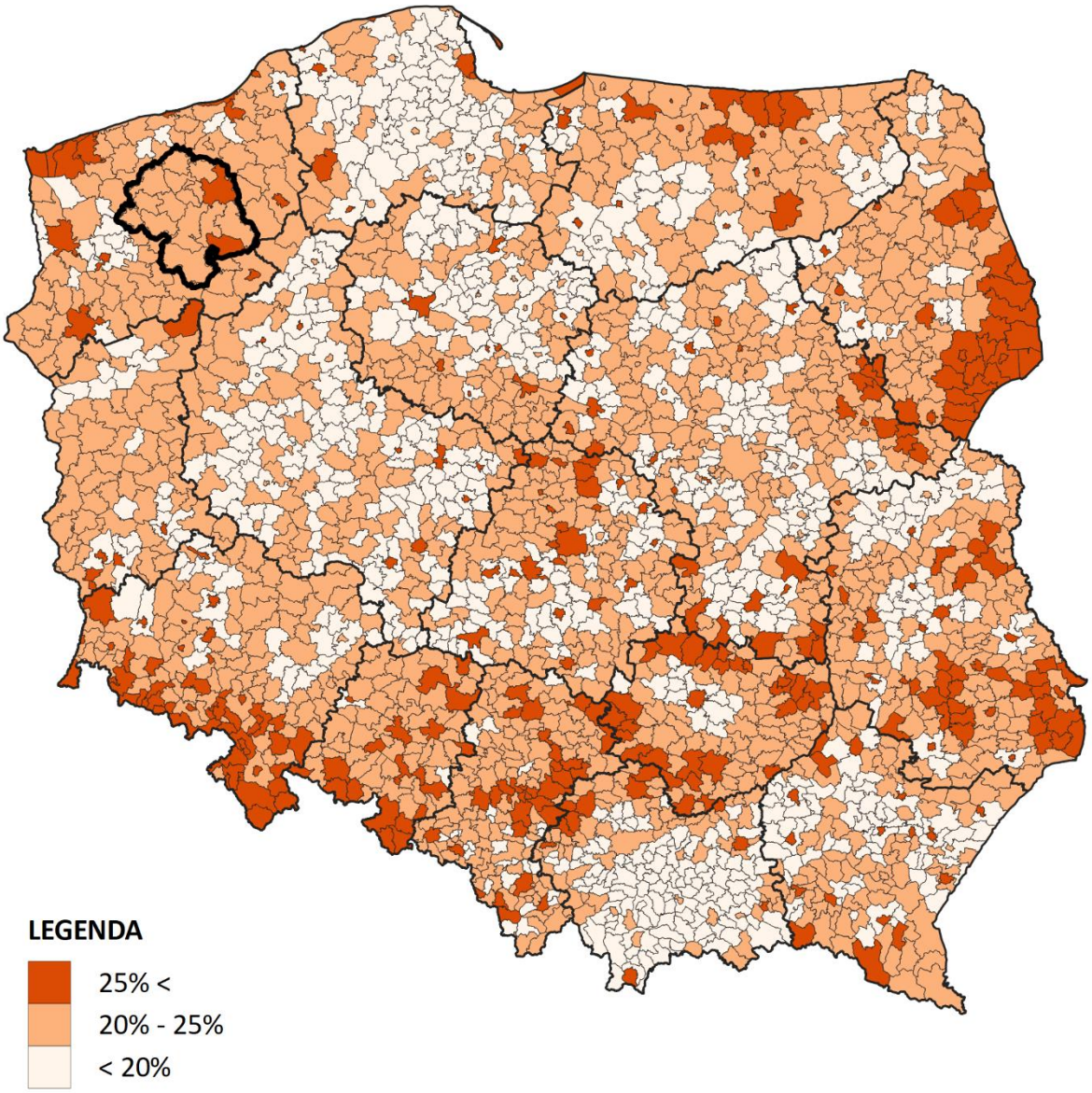

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie prognozy GUS

Mapa starości to prognoza demograficzna dotycząca udziału osób w wieku 65+ w ogólnej liczbie mieszkańców w poszczególnych gminach na terenie całej Polski w roku 2030 (por. Mapa 29). Dla gmin z obszaru PSC są to wskaźniki bardzo niekorzystne, (od 20 do powyżej 25%). Najbardziej dramatyczna sytuacja prognozowana jest dla gmin Połczyn Zdrój i Wierzchowo. Taka sytuacja demograficzna będzie skutkować poważnymi zmianami w strukturze popytu na

usługi komunalne i inne publiczne. Więcej na ten temat w punkcie 2.2.2 *Popyt na usługi (publiczne i rynkowe) oraz na infrastrukturę techniczną i społeczną w kontekście zmian demograficznych.* Spowoduje również zmiany w relacjach społecznych, postrzeganiu obszaru przez otoczenie zewnętrzne, itp.

Tabela 5 Zestawienie istotnych wskaźników demograficznych dla obszaru strefy centralnej za okres 2009-2019

	Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000				Różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 lat				Przyrost naturalny			Liczba ludności			
Gmina	Rok 2009	Rok 2019	Różnica R19 - R09	Dynamika R19/R09	Rok 2009	Rok 2019	Różnica R19 - R09	Dynamika R19/R09	Rok 2019	Średnia Dla 09-19	Suma 09 do 19	Rok 2009	Rok 2019	Różnica R19 - R09	Dynamika R19/R09
Brzeżno	145,46	159,44	13,98	9,61	124	-55	-179	-144,35	12	1,82	20	2798	2766	-32	-1,14
Czaplinek	160,15	139,97	-20,18	-12,60	306	-155	-461	-150,65	-34	-0,36	-4	11670	11867	197	1,69
Dobra	161,53	146,23	-15,30	-9,47	132	-68	-200	-151,52	-17	-2,36	-26	4346	4363	17	0,39
Drawsko Pomorskie(*)	165,01	142,42	-22,59	-13,69	314	-396	-710	-226,11	-74	-16,09	-177	16290	17174	884	5,43
Kalisz Pomorski	154,26	147,31	-6,95	-4,51	216	-123	-339	-156,94	7	10,27	113	7202	7372	170	2,36
Ostrowice (*)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	2502	0	-2502	-
Połczyn-Zdrój	151,38	142,61	-8,77	-5,79	246	-446	-692	-281,30	-88	-49,36	-543	15867	15118	-749	-4,72
Radowo Małe	162,82	140,87	-21,95	-13,48	97	-92	-189	-194,85	-10	1,18	13	3722	3592	-130	-3,49
Resko	152,69	137,96	-14,73	-9,65	197	-126	-323	-163,96	-25	-12,91	-142	8278	7988	-290	-3,50
Rąbino	150,88	143,82	-7,06	-4,68	140	-54	-194	-138,57	-37	-11,09	-122	3844	3560	-284	-7,39
Sławoborze	159,55	149,47	-10,08	-6,32	190	-118	-308	-162,11	-46	-16,91	-186	4262	3994	-268	-6,29
Wierzchowo	155,00	147,54	-7,46	-4,81	122	-101	-223	-182,79	-22	0,18	2	4458	4243	-215	-4,82
Węgorzyno	161,55	153,41	-8,14	-5,04	253	-80	-333	-131,62	-21	-13,36	-147	7397	6890	-507	-6,85
Złocieniec (*)	161,56	145,12	-16,44	-10,18	466	-459	-925	-198,50	-40	-9,18	-101	15363	16359	996	6,48
Łobez	163,20	135,76	-27,44	-16,81	355	-466	-821	-231,27	-34	-13,91	-153	14320	13863	-457	-3,19
Świdwin miasto	163,78	145,14	-18,64	-11,38	304	-478	-782	-257,24	-44	-5,73	-63	15539	15468	-71	-0,46
Świdwin gmina	162,34	156,75	-5,59	-3,44	319	-136	-455	-142,63	-40	-2,73	-30	6160	5818	-342	-5,55
Strefa Centralna					**3781**	**-3353**	**-7134**				**-1528**	**144018**	**140435**	**-3583**	**0,98**

(*) gmina Ostrowice zlikwidowana, podzielona i włączona w 2019 roku do gmin: Drawsko Pomorskie i Złocieniec

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 5 zawiera zestawienie istotnych wskaźników demograficznych dla obszaru PSC w latach 2009-2019. Generalnie sytuacja demograficzna na obszarze PSC w analizowanym okresie była dramatyczna:

- we wszystkich gminach, poza gminą Brzeżno nastąpił spadek udziału mieszkańców w wieku 25-34 (najbardziej rozwojowa grupa); w gminie Łobez spadek w ciągu 10 lat przekroczył 16% i był najwyższy na obszarze PSC;
- w konsekwencji ubytku naturalnego (- 1528 osób) i ujemnego salda migracji (- 2 055) ludność obszaru PSC zmniejszyła się latach 2009 – 2019 o 3 583 osoby.
- nastąpiło gwałtowne odwrócenie relacji między liczbą mieszkańców w przedziale wieku 20-24 (wchodzącymi na rynek pracy) a liczbą mieszkańców w przedziale wieku 60-64 (stopniowo schodzących z rynku pracy w wyniku nabycia uprawnień emerytalnych); jeszcze 10 lat temu tych starszych było o

3 781 mniej , w 2019 roku – o 3 353 więcej (por. Wykres 20).
Z perspektywy zastępowalności zasobów siły roboczej oraz potencjału kreatywnego w społeczeństwie, istotna jest analiza wielkości populacji w tych dwóch grupach wiekowych. W populacji obszaru Partnerstwa po 2012 r. występuje nadwyżka osób w wieku 60-64, która zgodnie z prognozą GUS będzie wzrastać do 2030 r. Spadek wielkości populacji osób młodych, w tym w przedziale wieku 20-24 lat oznacza także zmniejszenie siły reprodukcyjnej społeczności obszaru.

Wykres 20 Różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 lat

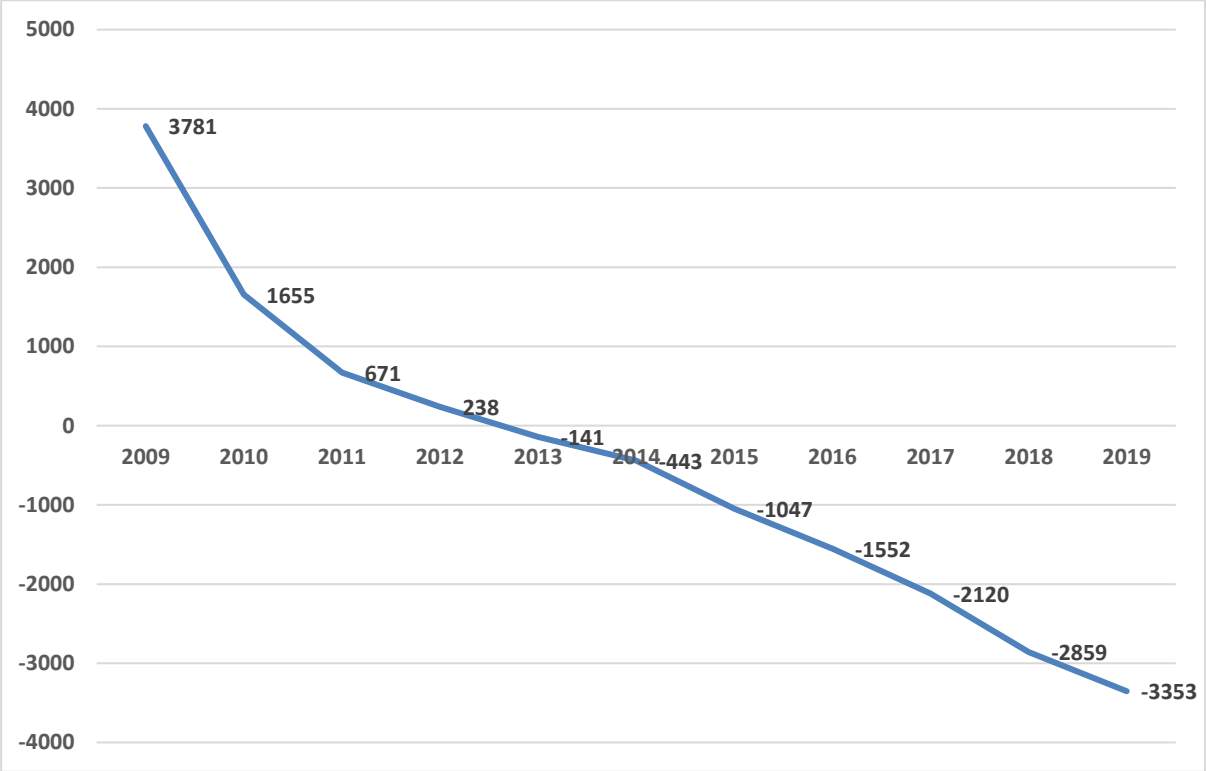

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Zestawienie kilku wskaźników demograficznych za rok 2019 ujęte w poniższej tabeli (Tabela 6) pozwala porównać sytuacje demograficzną nie tylko wewnątrz PSC (między gminami) ale również w relacji poszczególnych gmin i całego obszaru PSC do 3 grup porównawczych z terenu województwa: grupy gmin z sąsiedniego powiatu szczecineckiego, grupy gmin najbogatszych (liderzy zamożności), grupy gmin najbiedniejszych (liderzy ubóstwa).

Tabela 6 Natężenie wskaźników demograficznych w Strefie Centralnej na tle liderów zamożności i ubóstwa w Województwie Zachodniopomorskim oraz KS powiatu szczecineckiego

Nazwa gminy lub agregacja	WOD	GZ	SM	LPRD	LPOP	LW	DL
Liderzy zamożności	0,692	273,64	2,15	59,10	23,98	0,14	102,63
Liderzy ubóstwa	0,596	28,70	-5,23	62,66	19,05	0,88	99,39
KS dla powiatu szczecineckiego	0,660	43,96	-2,63	60,24	22,40	0,34	101,06
KS Strefa Centralna	0,644	35,81	-5,03	60,83	21,73	0,44	99,43
Czaplinek	0,653	32,51	-5,48	60,49	21,09	0,40	101,69
Drawsko Pomorskie	0,644	41,99	-4,60	60,82	22,11	0,33	105,43
Kalisz Pomorski	0,660	15,33	-1,49	60,23	18,67	0,40	102,36
Wierzchowo	0,613	18,53	-6,13	62,01	21,09	1,00	95,18
Złocieniec	0,629	58,43	-4,71	61,40	22,10	0,22	106,48
Świdwin	0,655	703,09	-5,62	60,44	22,16	0,00	99,54
Brzeżno	0,663	24,92	-11,93	60,12	19,09	1,00	98,86
Połczyn-Zdrój	0,657	43,95	-3,37	60,37	24,00	0,47	95,28
Rąbino	0,605	19,78	-7,87	62,30	21,04	1,00	92,61
Sławoborze	0,593	21,13	-0,75	62,77	19,50	1,00	93,71
Świdwin (g. wiejska)	0,590	23,55	-7,56	62,91	19,28	1,00	94,45
Dobra	0,629	37,61	-7,11	61,38	20,65	0,48	100,39
Łobez	0,683	61,07	-5,77	59,41	23,55	0,27	96,81
Radowo Małe	0,643	19,85	-5,85	60,86	20,96	1,00	96,51
Resko	0,663	28,03	-2,88	60,13	21,95	0,47	96,50
Węgorzyno	0,618	26,91	-6,97	61,81	20,67	0,60	93,15

LEGENDA:

WOD - wskaźnik obciążenia demograficznego (d)

GZ - gęstość zaludnienia

SM - saldo migracji na 1000 mieszkańców

LPRD - ludność w wieku produkcyjnym na 1000 mieszkańców

LPOP - ludność w wieku poprodukcyjnym na 1000 mieszkańców (d)

LW - ludność wiejska do ogółu mieszkańców (d)

DL - dynamika ludności w ostatnich 10 latach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Marszałkowskiego WZ

Bardziej szczegółowej analizie poddano wskaźniki: WOD, SM , LPRD, LPOP i DL Wszystkie 5 wymienionych wskaźników są na poziomie średnim dla całego obszaru PSC w relacji do wskaźników wymienionych grup porównawczych. Duże zróżnicowanie dotyczy jednak poszczególnych gmin. I tak:

- WOD i LPRD – najbardziej korzystna sytuacja w 3 gminach wiejskich (Rąbino, Sławoborze, Świdwin-gmina wiejska), najmniej korzystna w gminie Łobez,
- SM - najbardziej korzystna sytuacja w gminie Sławoborze, najmniej korzystna w gminie Brzeżno

- LPOP - najbardziej korzystna sytuacja w gminach Brzeżno i Kalisz Pomorski, najmniej korzystna w gminach Połczyn Zdrój i Łobez,
- DL - najbardziej korzystna sytuacja w gminach Złocienie, Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski i Czaplinek, najmniej korzystna w gminach Rąbino, Węgorzyno i Sławoborze.

Piramida wieku i płci jest graficznym przedstawieniem struktury wiekowej danej populacji. Kształt piramidy wskazuje jaki typ społeczeństwa reprezentuje dana populacja. W literaturze wyróżnia się trzy typy struktur modelowych zaproponowanych pod koniec XIX w. przez Axela Gustava Sundbärga, tj.: progresywny, zastojowy i regresywny[5]. Na wykresie ujętym na potrzeby niniejszego raportu kolor ciemnoszary obrazuje populację mężczyzn, pomarańczowy obrazuje populację kobiet. Kolor niebieski oznacza nadwyżkę liczebności danej płci w danym przedziale wiekowym w Strefie Centralnej.

Wykres 21 Piramida wieku dla Strefy Centralnej

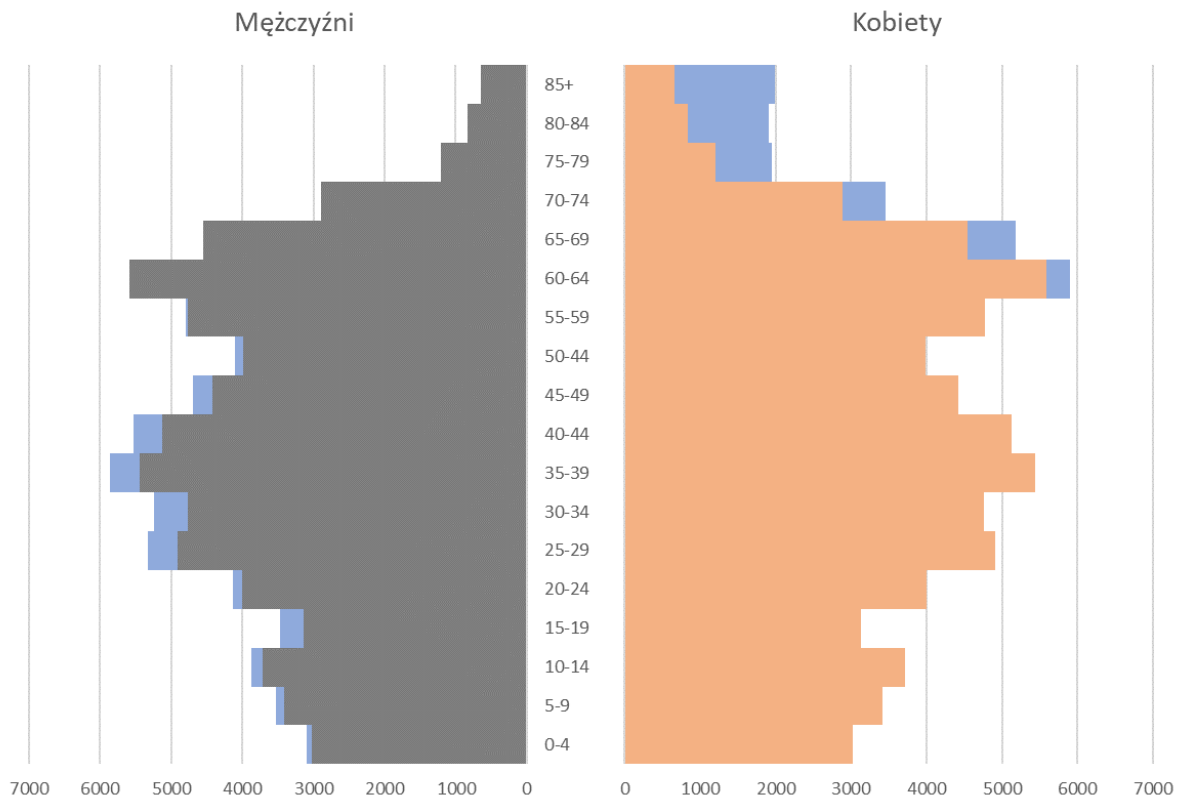

[5] Elżbieta Sojka, Analiza porównawcza struktur i procesów ludnościowych w wybranych krajach UE, z wykorzystaniem metod taksonomicznych, Acta Universitatis Lodziensis Folia Oeconomica 253, 2011

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

W pierwszym przypadku piramida ma kształt trójkąta równoramiennego, występuje w populacjach o wysokiej rodności i jest charakterystyczna dla społeczeństwa młodego. W strukturze zastojowej piramida wieku ma kształt podobny do dzwonu, co jest wynikiem zbliżonego natężenia urodzeń i zgonów. Z kolei typ regresywny jest rezultatem malejącego natężenia urodzeń. Na obszarze Partnerstwa mamy do czynienia z malejącym natężeniem urodzeń, co jest typowe dla regresywnej struktury wieku (por. Wykres 21).

Wnioski

Historyczne dane demograficzne wskazują, że obszar Partnerstwa podąża zgodnie z ogólnopolskim trendem, tj.:

- następuje powolny acz systematyczny spadek liczby mieszkańców;
- silniejszy wpływ na zmiany demograficzne, tj. spadek liczby ludności, miały migracje; w ostatnich 10 latach zarówno ujemne saldo migracji, jak i ubytek naturalny w podobnym stopniu determinują spadek wielkości populacji obszaru;
- struktura wieku mieszkańców w ostatnich 20 latach przesunęła się w kierunku społeczeństwa starzejącego się – w mieście mieszka więcej starszych osób niż młodszych;
- zmiany demograficzne oddziałują na ekonomiczną strukturę wieku populacji – zmniejsza się udział osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym a zwiększa się liczba osób w wieku poprodukcyjnym;
- z terenu Partnerstwa emigrują głównie osoby w wieku produkcyjnym, wyjeżdżając całymi rodzinami.

2.2.2 Popyt na usługi (publiczne i rynkowe) oraz na infrastrukturę techniczną i społeczną w kontekście zmian demograficznych

Jedną z podstaw programowania rozwoju jednostek samorządu terytorialnego, jest prognoza i ocena przyszłych zmian demograficznych na danym terenie. Dane mające wpływ na stan populacji w przyszłości (ceteris paribus) przedstawiają się niekorzystnie, zarówno na tle grupy porównawczej, jak i w ujęciu bezwzględnym.

Mapa 30 Zmiana liczby ludności ogółem w latach 2017-2030

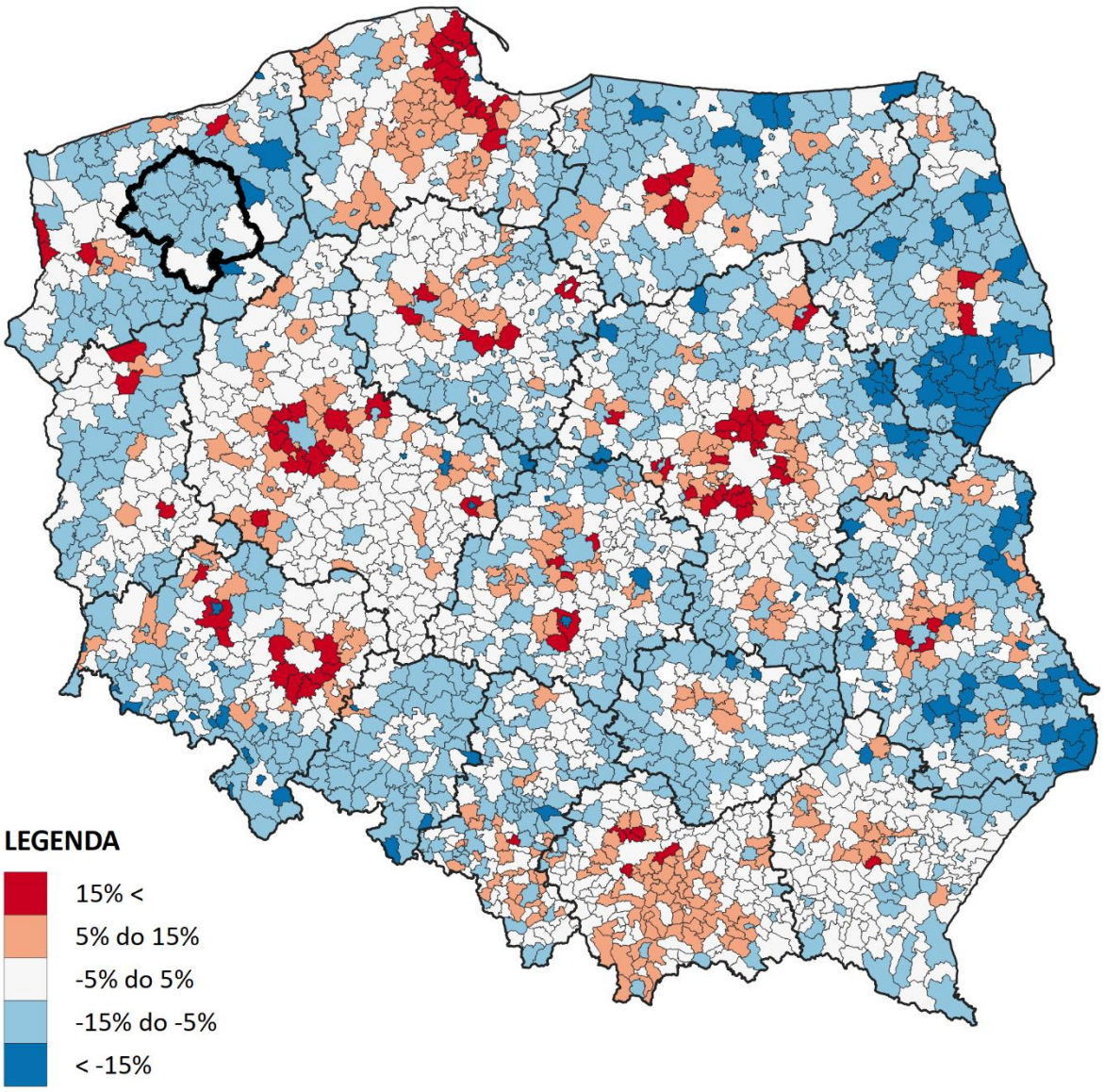

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie prognozy GUS

Bieżące dane dotyczące urodzeń żywych i powiązanych z tym wskaźników, np. wskaźnik dzietności, wskazują na mogącą się pojawić silnie niekorzystną sytuację demograficzną w przyszłości. Według danych z „Prognozy ludności gmin na lata 2017 – 2030 (Prognoza dla gmin na lata 2017-2030 ma charakter eksperymentalny)”[6] populacja obszaru Partnerstwa do 2030 r. skurczy się o ~ 5% do

[6] Prognozy ludności gmin na lata 2017 – 2030 (Prognoza dla gmin na lata 2017-2030 ma charakter eksperymentalny) Główny Urząd Statystyczny, Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy, Warszawa 2017 r., https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ludnosc/prognoza-ludnosci/prognoza-ludnosci-gmin-na-lata-2017-2030-opracowanie-eksperymentalne,10,1.html. Wszelkie dane dotyczące prognozy dla obszaru Partnerstwa bazują na w/w

15%. Do 2030 r. nastąpi spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym mobilnym. Szczególnie bolesny dla demografii obszaru będzie silny spadek populacji osób w wieku 0-14. Za spadek liczby ludności odpowiadać będzie przede wszystkim ujemny przyrost naturalny, a w nieco mniejszym stopniu emigracja. Można założyć, że migracje silniej będą oddziaływać na populację osób w wieku produkcyjnym mobilnym, czego konsekwencją będzie mniejsza liczba urodzeń żywych (odpływ populacji w wieku rozrodczym wpłynie na mniejszą zdolność do reprodukcji w społeczeństwie). Z kolei do 2030 r. prognozowany jest wzrost populacji w wieku poprodukcyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem osób w wieku 65+. Na podstawie wyników badań młodzieży oraz badań fokusowych za główne przyczyny odpływu osób w wieku produkcyjnym mobilnym uznano uwarunkowania lokalnego rynku pracy. Wyniki badań młodzieży wskazują, że główną determinantą skłaniającą do opuszczenia gmin obszaru Partnerstwa przez przedstawicieli tej grupy wiekowej jest nieatrakcyjność ofert pracy i niski poziom wynagrodzeń.

Prognozowane zmniejszenie populacji, przy już występującej niskiej gęstość zaludnienia zwiększy i tak już wysokie koszty jednostkowe utrzymania infrastruktury technicznej i społecznej co w konsekwencji doprowadzi do wzrostu kosztów świadczenia usług związanych z: (1) edukacją, kulturą, zdrowiem, opieką społeczną, transportem zbiorowym, (2) zaopatrzeniem ludności, firm, organizacji i instytucji w media (woda, energia elektryczna, energia cieplna, gaz), (3) odprowadzaniem ścieków, zbiórką i utylizacją odpadów, itd. W podobny sposób konsekwencje zmniejszenia liczby mieszkańców odczują firmy komercyjne świadczące usługi na rzecz ludności oraz prowadzące działalność handlową.

Z drugiej strony wszystkie firmy, organizacje i instytucje zajmujące się handlem i wykonywaniem usług na rzecz ludności (zarówno komercyjnych jak i tych zaliczonych do sfery publicznej) będą musiały elastycznie reagować na postępujące zmiany w strukturze wiekowej ludności, które niewątpliwie poważnie zmienią strukturę popytu na usługi i towary. Przede wszystkim należy liczyć się z poważnym wzrostem zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i zdrowotne.

W punktach 1 i 2 rozdziału 1, w których analizowano wiodące funkcje i zakres powiązań funkcjonalnych na obszarze PSC, przywołano wyniki badań mieszkańców dot. miejsc realizacji usług. Wydaje się, że w związku z prawdopodobną koncentracją usług wymuszoną zmianami demograficznymi, zidentyfikowane w tych badaniach miejsca realizacji usług mogą ulec zmianie na niekorzyść wsi i małych

opracowaniu GUS. Bazą dla danych wynikowych jest 2019 r. i dane dla tego roku znajdujące się w w/w opracowaniu GUS.

miejscowości. Być może dzięki temu procesowi, wzmocnieniu ulegnie znaczenie sieci 6 – 7 małych miast tworzących dzisiaj wzajemnie uzupełniający się układ funkcjonalny zdolny wypełniać na odpowiednim poziomie podstawowy zakres usług na obszarze PSC.

Procesy wyludniania mogą prowadzić do wyłączenia mieszkańców, szczególnie wsi i małych miast, z życia społecznego i gospodarczego większych społeczności jakimi są mieszkańcy danej gminy, powiatu, regionu. W jednakowym stopniu dotyczy to ludzi młodych jak i starych.

Dostęp do szerokopasmowego Internetu to jeden ze sposobów niwelowania problemów związanych z wyłączeniem komunikacyjnym, brakiem dostępności do wielu usług. Może łagodzić negatywny wpływ zmian demograficznych na strukturę popytową usług. Jest również nieodzownym elementem branym pod uwagę przy ocenie atrakcyjności zamieszkiwania i inwestowania.

Mapa 31 Wskaźnik penetracji lokalowej Internetu

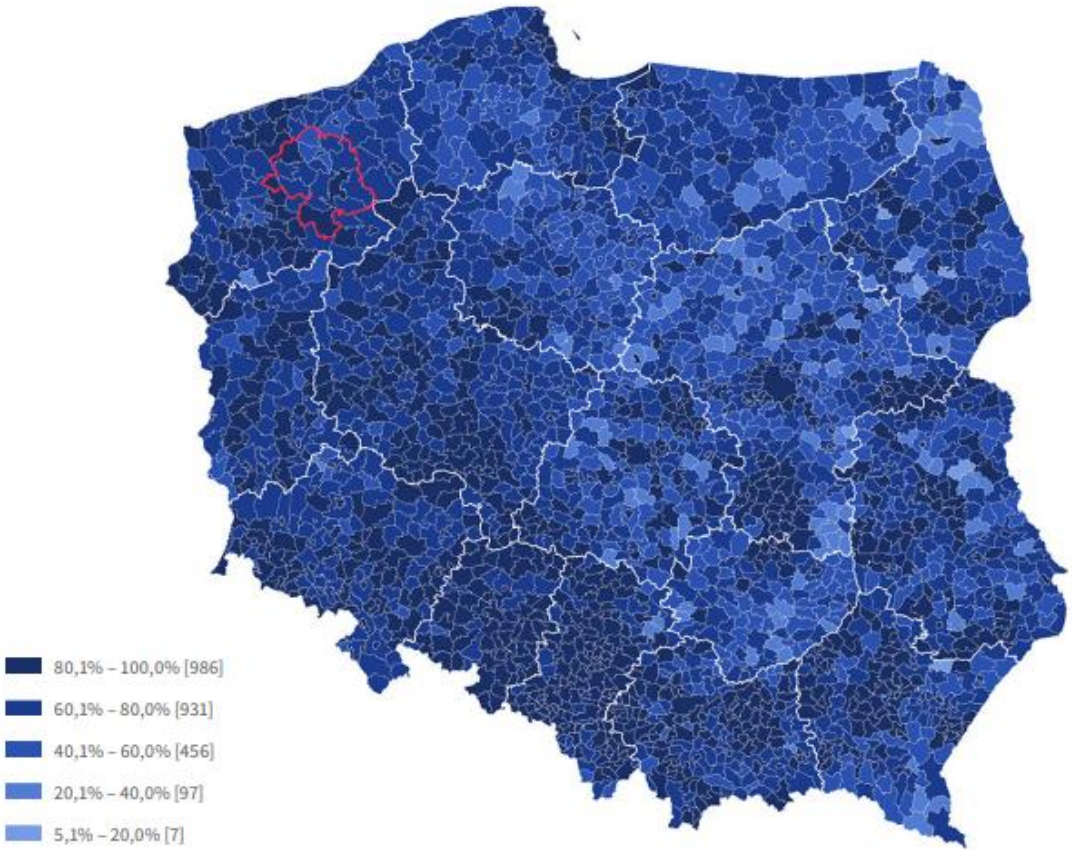

Źródło: http://eregion.wzp.pl/obszary/zasiegi-sieci-telekomunikacyjnych

Aby możliwe było świadczenie usług szerokopasmowych na terenie całego Partnerstwa, założyć trzeba, że ze względu na ograniczenia związane z maksymalną długością łącza abonenckiego, niezbędne jest zbudowanie na terenie każdej gminy nawet kilku węzłów zasilanych światłowodem. Tymczasem w większości małych miejscowości istniały w 2017 r. zaledwie pojedyncze węzły. (w tym w Złocieńcu i Czaplinku). Europejska Agenda Cyfrowa (EAC) wyznaczyła za ważny cel zapewnienie, aby do 2020 r. wszyscy Europejczycy mieli dostęp do internetu o przepustowości min. 30 Mb/s. Stopień realizacji tych wytycznych odzwierciedlany jest poprzez wskaźnik penetracji lokalowej, rozumianym jako stosunek liczby lokali mieszkalnych w budynkach w zasięgu sieci min. 30 Mb/s (budynek w którym operatorzy deklarują możliwość świadczenia danych usług) do ogólnej liczby lokali mieszkalnych na analizowanym obszarze. Pod koniec 2019 roku dostęp do usługi stacjonarnego dostępu do Internetu o przepustowości co najmniej 30 Mb/s miało 75,0% gospodarstw domowych w Polsce. W południowej części obszaru Partnerstwa PSC wskaźnik ten był lepszy i wyniósł ponad 80% , W środkowej – oscylował w granicach od 60 do 80%. Zła sytuacja pod tym względem była w północnej części obszaru PSC (poniżej 60%). Źródło: http://eregion.wzp.pl/obszary/zasiegi-sieci-telekomunikacyjnych

Wnioski:

- postępujące na skalę do tej pory nie spotykaną procesy demograficzne, przede wszystkim związane ze zmniejszaniem się populacji mieszkańców oraz zmianą struktury wiekowej mieszkańców, determinują pilną potrzebę zrewidowania dotychczasowych form, zakresów i sposobów świadczenia usług na rzecz ludności,
- starzenie się społeczeństwa znacząco wpływa na rozwój niektórych rodzajów usług dla tej części społeczeństwa (np. usługi opiekuńcze i zdrowotne),
- proces wyludniania wsi i miasteczek oraz rosnące koszty jednostkowe świadczenia usług wymuszają działania na rzecz koncentracji miejsc ich wykonywania,
- brak dostępu do szerokopasmowego Internetu, szczególnie na terenach wiejskich, pogłębia procesy wykluczenia oraz nie sprzyja atrakcyjności zamieszkiwania na obszarze PSC

2.2.3 Potencjał społeczny i ekonomiczny społeczności na terenie partnerstwa, potencjał ekonomiczny podmiotów prawnych, potencjał partnerów

2.2.3.1. Potencjał ekonomiczny mieszkańców

Według klasyfikacji REGON na obszarze PSC działa ponad 14 tys. podmiotów gospodarczych. Blisko 74,0% z nich zarejestrowanych jest w sześciu miastach obszaru PSC (Złocieniec, Świdwin, Połczyn-Zdrój, Łobez, Drawsko Pomorskie, Czaplinek).

Wykres 22 Podmioty wg klasyfikacji REGON

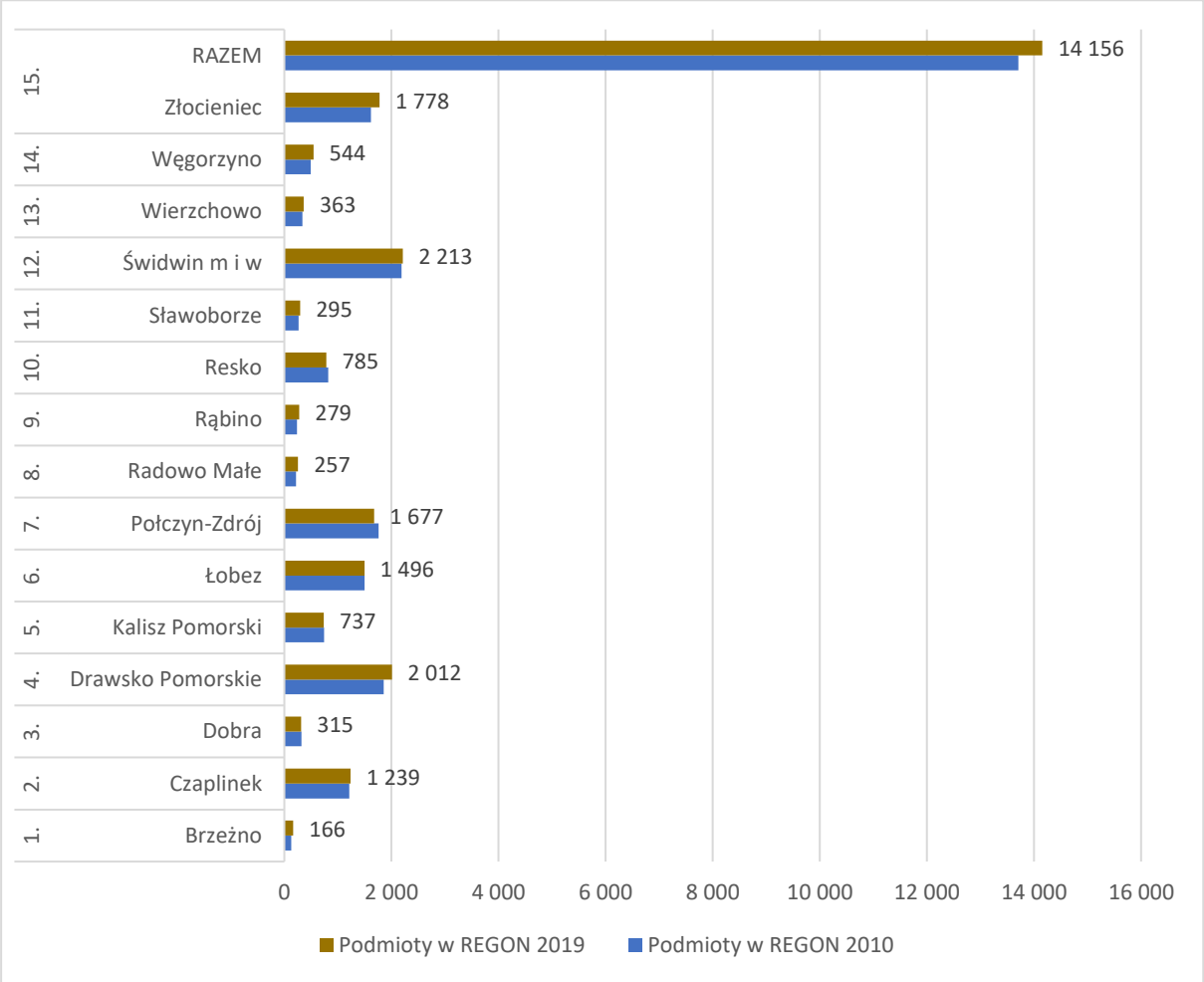

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

W w/w miastach liczba podmiotów przypadająca na 1000 mieszkańców jest największa. **Dane te potwierdzają, że miasta Złocieniec, Świdwin, Połczyn-Zdrój,**

Łobez, Drawsko Pomorskie, Czaplinek stanowią centra usług i przedsiębiorczości na obszarze PSC **i są silnymi atraktorami generującymi ruch mieszkańców na terenie Strefy Centralnej.**

Wykres 23 Podmioty gospodarcze w REGON/1000m vs Rolnicy/1000m [2019]

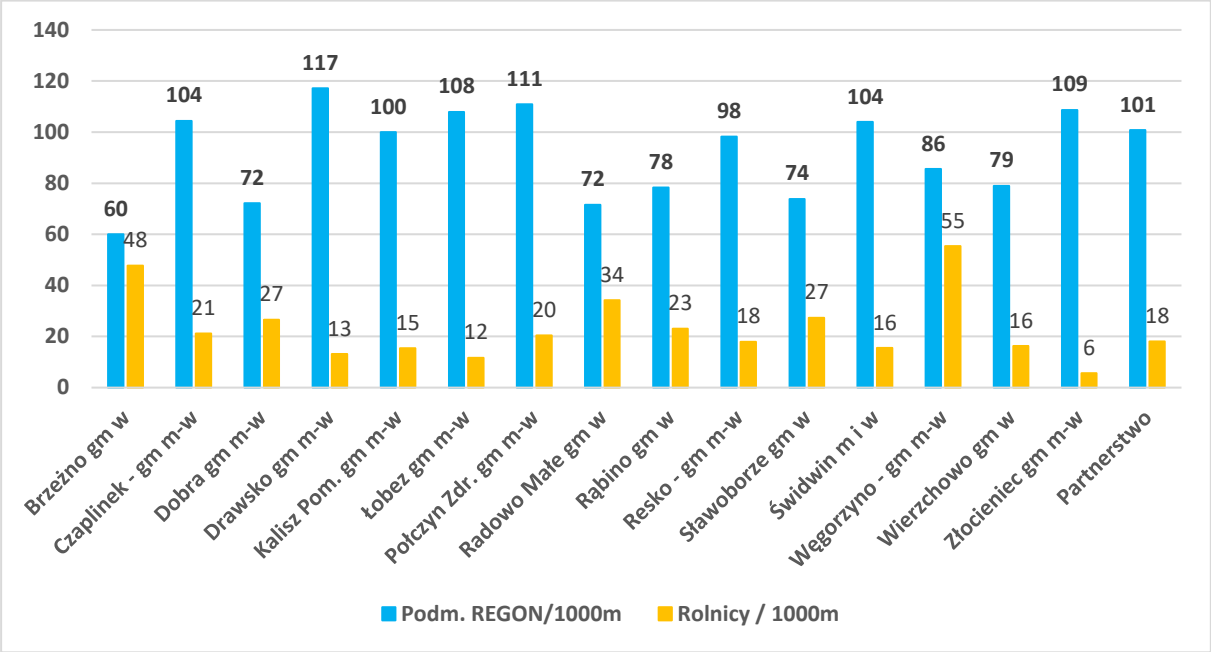

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL

Największa liczba rolników w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców działa w gminie Węgorzyno, Brzeźno i Radowo Małe.

Dane z systemu POLTAX przeanalizowano za okres, za który te dane są udostępniane, tj. za lata 2015-2019. W pierwszej kolejności przeanalizowano dane dotyczące faktycznej liczby podatników wśród osób fizycznych, niezależnie od źródła dochodów. Porównanie wartości dla brzegowych lat analizy wskazuje, że rośnie aktywność gospodarcza mieszkańców. Ogólna liczba podatników w PSC była wyższa w 2019 r. o 1,9% procent niż w roku 2015. Jest to m.in. efekt obserwowanego w tym okresie wzrostu gospodarczego i ogólnokrajowej dobrej koniunktury gospodarczej. Warto podkreślić jednak, że nie wszystkie gminy doświadczyły wzrostu aktywności ekonomicznej mieszkańców. W gminach Brzeżno, Połczyn-Zdrój, Rąbino, Łobez, Radowo Małe, Resko, Węgorzyno liczba podatników wśród osób fizycznych zmniejszyła się, czego przyczyną może być m.in. odpływ mieszkańców. Największą liczbą podatników – osób fizycznych legitymują się miasta: Drawsko Pomorskie, Złocieniec, Świdwin, Połczyn-Zdrój i Łobez.

Tabela 7 Liczba podatników - osoby fizyczne

	2015	2016	2017	2018	2019	Dynamika 2015=100%	Odchylenie
Czaplinek	7 426	7 476	7 516	7 742	7 517	101,2	91
Drawsko Pomorskie	10 605	10 610	10 750	11 011	11 524	108,7	919
Kalisz Pomorski	4 587	4 600	4 654	4 740	4 617	100,7	30
Wierzchowo	2 714	2 725	2 802	2 861	2 795	103,0	81
Złocieniec	9 848	9 862	9 942	10 122	10 673	108,4	825
Świdwin (1)	10 114	10 066	10 314	10 492	10 303	101,9	189
Brzeżno	1722	1653	1675	1753	1684	97,8	-38
Połczyn-Zdrój	10 028	9 936	9 993	10 019	9 868	98,4	-160
Rąbino	2 459	2 429	2 431	2 455	2 387	97,1	-72
Sławoborze	2 412	2 395	2 441	2 567	2 495	103,4	83
Świdwin (2)	3 597	3 635	3 671	3 769	3 639	101,2	42
Dobra	2 703	2 665	2 688	2 720	2 710	100,3	7
Łobez	9 281	9 251	9 320	9 451	9 220	99,3	-61
Radowo Małe	2 299	2 306	2 276	2 294	2 214	96,3	-85
Resko	5 195	5 168	5 148	5 247	5 099	98,2	-96
Węgorzyno	4 383	4 357	4 413	4 520	4 338	99,0	-45
Partnerstwo	**89 373**	**89 134**	**90 034**	**91 763**	**91 083**	**101,9**	**1 710**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 24 Liczba podatników w latach 2015-2019

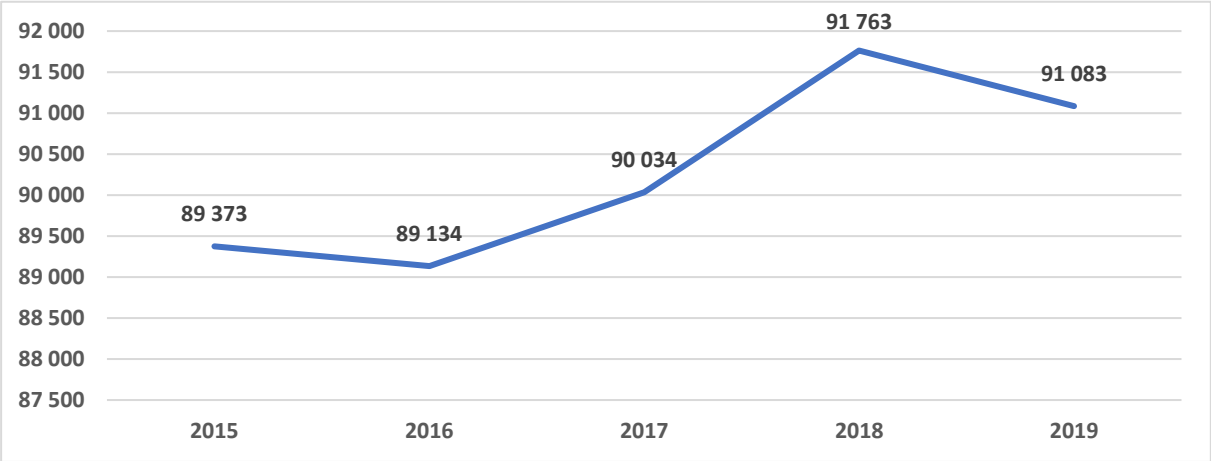

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 25 Udział wszystkich grup podatników w ogólnej liczbie podatników w PSC w 2019 r.

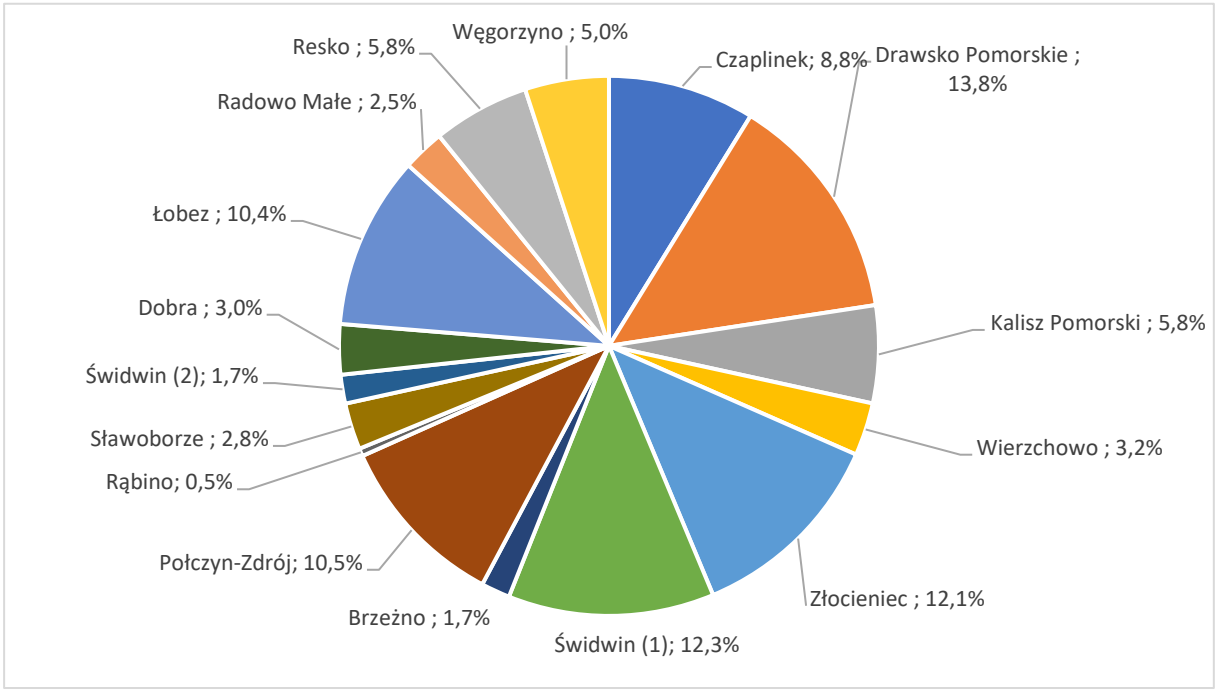

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Wykres 26 Udział podatników z dochodami zagranicznymi w ogólnej liczbie podatników w 2019 r.

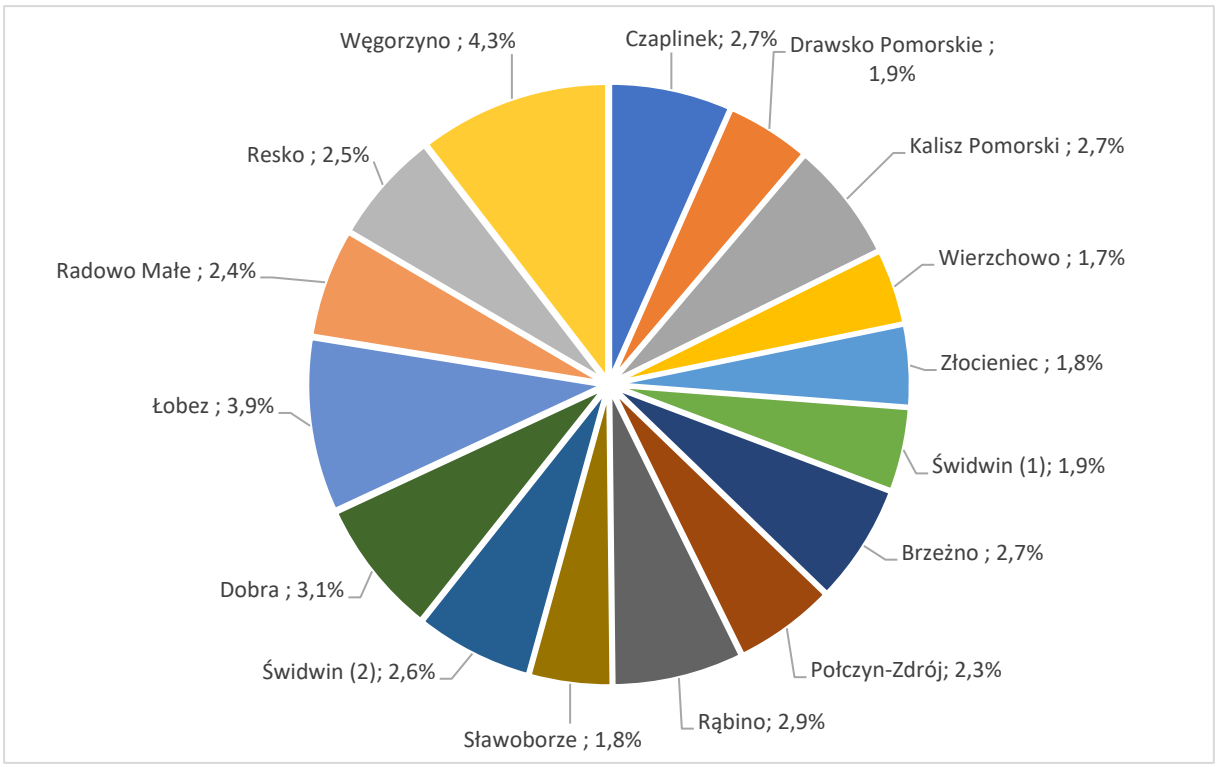

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

W analizowanym okresie na terenie PSC wzrósł udział podatników z dochodami zagranicznymi w ogólnej liczbie podatników, z 1,9% w 2015 r. do 2,6 w 2019 r. Największa liczba tego rodzaju podatników pochodzi z Łobza, Połczyna-Zdroju, Drawska Pomorskiego, Czaplinka i Złocieńca.

Dochód powyżej kwoty minimalnej osiąga 47% podatników będących osobami fizycznymi, z kolei 51% podatników osiąga dochód poniżej kwoty minimalnej. Blisko 1/3 podatników – osób fizycznych osiąga dochód o wartości pomiędzy kwotą minimalną a dwukrotnością tej kwoty, natomiast tylko u 5% podatników dochód przekracza kwotę czterokrotności płacy minimalnej.

Wykres 27 Liczba podatników wg kryterium dochodów w 2019 r.

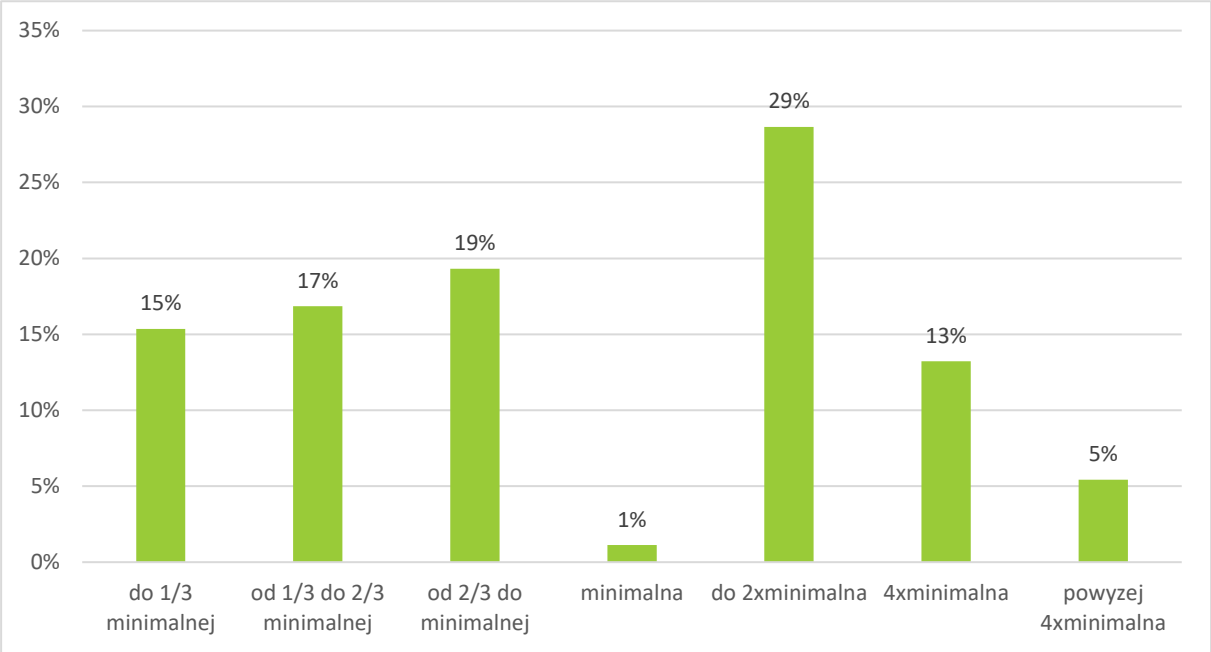

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Ponad połowa podatników żyje z dochodów poniżej kwoty minimalnej. To bardzo ważna informacja o sytuacji finansowej i poziomie bezpieczeństwa mieszkańców. Jest prawdopodobne, że część mieszkańców funkcjonuje w tzw. szarej strefie (charakterystycznej np. dla turystyki – gastronomia i akomodacja)

2.2.3.2. Potencjał społeczny mieszkańców

Edukacja

W badaniach ankietowych mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów, temat stworzenia lepszej i szerszej oferty edukacyjnej w zakresie szkolnictwa zawodowego wskazywany był jako jeden z ważniejszych kierunków działania lokalnych

samorządów (37% wskazań wśród mieszkańców - por. Wykres 38). Konsultacje w ramach Grupy Roboczej oraz spotkania fokusowe z lokalnymi liderami potwierdziły istotność problematyki szkolnictwa zawodowego nie tylko dla lokalnego rynku pracy, ale także dla demografii obszaru. Potrzebna jest przede wszystkim szersza współpraca placówek oświatowych z przedsiębiorstwami (także tych kształcących na wcześniejszych etapach), integracja środowiska przedsiębiorców oraz wsparcie osób młodych w poszukiwaniu pracy. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na sprawę podnoszoną podczas spotkań konsultacyjnych – pomimo bardzo dobrego kierunku działań przyjętego w ramach Kontraktu Samorządowego, nie udało się uzyskać w pełni zadowalających efektów związanych ze specjalizacją poszczególnych szkół zawodowych funkcjonujących na obszarze PSC. Temat wymaga szczerej dyskusji i wyciągnięcia wniosków na przyszłość. Ranga szkolnictwa zawodowego jest dostrzegana przez wszystkich – mieszkańców, młodzież, przedsiębiorców i lokalnych liderów. W kontekście deklarowanej powszechnie woli współpracy, sytuacja wymaga szybkiego wyjaśnienia a być może ujęcia w ramach kierunków wspólnych działań i celów Partnerstwa w ramach projektu CWD.
Wątkiem, który warto również rozważyć jest organizacja kursów doszkalających (pogłębiających wiedzę i/lub wyposażających w nową wiedzę) dla uczniów nie tylko szkół zawodowych.

Ochrona zdrowia – problemy zdrowotne mieszkańców Strefy Centralnej

Znaczenie poszczególnych zjawisk chorobowych dla populacji gminy oceniono na podstawie danych Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego (Państwowy Zakład Higieny) – Baza wiedzy „Zdrowie w województwach i powiatach”[7]. Analizy NIZP-PZH prowadzone są w odniesieniu do powiatów, zatem przedstawione poniżej informacje dotyczącą powiatów Strefy Centralnej. Przeanalizowano dane dotyczące standaryzowanego wskaźnika umieralności, który określa ile zachorowań wystąpiłoby w danej populacji (w przeliczeniu na 100 tys. mieszkańców), gdyby struktura wieku tej populacji była taka sama jak struktura wieku populacji przyjętej za standard. Poniżej przedstawiono informacje dla wybranych jednostek

[7] Zdrowie w województwach i powiatach, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny, http://bazawiedzy.pzh.gov.pl/atlas (dane na dzień: 2021-02-15).

chorobowych, które stanowią główne wyzwania zdrowotne obszaru (Polska zawsze = 1)[8]:

- nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuc: standaryzowany wskaźnik umieralności dla wszystkich trzech powiatów powyżej wartości dla województwa;
- nowotwór złośliwy jelita grubego, odbytnicy i odbytu: standaryzowany wskaźnik umieralności dla dwóch powiatów (świdwiński, drawski) powyżej wartości dla województwa;
- nowotwór złośliwy szyjki macicy: standaryzowany wskaźnik umieralności dla dwóch powiatów (łobeski, drawski) powyżej wartości dla województwa;
- nowotwór złośliwy pęcherza moczowego: standaryzowany wskaźnik umieralności dla dwóch powiatów (świdwiński, drawski) powyżej wartości dla województwa;
- cukrzyca: standaryzowany wskaźnik umieralności dla wszystkich trzech powiatów powyżej wartości dla województwa;
- choroby układu krążenia: standaryzowany wskaźnik umieralności dla wszystkich trzech powiatów powyżej wartości dla województwa;
- udar: standaryzowany wskaźnik umieralności dla dwóch powiatów (łobeski, drawski) powyżej wartości dla województwa;
- samobójstwa: standaryzowany wskaźnik umieralności dla wszystkich trzech powiatów powyżej wartości dla województwa;
- choroby układu trawiennego: standaryzowany wskaźnik umieralności dla wszystkich trzech powiatów powyżej wartości dla województwa
- choroby przewlekłe wątroby: standaryzowany wskaźnik umieralności dla wszystkich trzech powiatów powyżej wartości dla województwa, przy czym najwyższa wartość dla powiatu świdwińskiego.

Tabela 8 Standaryzowany wskaźnik umieralności

Jednostki chorobowe	Polska	Województwo Zachodniopomorskie	Powiat Drawski	Powiat Łobeski	Powiat Świdwiński
nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuc	1,0	1,160	1,232	1,253	1,402
nowotwór złośliwy jelita grubego, odbytnicy i odbytu	1,0	1,016	1,239	0,953	1,328
nowotwór złośliwy szyjki macicy	1,0	1,230	1,303	2,205	0,687
nowotwór złośliwy pęcherza moczowego	1,0	1,153	1,482	0,741	1,324
cukrzyca	1,0	0,844	1,285	1,297	1,719

[8] Tamże.

choroby układu krążenia	1,0	1,095	1,254	1,189	1,190
Udar	1,0	1,158	1,414	1,327	1,057
samobójstwa	1,0	1,116	1,586	1,902	1,608
choroby układu trawiennego	1,0	1,066	1,139	1,105	1,308
choroby przewlekłe wątroby	1,0	1,013	1,216	1,144	1,152

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Zdrowie w województwach i powiatach, Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego - Państwowy Zakład Higieny, http://bazawiedzy.pzh.gov.pl/atlas (dane na dzień: 2021-02-15).

Mieszkalnictwo

Jednym z najważniejszych argumentów, który może zatrzymać młodych ludzi a także zachęcić inne osoby do zamieszkania na obszarze PSC jest rozwój budownictwa mieszkaniowego i stworzenie bogatej oferty mieszkaniowej. Do takich wniosków skłaniają wyniki badań ankietowych mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów. Na pytanie dotyczące priorytetów działań do podjęcia, 48% mieszkańców PSC wskazało na wsparcie budownictwa mieszkaniowego (3 miejsce w rankingu najczęściej wskazywanych priorytetów). Niestety, w latach 2007-2017 budowa mieszkań na obszarze PSC przebiegała wolniej niż w większości gmin województwa zachodniopomorskiego. Powiaty świdwiński i łobeski znajdowały się w grupie powiatów z najmniejszym wskaźnikiem wybudowanych mieszkań na 1000 mieszkańców (poniżej 18), powiat drawski ze wskaźnikiem oscylującym między 25 a 35 wybudowanych mieszkań na 1000 mieszkańców uplasował się w okolicach średniej dla grup porównawczych (por. Mapa 32).

Tabela 9 Podstawowe wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa

WSKAŹNIK	2009	2019	Różnica	Dynamika	Średnia
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkaniowa na 1 osobę	22,06	24,77	2,71	12,28	23,32
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	322,98	345,6	22,62	7,00	330,61

Odsetek mieszkań z instalacją wodociągową	96,95	97,76	0,81	0,84	97,63
Odsetek mieszkań z łazienką	85,96	91,06	5,1	5,93	90,49
Odsetek mieszkań z ustępem spłukiwanym	86,68	94,46	7,78	8,98	93,66
Liczba izb w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	1217,04	1337,78	120,74	9,92	1271,68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MRL

Dane statystyczne wskazują na stopniową poprawę warunków mieszkaniowych, o czym świadczy głównie zwiększający się odsetek mieszkań wyposażonych w podstawowe instalacje sanitarne. Zwiększa się także liczba mieszkań, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkaniowa oraz liczba izb w przeliczeniu na wielkość mieszkańca, ale biorąc pod uwagę spadek wielkości populacji, rzeczywisty wzrost jest niewielki, bo odnosi się do warunków, w których wskazania związane z demografia podkreślają wyludnianie się obszaru.

Mapa 32 Mieszkania oddane do użytku w latach 2007-2017 w województwie i w powiatach PSC

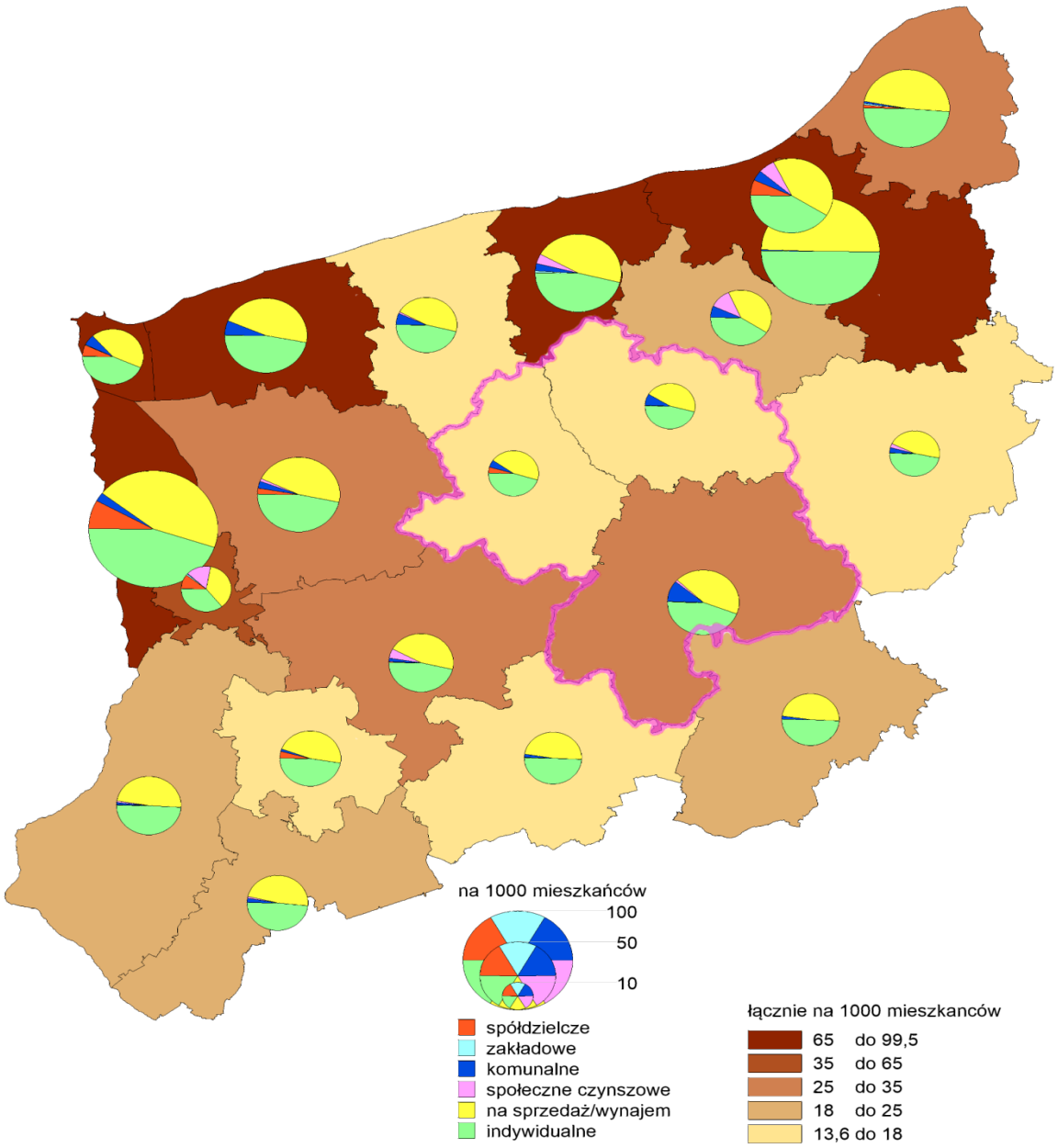

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Mapa 33 Powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 mieszkańca w 2017 roku

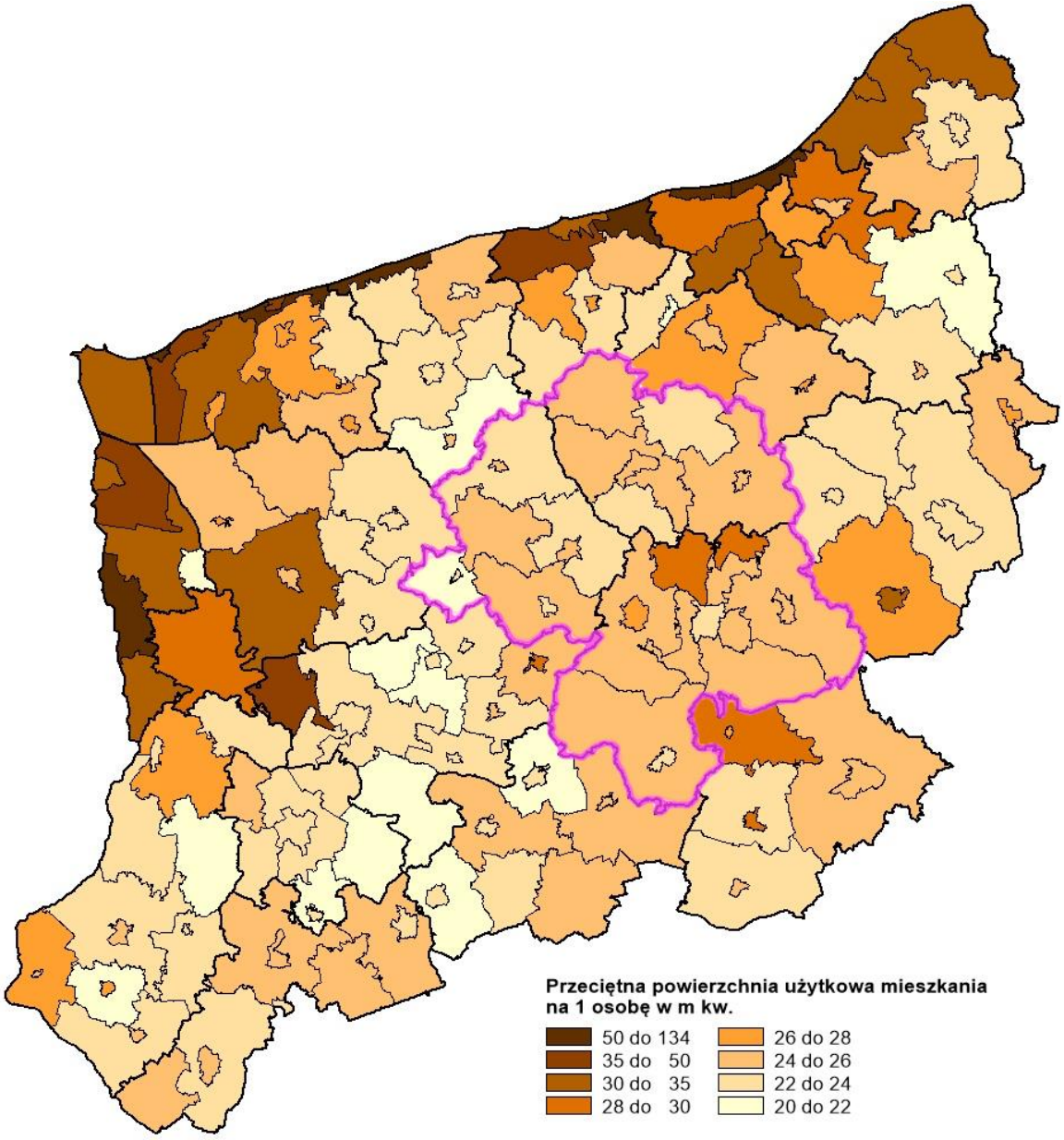

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

W 2017 roku, przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkalna na jednego mieszkańca była na obszarze PSC na poziomie znacząco niższym od poziomu w gminach zachodniej i północnej części województwa (za wyjątkiem gmin Drawsko Pomorskie i Połczyn Zdrój (por. Mapa 33). W większości zasoby mieszkaniowe są mocno zdekapitalizowane.

Wskaźnik atrakcyjności miejsca zamieszkania liczony jest jako stosunek trzyletniej średniej oddanej do użytkowania mieszkalnej powierzchni użytkowej w odniesieniu do grupy wiekowej 25-34, na tle sytuacji w całym kraju (por. Mapa 34).

Mapa 34 Wskaźnik atrakcyjności miejsca zamieszkania

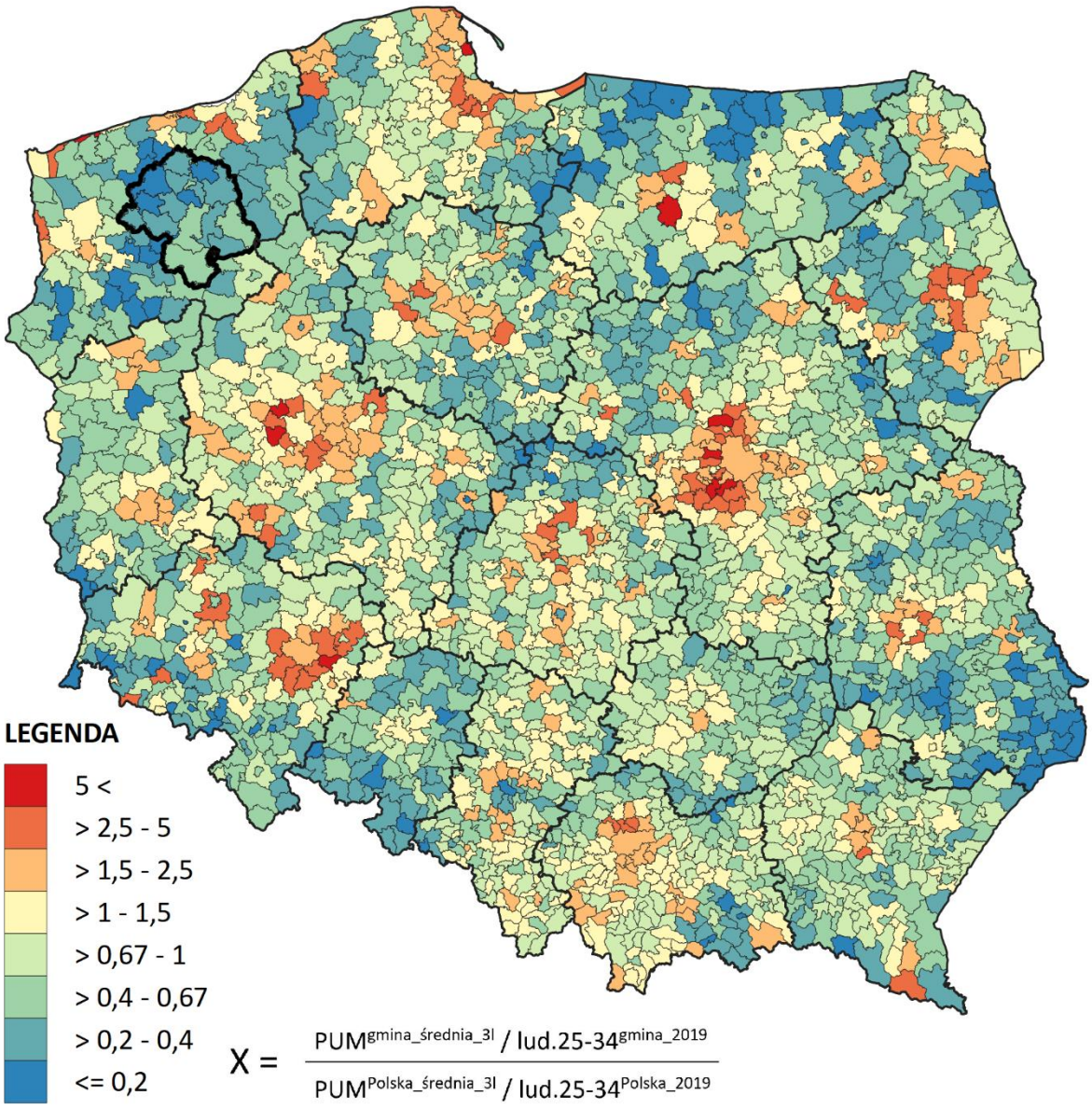

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych BDL

Nowo powstała powierzchnia mieszkaniowa oznacza, że ludzie sami budują bo już podjęli decyzję, że będą w danej gminie mieszkać, albo traktują inwestycję jako lokatę nadwyżki kapitałowej na potrzeby rynku – mieszkania pod wynajem. Jeśli inwestycje mieszkaniowe realizowane są przez deweloperów może to świadczyć o atrakcyjności terenu i renta ze sprzedaży lub najmu będzie odpowiednia. Jeśli przyjrzymy się pod tym kątem wskaźnikom osiąganym na terenie PSC okaże się, że ich wartość jest jedną z najgorszych w kraju. Świadczy o niskiej atrakcyjności zamieszkania, na co zapewne w przypadku PSC składają się przede wszystkim: opóźnienia w rozwoju cywilizacyjnym, skutki szoku transformacyjnego, słaba dostępność komunikacyjna, duże bezrobocie, nieatrakcyjne miejsca pracy.

Pomoc społeczna

Dane dotyczące bezwzględnej liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej, jak i dane wskaźnikowe informują, że zmniejsza się liczba gospodarstw domowych znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, wymagających wsparcia.

Tabela 10 Wskaźniki korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej

Wskaźnik	2 009	2 014	2 019	Różnica	Dynamika
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (ogółem)	27 461	20 576	11 187	-16 274	-59,26
Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	33 545	33 280	21 076	-12 469	-37,17
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej (ogółem) na 1000 mieszkańców	230,2	161,73	91,5	-138,7	-60,25
Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców	199,18	190,49	113,26	-85,92	-43,14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MRL

Najczęściej występujące powody trudnej sytuacji życiowej na obszarze PSC to ubóstwo i bezrobocie oraz długotrwała ciężka choroba. Identyfikuje się zagrożenia wynikające z patologii społecznych, wśród których najsilniej oddziałuje alkoholizm. Rzadziej występują problemy związane z przemocą w rodzinie (lub nie są one zgłaszane/ rozpoznane). Na terenie PSC identyfikuje się relatywnie dużą liczbę rodzin niepełnych oraz rodzin dotkniętych niepełnosprawnością jednej lub większej liczby osób w gospodarstwie domowym. Są to niewątpliwie wyzwania istotne dla instytucji samorządowych z terenu całego partnerstwa.

Organizacje pozarządowe

Na terenie Strefy Centralnej działa aktualnie około 0,4 tys. organizacji pozarządowych[9]. Pewną miarą solidarności społecznej jest wielkość przekazywanego wsparcia dla organizacji pożytku publicznego (OPP), chociażby w ramach mechanizmu 1% z podatku PIT. Liczba podatników, która dotuje OPP wynosi ~ 43,5 tys., co stanowi wzrost o ~16,8% w stosunku do 2015 r. Tylko 47,8% podatników (osób fizycznych) przekazuje środki na OPP w ramach mechanizmu 1%.

Wykres 28 Liczba podatników odprowadzających darowizny dla OPP w PSC

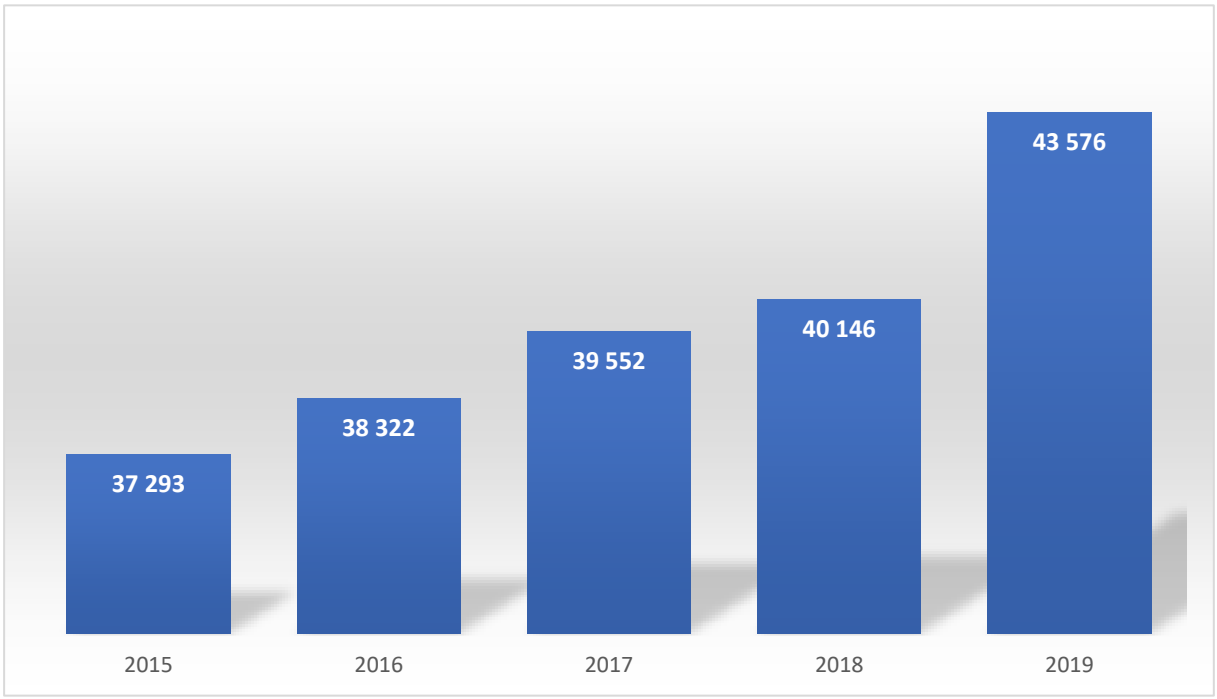

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z POLTAX

Rosną także kwoty przekazywanego wsparcia z ~1,4 mln PLN do ponad 1,8 mln PLN (wzrost o 34,4%). Średnie odliczenie na 1 podatnika w 2019 roku wyniosło ok. 42 złote.

[9] Krajowy Rejestr Sądowy, Ministerstwo Sprawiedliwości, https://ems.ms.gov.pl/

Wykres 29 Kwoty wsparcia przekazywane OOP przed podatników z obszaru PSC

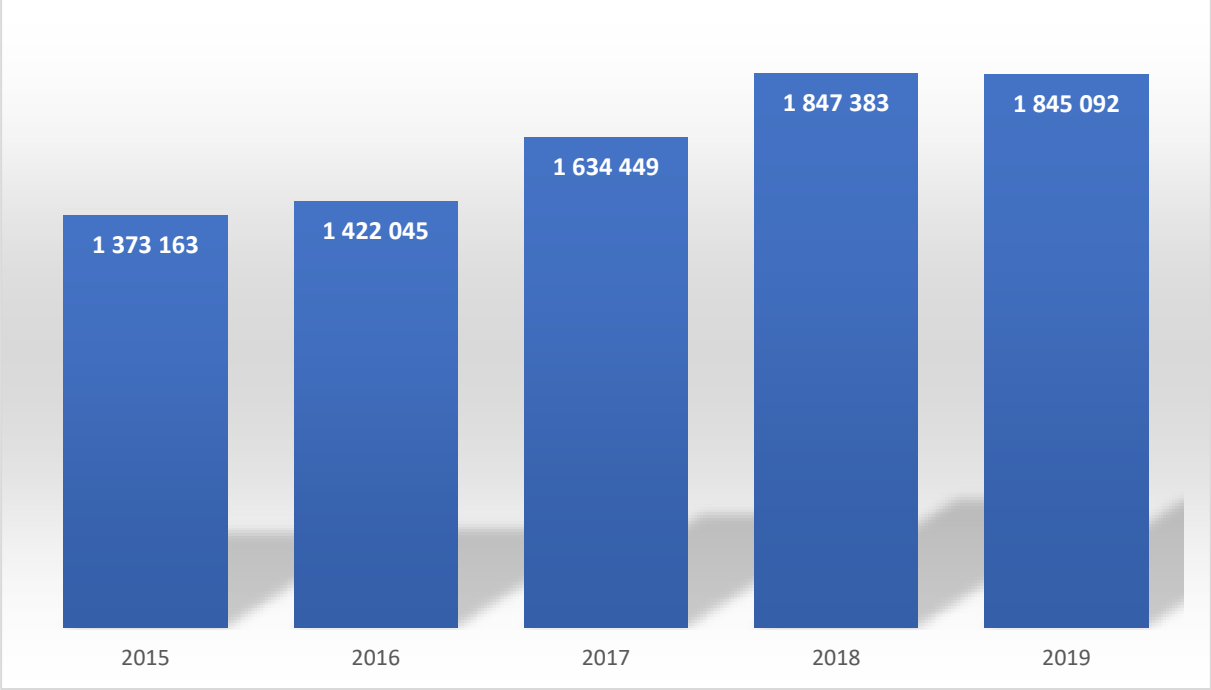

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z POLTAX

2.2.3.3. Potencjał ekonomiczny podmiotów prawnych

Na terenie Strefy Centralnej na koniec 2019 r. zarejestrowanych było 2,2 tys. podmiotów prawnych. Najwięcej tego rodzaju podmiotów było zarejestrowanych w miastach: Świdwin (16,4%), Połczyn-Zdrój (15,3%), Drawsko Pomorskie (12,5%), Łobez (11,5%), Złocieniec (9,9%).

Tabela 11 Liczba podmiotów prawnych

Liczba podmiotów - osób prawnych	2015	2019	Dynamika 2015=100%
Czaplinek	159	189	118,9
Drawsko Pomorskie	253	275	108,7
Kalisz Pomorski	98	108	110,2
Wierzchowo	28	34	121,4
Złocieniec	195	219	112,3
Świdwin (1)	365	361	98,9
Brzeżno	15	17	113,3
Połczyn-Zdrój	338	337	99,7
Rąbino	37	37	100,0
Sławoborze	22	23	104,5
Świdwin (2)	53	64	120,8
Dobra	34	50	147,1
Łobez	239	253	105,9
Radowo Małe	25	29	116,0
Resko	133	133	100,0
Węgorzyno	71	77	108,5
Partnerstwo	**2 065**	**2 206**	**106,8**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych POLTAX

Tabela 12 Aktywność ekonomiczna podatników – osoby prawne

CHARAKTERYSTYKA	2015	2016	2017	2018	2019
Łączna liczba podatników	2 065	2 124	2 150	2 154	2 206
Łączna kwota przychodów (niezależnie z jakiego tytułu)	2 033 503 922	2 150 956 412	2 672 909 570	2 668 495 503	2 870 803 871
Łączny dochód (podstawa do opodatkowania)	75 665 908	85 633 033	98 532 105	93 253 634	127 470 015
Liczba osób prawnych ze stratą (niezależnie z jakiego tytułu)	489	446	465	442	473
Łączna wartość wykazanej straty (niezależnie z jakiego tytułu)	33 278 837	35 683 755	32 375 230	32 396 132	23 513 825
Średni przychód	984 747,66	1 012 691,34	1 243 213,75	1 238 855,85	1 301 361,68
Średni dochód	36 642,09	40 316,87	45 828,89	43 293,24	57 783,33

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

2.2.3.4. Potencjał partnerów (gmin)

W strukturze dochodów własnych gmin z obszaru PSC dominują dochody z tytułu podatku od nieruchomości oraz udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych PIT.

Tabela 13 Źródła dochodów własnych – ujęcie szczegółowe

Wskaźnik	2 010	2 019	Różnica	Dynamika
1. Udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych - PIT	42 641 268	98 107 399	55 466 131	130,08
2. Udziały w podatku dochodowym od osób prawnych - CIT	1 466 459	3 809 397	2 342 938	159,77

3. Dochody z tytułu podatku od nieruchomości	80 318 092	113 016 174	32 698 082	40,71
4. Dochody z tytułu podatku rolnego i leśnego	10 724 503	18 116 588	7 392 085	68,93
5. Dochody z tytułu podatku od czynności cywilnoprawnych - PCC	3 251 832	4 968 608	1 716 776	52,79
7. Pozostałe dochody podatkowe	6 248 563	8 275 312	2 026 749	32,44
6. Dochody z tytułu podatku od środków transportowych	1 848 045	2 605 832	757 788	41,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MRL

Zasadniczo dynamika wszystkich źródeł dochodów własnych w latach 2010-2019 znajdowała się w trendzie rosnącym. Samodzielność finansowa najczęściej mierzona jest wskaźnikiem udziału dochodów własnych w dochodach ogółem. Jak wskazano w rozdziale 2.1 pod względem wysokości i struktury dochodów sytuacja Partnerstwa przedstawia się korzystnie na tle grup porównawczych. Jednakże w 2019 r. sytuacja gmin z obszaru PSC pod kątem nadwyżki operacyjnej i wskaźników z nią powiązanych, na tle grup porównawczych kształtowała się niekorzystnie.

Tabela 14 Wydatki inwestycyjne z budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca

Wskaźnik	2009	2014	2019	Różnica	Dynamika
Wydatki inwestycyjne z budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca	368,56	500,89	546,43	177,87	48,26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MRL

Jak wskazano w rozdziale 2.1. mając na względzie iż dane w statystyczne są danymi historycznymi, a dla planowania strategicznego znaczenie ma bieżący stan finansów oraz prognozy finansowe jednostek samorządu terytorialnego, zdolność do realizacji zadań strategicznych będzie analizowana na etapie planowania strategicznego.

2.2.4 Rynek pracy, potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki

Rynek pracy – zatrudnienie

W latach 2009 – 2020 zmniejszyła się na obszarze PSC liczba podmiotów gospodarczych zatrudniających więcej niż 9 osób. Wzrost znaczący, bo o ponad 7% , nastąpił w grupie mikroprzedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób. Świadczy to o wzroście przedsiębiorczości na obszarze PSC w analizowanym okresie.

Tabela 15 Liczba podmiotów wg ilości zatrudnionych

Wskaźnik	2009	2019	Różnica	Dynamika
Liczba podmiotów zatrudniających 1- 9 osób	12 711	13 644	933	7,34
Liczba podmiotów zatrudniających 10 - 49 os.	469	433	-36	-7,68
Liczba podmiotów zatrudniających 50 - 249 os.	78	71	-7	-8,97
Liczba podmiotów zatrudniających pow. 250 os.	9	8	-1	-11,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Trudno na podstawie dostępnych danych i stosowanych metod agregacji danych dla potrzeb statystycznych o przedstawienie precyzyjnych informacji o liczbie zatrudnionych i strukturze zatrudnienia. Wydaje się, że najbardziej wiarygodna do analizowania tego typu danych jest ewidencja prowadzona wg sekcji PKD w ZUS, ponieważ obejmuje wszystkie osoby, które z racji zatrudnienia (w tym samozatrudnienia) musiały być ubezpieczone w ZUS. Wykres 30 przedstawia liczbę ubezpieczonych na obszarze PSC wg powiatów i poszczególnych sekcji PKD.

Na ogólną liczbę 41,8 tys. ubezpieczonych, najwięcej (9,8 tys., tj. 23,44%) było ubezpieczonych w ramach sekcji C, a następnie (6,7 tys.) w sekcji O (administracja publiczna , w tym MON). Analizując udział ubezpieczonych w PSC w liczbie ubezpieczonych w ramach poszczególnych sekcji PKD na terenie województwa (por. Wykres 31), widać ,że relatywnie największy udział był w sekcjach C i A (odpowiednio 14,3 i 12,2 %. Ze względu na małą liczbę ubezpieczonych, sekcję A można pominąć w dalszych rozważaniach. Wysoki udział sekcji C (9,8%) wynika raczej z faktu dominacji w strukturze gospodarki województwa sektorów gospodarki morskiej, które w swej naturze nie mają charakteru przetwórstwa. Szczególną uwagę należy zwrócić na relatywnie wysoki udział sekcji O (11,5%) przy ogólnym wskaźniku udziału obszaru PSC wynoszącym tylko 6,1 %. Stanowi to pośredni dowód na duży udział zatrudnienia w strukturach MON na terenie PSC (MON ujęty jest w ramach sekcji O - vide legenda pod Wykres 30).

Wykres 30 Liczba ubezpieczonych w ZUS wg PKD i powiatów - stan na 31.12.2019

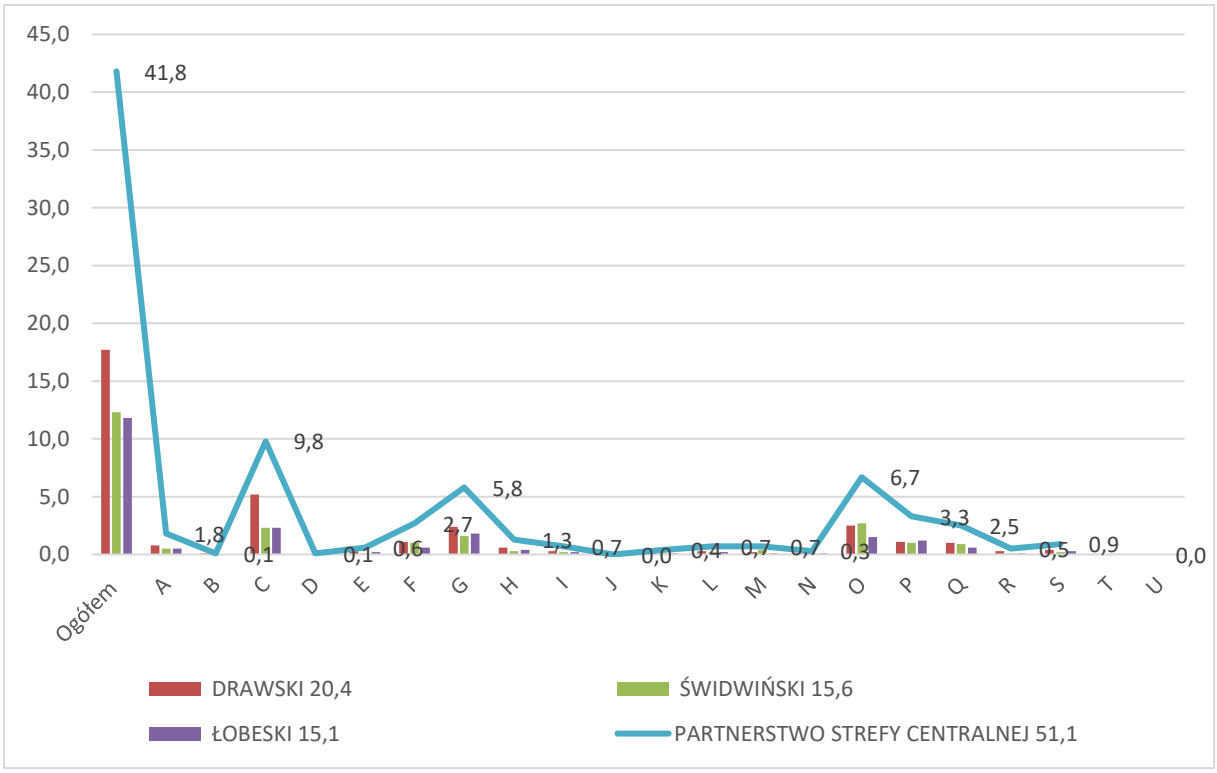

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZUS

Legenda:

A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B Górnictwo i wydobywanie
C Przetwórstwo przemysłowe

D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz (…)
E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami (…)
F Budownictwo
G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H Transport i gospodarka magazynowa
I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J Informacja i komunikacja
K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
O Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
P Edukacja
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S Pozostała działalność usługowa

Wykres 31 Udział Partnerstwa PSC w liczbie ubezpieczonych w ZUS na terenie województwa wg PKD - stan na 31.12.2019

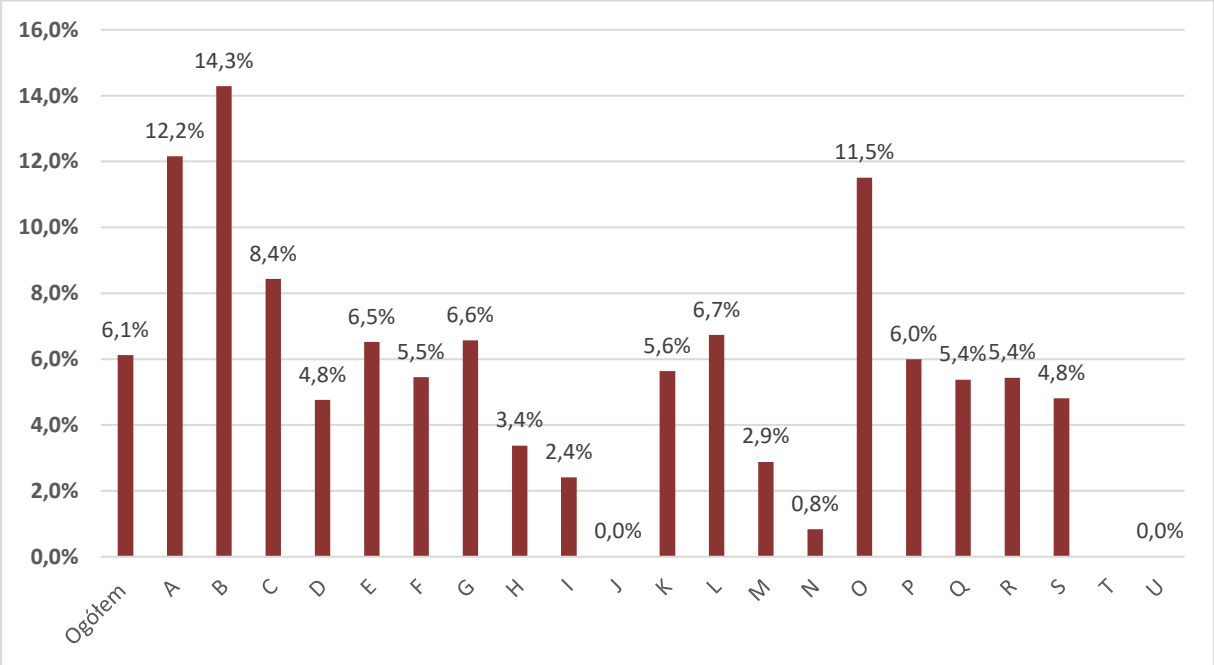

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z ZUS

Co do zasady każdy pracodawca zatrudniający w poprzednim roku pracownika, czy to na umowę o pracę, czy też zlecenie lub dzieło, jest zobowiązany do wystawienia każdemu pracownikowi PIT-11. Zatem liczba wystawionych PIT-11 informuje o

popycie na pracę na danym terenie. Pracodawcy z terenu PSC wystawiają corocznie ponad 50 tys. PIT-11, przy czym w 2019 roku wystąpił nieznaczny spadek liczby wystawionych PIT-11 w stosunku do roku 2015. Największy popyt na pracę generują przedsiębiorstwa zarejestrowane w miastach: Drawsko Pomorskie (19,5%), Świdwin (17,5%), Czaplinek (12,1%), Łobez (9,4%) i Połczyn-Zdrój (9,2%).

Tabela 16 Liczba wystawionych PIT-11 przez pracodawców z gminy ogółem

	2015	2016	2017	2018	2019	Dynamika 2015=100%	Odchylenie
Czaplinek	6 695	7 315	7 061	6 571	6 399	95,6	-296
Drawsko Pomorskie	10 710	10 538	9 946	10 434	10 322	96,4	-388
Kalisz Pomorski	2 244	2 072	2 142	2 276	2 070	92,2	-174
Wierzchowo	970	952	979	1 583	1 704	175,7	734
Złocieniec	3 582	3 551	3 566	3 958	4 098	114,4	516
Świdwin (1)	9 201	9 059	9 704	9 654	9 253	100,6	52
Brzeżno	313	326	319	345	335	107,0	22
Połczyn-Zdrój	5 437	5 118	5 108	5 042	4 852	89,2	-585
Rąbino	583	611	610	582	614	105,3	31
Sławoborze	793	750	780	815	841	106,1	48
Świdwin (2)	1 089	1 137	1 211	1 293	1 190	109,3	101
Dobra	614	579	553	565	587	95,6	-27
Łobez	5 631	5 397	5 062	5 038	4 948	87,9	-683
Radowo Małe	765	715	711	703	571	74,6	-194
Resko	3 241	3 137	3 453	3 624	3 396	104,8	155
Węgorzyno	1 508	1 417	1 389	1 713	1 687	111,9	179
Partnerstwo	**53 376**	**52 674**	**52 594**	**54 196**	**52 867**	**99,0**	**-509**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Analiza liczby otrzymanych PIT-11 w gminie ogółem informuje z kolei o podaży pracy. Liczba otrzymanych przez mieszkańców PSC PIT-11 wzrosła w 2019 r. o 5,5% w stosunku do roku 2015, przy czym rekordowy pod tym względem był rok 2018 r.

Największa liczba utrzymujących się z pracy najemnej mieszka w pięciu miasta obszaru: Drawsko Pomorskie (13,8%), Świdwin (12,3%), Złocieniec (12,1%), Połczyn-Zdrój (10,5%), Łobez (10,4%).

Tabela 17 Liczba otrzymanych PIT-11 w gminie ogółem

	2015	2016	2017	2018	2019	Dynamika 2015=100%	Odchylenie
Czaplinek	5 875	5 943	6 017	6 199	6 069	103,3	194
Drawsko Pomorskie	8 167	8 153	8 503	9 428	9 521	116,6	1 354
Kalisz Pomorski	3 747	3 800	3 826	4 172	4 034	107,7	287
Wierzchowo	2 119	2 050	2 102	2 264	2 190	103,4	71
Złocieniec	7 566	7 525	7 574	8 230	8 357	110,5	791
Świdwin (1)	8 104	8 009	8 256	8 679	8 523	105,2	419
Brzeżno	1152	1165	1177	1252	1196	103,8	44
Połczyn-Zdrój	7 410	7 117	7 202	7 462	7 279	98,2	-131
Rąbino	315	340	337	302	321	101,9	6
Sławoborze	1 798	1 779	1 846	1 942	1 923	107,0	125
Świdwin (2)	1 089	1 137	1 211	1 293	1 190	109,3	101
Dobra	2 197	2 063	1 941	2 088	2 078	94,6	-119
Łobez	7 210	6 925	6 856	7 328	7 155	99,2	-55
Radowo Małe	1 744	1 673	1 710	1 751	1 733	99,4	-11
Resko	3 762	3 688	3 729	4 042	4 004	106,4	242
Węgorzyno	3 192	3 177	3 205	3 668	3 471	108,7	279
Partnerstwo	**65 447**	**64 544**	**65 492**	**70 100**	**69 044**	**105,5**	**3 597**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów.

Różnica między liczbą PIT-ów wystawionych przez pracodawców w gminie a liczbą PIT-ów otrzymanych przez mieszkańców gminy informuje w jakim stopniu dana gmina jest eksporterem lub importerem siły roboczej.

Tabela 18 Liczba PIT-ów wystawionych przez pracodawców w gminie a liczba PIT-ów otrzymanych przez mieszkańców w 2019 roku

GMINA	WYSTAWIONE	OTRZYMANE	RÓZNICA
Czaplinek	6 399	6 069	330
Drawsko Pomorskie	10 322	9 521	801
Kalisz Pomorski	2 070	4 034	-1 964
Wierzchowo	1 704	2 190	-486
Złocieniec	4 098	8 357	-4 259
Świdwin (1)	9 253	8 523	730
Brzeżno	335	1196	-861
Połczyn-Zdrój	4 852	7 279	-2 427
Rąbino	614	321	293
Sławoborze	841	1 923	-1 082
Świdwin (2)	1 190	1 190	0
Dobra	587	2 078	-1 491
Łobez	4 948	7 155	-2 207
Radowo Małe	571	1 733	-1 162
Resko	3 396	4 004	-608
Węgorzyno	1 687	3 471	-1 784
Partnerstwo	**52 867**	**69 044**	**-16 177**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Ministerstwa Finansów

W 2019 roku obszar PSC, per saldo (-16 177 osób) był eksporterem siły roboczej. W tym rankingu na czele gmin obszaru PSC są gminy Łobez i Połczyn Zdrój (por. Tabela 18).

W roku 2019 ponad 50% ogółu zatrudnionych przez wszystkie organizacje pracowało w handlu i usługach, w których największy udział miał sektor administracji publicznej (25,84% ogółu zatrudnionych, w tym MON) (por. Wykres 32).

Wykres 32 Zatrudnienie w powiatach drawskim, łobeskim i świdwińskim wg Sekcji PKD w 2019r. (*)

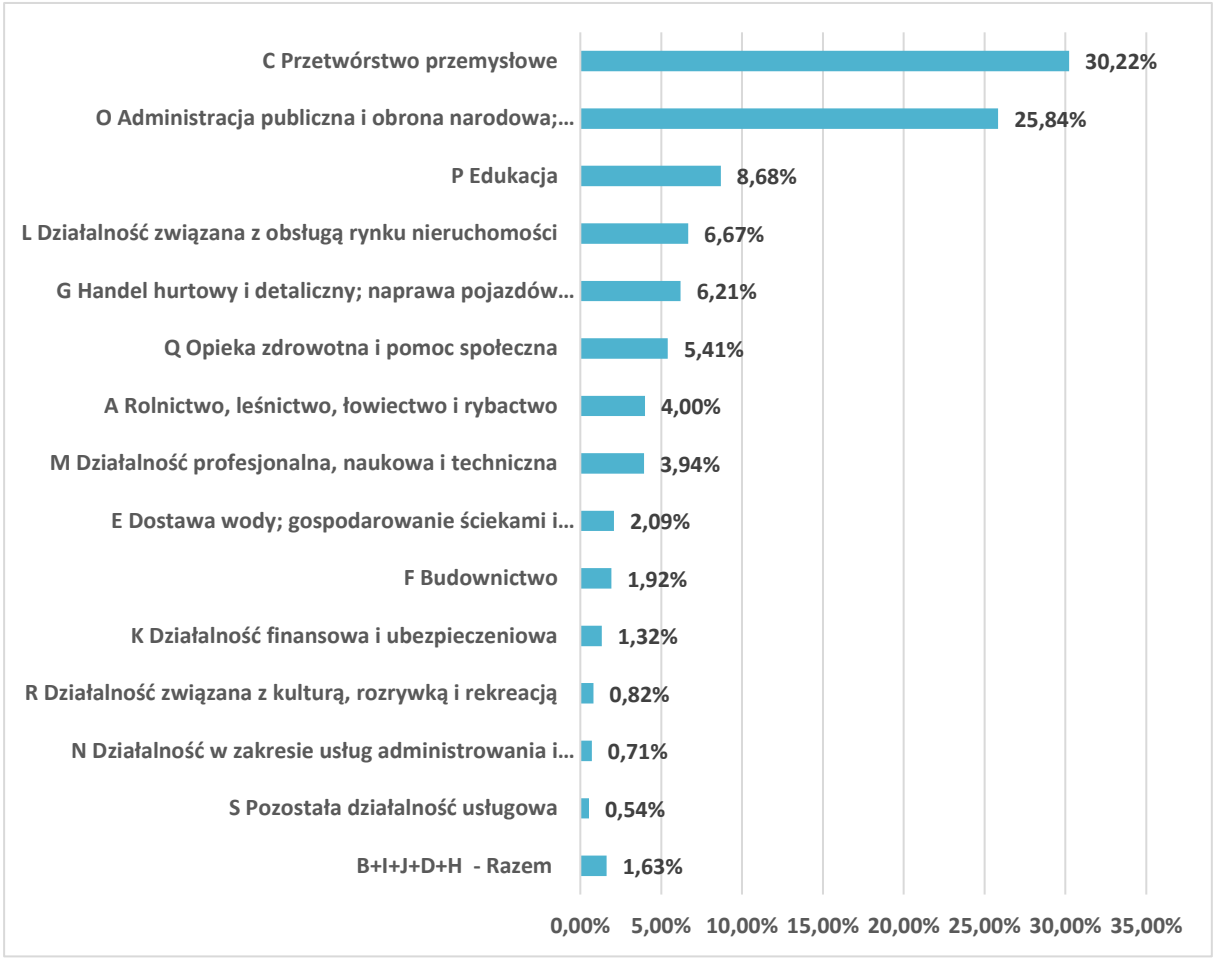

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z POLTAX

(*) Liczba pracowników zatrudnionych przez wszystkie organizacje (w tym: nieskładające CIT8) z siedzibą na terenie powiatu B+I+J+D+H = B Górnictwo + I Zakwaterowanie i gastronomia + J Informacja i komunikacja + D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię + H Transport

Rynek pracy – rolnicy

Udział rolników zarejestrowanych w KRUS na 1000 mieszkańców wyniósł na obszarze PSC w 2019 roku 1,8%. Najwyższy był w gminie Węgorzyno, najniższy w gminie Złocieniec. Na 2845 osób zarejestrowanych w KRUS (ponad 47%)stanowiły osoby w wieku ponad 49 lat (por. Wykres 33).

Wskaźnik udziału osób w wieku produkcyjnym na 1000 mieszkańców wyniósł w tym samym roku 60,8%. Najwyższy był w gminie Sławoborze, najniższy w gminie Łobez.

Rolnicy zarejestrowani w KRUS nie wyczerpują całej grupy osób pracujących w rolnictwie. Istnieje kilka przyczyn tego stanu rzeczy: część osób z tej grupy pracuje na swoim gospodarstwie, ale jest również zatrudniona poza rolnictwem i ubezpieczona w ZUS (korzystniejsze zasady). Spora część osób pracuje w dużych firmach rolnych (spółkach) i tam jest objęta ubezpieczeniem ZUS. Trudno w związku z tym powiedzieć ile osób dokładnie zatrudnionych jest w rolnictwie.

Wykres 33 Ludność w wieku produkcyjnym/1000 mieszkańców vs rolnicy/1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych KRUS i BDL

Rynek pracy – obcokrajowcy

Braki na rynku pracy, które w całej Polsce były widoczne w ostatnich latach, uzupełniali obcokrajowcy . W 2019 roku na obszarze PSC, zatrudnionych było 332 obcokrajowców , z czego 244 osoby pochodziły z Ukrainy (73,5%) (por.

Tabela 19). W całym Województwie zatrudnionych w tym czasie było 16 704 obcokrajowców. Pracujący na obszarze PSC stanowili niecałe 2% tej liczby. Wobec ponad 6-cioprocentowego udziału PSC w rynku pracy województwa, 2-procentowy wskaźnik zatrudnienia obcokrajowców, w pewnym stopniu świadczy o niskiej atrakcyjności pracy na obszarze PSC.

Tabela 19 Liczba obcokrajowców zatrudnionych w 2019 roku na obszarze PSC

Powiat	Pracownicy	w tym obywatele Ukrainy
DRAWSKI	116	80
ŚWIDWIŃSKI	144	105
ŁOBESKI	72	59
PARTNERSTWO PSC	**332**	**244**

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ZUS

W ramach projektu CWD, w celu uzyskania informacji i opinii w zakresie przedsiębiorczości, z 16-oma przedstawicielami urzędów gmin z obszaru PSC przeprowadzono wywiady dotyczące przedsiębiorczości. W efekcie powstał obraz podejścia do tego zagadnienia w skali całego PSC. Jest to obraz dużego zróżnicowania zaangażowania poszczególnych gmin w rozwój przedsiębiorczości.

Zestawienie wyników badań **RYNEK PRACY – przedsiębiorczość**

Wybrane odpowiedzi (na 27) przedstawicieli 14 gmin udzielone w kwestionariuszu dot. przedsiębiorczości:

1. **Czy gmina ma plan działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości?**
   TAK 3 **NIE 11**

2. **Czy w strukturze samorządu jest osoba/komórka, która w kompetencjach ma zadania z zakresu wspierania przedsiębiorczości?**
   TAK 6 **NIE 8**

3. **Czy samorząd/gmina podejmuje konkretne działania wspierające przedsiębiorczość i przedsiębiorców?**
   TAK 11 **NIE 3**

4. **Czy samorząd/ burmistrz/ wójt/ ma informacje/ wiedzę *(np. w oparciu o badania, diagnozy, postulatów itp*.) na temat kondycji, potrzeb i problemów**

lokalnych przedsiębiorców?
TAK 6 **NIE 8**

5. **Czy w gminie/powiecie funkcjonują organizacje przedsiębiorców?**
   TAK 7 **NIE 7**

6. **Czy w gminie są podejmowane inicjatywy zachęcenia mieszkańców, przedsiębiorców, instytucji publicznych do dokonywania zakupów od lokalnych producentów/ dostawców towarów i usług?**
   TAK 10 **NIE 4**

7. **Czy przedsiębiorcy są zaangażowani się w kształcenie zawodowe i promocję przedsiębiorczości wśród młodzieży w gminie?**
   TAK 9 **NIE 5**

8. **Czy gmina podejmuje działania promujące postawy przedsiębiorcze?** *(np.*

9. *organizując Dni Przedsiębiorczości, konkurs na lidera przedsiębiorczości, na biznes*

10. *plan, zapraszając przedsiębiorców na spotkania z młodzieżą)*
    TAK 8 **NIE 6**

11. **Czy w gminie funkcjonują struktury i instytucje otoczenia biznesu, wspierające przedsiębiorczość?** *(jak np. Ośrodki Doradztwa, agencje, inkubatory, parki, strefy co-workingowe, fundusze poręczeniowe)*
    TAK 3 **NIE 11**

12. **Czy gmina/powiat posiada ofertę nieruchomości dla aktywności gospodarczej?**
    TAK 8 **NIE 6**

13. **Czy gmina aktywnie przygotowuje nowe tereny inwestycyjne?** *(scalanie działek, uzbrajanie, specjalnie dedykowane miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego)*
    TAK 6 **NIE 8**

Duża liczba odpowiedzi negatywnych świadczy o tym, że w życiu wielu samorządów gminnych tematyka przedsiębiorczości jest nieobecna. Brakuje ukształtowanych form konsultowania tych spraw między burmistrzem (wójtem) a środowiskiem przedsiębiorców. Brak zinstytucjonalizowanych form współpracy również między przedsiębiorcami. Nic, albo bardzo niewiele robi się w zakresie krzewienia ducha przedsiębiorczości, wskazywania pozytywnych przykładów i sukcesów osiągniętych

w prowadzeniu działalności gospodarczej. Wiele gmin nie ma przygotowanych ofert nieruchomości dla potencjalnych inwestorów i nic się w tym kierunku nie robi.

Rynek pracy – bezrobocie

Wskaźniki bezrobocia rejestrowanego dla powiatów obszaru PSC na tle sytuacji w kraju były na koniec 2019 roku bardzo złe. Przy wskaźniku krajowym wynoszącym **5,2%,** wskaźnik dla powiatu łobeskiego wyniósł **19%**, dla drawskiego **11,6**, dla świdwińskiego **12,2**. Wskaźnik dla powiatu łobeskiego był jednym z najwyższych w kraju.

Wykres 34 Wybrane wskaźniki bezrobocia dla obszaru PSC

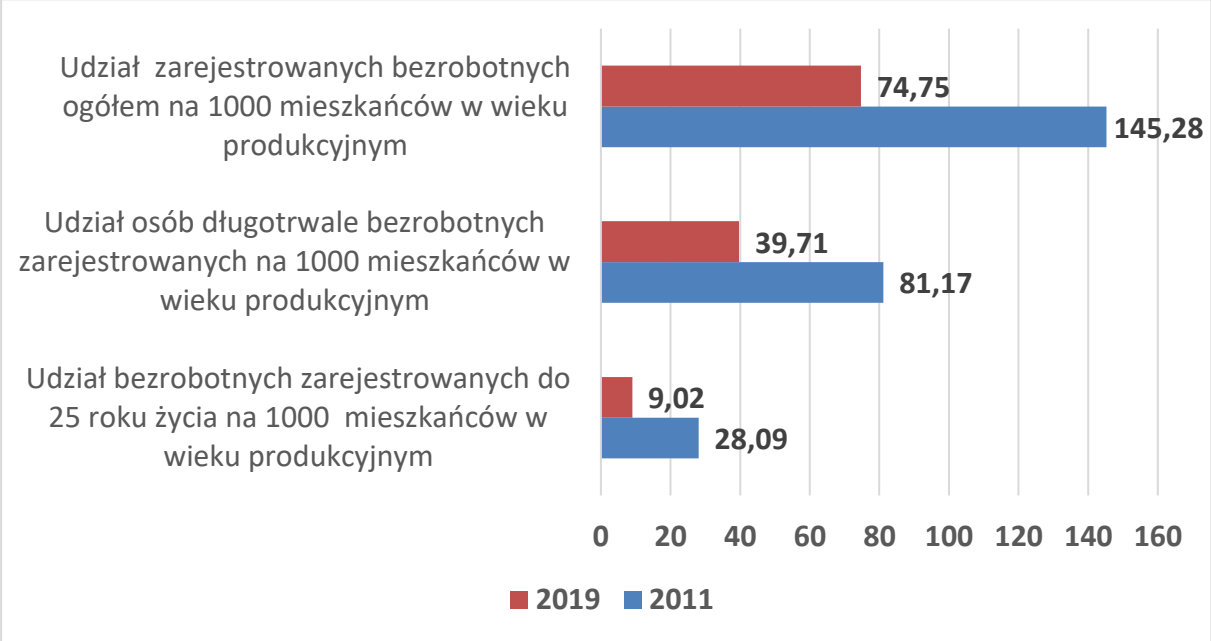

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analiza wybranych wskaźników bezrobocia za lata 2011 – 2019 roku potwierdza ogólnokrajowy trend zmniejszania się bezrobocia w tym okresie. Na obszarze PSC wskaźnik udziału zarejestrowanych bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym spadł na przestrzeni 8 lat do poziomu dwukrotnie mniejszego niż na początku okresu (ze 145,28 do 74,75). Najbardziej znaczący spadek bezrobocia odnotowano w grupie bezrobotnych do 25 roku życia. W tej grupie wiekowej wskaźnik spadł do poziomu prawie 3-krotnie mniejszego (z 28,09 do 9,02). (por. Wykres 34)

Wykres 29 ilustruje dynamikę zmian wybranych wskaźników bezrobocia w latach 2009-2020 na tle dynamiki zmian liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. Choć dynamika zmian wskaźników bezrobocia (ujemna, pozytywnie) jest znacznie większa

niż dynamika zmian liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym (ujemna, negatywnie), to trzeba pamiętać, że spadek liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym paradoksalnie pozytywnie wpływał na wskaźniki bezrobocia (mniejszy mianownik czyli wartość odniesienia).

Tabela 20 Dynamika zmian w zakresie bezrobocia w latach 2009 – 2019

Wskaźnik	2 009	2 014	2 019	Różnica	Dynamika
Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok	15 939	21 684	12 017	-3 922	-24,61
Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym	92 181	90 687	85 424	-6 757	-7,33
Liczba osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym: gimnazjalne i poniżej (dane powiatowe)	26 323	21 096	10 959	-15 364	-58,37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MRL

Konkurencyjność lokalnej gospodarki – atrakcyjność inwestycyjna

Analizując wysokość nakładów inwestycyjnych w firmach funkcjonujących w Strefie Centralnej, widać że w latach 2015 – 2019, w przeliczeniu na 1 mieszkańca były to wielkości zbliżone zaledwie do poziomu 50% wielkości tego wskaźnika w województwie (por. Wykres 35). Sytuację nieco zaciemnia (na korzyść) jednorazowy, wysoki poziom tego wskaźnika w powiecie łobeskim w roku 2015 , związany z realizacją w tym okresie dużej inwestycji spółki Koschem.

Wykres 35 Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (w zł)

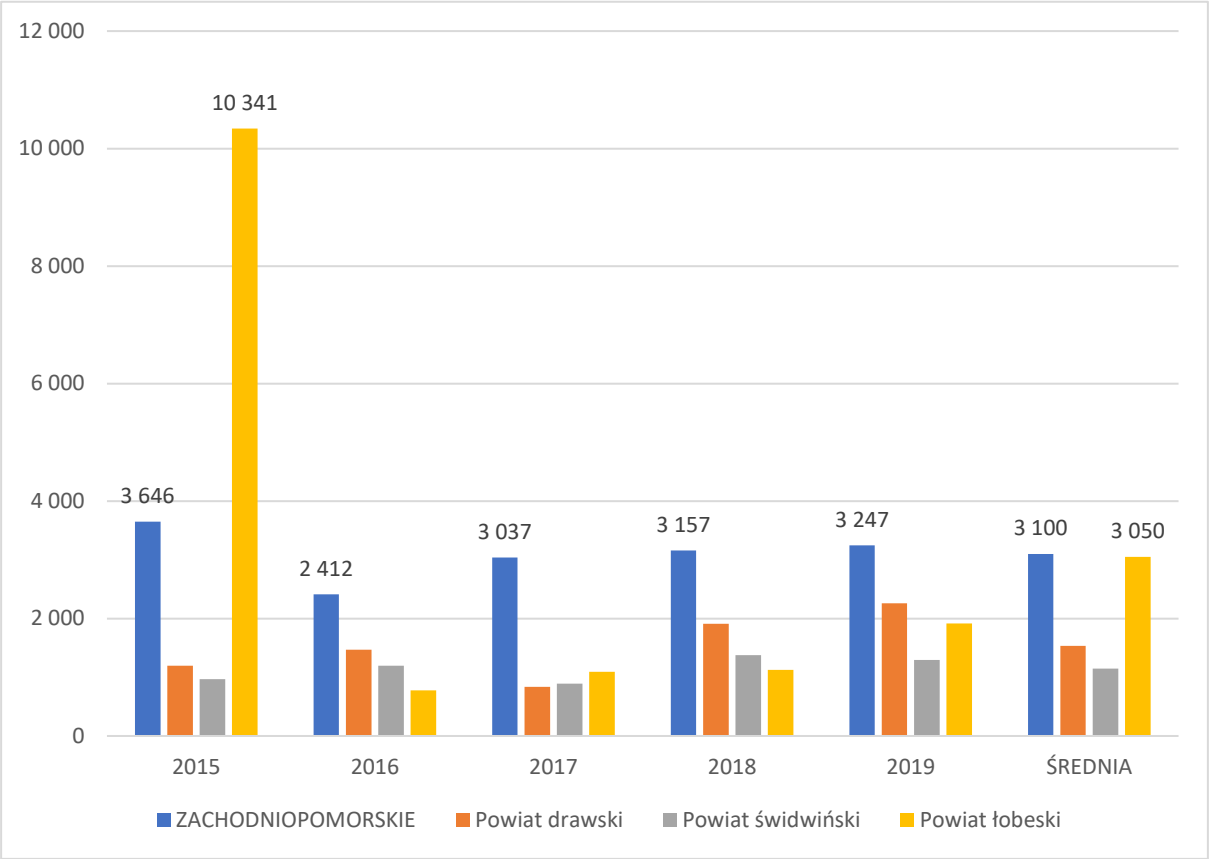

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL

Wykres 36 Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca, Polska = 100

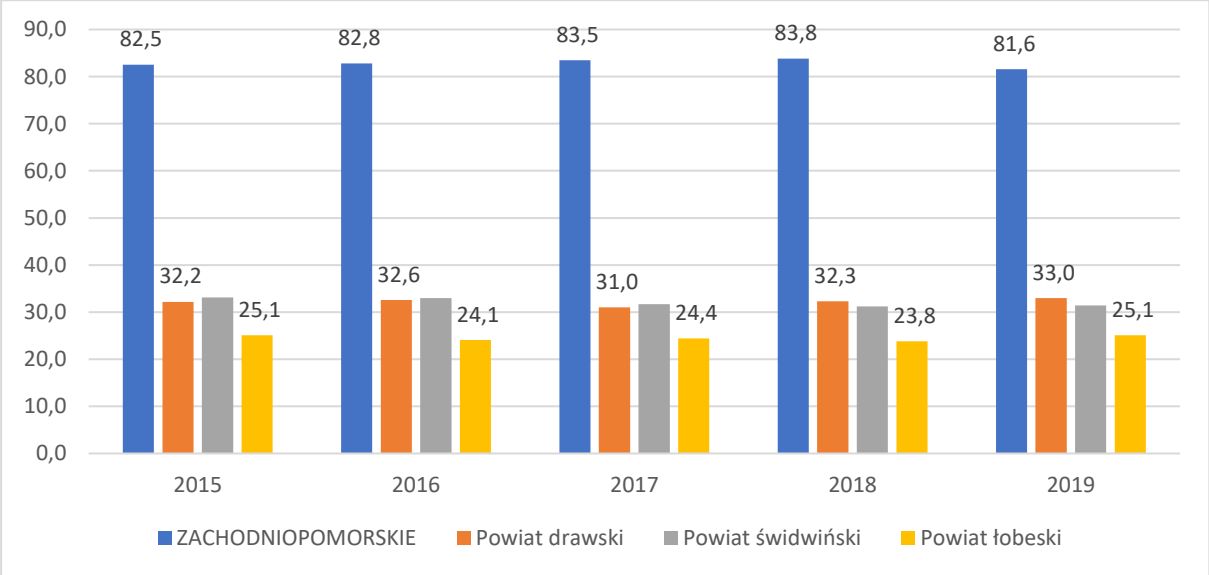

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL

Wskaźniki wartości środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca potwierdzają opinie o słabym uprzemysłowieniu i niskiej atrakcyjności inwestycyjnej obszaru PSC W roku 2019 średni wskaźnik dla 3 powiatów PSC wyniósł około 30% wskaźnika ogólnopolskiego (dla województwa wskaźnik ten wyniósł 81,6%) (por. Wykres 36).

Na obszarze PSC dominują słabe i bardzo słabe wskaźniki ilości m2 powierzchni użytkowych niemieszkalnych przypadających na 1000 mieszkańców (od poniżej 0,2 do 0,4) (por. Mapa 35). Najczęściej jest to przyczyną niskiego poziomu uprzemysłowienia (hale fabryczne, hale warsztatowe, hale magazynowe), stosunkowo małej liczby lokali użytkowych oraz dużych obiektów i centrów handlowo-usługowych.

Mapa 35 Powierzchnia użytkowa niemieszkaniowa w m2 na 1000 mieszkańców

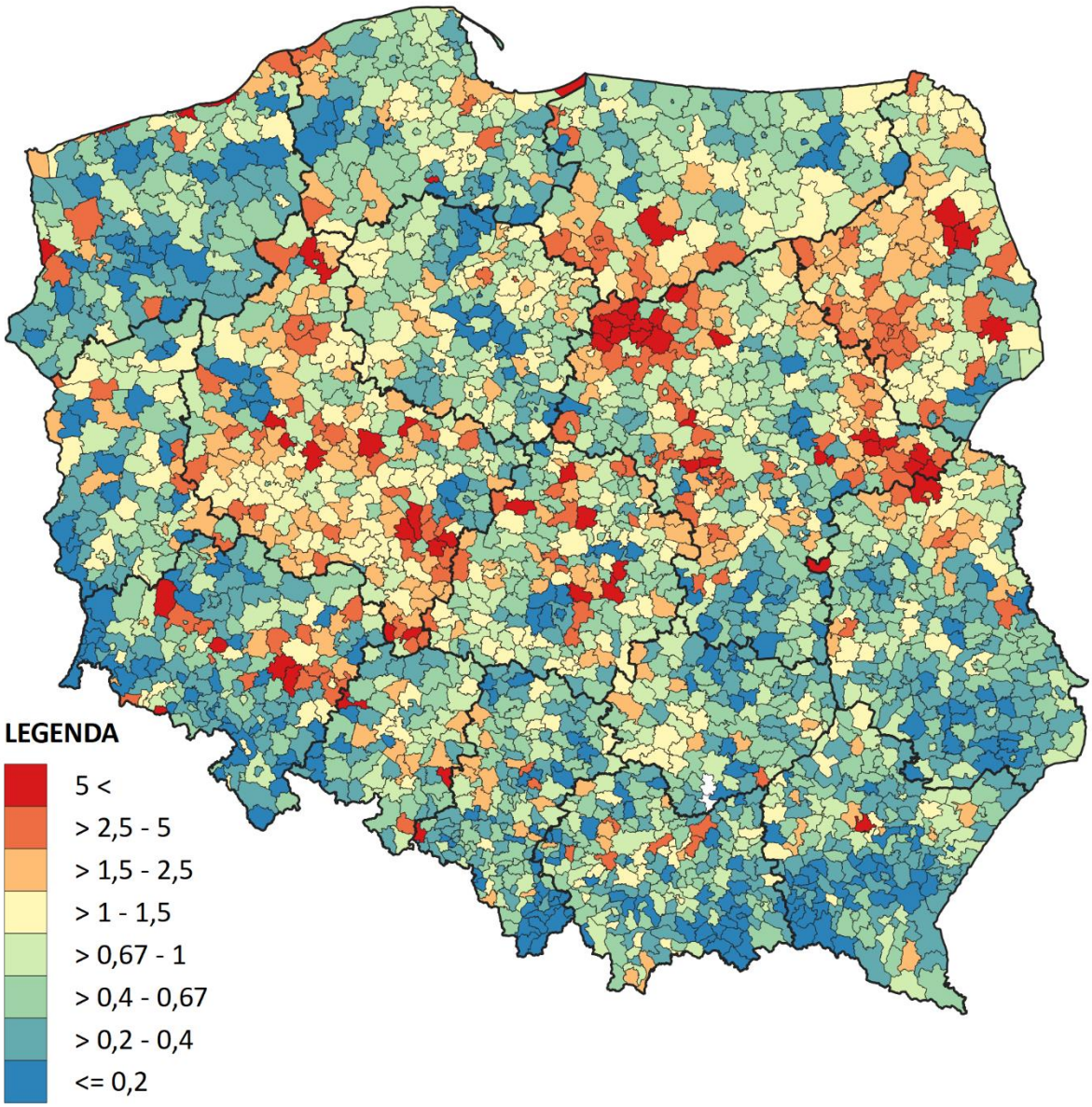

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych BDL

2.2.5 Stan i jakość środowiska na obszarze oraz zagospodarowanie przestrzennego

W ramach grupy porównawczej, wskaźniki: (1) lokalnego środowiska przyrodniczego oraz (2) ładu i struktury przestrzennej były dla obszaru PSC dodatnie, zarówno co do sytuacji w roku 2018 (odpowiednio 0,12 i 0,2) jak i dynamiki w ostatnich 5 latach (nieznacznie dodatnie).

Mapa 36 Formy ochrony przyrody w obszarze partnerstwa

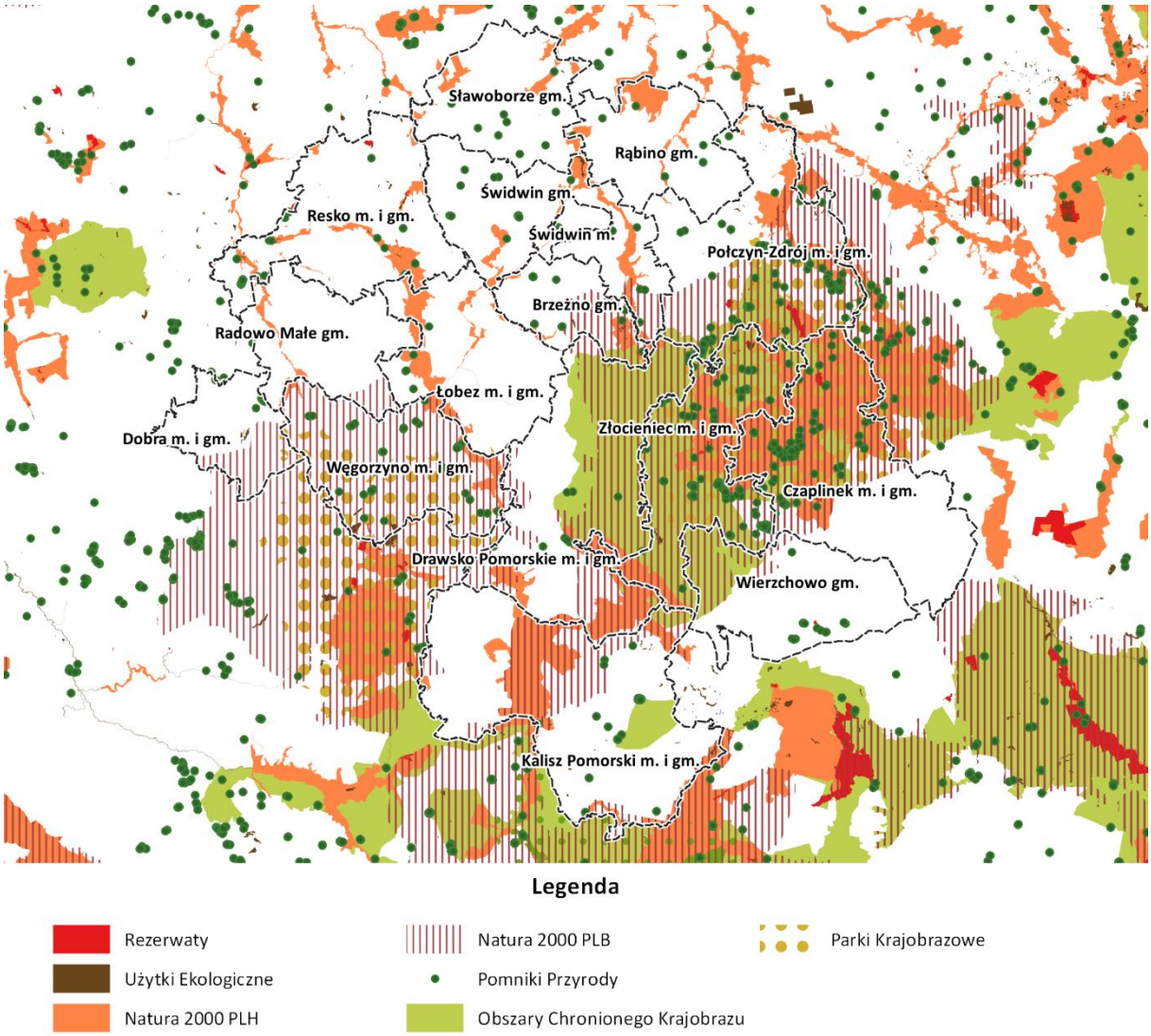

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych Generalnej Dyrekcji Lasów Państwowych

Na obszarze PSC występują 2 obszary chronionego krajobrazu:

- OCK 15 Okolice Kalisza Pomorskiego (2246,6 ha);
- OCK 19 Pojezierze Drawskie (92 616,4 ha), w części zachodniej obejmującej gminy: Połczyn-Zdrój i Świdwin, Brzeżno, Drawsko Pomorskie, Kalisz Pomorski, Złocieniec i Wierzchowo;
- oraz największy w województwie zachodniopomorskim obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000: PLB320019 Ostoja Drawska, o powierzchni 153 906,1 ha.

Lasy dominują w gminach: Kalisz Pomorski, Sławoborze, Wierzchowo, Połczyn Zdrój. Duże jeziora zajmują znaczne powierzchnie gmin Węgorzyno, Złocieniec, Czaplinek i Drawsko Pomorskie.

We wschodniej i południowo-wschodniej części PSC w 1979 roku utworzono **Drawski Park Krajobrazowy** obejmujący najcenniejszy fragment Pojezierza Drawskiego. Park obejmuje obszar 38 360,17 ha, natomiast jego otulina liczy 23 560,41 ha.

W zakresie środowiska przyrodniczego wydzielono na obszarze PSC dwa regionalne korytarze ekologiczne: (1) rzek Regi i Drawy i (2) rzeki Parsęty.

Przez obszar PSC przepływają wyjątkowo atrakcyjne dla miłośników kajakarstwa rzeki: Rega (północna część) i Drawa (południowa część). Obie mają charakterystykę górską, co znacząco zwiększa ich atrakcyjność turystyczną.

Każdy z siedmiu obszarów kulturowo-krajobrazowych, o których mowa w punkcie 1.2 raportu, w części opisującej funkcję turystyczną, zawiera dobrze zinwentaryzowane i opisane zasoby środowiskowe (przyrodnicze). Do najbardziej interesujących pod tym względem należą:

- OKK10 „Dolina Parsęty”;
- OKK12 „Dolina Regi”;
- OKK18 „Pojezierze Drawskie”;
- OKK22 „Szwajcaria Połczyńska”;
- OKK23 „Śladami Gropiusa”.

Główne zagrożenia jakości wód stanowią: zrzuty punktowe ścieków komunalnych, bytowych i przemysłowych, nadmierny pobór wód oraz zanieczyszczenia dopływające do wód ze źródeł rozproszonych. Szczególnie niekorzystny wpływ na środowisko wodne ma wykorzystanie nawozów sztucznych w rolnictwie. Głównym problemem jakości wód jeziornych jest eutrofizacja spowodowana zarówno zanieczyszczeniami ze źródeł komunalnych, jak i rolniczych, które nawet pomimo znacznej redukcji, nadal mają istotny wpływ na stan troficzny jezior oraz wysokie stężenia benzo(a)pirenu, pochodzące z ogrzewania gospodarstw domowych, ruchu samochodowego czy spalania odpadów.

Ważnymi wskaźnikami zagospodarowania przestrzennego umożliwiającymi ocenę stanu środowiska naturalnego są: (1) wskaźnik osób korzystających z sieci wodociągowej (por. Mapa 37) i (2) wskaźnik osób korzystających z sieci kanalizacyjnej (por. Mapa 38).

Mapa 37 Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w roku 2020 (%)

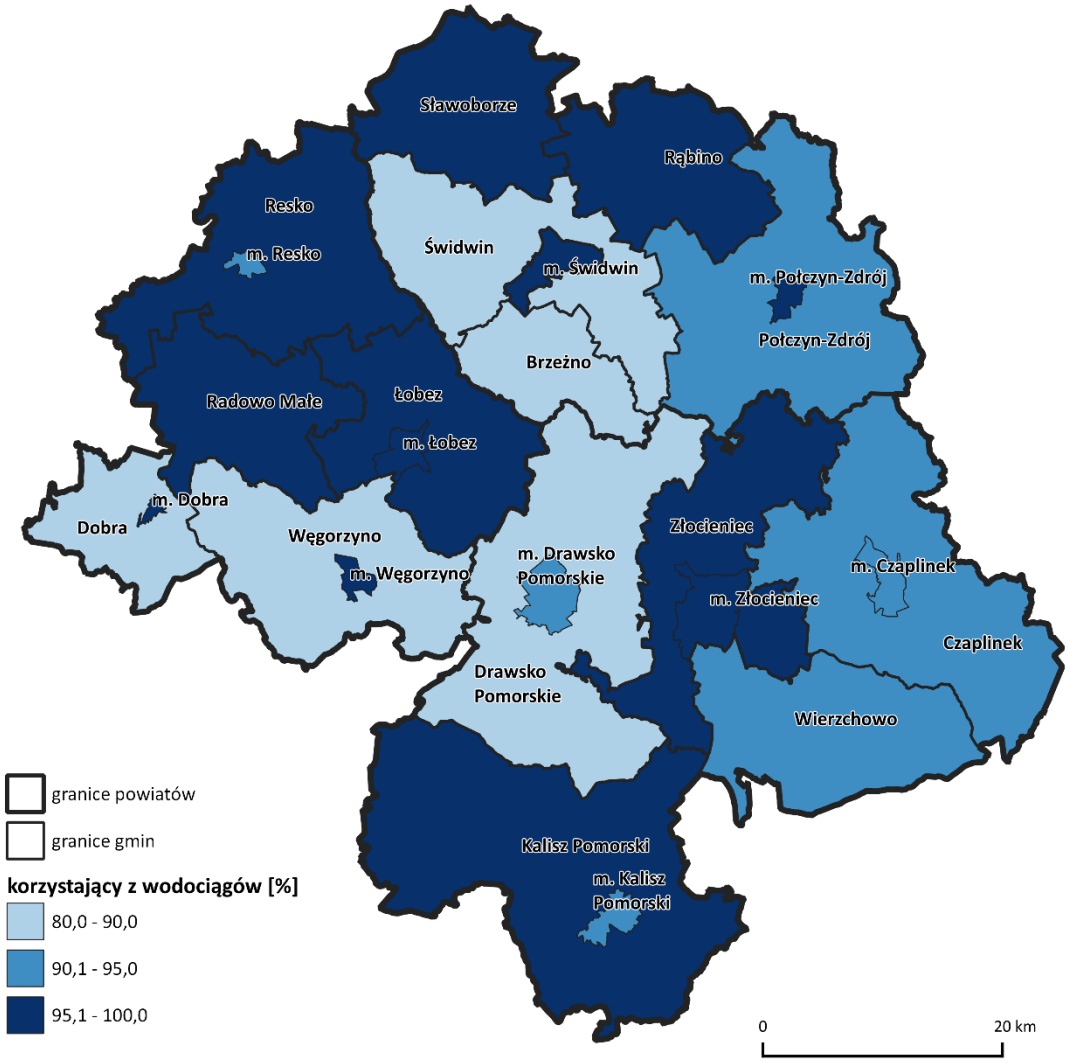

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL

Pod względem dostępności do sieci wodociągowej, w 2020 roku najgorsza sytuacja była na terenach wiejskich gmin: Dobra, Węgorzyno, Świdwin, Brzeżno i Drawsko Pomorskie (od 80 do 90 %).

Pod względem dostępności do sieci kanalizacyjnej, w 2020 roku najgorsza sytuacja była na terenach wiejskich gmin: Węgorzyno i Czaplinek. Trzeba jednak dodać, że przedstawione dane nie uwzględniają znacznej liczby przydomowych, ekologicznych oczyszczalni zbudowanych na wsiach w ramach inwestycji prowadzonych przez Zachodniopomorski Związek Strefy Centralnej, dofinansowanych ze środków Wojewódzkiego i Narodowego Funduszu Zdrowia. W planach Związku na najbliższe

lata są inwestycje w zakresie kanalizacji ściekowej i przydomowych oczyszczalni, głównie na terenie gminy Węgorzyno. Budowa przydomowych, ekologicznych oczyszczalni jest uzasadniona ze względu na zdecydowanie niższe koszty uzyskania efektu ekologicznego w zabudowie rozproszonej.
Wraz ze zmniejszaniem się liczby ludności coraz większego znaczenia nabiera postulat ograniczenia suburbanizacji peryferyjnych terenów miejskich. Nie zahamowanie tego procesu, szczególnie w rejonie Świdwina, Łobza i Drawska Pomorskiego, skutkować będzie nieracjonalnym wzrostem kosztów budowy i utrzymania infrastruktury technicznej, w tym sieci wodno-kanalizacyjnych.

Mapa 38 Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w roku 2020 (%)

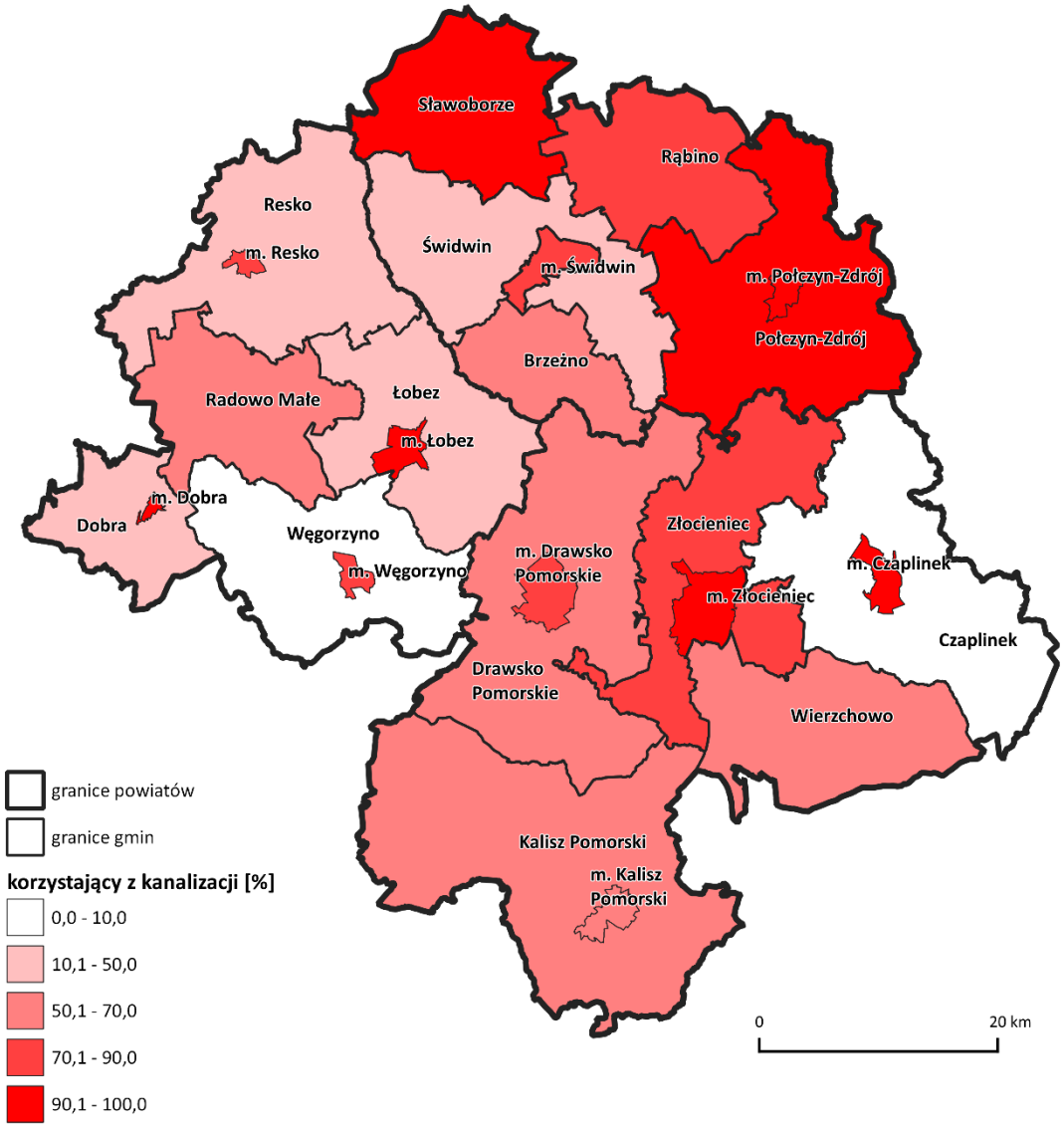

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL

Zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami, wydanymi na podstawie dyrektyw unijnych, stosunek odpadów selektywnie zebranych (bez odpadów budowlano-remontowych) do całego strumienia zebranych odpadów powinien w 2020 stanowić minimum 50 proc. Wg danych za rok 2019 średni wskaźnik dla gmin z obszaru PSC wyniósł 31,22 %. (Źródło: BDL). Najwyższy wskaźniki osiągnęły gminy miejskie: Połczyn Zdrój i Drawsko Pomorskie (ponad 41,5%), najniższy (poniżej 25%) gminy Czaplinek i Złocieniec. Prawdopodobnie żadna z gmin obszaru PSC nie osiągnęła tego wskaźnika na koniec 2020 roku i z tego tytułu grożą im poważne konsekwencje finansowe w przyszłości. Gwałtownie rośnie od kilku lat wysokość tzw. opłaty

marszałkowskiej (koszt złożenia 1 tony odpadu do kwater), wzrastają koszty recyklingu, transportu odpadów do miejsc ich składowania i utylizacji.
Gminy z obszaru PSC dużą część spraw związanych z gospodarką odpadami realizują poprzez Związek Komunalny R-XXI i Międzygminne Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. w Wardyniu Górnym (vide p. 1.3 raportu). W ramach tych struktur należy szukać optymalnych sposobów rozwiązania problemu.

Obecność wojska na obszarze PSC daje wiele korzyści mieszkańcom i gminom, ale jest również poważną uciążliwością. Gminy uwzględniają to w swoich działaniach dotyczących ochrony środowiska. Mają również obowiązek uwzględniać strategiczne interesy kraju w zakresie obronności (np. dotyczące lokalizacji poligonów w gminach Drawsko Pomorskie i Kalisz Pomorski oraz funkcjonowania lotniska i strefy ochronnej urządzeń pomiarowych stacji radarowej w Świdwinie).

Na obszarze Strefy Centralnej zlokalizowane są następujące kompleksy wojskowe: Złocieniec, Oleszno, Cybowo, Drawno, Świdwin, .

Część z nich posiada strefy ochronne dla terenów zamkniętych, ustalone w aktach planistycznych gmin wraz z akceptacją samorządów terytorialnych co do ich zakresu: Są to: 1098 Siemczyno, 1219 Drawno (w części położonej w Gminie Kalisz Pomorski), 5010 Oleszno . Pozostałe strefy ochronne znajdują się na etapie procedowania przez gminy.

2.2.6 Inne, specyficzne, szczególne dla obszaru partnerstwa

W ramach perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020, na obszarze PSC przewidziano do realizacji i potwierdzono to w różnych dokumentach strategicznych (szczebla krajowego i regionalnego), następujące **inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym** (por. Mapa 42):

- Likwidacja „wąskich gardeł” na drogach krajowych poprzez budowę obwodnicy Węgorzyna (DK nr 20);
- Zwiększenie retencji jeziorowej i korytowej w Województwie Zachodniopomorskim – Etap I - Jezioro Gągnowo” (powiat Drawsko Pomorskie);
- Budowa kolejnych instalacji szeroopasmowego Internetu (powiat łobeski);
- Modernizacja państwowej linii kolenowej nr 202.

Jako zadania o znaczeniu regionalnym do realizacji przez samorząd województwa, wyznaczono między innymi (por. Mapa 43):

- Budowa sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego: Trasa Pojezierna.
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 163 na odcinku Połczyn-Zdrój-Czaplinek.
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 152 na odcinku Starogard-Świdwin.
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 152 na odcinku Świdwin-Połczyn-Zdrój.
- Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 151 na odcinku Świdwin–Łobez.
- Rewitalizacja linii kolejowej nr 210 na odcinku Szczecinek-Runowo. Pomorskie (zadanie rządowe realizowane na podstawie KT przez samorząd województwa ze środków RPO WZ).

projekty rezerwowe:

- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 163 na odcinku Białogard-Połczyn-Zdrój (listarezerwowa bez finansowania).
- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 173 na odcinku Połczyn-Zdrój-Drawsko Pomorskie.
- Rozbudowa ul. Przemysłowej i ul. Bocznej w miejscowości Łobez.

Inwestycje drogowe i kolejowe w województwie zachodniopomorskim, z uwzględnieniem obszaru PSC, ilustrują odpowiednio: Mapa 44 i Mapa 45. Inwestycje pokazane na mapach od numeru 42 do 45 w zdecydowanej większości zostały już zakończone lub są na końcowym etapie realizacji.

Na koniec warto również wspomnieć o inwestycjach które zaplanowano i po części zrealizowano już w obrębie instalacji komunalnej Wardyń Górny:

- budowa instalacji do recyklingu zużytych opon,
- budowa instalacji fotowoltaicznej,
- rozbudowa i modernizacja miejsc magazynowania i przetwarzania odpadów.
- budowa punktu zbierania odpadów selektywnych w Połczynie-Zdroju.

Mapa 39 Inwestycje celu publicznego wynikające z dokumentów rządowych

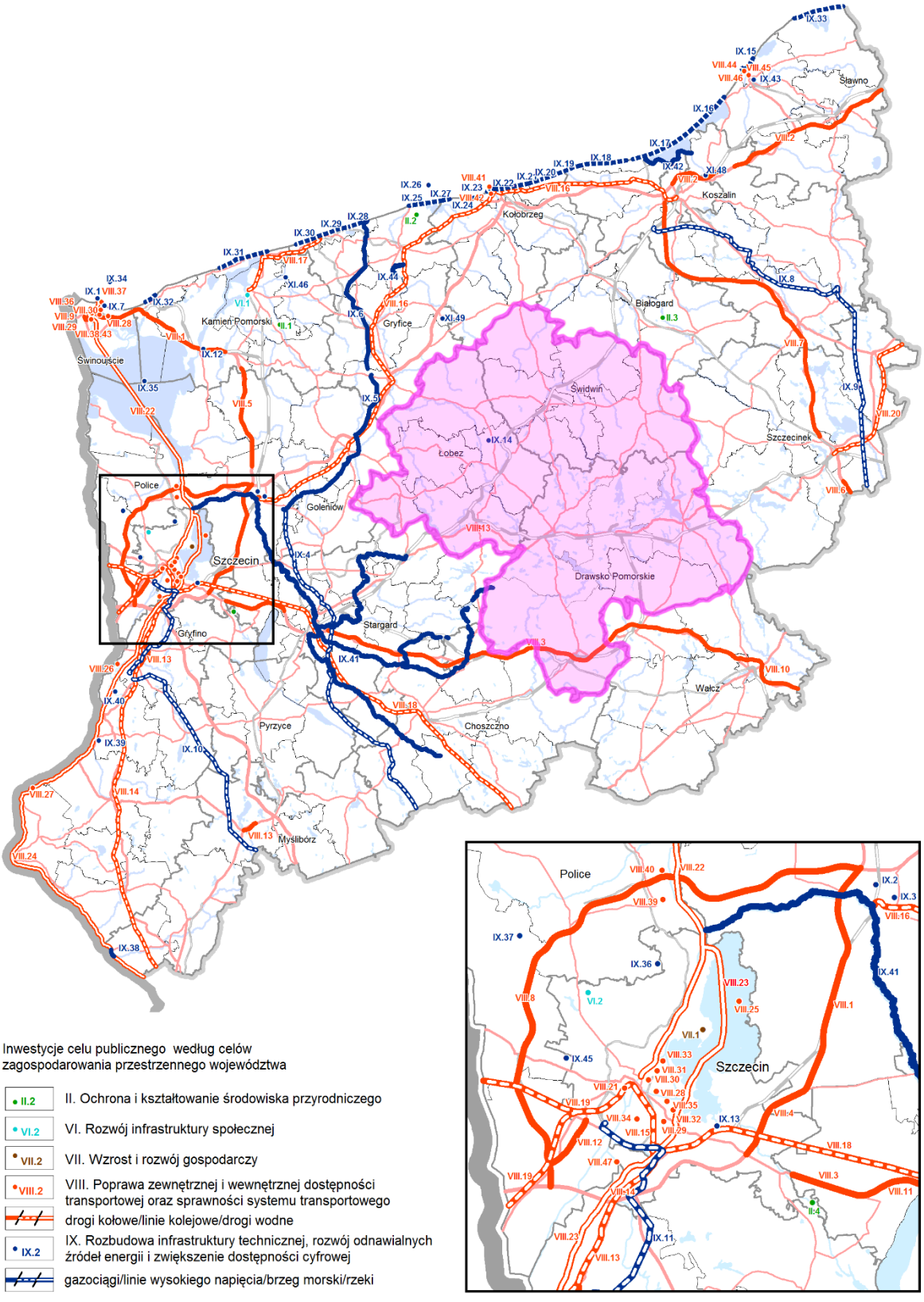

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Mapa 40 Inwestycje celu publicznego wynikające z dokumentów wojewódzkich

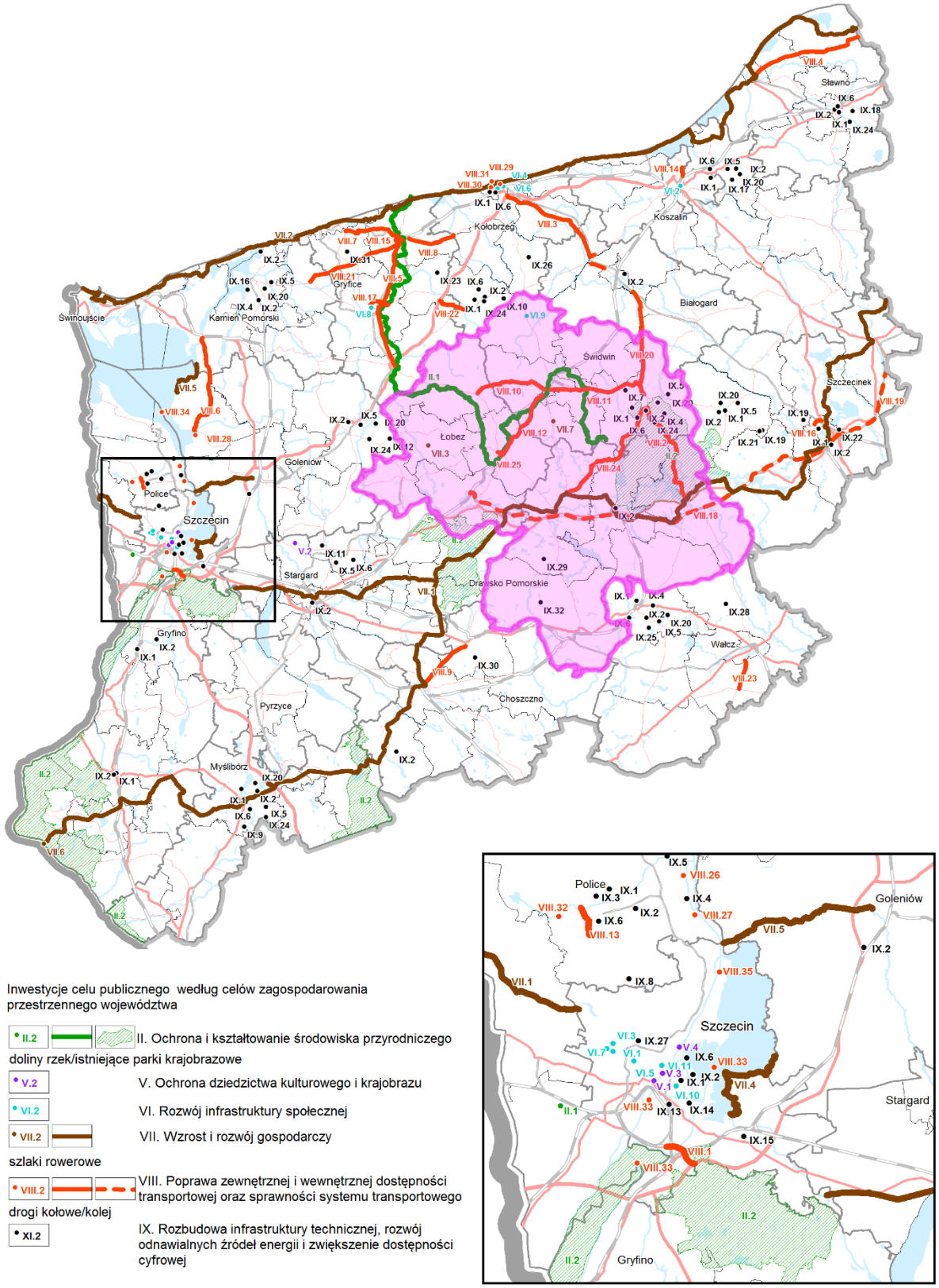

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Mapa 41 Strefa Centralna w ramach układu drogowego województwa z oznaczonymi priorytetowymi inwestycjami w zakresie drogownictwa

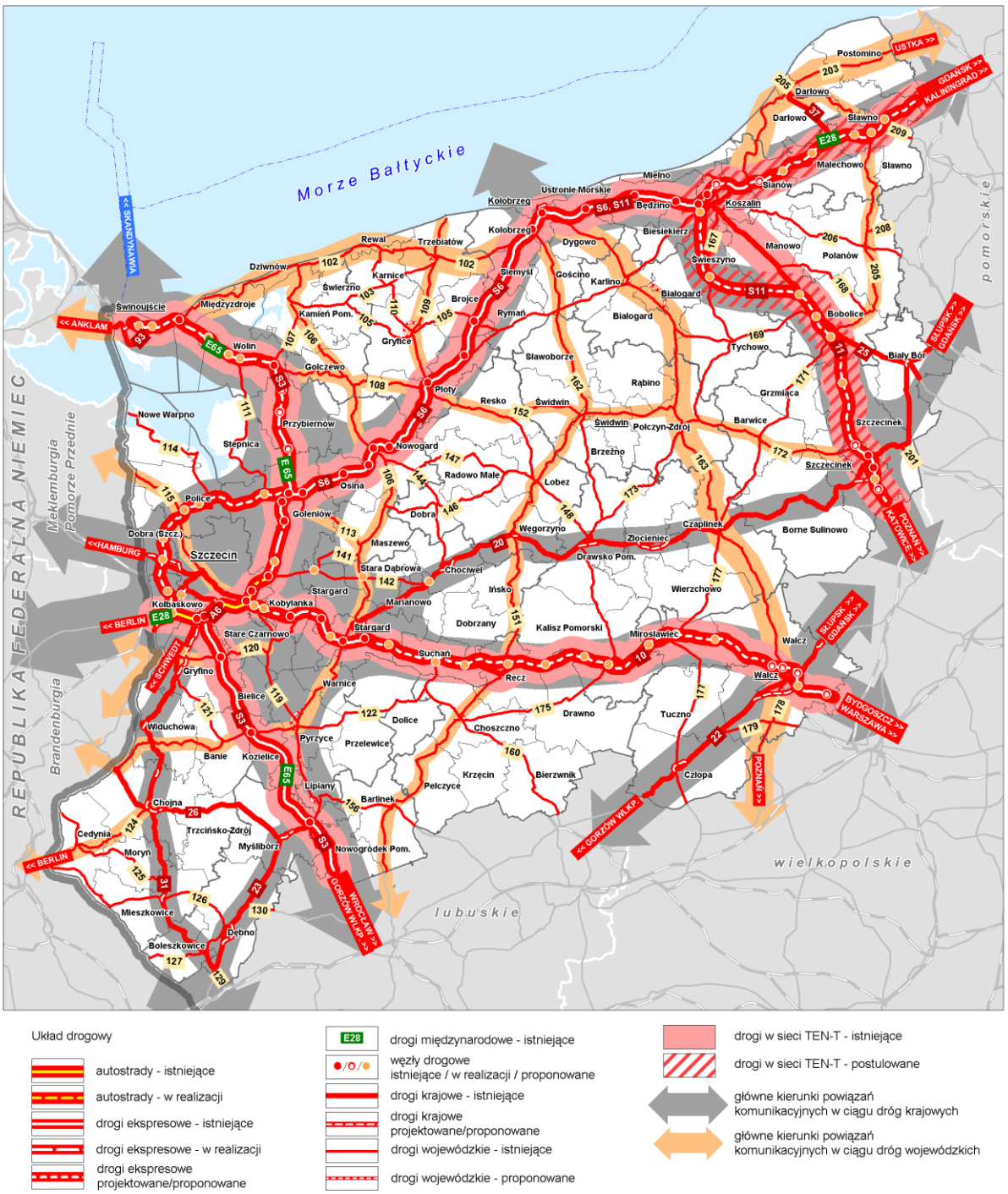

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Mapa 42 Infrastruktura transportowa województwa z wydzieleniem Strefy Centralnej

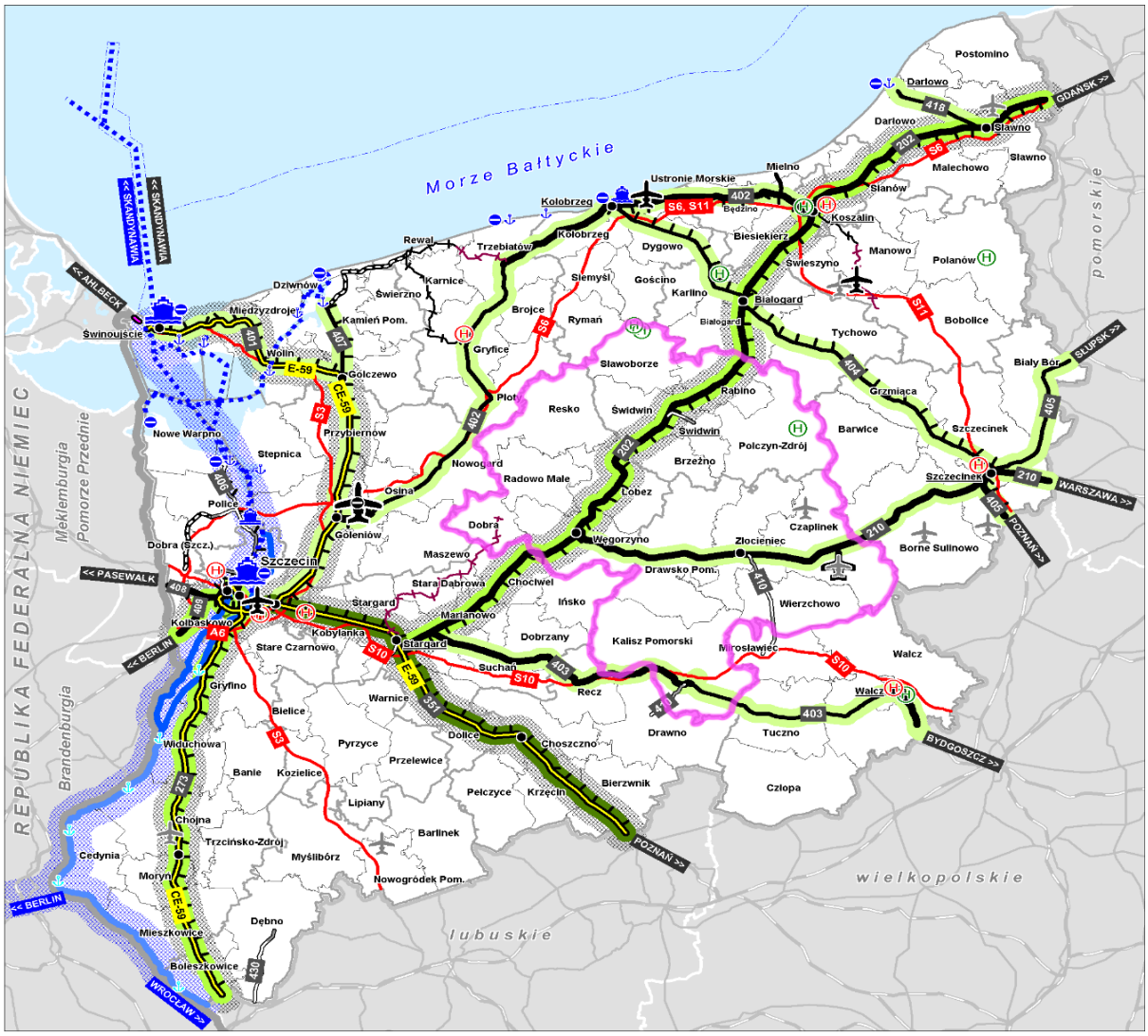
Morze Bałtyckie
REPUBLIKA FEDERALNA NIEMIEC
Mekleburgia Pomorze Przednie
Brandenburgia
pomorskie
wielkopolskie
lubuskie
Szczecin
Świnoujście
Kołobrzeg
Darłowo
Sławno
Koszalin
Białogard
Stargard
Police
Nowe Warpno
Gryfino
Chojna
Myślibórz
Trzcińsko-Zdrój
Cedynia
Gryfice
Wolin
Goleniów
Nowogard
Łobez
Barlinek
Nowogródek Pom.
Dębno
Mieszkowice
Boleszkowice
Choszczno
Drawsko Pom.
Wałcz
Piła
Złocieniec
Szczecinek
Białogard
Kołobrzeg
Ustronie Morskie
Mielno
Darłowo
Postomino
Sławno
Malechowo
Słupsk
Bobolice
Tychowo
Biały Bór
Grzmiąca
Barwice
Polczyn-Zdrój
Resko
Świdwin
Rąbino
Karlino
Gościno
Dygowo
Biesiekierz
Sianów
Manowo
Polanów
Świeszyno
Darłowo
Trzebiatów
Rewal
Karnice
Świerzno
Dziwnów
Międzyzdroje
Kamień Pom.
Brojce
Ryman
Sławoborze
Plot
Przybiernów
Osina
Radowo Małe
Dobra
Węgorzyno
Maszewo
Stara Dąbrowa
Chociwel
Mańanowo
Dobrzany
Stare Czarnowo
Kobylanka
Kołbaskowo
Dobra (Szcz.)
Stepnica
Lipiany
Pyrzyce
Przelewice
Banie
Kozielice
Widuchowa
Bielice
Warnice
Suchań
Recz
Dolice
Pelczyce
Krzęcin
Bierzwnik
Człopa
Drawno
Tuczno
Kalisz Pomorski
Mirosławiec
Wierzchowo
Czaplinek
Borne Sulinowo
Lobez
Ińsko
Brzeżno
Świdwin
Szczecinek
Walcz
Barlinek
Myślibórz
Dębno
Gryfice
Kamień Pom.
Międzyzdroje
Świnoujście
Wolin
Goleniów
Police
Stargard
Szczecin
Nowe Warpno
Nowogard
Radowo Małe
Łobez
Węgorzyno
Drawsko Pom.
Złocieniec
Czaplinek
Borne Sulinowo
Wałcz
Piła
Szczecinek
Białogard
Kołobrzeg
Ustronie Morskie
Darłowo
Sławno
Koszalin
Mielno
Malechowo
Słupsk
Bobolice
Tychowo
Biały Bór
Grzmiąca
Barwice
Polczyn-Zdrój
Resko
Świdwin
Rąbino
Karlino
Gościno
Dygowo
Biesiekierz
Sianów
Manowo
Polanów
Świeszyno
Darłowo
Postomino

Poza liniami 202 i 210 na obszarze PSC występują dwa odcinki linii kolejowych o znacznie mniejszym znaczeniu: 410 Złocieniec – Kalisz Pomorski (częściowo eksploatowana tylko na potrzeby wojska) i 420 Worowo – Płoty–Wysoka Kamieńska. Obie linie mają być zmodernizowane a linia nr 410 reaktywowana na potrzeby przewozów cywilnych.

2.2.7 Podsumowanie

- Skutki prognozowanych zmian demograficznych, czynią demografię obszarem kluczowych wyzwań na najbliższe lata.
- Największe wyzwania demograficzne obszaru to odpływ ludzi młodych, tj. w wieku produkcyjnym mobilnym i związany z tym odpływ populacji w wieku 0-14 lat oraz wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, w szczególności w wieku 65+.
- Dalszy spadek liczby mieszkańców będzie prowadził do pogłębiania się zjawiska utraty funkcji społeczno-gospodarczych, a ciężar utrzymania obszaru będzie przesuwać się na osoby w wieku produkcyjnym niemobilnym, przedemerytalnym i emerytalnym;
- Kurczenie się populacji to także wyższe jednostkowe koszty utrzymania infrastruktury – zarówno zasobów prywatnych, jak i komunalnych.
- W konsekwencji zmian demograficznych na rynek pracy będzie dopływała mniejsza liczba osób, niż z niego odpływała.
- Słaba dostępność komunikacyjna obszaru PSC może być zrównoważona działaniami umożliwiającymi lepsze wykorzystanie endogennych czynników rozwoju.
- Niekorzystne trendy związane z depopulacją i emigracją ludzi młodych może złagodzić/powstrzymać rozwój lokalnej przedsiębiorczości, lokalnych usług oraz różnych form budownictwa mieszkaniowego.
- Na terenie PSC szczególnego zaangażowania wymaga obszar przedsiębiorczości; działania w tym zakresie partnerzy mogliby prowadzić wspólnie we współpracy z lokalnymi grupami działania (kreowanie pozytywnych postaw przedsiębiorczych, wspieranie i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości).
- Jednostki chorobowe, które stanowią główne wyzwania zdrowotne obszaru PSC: nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzela i płuc, jelita grubego, odbytnicy i odbytu, szyjki macicy, pęcherza moczowego, cukrzyca, choroby układu krążenia, udar, samobójstwa, choroby układu trawiennego i choroby przewlekłe wątroby; biorąc pod uwagę konieczność poprawy dostęponości do opieki zdrowotnej, wyrażoną przez mieszkańców PSC w badaniach

ankietowych, profilaktyka zdrowotna wydaje się być zakresem tematycznym, który podmioty partnerstwa mogłyby realizować wspólnie;

- Znaczna część obszaru PSC charakteryzuje się dużymi walorami przyrodniczymi i środowiskowymi (lasy, jeziora, rzeki, dobra jakość wód i powietrza) i objęta jest różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu.
- Restrykcyjne formy ochrony środowiska obowiązujące na znacznej części obszaru PSC zmniejszają atrakcyjność inwestycyjną obszaru, za wyjątkiem inwestycji związanych z ekoturystyką i innymi, niszowymi rodzajami turystyki w pełni respektującymi wymogi ochrony środowiska.
- Brak kanalizacji sanitarnej i ekologicznych przydomowych oczyszczalni ścieków na części terenów wiejskich i małych miast oraz zanieczyszczenie wód wywołane stosowaniem na dużą skalę nawozów sztucznych w rolnictwie negatywnie wpływają na ekologiczny wizerunek obszaru.
- Niedostateczny poziom selektywnie zebranych odpadów w relacji do ogółu odpadów grozi wielu gminom poważnymi sankcjami finansowymi i wymaga radykalnych działań samorządu lokalnego we współdziałaniu z mieszkańcami, spółdzielniami i wspólnotami mieszkaniowymi.
- Dalszego wzmocnienia wymagają działania ukierunkowane na sektor turystyki, rozwój szkolnictwa zawodowego, wykorzystania zasobów OZE.
- Konieczna eliminacja/ograniczanie występujących lub potencjalnych konfliktów przestrzennych. Konflikty przestrzenne utrudniają funkcjonowanie terenów, generują chaos przestrzenny i znaczące koszty społeczne i postępującą suburbanizację.
- Funkcjonalny ład przestrzenny może stanowić podstawę współpracy i racjonalności działań podejmowanych przez podmioty publiczne, gospodarcze i mieszkańców – użytkowników obszaru PSC.

3. Analiza potencjałów, barier i potrzeb rozwojowych obszaru partnerstwa

3.1 Potencjał obszaru partnerstwa

Potencjały obszaru partnerstwa to przede wszystkim posiadane zasoby, oferowane produkty i usługi, które przynoszą lub mogą przynieść korzyści bezpośrednie (dochody) lub pośrednie poprzez wytworzenie wartości istotnej dla mieszkańców i interesariuszy partnerstwa.

Tabela 21 Ranking zasobów Partnerstwa PSC zbudowany na podstawie przeprowadzonych badań

Nazwa zasobu	Znaczenie dla obszaru
Poligon drawski - Centrum Szkolenia Wojsk Lądowych	7,50
Lotnisko Wojskowe Świdwin	7,50
Drawski Park Krajobrazowy	8,00
Rzeki: Drawa i Rega oraz jeziora (np. jeziora: Drawsko, Siecino, Bukowiec)	8,17
Status Obszary Natura 2000 (największy obszar ochrony ptaków w WZ)	7,00
Kompleksy leśne	8,17
Obszary rolne - zwarte, o dużej powierzchni	6,83
Rozpoznawalność obszaru jako związanego z wojskiem i turystyka wodną	6,58
Zabytki: zamek w Świdwinie, Siemczyno, młyn nad Starą Regą w Tarnowie	6,67
Pozostałe zabytki (obiekty sakralne, budownictwo szachulcowe, Wzgórze Borków)	5,83
Dziedzictwo kulturowe, tradycje, tożsamość mieszkańców	2,50
Baza noclegowa (turystyka)	7,00
Park Wodny Relax w Świdwinie	5,92
Gospodarstwa agroturystyczne	4,50
Baza i infrastruktura kajakowa (w tym szlak im. Jana Pawła II)	8,00
Infrastruktura szlaków turystycznych i przyrodniczych (rowery, kajaki, konie, nordic walking)	4,00
Szkoły branżowe	6,00
Centrum Popularyzujące Naukę w Świdwinie	7,50
Spółka autobusowa PKS Złocieniec	5,00
Drawskie Centrum Specjalistyczne - szpital powiatowy	5,92
Szpital Powiatowy w Połczynie Zdroju	5,83

Instruktura instytucji opieki społecznej	4,08
Infrastruktura sportowa	5,33
Infrastruktura drogowa i kolejowa	5,75
Infrastruktura techniczna (WOD-KAN, CIEPŁO, GAZ)	6,00
Infrastruktura techniczna (GOSP.ODPADAMI)	5,58
Infrastruktura techniczna (INTERNET SZEROKOPASMOWY)	4,83
Funkcjonowanie LGD - trzy na terenie Partnerstwa	7,08
Administracja powiatowa - 3 Starostwa Powiatowe	6,92
Centrum Aktywizacji Biznesu w Świdwinie	4,50
Strefa Przemysłowa w Łobzie	5,25
Związek Zachodniopomorskiej Strefy Centralnej	5,67
Regionalne Centrum Odzysku i Recyklingu w Wardyniu Górnym	7,00
Zakłady Lecznictwa Uzdrowiskowego	8,00
Firmy: Browar Połczyn-Zdrój, Kabel Technik, KPPD Szczecinek, Ferro Plast	8,50
Duża aktywność mieszkańców (NGO-s, koła gospodyń wiejskich)	4,50

Tabela 22 Ranking produktów Partnerstwa PSC zbudowany na podstawie przeprowadzonych badań

Nazwa produktu	**Wartość dodana dla partnerstwa**	**Potencjał i perspektywy rozwoju**
Usługi na rzecz wojska	7,00	8,00
Oferta usług z grupy Ekoturystyka	4,00	8,50
Oferta usług z grupy Agroturystyka	3,50	7,50
Oferta turystyczna obiektów typu Siemczyno, Młyn nad Starą Regą, Pałac Cieszyno	6,00	8,00
Oferta usług z grupy Turystyka wodna	4,92	9,00
Festyn lotniczy w Świdwinie	4,33	6,00
Oferta Parku Wodnego Relax w Świdwinie	5,00	6,00
Oferta sportowo-rekreacyjna (np.Bieg o strzałe w Resku, Bieg Borków, Dycha Świdwińska, Wyścigi crossowe w Połczynie, MTB wyścigi rowerów górskich w Połczynie, Świeto Wody w Brzez)nie	3,42	6,00
oferta dla kajakarzy	6,50	8,00
Oferta edukacyjna szkół średnich	4,33	7,50
Oferta edukacyjna Centrum Popularyzującego Naukę w Świdwinie	3,50	8,00
Produkty rolne (nie przetworzone)	6,17	5,75
Produkty przetwórstwa rolnego	4,92	6,92
Produkty przetwórstwa drewna (np.. IKEA Resko)	4,42	8,00
Produkty gospodarki leśnej	4,42	6,00
Produkty oparte na OZE	3,83	7,58

Produkty innych branż funkcjonujacych już na obszarze (branże: elektrotechnika, produkcja plastików, odzież ochronna)	6,00	6,17
Nowe działalności gospodarcze (jakie) (np.. w nowych strefach gosp. w Świdwinie i w Łobzie)	2,00	6,42
Oferta usług opiekuńczo-rehabilitacyjnych (np.. Centrum opiekuńczo - rehabilitacyjne w Resku)	5,00	6,00
Oferta usług uzdrowiskowych (Połczyn Zdrój)	5,08	7,00
Oferta usług medycznych (szpitale, podstawowa opieka lekarska)	4,08	4,00
Oferta dla turystyki kwalifikowanej (z wyłaczeniem turystyki wodnej)	5,00	7,00
Oferta LGD	5,08	5,25
Oferta Powiatowego Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Drawsku Pomorskim		
Święto Drawy w Złocieńcu, Baba Wielkanocna, Jarmark Ogórkowy, Festiwal Orkiestr Łobez	4,00	5,00
Oferta dla wędkarzy	4,00	7,00
Oferta dla żeglarzy	4,00	5,50

Zidentyfikowanie najistotniejszych produktów wskazuje powiązanie z funkcjami istotnymi dla obszaru partnerstwa. Kluczowe są produkty powiązane z funkcją turystyczną i atrakcyjnością gospodarczą w kontekście współpracy z wojskiem i wykorzystania jego potencjału dla rozwoju obszaru PSC.

Rzucająca się w oczy obecność wojska jest cechą wyróżniającą obszar Partnerstwa PSC nie tylko w ramach województwa zachodniopomorskiego. Jest ona szczególnie widoczna w okolicach Świdwina, Drawska Pomorskiego, Złocieńca i Kalisza Pomorskiego. Wojsko odgrywa ogromną rolę w życiu społecznym i gospodarczym tej części obszaru PSC
Wiąże się to z lokalizacją ważnych dla polskiej armii i NATO jednostek wojskowych, między innymi:

1/ 21 Bazy Lotnictwa Taktycznego w Świdwinie,

2/ kompleksu poligonów w na terenie gmin Kalisz Pomorski i Drawsko Pomorskie.

Ad. 1

„Zgodnie z upublicznionymi informacjami, 21. Baza Lotnictwa Taktycznego w Świdwinie przejdzie w najbliższych latach poważną modernizację. Zmiany pozwolą na stacjonowanie w niej nowoczesnych, wielozadaniowych samolotów bojowych, które zastąpią obecnie eksploatowane maszyny myśliwsko-bombowe Su-22M4/UM3K.

Świdwin może stać się bazą dla jednej z eskadr samolotów 5. generacji Lockheed Martin F-35A Lightning II. Możliwe również, że zostaną przeniesione tam F-16 Jastrząb”.

https://radar.rp.pl/wojsko-polskie/20134-opoznienia-w-modernizacji-21-bazy-lotnictwa-taktycznego-w-swidwinie

Ad. 2

*„Poligon "Drawsko", zajmujący **obszar o powierzchni 40 tys. ha**, jest największym i jednocześnie najnowocześniejszym ośrodkiem szkolenia wojsk lądowych w Polsce. Na terenie tego kompleksu znajdują się m.in. nowoczesne zautomatyzowane strzelnice dla załóg wozów bojowych. W centrum szkolenia urządzono ponadto strzelnice: artyleryjską, nawodną, piechoty, a także ośrodki szkolenia przeciwchemicznego, forsowania przeszkód wodnych, szkolenia specjalnego, rzutnię granatów ręcznych oraz dwa lotniska polowe. Zaplecze logistyczne **stanowią obozowiska mogące pomieścić jednorazowo 3000 żołnierzy**.*

*Doskonałe wyposażenie poligonu decyduje o tym, że na ćwiczenia przyjeżdżają tu **wojska wszystkich krajów NATO** (Brytyjczycy, Włosi, Niemcy, Belgowie, Holendrzy i Amerykanie) - jest to bowiem najbardziej atrakcyjne centrum szkolenia wojsk lądowych w Europie. **Poligon zajmuje trzecią część gminy Drawsko Pomorskie** i ponad połowę gminy Kalisz Pomorski.”*
http://www.polskaniezwykla.pl/web/place/14343,drawsko-pomorskie-najwiekszy-poligon-w-europie.html

Pobocznym efektem wieloletniej obecności wojska na tych terenach jest lądowisko w miejscowości Broczyno, położone 7 kilometrów na południowy wschód od Czaplinka.

„Lądowisko powstało w 2009 roku terenie byłego wojskowego lotniska Czaplinek-Broczyno. wybudowanego w latach 50-tych XX wieku dla 6 Pułku Lotnictwa Myśliwsko-Szturmowego z Piły. Dysponuje jedną betonową drogą startowa z nawierzchnią asfaltową o długości 2300 m. Lotnisko jest w wykazie Urzędu Lotnictwa Cywilnego, w kategorii - inne miejsce do wykonywania startów i lądowań – co także oznacza maksymalną masę do startu statku powietrznego do 5 700 kg. Brak jest przydziału częstotliwości radiowej”.

(https://www.polot.net/pl/lotnisko_w_czaplinku_broczynie_2009r)

Lądowisko należy do gminy Czaplinek.

W badaniach ankietowych mieszkańców, na pytania:

1) *Czy ktoś w Twoim gospodarstwie domowym pracuje lub pracował w jednostce wojskowej z terenu partnerstwa lub firmach, które świadczyły usługi dla tych jednostek?*

- 9% respondentów odpowiedziało, że pracował, a 10,9%, że pracuje.

2) *Jaką wartość (znaczenie) stanowi dla Ciebie obecność jednostek wojskowych na terenie partnerstwa?*

- aż 1095 respondentów (59,7%) wskazało na wartość gospodarczą, a 510 (27,8%) na wartość sentymentalną

Udzielone odpowiedzi wskazują na silnie zakorzenioną obecność wojska w życiu społeczno-gospodarczym PSC, choć zupełnie inaczej to zagadnienie jest postrzegane w gminach powiatu łobeskiego, w których nie ma żadnej jednostki wojskowej, a inaczej w takich gminach jak Świdwin miasto i Drawsko Pomorskie, w których obecność wojska jest szczególnie widoczna i odczuwalna.

W kontekście analizowanych potencjałów bardzo ciekawe wnioski nasuwają się po analizie odpowiedzi udzielonych w badaniach ankietowych mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów na pytanie dotyczące silnych stron obszaru Partnerstwa PSC. Zdecydowana większość respondentów we wszystkich trzech grupach wskazała jako najsilniejsze strony obszaru: 1) jakość i czystość środowiska naturalnego, 2) więzi rodzinne 3) relacje z przyjaciółmi 4) atrakcyjność turystyczną (por. Wykres 37).

Wymienione elementy postrzegania obszaru partnerstwa należy interpretować jako potencjał wart analizowania i umiejętnego wykorzystania. W kontekście bardzo niekorzystnych dla obszaru PSC wskaźników społecznych dotyczących liczby rozwodów, liczby dzieci ze związków pozamałżeńskich, wysokiej przestępczości i patologii, dużego znaczenia nabierają potencjały o charakterze niematerialnym.

Z kolei odpowiedzi udzielone na inne pytanie, dotyczące atrakcyjności zamieszkiwania na obszarze PSC (por. Wykres 39) świadczą o bardzo ostrożnym postrzeganiu tego zagadnienia przez mieszkańców, przy czym zróżnicowanie odpowiedzi na tak postawione pytanie między grupami respondentów było bardzo duże (92 % liderów wskazało na jedną z dwóch odpowiedzi pozytywnych, 65% - mieszkańców i tylko 54% młodzieży). Mieszkańcom, w tym przede wszystkim młodzieży, nie wystarcza piękno przyrody i krajobrazu, czyste powietrze, itp. Oczekują, co jest zrozumiałe, dobrych warunków pracy, odpowiedniego poziomu edukacji, opieki zdrowotnej, oferty kulturalnej, sprawnej komunikacji publicznej, dobrej jakości dróg, itp. Tak można interpretować odpowiedzi na syntetyczne

pytanie dotyczące atrakcyjności zamieszkiwania, analizując odpowiedzi na pytania dotyczące słabych stron obszaru PSC (por. Wykres 40) oraz priorytetowych działań do podjęcia (por. Wykres 38).

Wykres 37 Potencjał Partnerstwa SC wskazany w trakcie badań

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów

Wykres 38 Priorytety działań w opinii mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów

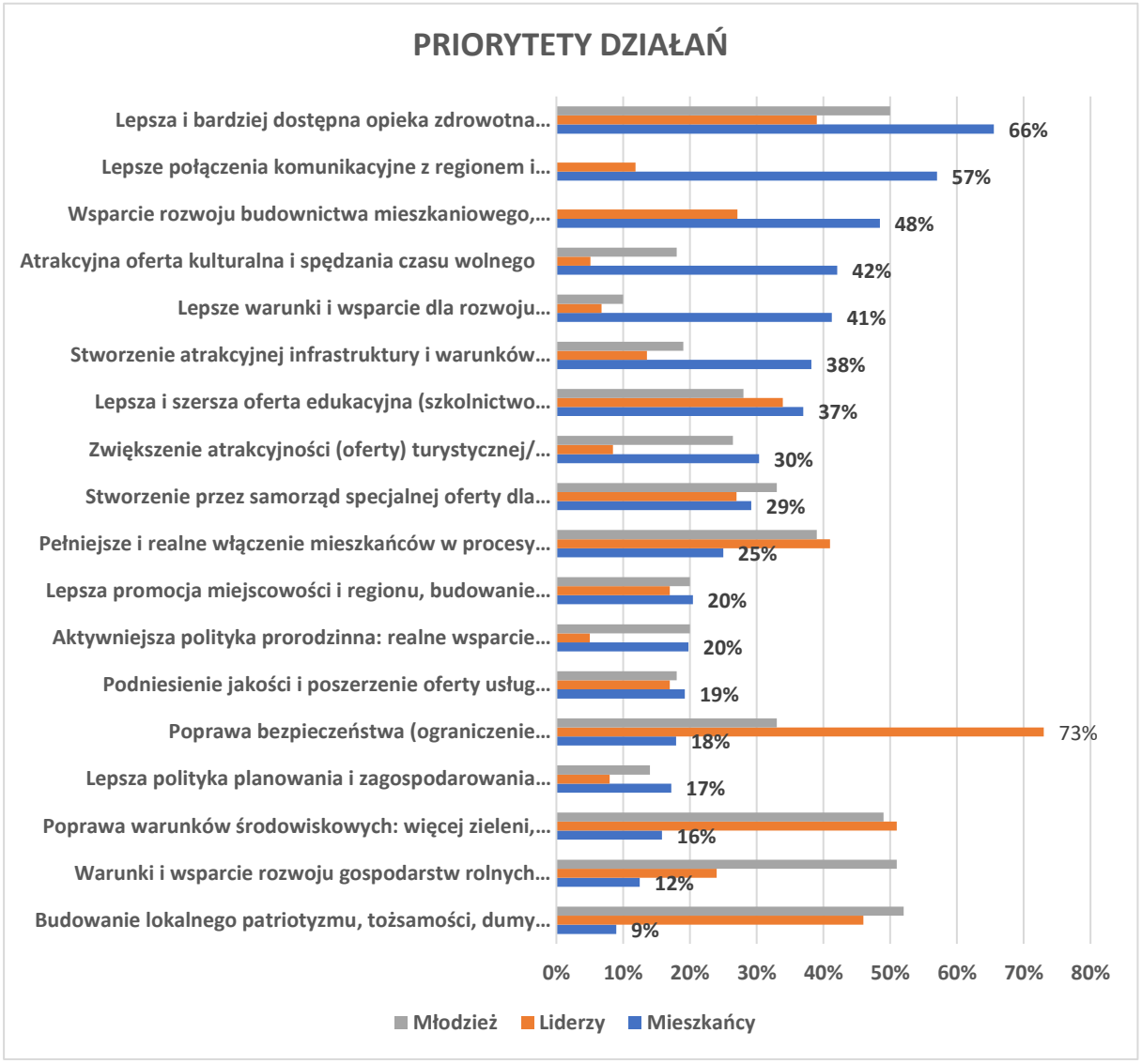

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów

Wykres 39 Ocena Obszaru PSC jako miejsca do życia i rozwoju

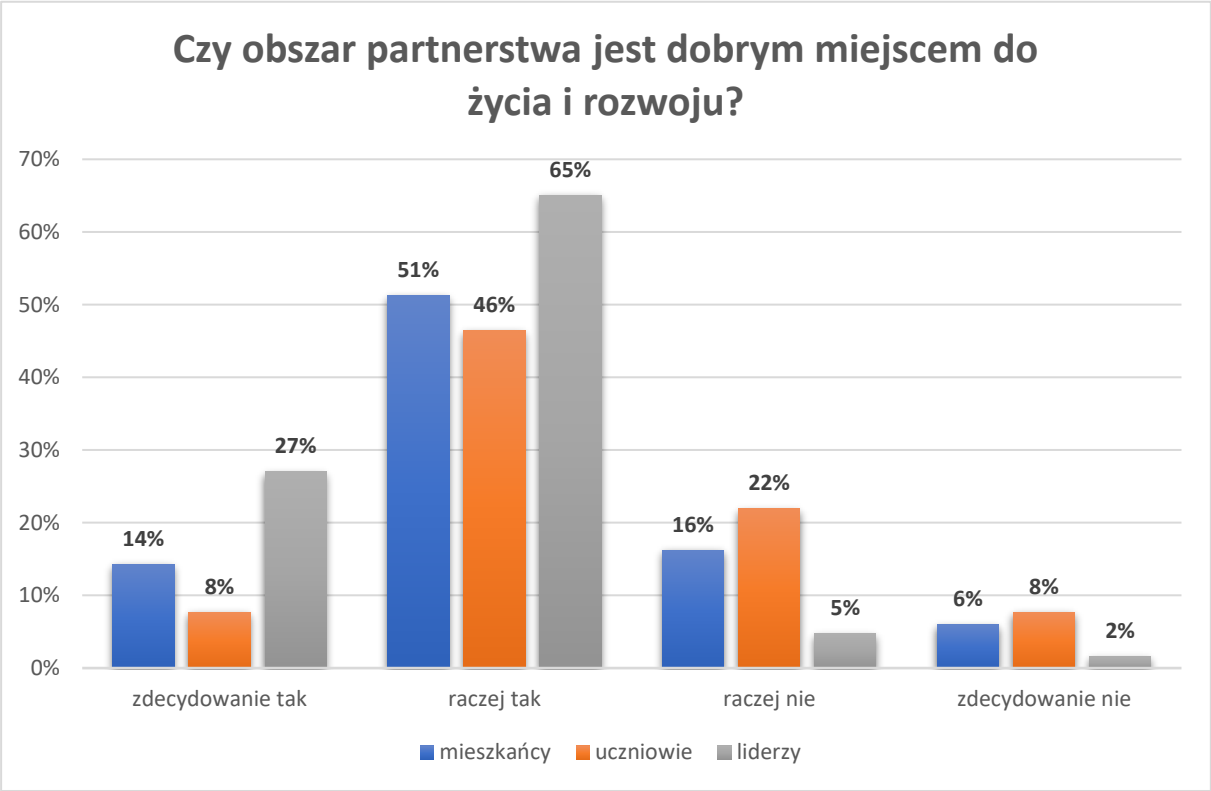

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów

Podsumowanie wyników badań mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów wskazuje na wyraźne powiązanie rozwoju obszaru z jego atrakcyjnością środowiskową i dostępnością komunikacyjną. Potencjałem terenu stają się jego walory środowiskowe i wartości rodzinne.

Z punktu widzenia atrakcyjności inwestycyjnej, jako istotnego potencjału dla obszaru, postrzegany potencjał obszaru PSC wyznaczany jest przez dostępność komunikacyjną. Atrakcyjność obszaru PSC jest oceniona słabo w kontekście planowanych inwestycji komunikacyjnych (drogowych) w województwie (por. Mapa 43, Mapa 44). Nawet planowane inwestycje o skali regionalnej nie wpłyną znacząco na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej tego terenu. Dlatego istotne dla obszaru PSC będzie znalezienie takich kierunków rozwojowych, które oparte zostaną na jego potencjale endogennym przy jednoczesnym znalezieniu rozwiązań problemowych.

Mapa 43 Stan obecny i potencjalne zmiany w atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa zachodniopomorskiego

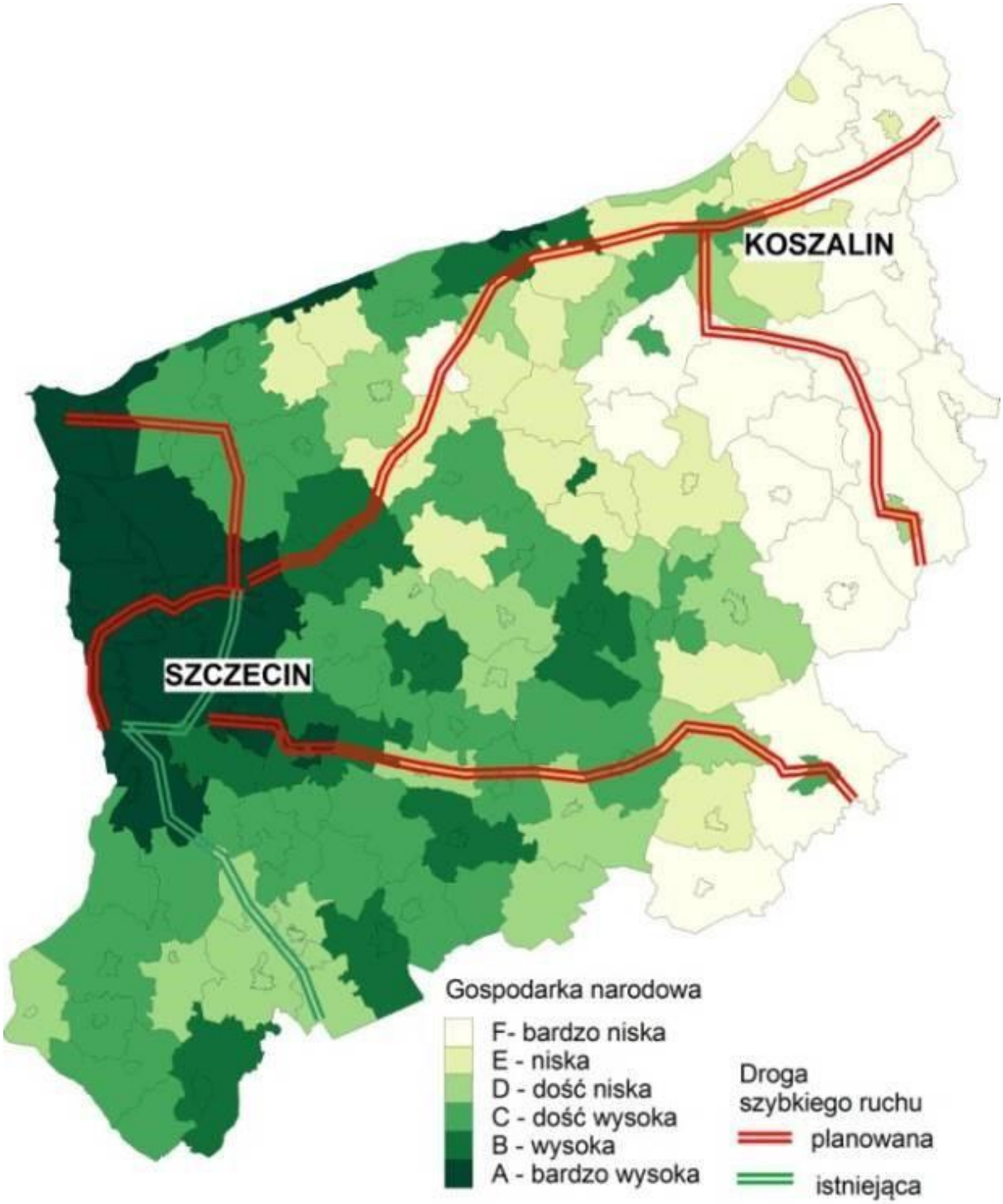

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

Mapa 44 Zmiany po realizacji budowy dróg szybkiego ruchu

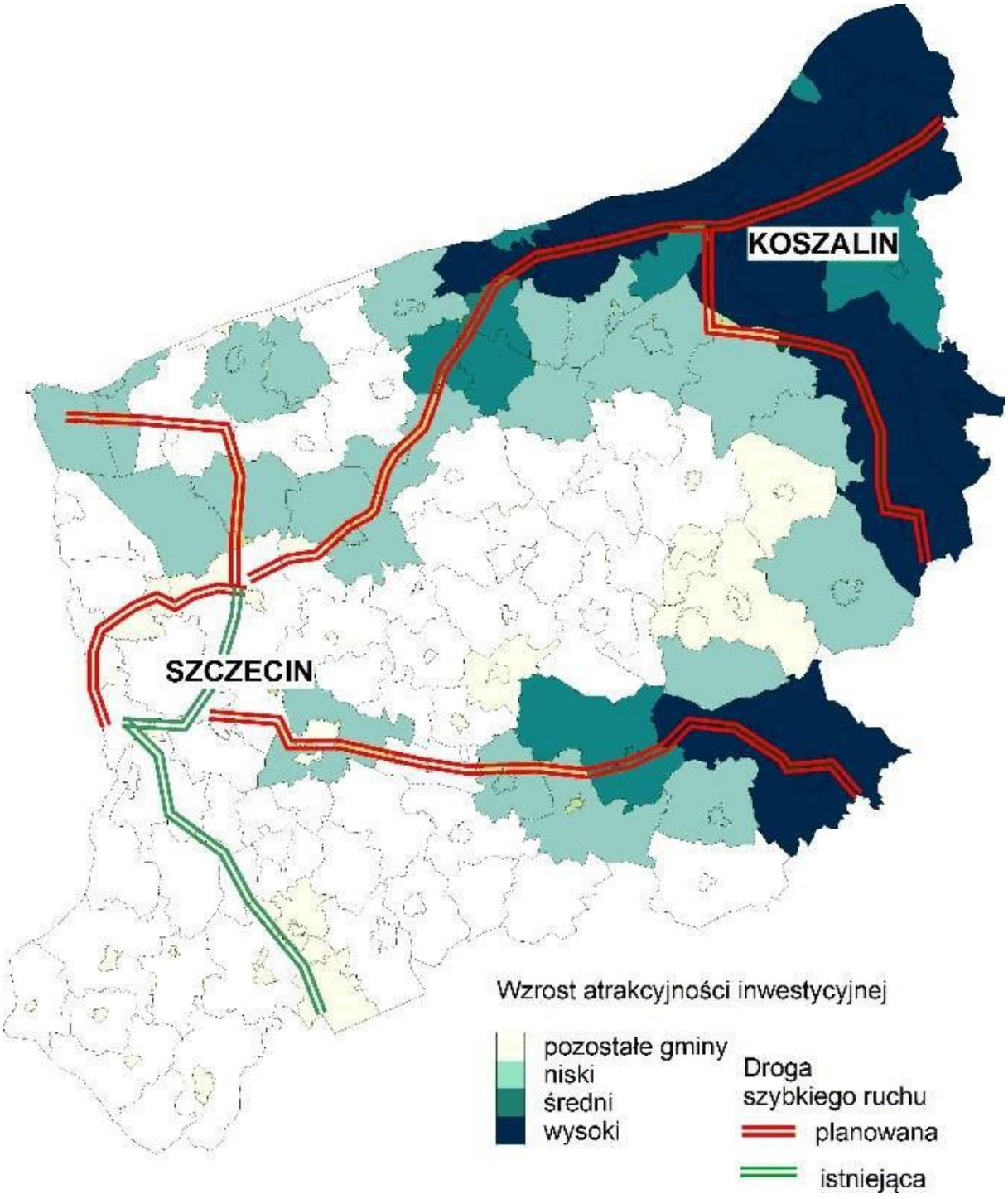

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego WZ, Szczecin 2020

WNIOSKI:

- Dla przyspieszenia rozwoju gospodarczego i zwiększenia atrakcyjności zamieszkiwania ogromne znaczenie mają inwestycje poprawiające dostępność komunikacyjną do obszaru PSC, przede wszystkim:
  - drogowe (przebudowa odcinków dróg krajowych nr 10 i 20 oraz wojewódzkich (nr 152, 162 i 163),
  - kolejowe (przebudowa linii państwowej nr 202 i rewitalizacja linii nr 210) wraz z budową sieci zintegrowanych parkingów P i R i węzłów przesiadkowych.
- Obszar PSC nie jest w kręgu inwestycji o strategicznym znaczeniu dla kraju i województwa zachodniopomorskiego, za wyjątkiem inwestycji związanych z obronnością.
- Realizowane i projektowane inwestycje drogowe w województwie zachodniopomorskim w stopniu o wiele mniejszym niż dla innych części województwa mogą wpłynąć na poprawę atrakcyjności inwestycyjnej obszaru SC.
- Przedsiębiorczość to zaniedbany przez JST i organizacje społeczne potencjał rozwoju obszaru.
- Wojsko odgrywa i odgrywać będzie znaczący wpływ na życie społeczno-gospodarcze znacznej części obszaru PSC.

3.2 Bariery, problemy, deficyty obszaru partnerstwa

Transformacja gospodarcza dotknęła najsilniej ludność zamieszkującą obszary wiejskie. Rolę rynków usług, zaopatrzenia i zbytu oraz lokalnych rynków pracy przejmują miasta powiatowe a poza tym Złocieniec, Czaplinek i Węgorzyno.

Brak dużych ośrodków miejskich, bezrobocie lub niskopłatne miejsca pracy, oraz problemy społeczne związane z upadkiem PGR-ów ograniczają możliwości rozwojowe obszaru. Jest to przyczyną ruchów migracyjnych prowadzących do depopulacji terenów wiejskich.

Istotną barierą rozwoju tych obszarów jest niska dostępność do podstawowych usług publicznych, zdekapitalizowanie tkanki osadniczej i zagrożenie walorów przyrodniczych w procesie gwałtownego poszukiwania alternatywnych dróg rozwoju oraz słaba jakość infrastruktury. Mieszkańcy wielu gmin borykają się ze słabą dostępnością do podstawowych usług oświatowych, zdrowotnych czy kulturalnych. Wiele miejscowości ma przestarzałą infrastrukturę techniczną. Na przeszkodzie modernizacji istniejącej infrastruktury stoją wysokie koszty wynikające z silnego

rozproszenia osiedli. Działania kierunkowe na rzecz poprawy spójności i integralności terytorialnej winny skupiać się z jednej strony na poprawie dostępności wzrostu, z drugiej strony na przełamywaniu barier rozwojowych (przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu) i podnoszeniu potencjału rozwojowego terenów wiejskich (wraz z małymi miastami) na bazie endogenicznych zasobów (ludzkich, materialnych i infrastrukturalnych) (PZPWZ, str. 290)

Drzewo problemów do jedno z najbardziej popularnych narzędzi diagnostycznych pozwalających zidentyfikować najważniejsze problemy, przyczyny ich powstawania oraz przewidywane skutki oddziaływania.

Grupa Robocza Partnerstwa PSC analizując dokumenty strategiczne poszczególnych gmin i powiatów a także uwzględniając wnioski z badań ankietowych mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów wypracowała poniższą strukturę tzw. „drzewa problemów" dla obszaru PSC w wymiarach: społecznym, gospodarczym i środowiskowo - przestrzennym.

DRZEWO PROBLEMÓW PARTNERSTWA STREFA CENTRALNA

Wymiar społeczny

SKUTEK	SKUTEK	SKUTEK
• wyludnienie; • drenaż kapitału ludzkiego przez zagranicę i bardziej konkurencyjne miasta i gminy w Polsce; • pogłębiający proces starzenia się społeczeństwa; • kosztochłonność przebudowy systemu usług publicznych;	• spowolnienie rozwoju obszaru PSC; • postrzeganie PSC jako obszaru przeżywającego duże trudności rozwojowe; • niski poziom zainteresowania osiedlaniem się na obszarze PSC ; • niski poziom zainteresowania inwestycjami na obszarze PSC ;	• utworzenie się negatywnych wzorów i postaw migracyjnych; • nieefektywne wykorzystanie zasobów sektora edukacji; • niewykorzystany kapitał wiedzy wśród osób młodych; • dalszy odpływ ludności – migracja; • narastające dysfunkcje w

		zakresie usług publicznych; • pogłębianie się patologii społecznych i rozwój przestępczości; • utrzymywanie się relatywnie niskiego poziomu zdrowotności mieszkańców;
PROBLEM KLUCZOWY/WYZWANIE:		
Mała atrakcyjność osiedleńcza obszaru PSC		
PROBLEM SZCZEGÓŁOWY 1	**PROBLEM SZCZEGÓŁOWY 2**	**PROBLEM SZCZEGÓŁOWY 3**
Niekorzystne zmiany demograficzne i zjawiska społeczne	**Niekorzystna dostępność komunikacyjna.**	**Wyższa konkurencyjność usług publicznych oferowanych poza obszarem PSC**
PRZYCZYNY	**PRZYCZYNY**	**PRZYCZYNY**
• depopulacja; • niski przyrost naturalny; • malejący udział ludzi młodych w strukturze demograficznej mieszkańców; • starzenie się społeczności lokalnej; • brak zastępowalności pokoleń; • emigracja;	• niewystarczający system komunikacji/transportu publicznego; • niewystarczająca siec dróg i kolei o wysokich parametrach technicznych i eksploatacyjnych; • słaba dostępność do głównych miast	• niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy; • słaba oferta kulturalna • utrudniony dostęp do służby zdrowia; • niska jakość usług publicznych; • ubóstwo społeczne;

• wysoka przestępczość i poziom patologii społecznych;	województwa: Szczecina i Koszalina; • Niedostępność szerokopasmowego Internetu na wsi;	• brak mieszkań o odpowiednim standardzie; • brak przygotowania JST do organizowania i wspierania różnorodnych form rozwoju budownictwa mieszkaniowego;

Wymiar gospodarczy

SKUTEK	SKUTEK	SKUTEK
• zmniejszenie wpływów do budżetów gmin/partnerów z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej; • brak zainteresowania potencjalnych inwestorów lokowaniem działalności na obszarze PSC ; • mało atrakcyjny rynek pracy;	• słabe struktury gospodarcze oparte na turystyce; • niska aktywność społeczna i wysokie bezrobocie – szczególnie na obszarach byłych państwowych gospodarstw rolnych; • dalszy odpływ ludności w celach zarobkowych; • rozwój szarej strefy;	• słaba pozycja konkurencyjna obszaru PSC względem innych obszarów funkcjonalnych regionu; • kłopoty organizacyjne i finansowe lokalnych firm; • niski poziom lokalnej administracji (kompetencje urzędników);

PROBLEM KLUCZOWY/WYZWANIE:

Niska atrakcyjność inwestycyjna obszaru PSC

PROBLEM SZCZEGÓŁOWY 1	PROBLEM SZCZEGÓŁOWY 2	PROBLEM SZCZEGÓŁOWY 3
Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców.	**Niewykorzystany potencjał warunków do rozwoju turystyki.**	**Pogłębiający się niedobór siły roboczej.**
PRZYCZYNY	**PRZYCZYNY**	**PRZYCZYNY**
• szok transformacyjny; • słaby poziom edukacji młodzieży w zakresie przedsiębiorczości; • niska ranga przedsiębiorczości w działalności JST; • słabość organizacji zrzeszających przedsiębiorców;	• znaczny udział obszarów chronionych; • uciążliwość poligonów wojskowych; • brak atrakcyjnych ofert inwestycyjnych; • słaba dostępność komunikacyjna; • niedostatek nowoczesnych miejsc noclegowych; • bariery instytucjonalne; • deficyty w zakresie innowacyjności; • niski poziom przygotowania zawodowego pracowników branży turystycznej; • słaba, rozdrobniona promocja turystyczna obszaru; • niski stopień integracji środowiska turystycznego; • niski poziom współpracy branży turystycznej z	• niska zdolność lokalnego kapitału do finansowania inwestycji; • odpływ pracowników fizycznych do firm poza obszarem PSC (lepsze warunki pracy); • odpływ wykwalifikowanej siły roboczej do firm i instytucji funkcjonujących poza obszarem (lepsze warunki pracy i rozwoju osobistego); • apatia i utrwalone negatywne wzorce zachowań w społecznościach popegeerowskich;

	lokalnymi władzami samorządowymi;	

Wymiar środowiskowy

SKUTEK	SKUTEK
• zanieczyszczone powietrze; • rosnące koszty energetyczne; • pogarszanie się dobrostanu zdrowotnego mieszkańców; • negatywne odziaływanie na sektor zdrowia publicznego, gospodarkę wodną, transport, energetykę, handel, turystykę i różnorodność biologiczną;	• utrata walorów środowiskowych; • poważne zniszczenia w mieniu prywatnym i publicznym;

PROBLEM KLUCZOWY/WYZWANIE:
Wzrastające zagrożenia związane ze zmianami klimatycznymi i wzrostem kosztów energii

PROBLEM SZCZEGÓŁOWY 1	PROBLEM SZCZEGÓŁOWY 2
Niewystarczający rozwój sytemu OZE	Większa częstotliwość i dokuczliwość suszy, powodzi, wichur;

PRZYCZYNY	PRZYCZYNY
• brak lokalnego koordynatora (operatora) działań na rzecz szerokiego wykorzystania OZE do produkcji taniej, zielonej energii, (klaster energetyczny); • niska świadomość ekologiczna mieszkańców; • słabość lokalnego kapitału do finansowania przedsięwzięć	• słabo rozwinięta infrastruktura rowerowa, jako alternatywnego środka transportu; • niska świadomość ekologiczna mieszkańców • niewystarczający poziom rozwoju systemu gospodarki odpadami – selektywna zbiórka odpadów;

związanych z OZE i transformacją energetyczną;
- niski stopień wiedzy wśród mieszkańców, urzędników i przedsiębiorców o możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla potrzeb gospodarczych i komunalnych;
- brak systemowych rozwiązań dla ponownego wykorzystania wody - zbiorniki retencyjne;
- niewystarczający system gospodarki obiegu zamkniętego;

Jedną z metod zastosowanych w pracy nad drzewem problemów była analiza wniosków z badań mieszkańców, lokalnych liderów i młodzieży, w których wymienieni wskazali między innymi na słabe strony obszaru PSC (por. Wykres 40)
Zidentyfikowane problemy, przyczyny ich powstania oraz skutki oddziałania pozwoliły na następnym etapach prac diagnostycznym określić tzw. determinanty potrzeb rozwojowych (pkt. 3.3) oraz przygotować rekomendacje kierunków działań, które mogą przyczynić się do ograniczenia tych negatywnych zjawisk na życie społeczno-gospodarcze obszaru PSC (pkt. 3.4.).

Wykres 40 Słabe strony obszaru partnerstwa w opinii mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów

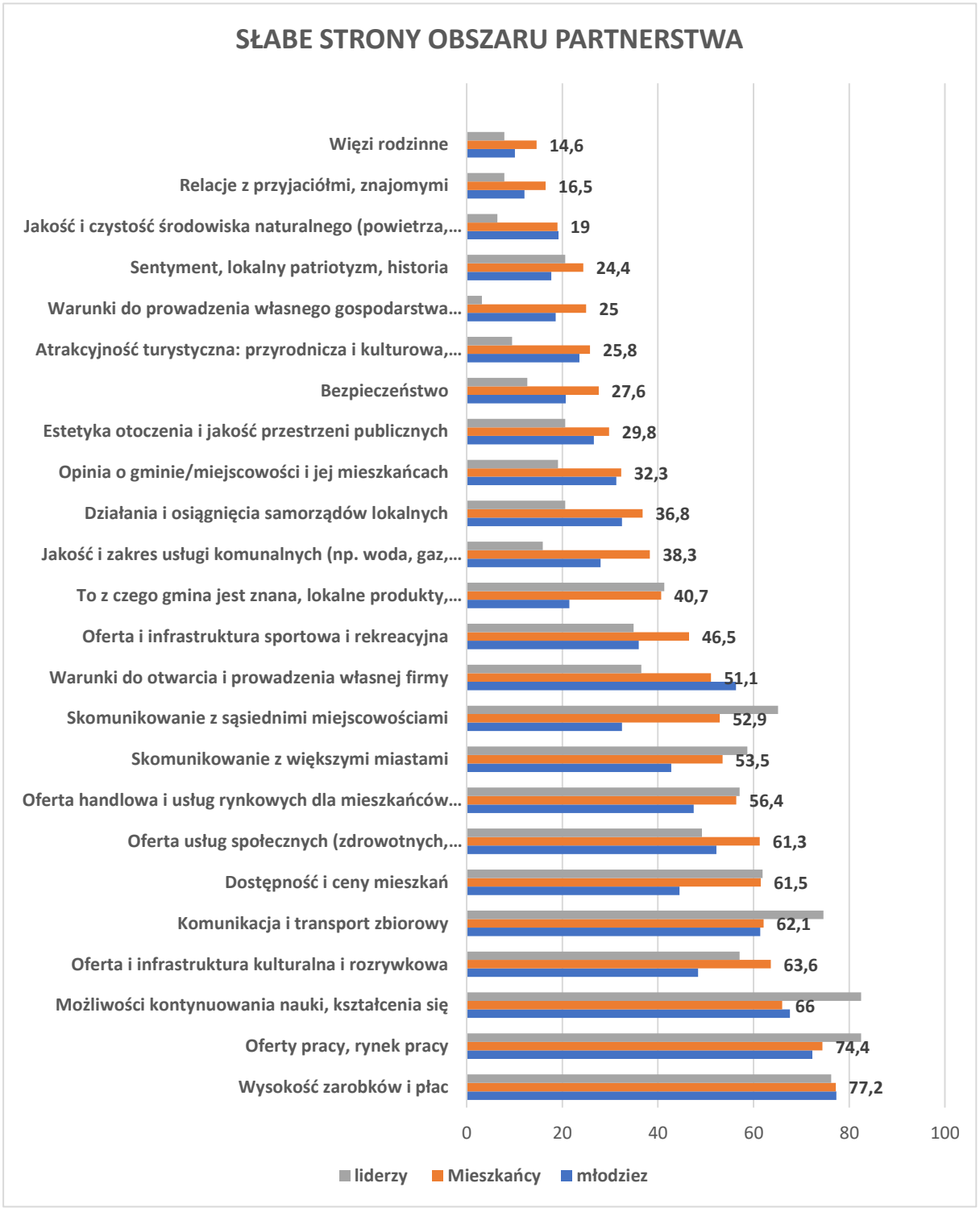

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badań ankietowych mieszkańców.

3.3 Determinanty potrzeb rozwojowych partnerstwa

W zakresie wymiaru społecznego:

- Stałe zmniejszanie się liczby ludności obszaru PSC (depopulacja).
- Niski poziom urodzeń.
- Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym.
- Nasilenie się procesu starzenia się społeczności lokalnych potwierdzone wysokim współczynnikiem obciążenia demograficznego, co stawia przed całym obszarem wyzwania w zakresie społecznym, gospodarczym, ale także medycznym, socjalnym i psychologicznym.
- Rosnąca różnica liczby mieszkańców wymieniających się na rynku pracy (w wieku 20-24 i 60-64).
- Brak zastępowalności pokoleń.
- Duża część młodych ludzi opuszcza obszar PSC na etapie kształcenia wyższego, a następnie nie powraca, nie wiąże planów zawodowych z obszarem PSC, bo nie widzi tu możliwości rozwoju. Jednocześnie jednak widzi swoje duże przywiązanie do miejsca jako dobrego dla życia.
- Prognozy demograficzne nie wskazują znaczących zmian gwarantujących stabilny rozwój demograficzny.
- Większa presja na budżety gmin/partnerów obszaru PSC wynikająca z konieczności dopłat do utrzymania infrastruktury i poziomu usług realizowanych na terenie partnerstwa.
- Niski poziom dzietności będzie miał negatywny wpływ na przyszłą liczbę urodzeń, ze względu na mniejszą w przyszłości liczbę kobiet w wieku rozrodczym.
- Niezaspokojone potrzeby mieszkaniowe osób młodych.
- Brak zaplecza lokalowego i przestrzeni co-workingowych dla osób chcących zakładać działalność gospodarczą.
- Wzrastające koszty jednostkowe świadczenia usług publicznych w związku ze zmniejszaniem się liczby mieszkańców.
- Poważne problemy zdrowotne mieszkańców i powszechne oczekiwanie poprawy dostępności i jakości tych usług.

W zakresie wymiaru gospodarczego:

- Niedostateczna oferta handlowa i usługowa.
- Zmiana profilu gospodarczego – konsekwencje szoku transformacyjnego.
- Oczekiwane zmniejszenie wpływów do budżetu gmin/partnerów z obszaru PSC z tytułu prowadzenia działalności.
- Niski poziom przedsiębiorczości osób młodych.

- Niska konkurencyjność lokalnej gospodarki.
- Niewykorzystany w pełni potencjał gospodarczy w oparciu o innowacje i turystykę.
- Pogłębiający się niedobór siły roboczej wśród osób młodych, wykwalifikowanych.
- Nieatrakcyjny rynek pracy, który w ograniczonym zakresie pozwala na samorealizację, rozwój i wypełnianie aspiracji osób młodych.
- Deficyt pracowników wynikający z drenażu rynku przez firmy spoza obszaru.
- Zachodzący proces odpływu wykwalifikowanej siły roboczej.
- Relatywnie niski stopień realizacji nowych inwestycji.
- Brak atrakcyjnych ofert do inwestowania.
- Niski stopień integracji środowiska gospodarczego z władzami samorządowymi

W zakresie wymiaru środowiskowego:

- Niska emisja z gospodarstw domowych.
- Niski standard wyposażenia w nowe piece.
- Wysoki udział węgla i drewna w produkcji ciepła.
- Niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
- Słabo rozwinięta infrastruktura rowerowa.
- Brak odporności klimatycznej obszaru - konieczność przygotowania całego obszaru PSC na zmiany klimatyczne (w tym infrastruktury niebieskiej i zielonej).
- Retencja/recykling tylko niewielkiej części wód deszczowych.
- Niska świadomość mieszkańców z zakresu ochrony powietrza.
- Ograniczenia w wykorzystaniu zasobów przyrodniczych dla rozwoju gospodarczego, w tym turystyki.
- Duża liczba obiektów cennych historycznie, wymagających sporych nakładów finansowych.
- Dekapitalizacja techniczna infrastruktury komunalnej.

3.4 Kluczowe wyzwania, kierunki strategicznej intwerwencji i współpracy.

Informacja wprowadzająca

W zakresie rekomendacji, przedmiotowa diagnoza w sposób obszarowy koncentrowała się na zdefiniowaniu wniosków i w dalszej kolejności na identyfikacji konkretnych problemów i potrzeb. Wskazane potencjalne obszary współpracy mają charakter ramowy, tym niemniej stanowią materiał pomocniczy w kontekście wypracowywania wspólnej interwencji w ramach obszaru partnerstwa i tworzenia projektów / przedsięwzięć w oparciu o interwencję ukierunkowaną terytorialnie. W związku z tymi zastrzeżeniami niniejsze rekomendacje należy potraktować jako katalog subiektywnych zaleceń z punktu widzenia rozwijania współpracy między samorządami tworzącymi obszar Partnerstwa Strefy Centralnej.

Rekomendacje

1. W ślad za analizą zilustrowaną drzewem problemów należy podkreślić, że z punktu widzenia rozwoju PSC kluczowe znaczenie mają wyzwania i problemy związane z trzema obszarami: społecznym, środowiskowym oraz szeroko rozumianą gospodarką.

2. Z punktu widzenia aktualnych tendencji, które identyfikuje diagnoza, najważniejsze skutki zjawisk i procesów problemowych to depopulacja, konieczność transformacji gospodarki na przyjazną środowisku oraz opartą na wiedzy (GOW), jak również wyzwania związane z potrzebami w zakresie usług publicznych.

3. Działania podejmowane dotychczas były realizowane w odpowiedzi na zdefiniowane problemy gmin / partnerów, które w dokumentach strategicznych ogniskują się jako „niska konkurencyjność gospodarcza względem innych obszarów funkcjonalnych”. W aktualnych uwarunkowaniach wymaga on doprecyzowania jako problem już nie tylko gmin/partnerów, ale problem całego obszaru Strefy Centralnej. Roboczo aktualny problem kluczowy określono jako „niska atrakcyjność inwestycyjna obszaru PSC”, co wskazuje na szersze potraktowanie wyzwań stojących przed samorządami tworzącymi obszar. Wynika on z przyjęcia szerszej optyki oraz silniejszego zaakcentowania kwestii rozwojowych jako katalizatora problemów, z którymi boryka się obszar PSC. Opisany powyżej główny problem rozwojowy jest związany z obiektywnie niskim poziomem rozwoju tej części regionu. Należy podkreślić konieczność poprawy poziomu rozwoju właśnie Strefy centralnej województwa jako pozostającej wciąż na marginesie zasadniczych działań rozwoju regionu.

4. Działania rozwojowe podejmowane przez Partnerstwo Strefy Centralnej powinny skupiać się na przede wszystkim na utrzymaniu walorów środowiskowych będących dużym potencjałem obszaru, powiązanych z nim działaniach wzmacniających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców, głownie w kontekście tworzenia innowacyjnych produktów turystycznych i co istotne, działania w przyszłości muszą uwzględniać wymiar społeczny oraz działania związane z budowaniem wysokiej jakości życia poprzez adekwatną infrastrukturę, dostęp do usług i atrakcyjnych miejsc pracy.

5. Z punktu widzenia wyzwań związanych ze środowiskiem należy je skorelować z szeregiem inicjatyw prośrodowiskowych, które będą finansowane zarówno z poziomu rządowego, regionalnego, jak również powiązanego ze środkami UE. Kluczowe jest działanie na rzecz rozwijania i modernizacji infrastruktury w tym zakresie, jak również korzystanie z odnawialnych źródeł energii i transformowanie gospodarki PSC na bardziej wydajną i ekologiczną.

6. W kontekście demografii i usług społecznych główne wyzwanie jest związane ze starzeniem się społeczności lokalnej i tworzeniem usług skierowanych do dzieci, młodzieży oraz osób starszych. Przestrzeń do realizacji tzw. projektów miękkich jest dość szeroka i w sposób elastyczny może być dopasowana do zmieniających się realiów.

7. Potencjał ekonomiczny i atrakcyjność inwestycyjna wymaga działań ukierunkowanych na wzmocnienie sektora turystyki i szkolnictwa zawodowego dopasowanego do kierunków rozwoju przyjętych w PSC.

8. Bardzo istotna dla rozwoju obszaru powinna być współpraca międzysamorządowa, międzysektorowa, szczególnie współpraca administracji samorządowej z wojskiem, lokalnymi przedsiębiorcami. W tym kontekście również warto podkreślić rolę organizacji o charakterze doradczym i okołobiznesowym (Lokalne Grupy Działania, Lokalne Organizacje Turystyczne).

9. W ramach obszaru funkcjonalnego kluczowe jest podjęcie próby mocniejszego zintegrowania działań wokół powiązań liniowych wprost integrujących przestrzennie i funkcjonalnie obszar PSC. Realizacja tego typu przedsięwzięć powinna być priorytetowa.

10. Integrowanie działań wspierających rozwój poszczególnych gmin/partnerów w obszarze powinno następować niezależnie od ich granic administracyjnych w celu optymalnego wykorzystania ich lokalnych i regionalnych potencjałów. Obejmuje to również przeciwdziałanie marginalizacji całego obszaru, wszystkich gmin o spowolnionym wzroście, stagnujących, jak też wyludniających się.

11. W kontekście działań wokół powiązań funkcjonalnych ważna będzie eliminacja lub ograniczanie występujących lub potencjalnych konfliktów przestrzennych. Konflikty przestrzenne utrudniają funkcjonowanie terenów, generują chaos przestrzenny i znaczące koszty społeczne i postępującą suburbanizację.

12. Dla wzmocnienia indywidualnego charakteru Strefy Centralnej należy kształtować rozwój określonych funkcji poszczególnych terenów, z uwzględnieniem specjalizacji i wzajemnej komplementarności funkcji. Funkcjonalny ład przestrzenny może stanowić podstawę współpracy i racjonalności działań podejmowanych przez podmioty publiczne, gospodarcze i mieszkańców – użytkowników obszaru PSC.

13. Wzmocnienie wiodących funkcji obszaru PSC: usługowej (usługi wewnątrz partnerstwa, z dużym udziałem usług związanych z wojskiem, usługi uzdrowiskowe), przemysłowej (przemysł drzewny, elektromaszynowy, elektrotechniczny, produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych, przetwórstwo spożywcze), rolniczej (duże gospodarstwa rolne, gospodarka wielkotowarowa; średnie jakościowo warunki naturalne do prowadzenia działalności rolniczej), turystycznej (duży potencjał rozwojowy, na znacznej części obszaru PSC znakomite warunki do rozwoju ekoturystyki, turystyki wodnej i wędkarstwa).

14. Bardzo pożądanym mechanizmem powinno być osiąganie korzystnej zmiany poprzez efekt skali. Tego typu działania są możliwe do osiągnięcia chociażby w ramach przeciwdziałania zanieczyszczeniu powietrza, zintegrowanie polityk niskoemisyjnych.

15. Szczególną uwagę podczas planowania działań rozwojowych należy zwrócić na ochronę walorów środowiskowych, przyrodniczych, kulturowych walorów przestrzeni. Wymienione walory to nie tylko zasób, który winniśmy przekazać przyszłym pokoleniom, ale także wyróżnik jakości życia i lokalnej tożsamości mieszkańców obszaru PSC.

Spis map

Mapa 1 Partnerstwo Strefy Centralnej na tle podziału administracyjnego województwa 10
Mapa 2 Partnerstwo Strefy Centralnej na tle rozkładu wielkościowego miast 11
Mapa 3 Wiejska sieć osadnicza 12
Mapa 4 Obszar Partnerstwa Strefy Centralnej na tle mapy fizycznej województwa 13
Mapa 5 Klasy pokrycia terenu 14
Mapa 6 Obszary funkcjonalne w strukturze przestrzennej województwa 17
Mapa 7 Struktura użytków rolnych 30
Mapa 8 Chów i hodowla trzody chlewnej, bydła i drobiu 31
Mapa 9 Potencjał rolniczy – wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej 32
Mapa 10 Struktura i wielkość produkcji przemysłowej w 2015 r. 36
Mapa 11 Instalacje Odnawialnych Źródeł Energii 38
Mapa 12 Potencjał energetyczny biomasy 39
Mapa 13 Przestrzenne rozmieszczenie Inteligentnych Specjalizacji Pomorza Zachodniego 40
Mapa 14 Wskaźnik rozwoju funkcji turystycznej 43
Mapa 15 Intensywność ruchu turystycznego (ilość noclegów w 2017 roku) 47
Mapa 16 Baza noclegowa w gminach w 2017 r. 48
Mapa 17 Koncepcja sieci tras rowerowych Pomorza Zachodniego (stan na 2017 rok) 49
Mapa 18 Obiekty sakralne z metryką XVI-XVIII w. i późniejsze 50
Mapa 19 Zabytki architektury obronnej i rezydencjonalnej 51
Mapa 20 Obszary kulturowo-krajobrazowe na obszarze województwa 53
Mapa 21 Struktura usług 59
Mapa 22 Szpitale ogólne w województwie zachodniopomorskim w 2015 r. 60
Mapa 23 Lokalizacja komunalnych instalacji do składowania i przetwarzania odpadów 68
Mapa 24 Gminy problemowe w Polsce 76
Mapa 25 Obszary problemowe w Polsce 77
Mapa 26 Zmiana liczby ludności w ostatnich 5 latach 90
Mapa 27 Gęstość zaludnienia 91
Mapa 28 Liczba osób w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców w 2019 r. 92
Mapa 29 Mapa starości, odsetek osób 65+ w 2030 r. 93

Mapa 30 Zmiana liczby ludności ogółem w latach 2017-2030 99
Mapa 31 Wskaźnik penetracji lokalowej Internetu 101
Mapa 32 Mieszkania oddane do użytku w latach 2007-2017 w województwie i w powiatach PSC 113
Mapa 33 Powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 mieszkańca w 2017 roku 114
Mapa 34 Wskaźnik atrakcyjności miejsca zamieszkania 115
Mapa 35 Powierzchnia użytkowa niemieszkaniowa w m2 na 1000 mieszkańców 137
Mapa 36 Formy ochrony przyrody w obszarze partnerstwa 138
Mapa 37 Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w roku 2020 (%) 140
Mapa 38 Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w roku 2020 (%) 142
Mapa 39 Inwestycje celu publicznego wynikające z dokumentów rządowych 145
Mapa 40 Inwestycje celu publicznego wynikające z dokumentów wojewódzkich 146
Mapa 41 Strefa Centralna w ramach układu drogowego województwa z oznaczonymi priorytetowymi inwestycjami w zakresie drogownictwa 147
Mapa 42 Infrastruktura transportowa województwa z wydzieleniem Strefy Centralnej 148
Mapa 43 Stan obecny i potencjalne zmiany w atrakcyjności inwestycyjnej gmin województwa zachodniopomorskiego 159
Mapa 44 Zmiany po realizacji budowy dróg szybkiego ruchu 160

Spis tabel

Tabela 1 Liczba osób dojeżdżających do pracy do innych gmin (*) 22
Tabela 2 Najbardziej popularne kierunki dojazdów do miejsc pracy poza obszarem PSC 25
Tabela 3 Uzdrowisko w Połczynie Zdroju na tle innych miejscowości uzdrowiskowych województwa 61
Tabela 4 Zestawienie celów JST wg kategorii i liczby 72
Tabela 5 Zestawienie istotnych wskaźników demograficznych dla obszaru strefy centralnej za okres 2009-2019 94
Tabela 6 Natężenie wskaźników demograficznych w Strefie Centralnej na tle liderów zamożności i ubóstwa w Województwie Zachodniopomorskim oraz KS powiatu szczecineckiego 96

Tabela 7 Liczba podatników - osoby fizyczne 105
Tabela 8 Standaryzowany wskaźnik umieralności 110
Tabela 9 Podstawowe wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa 111
Tabela 10 Wskaźniki korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej 116
Tabela 11 Liczba podmiotów prawnych 119
Tabela 12 Aktywność ekonomiczna podatników – osoby prawne 120
Tabela 13 Źródła dochodów własnych – ujęcie szczegółowe 120
Tabela 14 Wydatki inwestycyjne z budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca 121
Tabela 15 Liczba podmiotów wg ilości zatrudnionych 122
Tabela 16 Liczba wystawionych PIT-11 przez pracodawców z gminy ogółem 125
Tabela 17 Liczba otrzymanych PIT-11 w gminie ogółem 126
Tabela 18 Liczba PIT-ów wystawionych przez pracodawców w gminie a liczba PIT-ów otrzymanych przez mieszkańców w 2019 roku 127
Tabela 19 Liczba obcokrajowców zatrudnionych w 2019 roku na obszarze PSC 131
Tabela 20 Dynamika zmian w zakresie bezrobocia w latach 2009 – 2019 134
Tabela 21 Ranking zasobów Partnerstwa PSC zbudowany na podstawie przeprowadzonych badań 151
Tabela 22 Ranking produktów Partnerstwa PSC zbudowany na podstawie przeprowadzonych badań 152

Spis wykresów

Wykres 1 Gdzie mieszkańcy PSC korzystają z usług (% wskazań) 18
Wykres 2 Gdzie najczęściej realizowane są aktywności 19
Wykres 3 Jak często bywa mieszkaniec w gminach partnerstwa 20
Wykres 4 Sposoby przemieszczania się mieszkańców 21
Wykres 5 Struktura gospodarstw rolnych (2019) 29
Wykres 6 Liczba udzielonych noclegów na 1 000 mieszkańców w roku 2016 i 2019 44
Wykres 7 Miejsca noclegowe w 2016 i 2019 roku na 1000 mieszkańców 44
Wykres 8 Dynamika udzielonych noclegów 2016-2019 45

Wykres 9 Dynamika miejsc noclegowych 2016-2019 45
Wykres 10 Priorytety rozwojowe wskazane przez mieszkańców, młodzież i lokalnych liderów w zakresie przedsięwzięć do podjęcia na obszarze PSC..... 74
Wykres 11 Ogólny wskaźnik rozwoju – gminy z Obszaru Partnerstwa SC..... 80
Wykres 12 Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa 80
Wykres 13 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 9 Demografia 81
Wykres 14 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 8 Poziom bezpieczeństwa..... 82
Wykres 15 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 2 Rynek pracy i kwalifikacji siły roboczej . 83
Wykres 16 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 3 Sytuacja materialna mieszkańców..... 85
Wykres 17 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 7 Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny 86
Wykres 18 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar nr 4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju) 87
Wykres 19 Analiza wskaźnikowa MRL – Obszar 12. Lokalne środowisko przyrodnicze 89
Wykres 20 Różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 lat 95
Wykres 21 Piramida wieku dla Strefy Centralnej..... 97
Wykres 22 Podmioty wg klasyfikacji REGON 103
Wykres 23 Podmioty gospodarcze w REGON/1000m vs Rolnicy/1000m [2019] 104
Wykres 24 Liczba podatników w latach 2015-2019..... 106
Wykres 25 Udział wszystkich grup podatników w ogólnej liczbie podatników w PSC w 2019 r. 107
Wykres 26 Udział podatników z dochodami zagranicznymi w ogólnej liczbie podatników w 2019 r. 107
Wykres 27 Liczba podatników wg kryterium dochodów w 2019 r. 108
Wykres 28 Liczba podatników odprowadzających darowizny dla OPP w PSC..... 117
Wykres 29 Kwoty wsparcia przekazywane OOP przed podatników z obszaru PSC..... 118
Wykres 30 Liczba ubezpieczonych w ZUS wg PKD i powiatów - stan na 31.12.2019 123
Wykres 31 Udział Partnerstwa PSC w liczbie ubezpieczonych w ZUS na terenie województwa wg PKD - stan na 31.12.2019..... 124
Wykres 32 Zatrudnienie w powiatach drawskim, łobeskim i świdwińskim wg Sekcji PKD w 2019r. (*) 128

Wykres 33 Ludność w wieku produkcyjnym/1000 mieszkańców vs rolnicy/1000 mieszkańców 130

Wykres 34 Wybrane wskaźniki bezrobocia dla obszaru PSC 133

Wykres 35 Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (w zł) 135

Wykres 36 Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca, Polska = 100 135

Wykres 37 Potencjał Partnerstwa SC wskazany w trakcie badań 156

Wykres 38 Priorytety działań w opinii mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów 157

Wykres 39 Ocena Obszaru PSC jako miejsca do życia i rozwoju 158

Wykres 40 Słabe strony obszaru partnerstwa w opinii mieszkańców, młodzieży i lokalnych liderów 168

Spis załaczników

Załacznik 1 List intencyjny o ustanowieniu partnerstwa na rzecz udziału w projekcie „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego”

Załącznik 2 Zbiorcze zestawienie wyników badań ankietowych młodzieży

Załacznik 3 Zbiorcze zestawienie wyników badań ankietowych mieszkańców
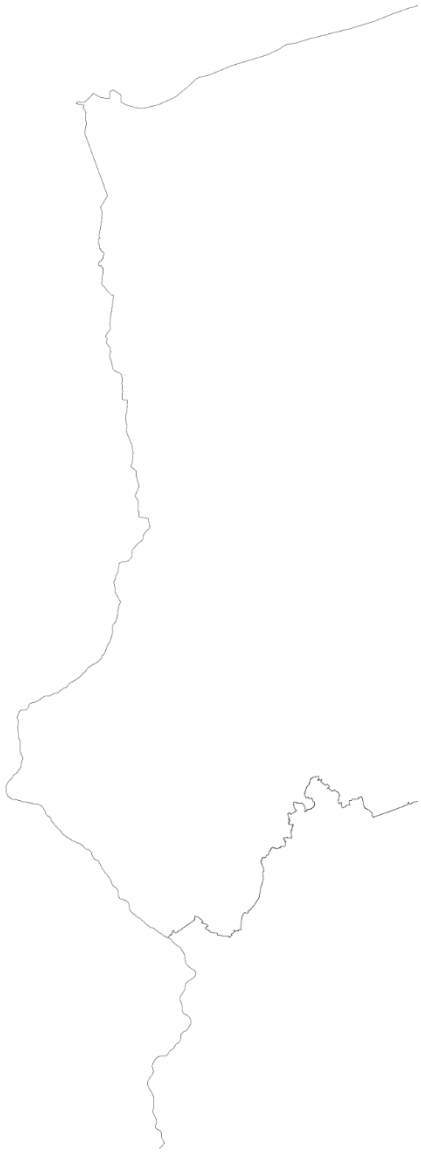
Załacznik 4 Zbiorcze zestawienie wyników badań ankietowych lokalnych liderów